ಮೇಲುಕೋಟೆಯ

ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ – ಶ್ರೀಚಲುವರಾಯಸ್ವಾಮಿ
ಶ್ರೀಯೋಗಾನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ

ಮತ್ತು

ತೊಂಡನೂರಿನ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು

ಇತಿಹಾಸ, ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ, ಶಾಸನಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳು

ಮೇಲುಕೋಟೆ ಶ್ರೀಯದುಗಿರಿ
ಯತಿರಾಜ ಸಂಪತ್ಕುಮಾರ ರಾಮಾನುಜ ಜೀಯರ್ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಂದ
ಅನುಗೃಹೀತವಾದುದು

O33ಬ
M8

ಪ್ರಕಾಶಕರು :
ಶ್ರೀ ಮಂಡಯಂ ಅಣ್ಣಾಧೊರೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸಯ್ಯಂಗಾರ್
ಯದುಗಿರಿಯಮ್ಮ ಟ್ರಸ್ಟ್,
ಅಪ್ಪಾಜಪ್ಪ ಅಗ್ರಹಾರ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ
ಬೆಂಗಳೂರು–560 018

1988

033u2 8790
M8
Sriyadugiri Yati-
raja Sampathumara
Ramanuja Jiyar
Swami
Narayanaswamy....
Devasthanagalu.

033w
M8

S.J.V.J. PRATISHTHAN
LIBRARY
8790
...ranasi

SHRI JAGADGURU VISHWARADHYA JNANAMANDIR
(LIBRARY)
JANGAMAWADIMATH, VARANASI

Please return this volume on or before the date last stamped
Overdue volume will be charged 1/- per day.

ಮೇಲುಕೋಟೆಯ

ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ – ಶ್ರೀಚಲುವರಾಯಸ್ವಾಮಿ ಶ್ರೀಯೋಗಾನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ

ಮತ್ತು

ತೊಂಡನೂರಿನ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು

ಇತಿಹಾಸ, ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ, ಶಾಸನಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳು

ಮೇಲುಕೋಟೆ ಶ್ರೀಯದುಗಿರಿ
ಯತಿರಾಜ ಸಂಪತ್ಕುಮಾರ ರಾಮಾನುಜ ಜೀಯರ್ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಂದ
ಅನುಗೃಹೀತವಾದುದು

ಪ್ರಕಾಶಕರು :

ಶ್ರೀ ಮಂಡಯಂ ಅಣ್ಣಾಧೊರೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸಯ್ಯಂಗಾರ್
ಯದುಗಿರಿಯಮ್ಮ ಟ್ರಸ್ಟ್,
ಅಪ್ಪಾಜಪ್ಪ ಅಗ್ರಹಾರ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ
ಬೆಂಗಳೂರು–560 018

1988

ಶ್ರೀನೋಲುಕೋಟೆ ಶ್ರೀಯತಿರಾಜಸ್ವಾಮಿಗಳಿಂದ ಅನುಗೃಹೀತವಾಗಿ
ಶ್ರೀಮಂಡಯಂ ಅಣ್ಣಾಥೊರೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸಯ್ಯಂಗಾರ್ ಯದುಗಿರಿಯಮ್ಮ ಟ್ರಸ್ಟ್‌
ನವರಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

O33W
M8

ಎಲ್ಲಾ ಹಕ್ಕುಗಳೂ ಕಾದಿರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ

SRI JAGADGURU VISHWARADHYA
JNANA SIMHASAN JNANAMANDAL
LIBRARY
Jangamwadi Math, Varanasi
ACC No. 8790

ಬೆಲೆ: ರೂ. 30-00

ಪ್ರಕಟಣೆ : 1988

S.J.V.J. PRATISHTHAN
LIBRARY
Jangamawadimath, Varanasi
Acc. No.

ಮುದ್ರಕರು :
ಜ್ಯೋತಿ ಮುದ್ರಣ
1046, 21ನೇ ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆ
ಬನಶಂಕರಿ ಮೊದಲನೆ ಹಂತ, 2ನೇ ವಿಭಾಗ
ಬೆಂಗಳೂರು—560 050

ಸೂಚನೆ

ಮೇಲುಕೋಟೆ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ಶ್ರೀಚಲುವರಾಯಸ್ವಾಮಿ ಮಹಾತ್ಮೆ, ಚರಿತ್ರೆ, ಧರ್ಮ, ಶಾಸನಗಳು ಬರೆಯಲು ಈ ಕೆಳಗೆಕಂಡ ಗ್ರಂಥಗಳ ಆಧಾರಬಲದಿಂದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆದಿರುವುದು.

1. ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣ
2. ಯಾದವಗಿರಿ ಮಹಾತ್ಮೆ
3. ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಗುರುಪರಂಪರಾ
4. ಮೇಲುಕೋಟೆ ದೇವಸ್ಥಾನದ ನಿಯಮನಪ್ಪಡಿ
5. ಮೈಸೂರು ರಾಜವಂಶಾವಳಿ
6. ಮೈಸೂರು ಶಾಸನ ಇಲಾಖೆಯವರು ಪ್ರಚಾರಗೊಳಿಸಿರುವ ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯಾ ಕರ್ನಾಟಕ.

ಚಿಹ್ನೆಗಳು :
ಪಾಂ. ಪು = ಪಾಂಡವಪುರ
ಶ್ರೀ. ಪ. = ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ
ಶ್ರ. ಬೆ. = ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳ
ತಿ. ವಾ. = ತಿರುವಾಯ್ಮೊಳಿ (ದ್ರಾವಿಡ ಪ್ರಬಂಧ)

ಪುಟ 12 ರಲ್ಲಿ ಶಾ 91, ಶಾ 96, ಶಾ 99 ಎಂದಿದೆ. ಇದು ತೊಂಡನೂರು ಶಾಸನ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಪುಟ 14 ರಲ್ಲಿ ನಂದಾದೀವಿಗೆ.......ನಂದನವನ. ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ನಂದನ ವನ ಎಂದು ತಿಳಿಯದು. ನಂದನವನದ ಹೆಸರಿರಬೇಕು.

ಪುಟ 14, 15, 81, 84, 85, 93, ತೊಂಡನೂರು ಪುಟ 19, 20 ಇಲ್ಲಿ ಶಕ........ಸಂ. .... AD ...... ಎಂದಿರುವುದು, ಈ ರೀತಿ ಇರುವ ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲೂ ಕಾಲವನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕು. ಕಾಲ ತಿಳಿಯದ್ದ ರಿಂದ ಬರೆದಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಪುಟ 14 ರಲ್ಲಿ ನಂದಾದೀವಿಗೆ......ನಂದನವನ ಇಲ್ಲಿ ನಂದನವನದ ಹೆಸರು ಬಿಟು ಹೋಗಿದೆ.

ಪುಟ 15.ರಲ್ಲಿ ಮಹಾಪ್ರಧಾನ........ ಮುಂದೆ ಸ್ಥಳ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹೆಸರು ಬರೆಯಬೇಕು.

ಪುಟ 15 ರಲ್ಲಿ ೯೬ ಎಂದಿದೆ ಅದನ್ನು ಪಾಂ. ಪು. 96 ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಪುಟ 57 ರಲ್ಲಿ .... ವನಹಳ್ಳಿ. ಇಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದ ಹೆಸರು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿದೆ.

ಪುಟ 59 ರಲ್ಲಿ ....೨೧೦=ಪಾಂ. ಪು. ೨೧೦ ಎಂದಿರಬೇಕು.

ತೊಂಡನೂರು ದೇವಸ್ಥಾನ :

ಪುಟ 2, 10, E. C, VI M. G. 22=ಎಫಿಗ್ರಾಫಿಯಾ ಕರ್ನಾಟಕ (ವಾಲ್ಯುಂ 6 ಎಂದರ್ಥವು) M. G. = ಮೈಸೂರು ಗೆಜೆಟಿಯರ್.

ವಿಷಯಸೂಚಿ

೧	ಕ್ಷೇತ್ರನಾಮಕರಣ	3
೨	ಮೂಲ ವಿಗ್ರಹ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಮೂರ್ತಿ, ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿ	3–4
೩	ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ	4
೪	ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ ಪೂರ್ವಿಕರು – ರಾಜವಂಶ	8–12
೫	ದೇವಸ್ಥಾನ, ಮೇಲುಕೋಟೆ, ಕಲ್ಯಾಣಿ ಪುಷ್ಕರಿಣಿ	13
೬	ಒಂದು ಚರಿತ್ರಾಂಶ – ಬುಕ್ಕಣ್ಣ ಮಹಾರಾಜರು	14
೭	ರಾಜ ಮುದ್ರೆ – ರಾಮಾನುಜ ಮುದ್ರೆಗಳು	15
೮	ವಿರಕ್ತ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು – ಆಚಾರ್ಯಪುರುಷರು	16
೯	ಯದುರಾಯರು – ಕೃಷ್ಣರಾಯರು	17
೧೦	ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಮತ್ತು ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರ ಸಂಬಂಧ	17
೧೧	ಚಲುವರಾಯಸ್ವಾಮಿ – ಅಮ್ಮಾಳುರಾಯ ದೆಹಲಿ ವಿಚಾರ	18–19
೧೨	ಅನಿರುದ್ಧ ಕಿರೀಟ – ವಯಿರಮುಡಿ ಚರಿತ್ರೆ	19–24
೧೩	ಉಭಯನಾಚ್ಚಿಮಾರರು	25
೧೪	ವಿಶೇಷಮರ್ಯಾದೆಗಳು – ಸಂಪ್ರದಾಯತೀರ್ಪು	26–27
೧೫	ದಿವ್ಯದೇಶ ವೈಭವವು – ಮತ್ತು ವೈಭವ ವಿಶೇಷ	27–32
೧೬	ಅಸಾಧಾರಣ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಸಂಭ್ರಮ	32
೧೭	ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರ ದಿವ್ಯದೇಶ ಹಿರಿಮೆ	32
೧೮	ಊಳಿಗ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳ ವಿವರ	33–39
೧೯	ಯಾದವಾದ್ರಿ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯ	39
೨೦	ಮಠ, ಮನೆಗಳ ಭೂಮಿ ನಿವೇಶನ ಪ್ರಮಾಣ	43–44
೨೧	ಮುಕ್ಕಣಪ್ಪಂ – ತ್ರಿಣೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ	44
೨೨	ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ – ಚಲುವರಾಯಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ ಕಟ್ಟಡದ ಲಕ್ಷಣ	45–52
೨೩	ಬದರೀನಾರಾಯಣ ಸನ್ನಿಧಿ	53
೨೪	ಶ್ರೀವೇದಾಂತದೇಶಿಕರು – ಶ್ರೀಮಣವಾಳ ಮಾಮುನಿ ಜೀಯರ ಗುಡಿ	
೨೫	ಶ್ರೀಯದುಗಿರಿ ಯತಿರಾಜ ಮಠ (ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರ ಮಠ).	
೨೬	ತಿರುಮಂಗೈಯಾಳ್ವಾರ್ ಸನ್ನಿಧಿ – ಶ್ರೀನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ ಸನ್ನಿಧಿ	55
೨೭	ಮಂಟಪಗಳು ಮತ್ತು ರಾಯಗೋಪುರ	57–59
೨೮	ಸಪ್ತಕ್ಷೇತ್ರಗಳು – ಮೂರ್ತಿ ಮತ್ತು ವಿಗ್ರಹಗಳು	59–61
೨೯	ಮೂಲಮೂರ್ತಿ – ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ	64

೩೦ ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿ ಶ್ರೀಚಲುವರಾಯಸ್ವಾಮಿ (ಶ್ರೀಸಂಪತ್ಕುಮಾರ) 64
೩೧ ಶ್ರೀಸುದರ್ಶನಾಳ್ವಾರು – ಪರಮಪದನಾಥರು 66
೩೨ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀಅಮ್ಮನವರ ಸನ್ನಿಧಿ (ಶ್ರೀಯದುಗಿರಿ ಅಮ್ಮನವರು) 67
೩೩ ಶ್ರೀಗಜೇಂದ್ರವರದಸ್ವಾಮಿ ಸನ್ನಿಧಿ 68
೩೪ ಭಕ್ತ ವಿಗ್ರಹಗಳು (ಆಳ್ವಾರಾಚಾರ್ಯರುಗಳು ಮತ್ತು
ರಾಜಪ್ರತಿಮೆ 69–77
೩೫ ಪೂಜಾ – ಉತ್ಸವಾದಿಗಳು 78–79
೩೬ ಆಭರಣಗಳು ಆರಾಧನ ಪಾತ್ರೆಗಳು 79–80
೩೭ ರಥ ಮತ್ತು ವಾಹನಗಳು 80–81
೩೮ ಧರ್ಮಗಳು 81–86
೩೯ ನಂದಾದೀಪ– ತಿರುನಂದಾವನ– ಪುಷ್ಪಕೈಂಕರ್ಯ 86
೪೦ ಆಳ್ವಾರಾಚಾರ್ಯರುಗಳಿಗೆ ಧರ್ಮ 87
೪೧ ಅಗ್ರಹಾರ – ಮನೆಗಳು – ಭೂದಾನ – ವೃತ್ತಿ – ಧರ್ಮಗಳು 89
೪೨ ತೀರ್ಥ– ಪುಷ್ಕರಿಣಿ, ಕಲ್ಯಾಣಿ – ಅಷ್ಟತೀರ್ಥ 92
೪೩ ಪಂಚ ಭಾಗವತ ಕ್ಷೇತ್ರ– ಬಿಂದುಮಾಧವನ ಗುಡಿ 92–93
೪೪ ಅನ್ನದಾನ– ರಾಮಾನುಜಕೂಟ, ಶ್ರೀ ಯತಿರಾಜಮಠ–
ಅನ್ನದಾನ ಒಡೆಯರಮಠ 93
೪೫ ವರ್ಣರಂಜಿತ ಚಿತ್ರಗಳು 95
೪೬ ದೇವದಾಸಿ ವಿಚಾರ 95
೪೭ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಕೈಂಕರ್ಯಪರರು 97
೪೮ ಮಠ– ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳು– ಪಾಠಶಾಲೆ 99–102
೪೯ ಶ್ರೀ ಯದುಗಿರಿ ಯತಿರಾಜಮಠ– ಬಾಷ್ಯಕಾರರಮಠ 102
೫೦ ಶ್ರೀ ಪರಕಾಲಮಠ– ಶ್ರೀ ಅಹೋಬಿಲಮಠ 109
೫೧ ಕಾಂಚಿ ವಾದಿಕೇಸರಿ ಅಳಹಿಯ ಮಣವಾಳಮಠ–
ಶ್ರೀ ವಾನ ಮಾಮಲೆಮಠ 112
೫೨ ಶ್ರೀ ಯೋಗಾನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ
೫೩ ತೊಂಡನೂರು ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು 120

ಶ್ರೀಃ

ಶ್ರೀಮತೇರಾಮಾನುಜಾಯನಮಃ

ಪುಣ್ಯನದಿ, ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ಇವುಗಳಯಾತ್ರೆಮಾಡುವುದೇತಕ್ಕೆ? ನಾವು ವಾಸ ಮಾಡುವ ಸ್ಥಳ, ಪರಿಸರ, ಬಂಧುಬಳಗ, ಸಂಸಾರ, ಇವುಗಳಿಂದ ನಮ್ಮಮನಸ್ಸು ಕಲುಷಿತವಾಗಿರುವುದು. ಕೆಲವುಕಾಲ ಇವುಗಳ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮನಸ್ಸು ನೆಮ್ಮದಿಯಾಗಿ ಭಗವಂತನ ವಿಷಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರಲು ಯಾತ್ರೆ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಶಾಂತವಾತಾವರಣವಾದ ಪುಣ್ಯನದಿ, ದೇವಸ್ಥಾನ, ಮಹನೀಯರ ಸೇವೆ ಇವುಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸು ತಿಳಿಯಾಗುವುದು. ತಿಳಿಯಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಒಂದುಸಲ ಸ್ಮರಿಸಿ ಅವನ ನಾಮವನ್ನುಚ್ಚರಿಸಿದರೆ ಸಾಕು ನಮ್ಮ ಜನ್ಮ ಸಾರ್ಥಕ ವಾಗುತ್ತದೆ,

ಆದರೆ ನಾವು ಯಾತ್ರೆಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳ, ದೇವಸ್ಥಾನ, ಆ ಕ್ಷೇತ್ರ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, ಅಲ್ಲಿನ ಮಹನೀಯರ ಚರಿತ್ರೆ, ತಿಳಿಯಬೇಡವೆ? ಆಗತ್ಯತಿಳಿಯ ಬೇಕಾದುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ದೇಶದ ಮುಖ್ಯ ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಳಗಳ, ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೇವಾಲಯ ಗಳು, ಚರಿತ್ರಾರ್ಹಸ್ಥಳಗಳ, ಅಲ್ಲಿಯ ಮಹನೀಯರ, ಅವರು ಮಾಡಿದ ಧರ್ಮ, ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದಮಟ್ಟಿಗೆ ಬರೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿರುವುದು.

ಆ ರೀತಿ ಬರೆಯುವಾಗ ಮುಖ್ಯ ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಳಗಳ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವ ಪರಿಸರದ ಸಾಧಾರಣ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಬರೆಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪರಿಸರದ ದೇವಾಲಯ ಚರಿತ್ರಾಂಶಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಸೇರಿಸಿರುವುದು.

ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರ ಮೇಲುಕೋಟೆ

ಈ ಯಾತ್ರಾಸ್ಥಳವು ಮೈಸೂರು ನಾಗಮಂಗಲ ಭಾಟಾ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿ ನಿಂದ 80 ಮೈಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿರುವುದು. ಭಾಟಾಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬರುವಾಗ ಮೊದಲು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ, ಪಾಂಡವಪುರ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಜಕ್ಕನಹಳ್ಳಿ ಎಂಬ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಐದುಮೈಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಭೂಮಟ್ಟಕ್ಕೆ 200 ಅಡಿ ಎತ್ತರವಾದ ಯಾದವಗಿರಿಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಊರಿರುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ತಿರುನಾರಾಯಣ ದೇವರು ನಿತ್ಯವಾಸಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರವೆಂದೂ, ಬೆಟ್ಟದಮೇಲೆ ಕೋಟೆ ಕಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಮೇಲುಕೋಟೆ ಯೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡು

ತ್ತದೆ, ಈ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಸುಮಾರು 100 ಅಡಿ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಶಿಖರವಿರುವುದು ಅಲ್ಲಿಯ ಸಮಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದವರದ ಶ್ರೀನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನವಿರುವುದು ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು ತಾವು ವಾಸಮಾಡಿದ ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಅವರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಏರ್ಪಟ್ಟ ಸನ್ಯಾಸಿ ಪರಂಪರಾ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳ ಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಶ್ರೀಯತಿರಾಜಮಠ ವಿರುವುದು.

ಉಪೋದ್ಘಾತವು

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ, ತನ್ನ ಧರ್ಮ, ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಭಗವಂತನ ಯಾವದಾದರೊಂದು ರೂಪದ ಸ್ಮರಣೆ, ಧ್ಯಾನ, ದರ್ಶನ ಪೂಜಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಲ್ಲದೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕರು ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಒಂದೆಡೆಸೇರಿ ಭಗವಂತನ ಆರಾಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ತಮ್ಮ ಐಹಿಕ, ಆಮುಷ್ಮಿಕ ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ನಮ್ಮ ಭಾರತದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಒಂದು ಅಂಗವಾಗಿರುವುದು.

ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಅರ್ಚಾವತಾರಮಾಡಿ ನಾನಾ ಮೂರ್ತಿಗಳರೂಪದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನಾದ್ದರಿಂದ ಆ ಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಆಲಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ ಉತ್ಸವಾದಿಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ, ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಸೇವಾವಕಾಶದೊರೆಯುವಂತೆ ರಾಜರುಗಳು, ಧರ್ಮದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳ ಶ್ರೀಮಂತರು ಈ ವಿಧವಾದ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವುದು ರೂಡಿಯಾಗಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೇವಾಲಯವಾದರೂ ಇಲ್ಲದ ಊರು ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೇವಾಲಯಗಳು ಪುನರುಜ್ಜೀವನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ನಿಂತಿರುವುದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಆಮುಷ್ಮಿಕ ಶ್ರದ್ಧೆಯೇ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು. ಭಾರತೀಯರಾದ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಲದಿಂದಲೇ ದೇವಾಲಯಗಳು ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಆಸೇತು ಹಿಮಾಚಲಪರ್ಯಂತ ಒಂದು ಜನಾಂಗವಾಗಿ ಭಾರತದೇಶ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದಿರುವುದು. ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಆಧಾರಭೂತವಾದ ದೇವಾಲಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ವಿಗ್ರಹಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ಧ್ಯಾನಪೂಜಾದಿಗಳು ಇಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ತದನುಗುಣವಾಗಿ ಒಂದು ಜನಾಂಗವೂ ಇಲ್ಲ. ನಾವು ಭಾರತೀಯರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ದೈವಸಂಕಲ್ಪವು ಮನುಷ್ಯಬುದ್ಧಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗದು. ಆ ಸಂಕಲ್ಪವು ನೆರವೇರುವುದಕ್ಕೆ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯುಂಟಾಗಿ ವೃದ್ಧಿಕ್ಷಯಗಳು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಲಿವೆ. ವಿವೇಕದಿಂದ ಇದನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದ ಮುಖ್ಯವಾದ ಪರಿಹಾರವು. ಆದ್ಯಂತದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವೇ ಜಯಿಸುವುದಾದರೂ ಅಧರ್ಮದ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಜಯವೂ ಧರ್ಮದ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅಪಜಯವೂ ಉಂಟಾಗುವುದು ಈ ಕಲಿಯುಗದ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ, ಚೆಲುವರಾಯಸ್ವಾಮಿ, ಇವರ ದೇವಸ್ಥಾನಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ, ನಿಯಮನಪ್ಪಡಿ, ವೈಭವಚರಿತ್ರೆ, ಶಾಸನಗಳು, ಧರ್ಮಗಳು, ಇವುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆದಿರುವುದು. ನಮಗೆ ಕೆಲವು ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳು ರಾಜಕೀಯ ಕಾರಣದಿಂದ ದೊರಕದ್ದರಿಂದ ನಮಗೆ ದೊರಕಿದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆದಿರುವುದು.

108 ದಿವ್ಯ ದೇಶಗಳ ವೈಭವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಶ್ರೀರಂಗ. ತಿರುಪತಿ, ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರ, ಕಾಂಚೀಪುರ ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಇತರ ದೇವ ಸ್ಥಾನಗಳು ಮತ್ತು ಚರಿತ್ರಾರ್ಹವಾದ ಸ್ಥಳಗಳ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಪ್ರಕಾಶ ಪಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಸಹೃದಯವಾಚಕರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಆ ಗ್ರಂಥ ಗಳೂ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರುವುದೆಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇವೆ. ಈ ಮೇಲುಕೋಟೆ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವ ತೊಂಡನೂರು ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯ ವಿಚಾರವನ್ನೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಬರೆದಿರುವುದು.

ಕ್ಷೇತ್ರನಾಮಕರಣ

ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಸನತ್ಕುಮಾರರು ಸತ್ಯಲೋಕದಿಂದ ಆನಂದಮಯದಿವ್ಯ ವಿಮಾನದೊಂದಿಗೆ ನಾರಾಯಣಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಜಯಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಈ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದುದರಿಂದ **ನಾರಾಯಣಾದ್ರಿ**ಯೆಂದೂ, ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ದತ್ತಾತ್ರೇಯರು ನಾಲ್ಕು ವೇದಪುರುಷರನ್ನು ಶಿಷ್ಯರನ್ನಾಗಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ವೇದ ಪುಷ್ಕರಣೀತೀರದಲ್ಲಿ ಸದಾವೇದಾಧ್ಯಯನ ನಿರತರಾದ್ದರಿಂದ **ವೇದಾದ್ರಿ**ಯೆಂದೂ, ದ್ವಾಪರಯುಗದಲ್ಲಿ ಯಾದವ ವಂಶದವರಾದ ಬಲರಾಮಕೃಷ್ಣರಿಂದ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದ ರಿಂದ **ಯಾದವಾದ್ರಿ**ಯೆಂದೂ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು ದಯಮಾಡಿಸಿ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಮಾಡಿ ಅಭಿಮಾನಿಸಿದುದರಿಂದ **ಯತಿಶೈಲ**ವೆಂದೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವು.

ಮೂಲವಿಗ್ರಹ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಮೂರ್ತಿ

ಶ್ರೀ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಆದೇಶದಂತೆ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನು ತಾನು ಆರಾಧಿ ಸುತ್ತಿದ್ದ ನಾರಾಯಣವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಸನತ್ಕುಮಾರನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಲೋಕಕ್ಷೇಮಾರ್ಥ ವಾಗಿ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ ಆರಾಧಿಸುವಂತೆ ಹೇಳಿದನು. ಸನತ್ಕುಮಾರರು ಈ ನಾರಾಯಣವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮೀನಮಾಸ ಹಸ್ತನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಈ ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ **ನಾರಾಯಣಾದ್ರಿ**, ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಾಯಿತು.

ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿ ವಿಚಾರ

ಶ್ರೀರಾಮನು ರಾವಣಾದಿರಾಕ್ಷಸರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಜಯಿಸಿ ಸುಗ್ರೀವಾಂಗದ ವಿಭೀಷಣಾದಿ ಭಕ್ತರೊಡನೆ ಅಯೋಧ್ಯಾಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಾದನಂತರ ಬಂದಿದ್ದ ರಾಜರಿಗೆಲ್ಲಾ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತಪ್ರೀತಿಯುಕ್ತರಾದ ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ ಇಕ್ಷ್ವಾಕುಕುಲಕ್ರಮಾರಾಧಿತರಾದ ಶ್ರೀರಂಗನಾಥ ದಿವ್ಯಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಜಯಮಾಡಿಸಿಕೊಟ್ಟರು–ಇದರಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಪೂಜಿಸಲು ಅರ್ಚಾವಿಗ್ರಹವಿಲ್ಲದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಬ್ರಹ್ಮನು ಈ ಶಲ್ವಪಿಳ್ಳೈ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರು.

ಶ್ರೀರಾಮನು ತಾನು ಇರುವವರೆಗೂ ಈ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ತಾನು ಸರಯೂನದಿ ಮೂಲಕ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುವಾಗ ಪರಮ ಭಕ್ತನಾದ ಹನುಮಂತನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಹನುಮಂತನು ಶ್ರೀರಾಮನ ಮಗನಾದ ಕುಶಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಕುಶಮಹಾರಾಜನು ತನ್ನ ಮಗಳಾದ ಕನಕಮಾಲನಿಯನ್ನು ಯದುವಂಶೋತ್ಪನ್ನನಾದ ಯದುಶೇಖರನೊಂದಿಗೆ ವಿವಾಹಮಾಡಿ ಮಗಳಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀಧನ ಬಳುವಳಿಯೊಂದಿಗೆ ಉಭಯನಾಚ್ಚಿಮಾರುಸಹಿತವಾದ ಈ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ರಾಮಪ್ರಿಯರಾದ ವಿಗ್ರಹವು ಯದುವಂಶಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಂದಲೂ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಮೂಲಮೂರ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಉತ್ಸವ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದುದು

ಭಾರತ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿ ರಾಜತಂತ್ರ ಕಾರಣದಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಅಣ್ಣನಾದ ಬಲರಾಮನನ್ನು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿಬರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿದನು ಬಲರಾಮನು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಮಾಡುತ್ತಾ ಈ ನಾರಾಯಣಾದ್ರಿಗೆ ಬಂದು ಶ್ಲಾಘ್ಯವಾದ ಕಲ್ಯಾಣಿತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಈ ನಾರಾಯಣಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಅಪಾದಮಸ್ತಕ ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಅನಂತರ ದ್ವಾರಕಾ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆರಾಧನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀರಾಮಪ್ರಿಯ ವಿಗ್ರಹಕ್ಕೂ ತಾನುಸಂದರ್ಶಿಸಿದ ನಾರಾಯಣ ವಿಗ್ರಹಕ್ಕೂ ಸೌಂದರ್ಯ ಸಾದೃಶ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭೇದವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವುದನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನಾದಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಟು ಅನಿರುದ್ಧ ಕಿರೀಟಶೋಭಿತವಾದ ಶ್ರೀರಾಮ ಪ್ರಿಯರನ್ನು ಮಾಘಮಾಸ ಚಿತ್ತಾನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ, ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯಮುಂದಿಟ್ಟು ಕ್ರಿ.ಪೂ. 3139 ರಲ್ಲಿ ಸಂದರ್ಶಿಸಲು ಯಾವಭೇದವೂ ಇಲ್ಲದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತೋಷಿಸಿದರು, ಅಂದಿನಿಂದ ಯಾದವ ವಂಶೋತ್ಪನ್ನರಾದ ರಾಜರು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಮೂರ್ತಿ

ಯನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಕೈಂಕರ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಬಂದರು. ಯಾದವರ ಸಂಬಂಧ ದಿನದಿಂದ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಯಾದವಾದ್ರಿ ಎಂದು ಹೆಸರು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು.

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಯಾದವಗಿರಿ ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರವು ಉಳಿದುಹೋಗಿದ್ದ ವಿಷಯವು ತಿಳಿದಿತ್ತೇ ?

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಸಕಲಶಾಸ್ತ್ರವಿದ್ವಾಂಸರಾಗಿದ್ದುದು ಸರಿಯಷ್ಟೆ. ಅವರು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ, ಪುರಾಣ, ಆಗಮಶಾಸ್ತ್ರ ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಓದಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ತಾವು ರಚಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ನಾರದೀಯಪುರಾಣ, ಪಂಚರಾತ್ರ ಸಂಹಿತೆಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿರುವರು. ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದವಗಿರಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆಯು ವರ್ಣಿತವಾಗಿರುವುದು. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಓದಿದ ಅವರಿಗೆ ಯಾದವಗಿರಿಯ ವಿಚಾರವಾಗಿ ವಿಷಯವು ತಿಳಿದೇ ಇರಬೇಕು.

ಅಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರವರು ಹಾಡಿದ 1000 ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ **ಒರುನಾಯಕಂ** ಎನ್ನುವ ಹತ್ತು ಪದ್ಯಗಳು (ತಿ.ವಾ. 3–3) ಓದಿ ತಿಳಿದವರಾಗಿರುವರು. ಆದಿವ್ಯದೇಶ ಯಾವುದು ? ದೇವರು ಯಾರು ? ಎನ್ನುವ ವಿಷಯವು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಿರಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ಆ ಪ್ರಬಂಧವು ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಬರಲು ಆರಂಭವಾದಕಾಲ ಸುಮಾರು. ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪ್ರಚಾರ ವಾಗುವುದರೊಳಗೆ ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರವು ನಾಶವಾಗುವುದರಲ್ಲಿತ್ತು, ಮೇಲುಕೋಟೆ ಸ್ಥಳ ಮತ್ತು ಹೆಸರು ಹೇಳುವವರೂ ಇಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದ ದೇವರೂ ಸಹ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು AD 1099ರಲ್ಲಿ ಈ ಕರ್ಣಾಟಕಕ್ಕೆ ಬಂದಮೇಲೆ ಜನಗಳಿಗಿದ್ದ ಸಂದೇಹವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಗುರುತಾಗಿ ಮೇಲುಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಆರಂಭ ಮಾಡುವ ಮೊದಲು **ಕಣ್ಣಿನುಣ್‌ಶಿರತ್ತಾಂಬು** ಎಂಬ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ ವಿಷಯ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಅನುಸಂಧಿಸಿದ ಮೇಲೆಯೇ ಮುಂದಣ ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ಅನುಸಂಧಿಸಿ ಬರುವಂತೆ ಹೇಳಿದಕ್ರಮವು ಅದ್ಯಾವಧಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿರುವುದು–ಕಂಡುಬರುವುದು.

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರಸಾನ್ನಿಧ್ಯ

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಅರಣ್ಯವಾಗಿದ್ದ ಯಾದವಗಿರಿಯನ್ನು ದೇವಸ್ಥಾನ, ಊರು, ಮನೆ, ಕೊಳ, ಕೋಟೆ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಮಾಡಿದರು. ಆಗ ಊರುಕಟ್ಟುವಾಗ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಕೈಂಕರ್ಯಪರರು. ರಕ್ಷಣೆ, ಅಧಿಕಾರ ಆಡಳಿತ ಜನಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ 530 ಮನೆಗಳಿಂದ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದುದಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು ಶಕ ೧೦೨೧ (1098)ರಲ್ಲಿ ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅವರು ಮಾಡಿದ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಸ್ಥಾಪನೆ ಇವುಗಳ ಜ್ಞಾಪಕಾರ್ಥವಾಗಿ ಅನೂಚಾನವಾದ ಉತ್ಸವಾದಿ ದಿನಾಚರಣೆಗಳು ಅನೇಕವಿಧದಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ನಡೆದು ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಯಾದವಗಿರಿ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯವು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು ತೊಂಡನೂರಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದರು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರ ರಾಮಾನುಜಕೂಟಕ್ಕೆ (ರಾಮಾನುಜಮಠ) ತೊಂಡನೂರಿನ ಅಶೇಷ ಮಹಾಜನುಗಳು ವೃತ್ತಿಮಾನ್ಯ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ತಿಳಿದು ಬರುವುದು —ಪಾಂಪು.

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು ಚೋಳನ ಬಾಧೆಯಿಂದ ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಆಗ ಅಜ್ಞಾತವಾಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗಿಲ್ಲದೆ ಈ ದೇಶಾಧಿಪತಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ರಾಯನು ಇವರನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದುದಲ್ಲದೆ ಅವರಿಗೆ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರ ಮೂಲಕ ದರ್ಶನ ಸ್ಥಾಪನವನ್ನೂ ಅವರಿಂದ ದೇಶ ಕ್ಷೇಮವಾಗಿ ಅನೇಕ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ, ಗುಡಿಗೋಪುರ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿಸಿ ಸುಖವಾಗಿ ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಟ್ಟನು.

ಅಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರ ಶಿಷ್ಯಪ್ರಶಿಷ್ಯರಾದ, ರಾಮಾನುಜ, ಕುಲಶೇಖರ ದಾಸರು, ತಿರುವರಂಗಪ್ಪೆರುಮಾಳರಯರು, ಉತ್ತಮನಂಬಿ, ಆಂಡಾಳ್, ತಿರುವಿನಂ ವಿಳಕ್ಕೈದಾಸರು, ತಿರುನರೈಯೂರು ದಾಸರು, ತಿರುವರಂಗದಾಸರು, ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಅಭಿಮಾನಿಸಿ ವೃತ್ತಿಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿರುವುದು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದು.

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ AD 1033 ರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯವರು ಕೇಳಿಕೊಂಡಂತೆ ಅವರು ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ತಾವೇ ತಮ್ಮವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಅದ್ಯಾವಧಿ ನಾವು ಪೂಜಿಸಿ ಮರ್ಯಾದಿಸಿ ಬರುತ್ತೇವೆ.

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು ಪರಮಪದಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ AD 1137ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪೆರಂಬದೂರಿನಲ್ಲೂ, ಶ್ರೀರಂಗದಲ್ಲಿ AD 1137ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಾಡೈ ಆಂಡಾರ್ ಎಂಬುವರಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಾಯಿತು.

ಕಾಂಚೀಪುರದಲ್ಲಿ 1191ರಲ್ಲಿ ನೆಯೂರಿಗೆ ಸೇರಿದ ಚೋಳಮಂಡಲಾಧಿಪತಿ ಇಳೈಯಾಳ್ವಾರ್ ಎಂಬುವರು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲೂ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರು.

64ನೇ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವು ತೊಂಡನೂರಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವುಕಾಲ ಇದ್ದಿತೆಂದು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವುದು.

ತೇಷ್ವಾದ್ಯಾ ಯಾದವಪುರೀ ತೊಂಡನೂರಿತಿ ಯಾಜನ್ಯೈ: ।
ಸದೇಶೋ ಯಾದವಗಿರೇರ್ದಕ್ಷಿಣೇತ್ಯರ್ಧಯೋಜನೇ ।
ಕಾಶೀಯರ್ಾ ಶ್ಚೋತವೇಭಾಗೇ ನೀಲಾದ್ರೇಃ ಪಶ್ಚಿಮೋತ್ತರೇ ।
ರಾಮಾನುಜಾಂಘ್ರಿ ಶ್ರೀತೀರ್ಥ ತಟಾಕಾದ್ರೇ ಸ್ತು ಪೂರ್ವತಃ ।
ಉಪತ್ಯಕಾಯಾಂ ಪುಣ್ಯಾಯಾಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಾಶ್ರಮಃ ।
ರಮ್ಯೋಹೋಯ್ಸಳದೇಶಾಖ್ಯ ಸರ್ವಕಾಲ ಸುಖಪ್ರದಃ ।
ತತ್ರಸ್ಥಾ ಯಾದವಪುರೀ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಪಾಲಿತಾ ।
ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜ ಪಾದಾಬ್ಜ ಪರಾಗೈಃ ಪಾವನೀಕೃತಾ ।

ಇತ್ಯಾದಿ.

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು ಕಾರಣಾಂತರವನ್ನು ಹೊಂದಿ ದೆಹಲಿ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದು ದೆಹಲಿಯಿಂದ ಬಂದಕಾಲ ಶಕ 1033 ವಿಕೃತಿ ಸಂ. AD 1110 ಆಶ್ವಯುಜ ಸಪ್ತಮಿ. ಈ ದಿನದ ಜ್ಞಾಪಕಾರ್ಥವಾಗಿ ಅನೂಚಾನವಾಗಿ ದೆಹಲಿ ಉತ್ಸವ ಎಂಬುಧಾಗಿ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಕೃತ ಈ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಕುಂಭಮೀನ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಉತ್ಸವದಂತೆಯೇ ಬಲರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಮೂಲಮೂರ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದಕಾಲ ಮೀನಮಾಸ (ಮಾಘ) ಚಿತ್ತಾ ನಕ್ಷತ್ರ, ಆ ದಿನದ ಜ್ಞಾಪಕಾರ್ಥವಾಗಿ ಶೇತಿಸೇವೆ ಎಂಬ ಉತ್ಸವವನ್ನೂ, ರಾಮಚಂದ್ರನ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದಿನ ಮೊದಲು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ಪುಷ್ಯನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ವಯಿರಮುಡಿ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದುದು ಅನೂಚಾನವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುವುದು ಸಾಕ್ಷಿ ರೂಪವಾಗಿರುವುದು.

ಅಲ್ಲದೆ–ಪಿಶಾಚಾವಿಷ್ಟೆಯಾದ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಮಹಾರಾಜನ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮಗಳೋಪಾದಿ ರಾಜಕುಮಾರಿಯನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು ಮಂತ್ರಪುನಶ್ಚರಣೆಯಿಂದ

ಸ್ವಸ್ಥಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಅಲ್ಲದೆ ತೊಂಡನೂರಿನ ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನವಿರುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತಸ್ಥಾಪನೆಮಾಡಿದುದರ ಫಲವಾಗಿಯೂ ರಾಮಾನುಜರಿಗೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಿಶೇಷ ಬಿರುದುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಶಾಸನಗಳು ಅನೇಕವಾಗಿ ದೊರಕುವುವು.

ಮಾಯಾವಾದಿ ಕೋಲಾಹಲ, ಮಂತ್ರವಾದಿ ಭಯಂಕರ, ಶರಣಾಗತ ವಜ್ರಪಂಜರ, ಉಭಯವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯ, ವೇದಮಾರ್ಗಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಚಾರ್ಯ ಅಭಂಗಗರುಡ ಷಡ್ದರ್ಶನ ಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯ, ನಾರಾಯಣಪಾದ ಪದ್ಮಾಧಾರಕ. ಇತ್ಯಾದಿ ತಿಪಟೂರು ೫೩

ಈ ಬಿರುದುಗಳು ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಮ್ಯೂಸಿಯ್ಯಂನಲ್ಲಿರುವ ಸದಾಶಿವ ಮಹಾರಾಜರು ಬರೆದ ತಾಮ್ರದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ AD 1556 ಶ್ರೀಪೆರಂಬೂದೂರು ರಾಮಾನುಜರ ಮೂರ್ತಿಗೆ ಕೆಲವು ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವುದು, ಕಂಡುಬರುವುದು ಈ ಶ್ಲೋಕವು ಮೇಲಿನ ಶ್ಲೋಕದೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಕೆ ಬರುವುದು.

ಪ್ರಪೇದುಷೇ ವೇದಮಾರ್ಗಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಚಾರ್ಯ ವರ್ಯತಾಂ
ತದ್ದೃಗ್ವೇದ ಶಿಖಾಸಾರ ದ್ರಾಮಿಡಾಗಮ ವೇದಿನೇ ।
ಷಡ್ದರ್ಶನಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯ ಮೌಳಯೇ ।
ಮಾಯಾವಾದ ಮನೋಗರ್ವ ಭೇದಿನೇಜಿತವಾದಿನೇ ।
ಮಂತ್ರವಾದಿ ಮನೀಷೀಂದ್ರ ವೃಂದಾಹಂತಾಪಹಾರಿಣೇ ।
ಅಭಂಗಗರುಡಾಕಾಯ ಶರಣಾಗತ ಹಾರಿಣೇ ।
ನಾರಾಯಣಪದಧ್ಯಾನ ಪರಾಯಣ ನಿಜಾತ್ಮನೇ ।

ಇತ್ಯಾದಿ

ರಾಜವಂಶ-ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ ಪೂರ್ವಿಕರು

ಯದುವಂಶ ತಿಲಕನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನ ವಂಶದವರಾದ ಯಾದವರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಂಗಡದವರು ಅನೇಕ ಕಾಲಗಳ ಮೊದಲೇ ಈದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದ್ದರು. ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಯಾದವ ವಂಶಸ್ಥರಾದ ಸಳ ಎಂಬರಾಜನಿಗೆ ಅವನ ವೀರತ್ವದಿಂದ **ಹೊಯ್ಸಳ** ಎಂಬ ಅಡ್ಡ ಹೆಸರು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಬಂದಿತು. ಇವನ ಮಗ ವಿನಯಾದಿತ್ಯನೂ (ಪತ್ನಿ ಕೆಲಯಬ್ಬರಸಿ) ಅವನ ಮಗ ವೀರೇಯಾಂಗನೂ ಕೆಲವುಕಾಲ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತೊಂಡನೂರನ್ನು AD 1000ಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಯೇ ತಮ್ಮ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾದವಗಿರಿ ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಕ್ರಿ.ಶ. 8–9ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯೆ ಊರು ಕ್ಷಾಮಡಾಮರದಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ರಾಜಕೀಯದಿಂದಲೋ ದೈವಿಕವಾಗಿ ಹಾಳಾದಮೇಲೆ ಅದರ ಜ್ಞಾಪಕಾರ್ಥವಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೇ ಊರು ಕಟ್ಟಿ ಅದಕ್ಕೆ **ಯಾದವನಾರಾಯಣ ಪುರ**ವೆಂದೂ, ವೇದವಿದ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರ ಪಂಡಿತರುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರಿಂದ **ಚತುರ್ವೇದಿ ಮಂಗಲ**ವೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು. (ಈಗಿನ ತೊಂಡನೂರು) ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ವಿನಯಾದಿತ್ಯ ಅವನ ಮಗ ವೀರೇಯಾಂಗನೂ ಕ್ರಿ.ಶ. 1000 ಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಯೇ ಈಗಿನ ತೊಂಡನೂರನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಈ ವೀರೇಯಾಂಗನಿಗೆ **ಬಲ್ಲಾಳ, ಬಿಟ್ಟಿದೇವ** ಮತ್ತು **ಉದಯಾದಿತ್ಯ**ರೆಂಬ ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳು. ಇವರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯಮಗನಾದ ಬಲ್ಲಾಳನು 1101ರಿಂದ 1104ರ ವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು. ಕೊನೆಯ ಮಗನಾದ ಉದಯಾದಿತ್ಯನು ರಾಜ್ಯಭಾರಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕನಾಗಿದ್ದು ಇವರ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಎಂದರೆ 1123 ರಲ್ಲಿ ಕಾಲವಾದನು. ಮೂರು ಜನ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರೂ ಅನ್ಯೋನ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಪರಾಕ್ರಮ ಶಾಲಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನು ಶಕ್ತನೂ, ಮೇಧಾವಿಯೂ ಆಗಿ ರಾಜಕಾರಣ ಪಟುವಾಗಿದ್ದನು. ಇವನಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಿದೇವ, ವಿಠಲದೇವ, ವಿಣ್ಣುನಾದ, ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿದ್ದವು. ಬಲ್ಲಾಳನು ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಪ್ರತಾಪಶಾಲಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನದೇ ಆಡಳಿತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಬಲ್ಲಾಳನು, ಮರ್ಯಾನೆ ದಣ್ಣ ನಾಯಕ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಚಾಮವ್ವೆ ಇವರ ಮೂರು ಜನ ಏಕೋದರರಾದ ಅಕ್ಕ ತಂಗಿ ರಾಜಪುತ್ರಿಯರು **ಪದ್ಮಲದೇವಿ, ಚಾಮಲದೇವಿ, ಬೊಪ್ಪದೇವಿ** ಇವರನ್ನು 1103ರಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಭವನದಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ವಿವಾಹವಾದನು. ಈ ಮೂರು ಜನ ರಾಜಪುತ್ರಿಯರೂ ವಿದ್ಯಾವತಿಯರಾಗಿಯೂ, ಸುಂದರಿಯರಾಗಿಯೂ, ಭರತನಾಟ್ಯ, ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿಯೂ, ಕಲಾಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವೀಣೆಯರಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಬಲ್ಲಾಳನು ಮದುವೆಯಾದ ಮಾರನೇ ವರ್ಷವೇ ಕಾಲವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ

ಬಲ್ಲಾಳನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನೇ ದೊರೆಯಾದನು. **ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನು** ಕ್ರಿ.ಶ. 1116 ರಲ್ಲಿ ಚೋಳರಾಜನ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ತಲಕಾಡು, ಕೋಲಾರ ಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಬೇಲೂರಿಗೆ ಬಂದನು. ಈ ಜಯದ ಗುರುತಾಗಿ ತಲಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ದೇವರನ್ನೂ ಬೇಲೂರಿನಲ್ಲಿ ಕೇಶವನಾರಾಯಣ ದೇವರನ್ನೂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದನು. ಅನೇಕ ದೇಶ

ಕೋಶಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ, ದುಷ್ಟನಿಗ್ರಹ ಶಿಷ್ಟಪರಿಪಾಲನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಬಂಕಾನಗರದಲ್ಲಿ, 1141ರಲ್ಲಿ ಕಾಲವಾದನು. ಹೊಯ್ಸಳ ರಾಜರಲ್ಲಿ ಇವನೇ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದವನು.

ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನಿಗೆ ಅನೇಕ ಪತ್ನಿಯರಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ **ಶಾಂತಳಾದೇವಿ, ಕಿರಿಯ ಶಾಂತಳಾದೇವಿ, ೩ ಬಾಮಲಾದೇವಿ, ೪ ರಾಜಲದೇವಿ, ೫ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ, ೬ ದೇವಕೀದೇವಿ** ಇವರು ಮುಖ್ಯರಾದವರು. ಹಿರಿಯ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಶಾಂತಳಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲಾಳನೆಂಬ ಮಗನೂ, ಹಿರಿಯಬ್ಬರಸಿ ಎಂಬ ಮಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿದರು.

ಹಿರಿಯವಳಾದ ಶಾಂತಳಾದೇವಿಯು ಪಟ್ಟದರಾಣಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಶಾಂತಳಾದೇವಿಯು ವಿದ್ಯಾವತಿಯೂ, ಸಂಗೀತ, ಭರತನಾಟ್ಯ, ಕುಶಲವಿದ್ಯೆ ಮತ್ತು ವೀಣಾಗಾನ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಚತುರೆಯಾಗಿದ್ದಳು – ಅನ್ನದಾನ, ವೈದ್ಯವಿದ್ಯೆ ಹೇಳಿಕೊಡುವುದು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ಪ್ರೀತಿ. ಇವಳು ಕ್ರಿ.ಶಕ. 1131 ರಲ್ಲಿ ಕಾಲವಾದಳು.

ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನಿಗೆ ಹಿರಿಯಬ್ಬರಸಿಯಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕುಮಾರ ಬಲ್ಲಾಳನು 1129 ರಲ್ಲಿ ಯುವರಾಜನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. E.C.VI M.G. 22 ಮಗಳು ಹಿರಿಯಬ್ಬರಸಿಯನ್ನು ಅರಸೀಕೆರೆಯ ಸಾಮಂತರಾಜನಾದ ನೊಳಂಬ ವಂಶೀಕ ಸಿಂಹನೆಂಬುವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆಯಾಗಿತ್ತು. ಕುಮಾರ ಬಲ್ಲಾಳನು 1133 ರಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಕಾಲವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಕಾಣಬರುವುದು.

ಕಿರಿಯ ಶಾಂತಳಾದೇವಿಯು ಬಹಳ ಸೌಂದರ್ಯವತಿಯಾದ್ದರಿಂದ ರಾಜನು ಪ್ರೀತಿಸಿ ಮದುವೆಯಾದನು. 1135 ರಲ್ಲಿ ಇವಳೂ ಇವಳ ಮಗುವೂ ಕಾಲವಾದರು.

2ನೆಯ ಪಲ್ಲವ ಕುಲದವಳಾದ ಬಾಮಲಾದೇವಿಯೇ ಮುಖ್ಯಳಾದವಳು. ಅವಳು ರಾಜ್ಯಭಾರದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನಿಗೆ ಸಹಾಯಕಳಾಗಿದ್ದಳು. ಇವಳೂ ಸಹ ರಾಜ್ಯದ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇವಳು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಿ ಒಂದು ಅಶ್ವಶಾಲೆಯನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಅದರಲ್ಲಿ ಕುದುರೆ ಸವಾರಿ. ಯುದ್ಧ ಚಾತುರ್ಯ ಗತಿ ಮುಂತಾಗಿ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡುವುದಾಗಿದ್ದಿತು. ಇವಳೂ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನೂ ಸೇರಿ ಅನೇಕ ಭೂಮಿಗಳನ್ನೂ ಅಗ್ರಹಾರಗಳನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿ ದಾನ ಮಾಡಿರುವರು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1141 ರಲ್ಲಿ ರಾಜಲದೇವಿಯು ಪಟ್ಟದರಾಣಿಯಾದಳು. ಇವಳು ಬಾಮಲಾದೇವಿಯ ತಂಗಿಯು.

ಚಿನೆಯುವಳಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಇವರಿಗೆ 1133ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ನರಸಿಂಹ ನೆಂಬ ಮಗನೇ ಮುಂದೆ ದೊರೆಯಾದನು.

1117ರಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನು ಹಿರಣ್ಯದಾನ, ತುಲಾದಾನ, ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. .(E.C. VB, 1-124)

೧ನೆಯ ನರಸಿಂಹ ೧೧೪೧–೧೧೭೩

ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನು ಕಾಲಾವಾದಾಗ ನರಸಿಂಹನಿಗೆ ಕೇವಲ ಎಂಟು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಾಗಿದ್ದಿತು. ಮಂತ್ರಿಗಳೂ, ಸೇನಾಪತಿಗಳೂ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿ ನಡೆಸಿದರು. ನರಸಿಂಹನ ಪತ್ನಿ **ಈಚಲಾದೇವಿ.**

ನರಸಿಂಹನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪದ್ಮರಸನೆಂಬ ಮಂತ್ರಿಯು ರಾಜನಿಗೆ ತಿಳಿಸದೆಯೇ ರಾಜಭಂಡಾರದಿಂದ ೧೨,೦೦೦ ಹೊನ್ನುಗಳನ್ನುತೆಗೆದು ಬೇಲೂರಿನ **ಬಿಟ್ಟಸಮುದ್ರ** ವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಇದು ರಾಜನಿಗೆ ತಿಳಿದು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಲು ಮಂತ್ರಿಯು ತಾನು ಮಾಡಿದ ಧರ್ಮವನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಜನು ಸುಮ್ಮನಾದನು.

ನರಸಿಂಪನು ತಂದೆಯಂತೆ ಅನೇಕ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನು.ತಂದೆಯೂ ತಾನೂ ಸಂಪಾದಿಸಿದ, ರಾಜ್ಯ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಅಧಿಕವಾಗಲು ಅದರ ಮಹತ್ತಿನಿಂದ ಮತ್ತನಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಲೋಲನಾದನು. ಅವನ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಕರ್ಣಾಟಕ, ಆಂಧ್ರ, ದ್ರಾವಿಡ, ಗೂರ್ಜರ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಬಂಗಾಳ ಎಲ್ಲಾ ದೇಶದ ಸುಂದರಿ ಯರೂ, ಯೌವನವತಿಯರೂ ಆದ ೩೮೪ ಜನ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಅವನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ದ್ದರು. ಈ ಕಾರಣದೆಸೆಯಿಂದ ನರಸಿಂಹನು ತನ್ನ ೪೦ನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲವಾದನು.

೨ನೆಯ ಬಲ್ಲಾಳ ೧೧೭೩–೧೨೨೦

ನರಸಿಂಹನ ಅನಂತರ ಅವನ ಮಗ ಬಲ್ಲಾಳನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಇವನೂ ತಂದೆ ತಾತರಂತೆ ದಾನಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ದನು. ಇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ಪಂಗಡದವರಾದ ಯಾದವರು ಆಗಿಂದಾಗ್ಯೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವನಿಗೆ ೭ ಜನ ಪತ್ನಿಯರಿದ್ದರು.

ಅವರಲ್ಲಿ ಬಮ್ಮಲದೇವಿ, ಕೇತಲದೇವಿಯೆಂಬುವರು ವಿದ್ಯಾವತಿಯರಾಗಿ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನೂ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತೊಬ್ಬಳಾದ ಪದ್ಮಲದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ನರಸಿಂಹನೆಂಬುವನು ಮುಂದೆ ದೊರೆಯಾದನು.

೨ನೆಯ ನರಸಿಂಹ ೧೨೨೦–೧೨೩೫

ಇವನು ದೊರೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೊಂದು ಪಂಗಡದ ಯಾದವರಿಗೂ ಇವನಿಗೂ ಯುದ್ಧವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇವನ ನಂತರ ಇವನ ಮಗ ಸೋಮೇಶ್ವರನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸುಮಾರು ೨೦ ವರ್ಷಗಳು ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು. ಅನಂತರ ಇವನ ಮಗ ನರಸಿಂಹನು ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು (೩ನೆಯ ನರಸಿಂಹ). ಅನಂತರ ೩ನೆಯ ನರಸಿಂಹನ ಮಲತಾಯಿಯ ಮಗ ರಾಮನಾಥನೂ, ಆತನ ಮಗ ವಿಶ್ವನಾಥನೂ 1297ರ ವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದರು.

೩ನೆಯ ಬಲ್ಲಾಳ ೧೨೯೧–೧೩೪೨

ವಿಶ್ವನಾಥನು ಕಾಲವಾದ ಮೇಲೆ ಅವನ ಜ್ಞಾತಿಯಾದ ಬಲ್ಲಾಳನು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಇವನು ಬಹುಪ್ರತಾಪಶಾಲಿಯಾಗಿ ಅನೇಕ ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಜಯಿಸಿದನು. ಇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತುರುಷ್ಕರು ದಂಡೆಯಾತ್ರೆ ನಡೆದು ಬಂದುದನ್ನು ಸಾಮದಾನ ಭೇದಗಳಿಂದ ಎದುರಿಸಿದನು. ಇವನಿಗೂ ಇವನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಜಗಳವಿದ್ದೇ ಇದ್ದಿತು.

ಮಹಮ್ಮದೀಯರ ಹಾವಳಿಯು 1295ರಲ್ಲೆ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿ ಬಲ್ಲಾಳನು ನೆರೆಹೊರೆಯ ಎಲ್ಲಾ ರಾಜರನ್ನೂ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ಬಲಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ 1306–1309–1310ರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನನ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಾದ ಮಲ್ಲಿಕಾಫರನು ಅಪಾರವಾದ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಅನೇಕ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ಜನರನ್ನು ಕೊಂದು ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೊಳ್ಳೆಹೊಡೆದನು. ತಾನು ಹೋಗುವಾಗ 312 ಆನೆಗಳು 20,000 ಕುದುರೆಗಳು 96,000 ಮಣ ಭಂಗಾರವನ್ನು ಅನೇಕ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆಗಳ ನಗಗಳು ವಜ್ರವೈಡೂರ್ಯ, ಮುತ್ತು, ರತ್ನಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ದೆಹಲಿಯ ಸುಲ್ತಾನನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. 1327ರಲ್ಲಿ ತುರುಕರ ಸೈನ್ಯವು ಮಹಮ್ಮದ ತೊಗಲಕನ ಕೈಕೆಳಗೆ ಬಂದು ರಾಜ್ಯಗಳು ನಾಶಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವು.

ಬಲ್ಲಾಳನು ಈ ನಾಶಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಕಾರಣರಾದ ತುರುಕರನ್ನು ಅಡಗಿಸಲು ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದನು. ವಿಧಿಲಿಖಿತವು ಬೇರೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಯಾವುದೂ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಬಲ್ಲಾಳನು ಅನೇಕ ದಾನ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿ ಕವಿಗಳಿಗೂ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೂ ಆಶ್ರಯವಾಗಿದ್ದನು.

ಹೊಯ್ಸಳರು ರಾಜ್ಯವಾಳಿದಮೇಲೆ ಯಾದವರು ಪ್ರಬಲರಾಗಿ ಬಂದರು. ಆದರೆ ಮಹಮ್ಮದೀಯರ ದಂಡೆಯಾತ್ರೆಯ ಫಲದಿಂದ ಯಾದವರೂ ಹೊಯ್ಸಳರೂ ನಾಶ

ವಾದರು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಪ್ರಬಲವಾದ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ರಾಜನು ಬೇಕಾದುದರಿಂದ **ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರೆಂಬ** ಆಚಾರ್ಯರು **ಹಕ್ಕ-ಬುಕ್ಕ** ಎಂಬುವರನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು 1336 ರಲ್ಲಿ **ವಿಜಯನಗರ** ಸ್ಥಾಪನೆಮಾಡಿ ತಾವೇ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ನಿಂತರು. ಹೊಯ್ಸಳರ ಮತ್ತು ಯಾದವರ ಬಲವು ತಗ್ಗಿದ ಮೇಲೆ ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜರುಗಳೇ ದೇಶಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ರಾಜರಾದರು. ಆ ಕಾಲದಿಂದ ಮೈಸೂರು ರಾಜರಾದ ರಾಜಒಡೆಯರ ಕಾಲದವರೆಗೆ ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವು ನಡೆದುಬಂದಿತು. ರಾಜಒಡೆಯರು 1612 ರಲ್ಲಿ ರಾಜರಾಗಿ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಕಟ್ಟಡ

ಗ್ರಾಮಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಒಂದು ದಿನದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಅಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ ! ಶ್ರೀ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ದಿನಶುದ್ಧಿಯಿಂದ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿರುವ ಕಾಲ 1099–1103ರ ವರೆಗೆ ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ ಆಗಮೋಕ್ತ ಕ್ರಮಗಳನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಶಿಲಾಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆಯುವುದು ಪದ್ಧತಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ ಕಟ್ಟಡವು 1099 ರಿಂದ 1103ರ ವರೆಗೆ ಕಟ್ಟಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ರಂಗಮಂಟಪದ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ನಂ. 93ನೇ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಮಹಾರಾಜರ ಮಹಾಪ್ರಧಾನ ತಂತ್ರಾಧಿಷ್ಟ ನಾಯಕರೂ ಆದ ಸುರಗಿಯ ನಾಗಿದೇವಣ್ಣನು ಕೆಲವು ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಮೇಲುಕೋಟೆ

ಶಕ ೧೧೧೨ ಸೌಮ್ಯ ಸಂ. (A.D. 1189) ರಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಸೇನಾಧಿಪತಿ ಜ್ಯೋತಿಮಯ್ಯ, ಚಾಮಯ್ಯ, ಬಲಯ್ಯಗಳು ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರದ ಕೋಟೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದರಿಂದ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಕೋಟೆಯು ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ ಖರ್ಚು ೧೬೧೫೨ ಗದ್ಯಾಣ ಕಾಣಬರುವುದರಿಂದ ಶ್ರೀ ರಾಮಾನುಜರು ಇದ್ದಾಗಲೇ ಕೋಟೆಯು ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಿತೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು (1099–1103).

ದೇವಸ್ಥಾನದ ಇತರ ಭಾಗಗಳು

ಗರ್ಭಗೃಹವು ಮೊದಲೇ ಇದ್ದಿತೆಂದು ನಿರ್ಧಾರವಾಗಿದೆ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು

ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಕಟ್ಟಡ ಅಂಕಣ ವಿವರಿಸಿರುವುದು ಹೊಸದಾಗಿ ಅಸ್ತಿಭಾರದಿಂದ ಕಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. ಯಾದವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಕಟ್ಟಿರುವುದು.

ಕಲ್ಯಾಣಿ ಪುಷ್ಕರಣಿ— ಈ ಪುಷ್ಕರಿಣಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲು (1099–1103) ೨೫೫೫ ವರಹಗಳು ಖರ್ಚಾದವು. ೫೦೦ ವರ್ಷಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಶಿಥಿಲವಾದುದು ಕಂಡುಬಂದುದರಿಂದ ಮೈಸೂರು ರಾಜರಾದ ಚಾಮರಾಜಒಡೆಯರು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮ ಪತ್ನಿಯ ಕೈಂಕರ್ಯವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು (AD 1633 ರಲ್ಲಿ) ಕಲ್ಯಾಣಿಗೆ ಕಾಶಿ ಕೆಲಸದ ಸೋಪಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದರು.

ಗೋಪುರ — ಶ್ರೀ ರಾಮಾನುಜರ ಅನಂತರ 30–40 ವರ್ಷಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಪರಾಶರಭಟ್ಟರು ಈ ಊರಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಚತುರಾನನ ಗೋಪುರವನ್ನು ಸೇವಿಸಿದ್ದಾಗಿಯೂ, ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿ ಬರುವಾಗ ಎಲ್ಲಾ ಸನ್ನಿಧಿ ಗಳಲ್ಲೂ ದೇವರನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡಿರುವುದು ಗುರುಪರಂಪರಾ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿ ರುವುದು.

ಒಂದು ಚರಿತ್ರಾಂಶ — ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರಿಗೂ (ಶಿವಭಕ್ತರು) ಜೈನರಿಗೂ ಕಲಹವುಂಟಾಗಿ ಭಕ್ತರು ಸುಮಾರು ೭೦೦ ಜಿನ ದೇವಾಲಯಗಳವರೆಗೆ ನಾಶಮಾಡಿದರು. ಜೈನರ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲು ಇದರಿಂದ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳೂ ನಾಶಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವು, ಭಕ್ತರು ರಾಜಶಾಸನವನ್ನು ಮೀರಿದರು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಚೆಲುವರಾಯಸ್ವಾಮಿ ನವರಂಗವು ನಾಶಪಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇದರಿಂದ ಕುಪಿತರಾದ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರು ಮೇಲುಕೋಟೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿವ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿನ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಕಿತ್ತುಹಾಕಿ, ಅಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವಂತೆ ಕಾಣಬರುವುದು – ಈ ವಿಚಾರ ವೆಲ್ಲಾ ಮಹಾರಾಜ ಬುಕ್ಕಣ್ಣನವರಿಗೆ ತಿಳಿದು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರು ಪ್ರಬಲ ರಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರಿಂದ ಜೈನ ಸಮುದಾಯದವರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿಸಿ ಭಕ್ತರನ್ನು ಅಡಗಿಸಿದರು.

ಶ್ರೀ ಬುಕ್ಕಣ್ಣ ಮಹಾರಾಜರು ಶ್ರೀರಂಗ, ತಿರುಪತಿ, ಕಾಂಚೀಪುರ, ತಿರು ನಾರಾಯಣಪುರ ಈ ನಾಲ್ಕು ಸ್ಥಳಗಳ ಮುಖ್ಯರಾದ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಸಕಲಾಚಾರ್ಯ ರುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಇತರ ಸಮಯಿಗಳನ್ನು ಕರೆದು ಮಹಾಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರು ತಮ್ಮ ಮತದೊಂದಿಗೆ ಜೈನ ಮತವನ್ನು ಭೇದಮಾಡದೆ ಜೈನಧರ್ಮ ವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿ ಬರಬೇಕೆಂದೂ, ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಜೈನರು ತಮ್ಮ ಶುಭಶೋಭನಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರಿಗೆ ಪಂಚಮಹಾವಾದ್ಯಗಳು, ಕಲಶ, ಕನ್ನಡಿ, ಶ್ವೇತಛತ್ರ, ಚಾಮರ ಮೊದಲಾದ ಬಿರುದು ಮರ್ಯಾದೆಗಳಿಂದ ಅಗ್ರತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಬರುವ

ದೆಂದೂ ಆ ಹಣದಿಂದ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನೂ, ಜಿನಾಲಯಗಳನ್ನೂ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರು ಕಾಪಾಡಿ ಬರಬೇಕೆಂದೂ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ ಶಕ ೧೨೯೧ ಕೀಲಕ ಸಂ॥ (A.D. 1368)ರಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಶಾಸನ ಬರೆದರು.

ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳ ಶಾ.
ಮಾಗಡಿ ಶಾ.

ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು **ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಸಾರ್ವಭೌಮರೆಂಬ** ವಿಚಾರವಾದ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕವು ಬರೆದಿರುವುದು :

ಪಾಷಂಡಸಾಗರ ಮಹಾ-ಬಡಬಾ-ಮುಖಾಗ್ನಿ
ಶ್ರೀರಂಗರಾಜ ಚರಣಾಂಬುಜ ಮೂಲದಾಸಃ ।
ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಲೋಕ ಮಣಿಮಂಟಪ ಮಾರ್ಗದಾಯಿೀ ।
ರಾಮಾನುಜೋ ವಿಜಯತೇ ಯತಿರಾಜರಾಜಃ ।

ಮೇಲಿನ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಾರಣಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಸುಮಾರು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೇಲುಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ **ಶಿವ ದೇವಾಲಯವು** ಅಳಿದು ಆ ಕಟ್ಟಡದಲ್ಲಿ **ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್**ರವರ ವಿಗ್ರಹಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯೂ ಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಶಕ ೧೨೯೨ ಸೌಮ್ಯ ಸಂ॥ A.D. 1369 ವಿಜಯದಶಮಿಯ ದಿನದಲ್ಲಿ ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರದ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರು ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್‌ರವರ ಜನ್ಮದಿನವಾದ ವಿಶಾಖ ನಕ್ಷತ್ರ ಮತ್ತು ಶ್ರೀತಿರುನಾರಾಯಣ ಸ್ವಾಮಿಯ ತಿರುವಡಿಯಾಟಕ್ಕೂ, ದೇವರ ಅಮೃತಪಡಿ ದೀವಿಗೆಯೆಣ್ಣೆ ತಿರುನಾಳು ಮತ್ತು ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತ್ಯದಲ್ಲೂ ಸಮಾರಾಧನೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಧರ್ಮ ಸಾಧನ ಬರೆದರು. ಈ ಧರ್ಮಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು **ಶ್ರೀಯತಿರಾಜಮಠದ ಶ್ರೀ ರಾಮಾನುಜ ಜೀಯರು** ನೋಡುವುದಾಗಿದ್ದಿತು.

ಶ್ರೀ, ಪ. ಶಾ. ನಂ. ೮೭

ರಾಜಮುದ್ರೆ-ರಾಮಾನುಜ ಮುದ್ರೆಗಳು

ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನಮಹಾರಾಜನ ಸಹಾಯದಿಂದ ದೇವಸ್ಥಾನ, ಆಲಯ, ಗ್ರಾಮ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರವಾದ ಮೇಲೆ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಆಲಯ ಕಟ್ಟಿ, ಆದನಂತರ **ರಾಜ ಮುದ್ರೆಯು** ಅಗತ್ಯವಾದ್ದರಿಂದ ರಾಜಮುದ್ರೆಯನ್ನು, ದೇವಸ್ಥಾನದ ಒಳಾಡಳಿತ ವಾಗಿಯೂ, ಲೌಕಿಕ ವೈದಿಕವಾಗಿ **ರಾಮಾನುಜಮುದ್ರೆ**ಯುಂಗುರವನ್ನೂ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಏರ್ಪಡಿಸಿದರು. ರಾಮಾನುಜಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿ **ರಾಮಾನುಜ** ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ, ರಾಜಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿ **ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಬಲಾಳ** ಎಂಬುದಾಗಿಲ್ಲ

ಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ರಾಜಮುದ್ರೆಯು ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವಾದ ನಂತರ ಮೈಸೂರು ಅರಸರು ಪ್ರಾಬಲ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀಚಿಕ್ಕ ದೇವ ಮಹಾರಾಜರು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ವಿಧವಾದ ಮುದ್ರೆ ಇರುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ಒಂದೇ ವಿಧವಾದ ರಾಜಮುದ್ರೆ ಇರಬೇಕೆಂದು ನಿಬಂಧನೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಈ ದೇವಸ್ಥಾನದ ರಾಜಮುದ್ರೆಯೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿ ಈಗ ಈ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿ **ದೇ** ಎಂಬ ಅಕ್ಷರವೂ ಸುತ್ತಲೂ **ಚಲುವರಾಯಸ್ವಾಮಿ** ಎಂಬುದಾಗಿ ಕೆತ್ತಿದ ಸುವರ್ಣದ ರಾಜಮುದ್ರೆಯುಂಗುರವಿರುವುದು.

ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಇಡುವ ರಾಜಮುದ್ರೆಯೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀಯತಿ ರಾಜಸ್ವಾಮಿಗಳು **ರಾಮಾನುಜಮುದ್ರೆ**ಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲುವ ರೊಕ್ಕ, ತಿರುವಾಭರಣ ವಸ್ತ್ರಭಂಡಾರ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಿಗೆ **ಹನುಮಂತಮುದ್ರೆ** – ಶ್ರೀಭಂಡಾರ ಮೊದಲಾದ ಶೀಮೆಗ್ರಾಮ ಭೂಮಿಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ **ದೇಶಾಯಿಮುದ್ರೆ** – ಈ ರೀತಿ ರಾಜಮುದ್ರೆ, ರಾಮಾನುಜ ಮುದ್ರೆ. ಹನುಮಂತಮುದ್ರೆ, ದೇಶಾಯಿಮುದ್ರೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಮುದ್ರೆಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ರಾಮಾನುಜಮುದ್ರೆಯುಂಗುರವು ಶ್ರೀಯತಿರಾಜ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳ ಶಾಸನ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿದ್ದು ನಡೆದುಬಂದಿತು. AD 1544–1545ರ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಪಾ. ಪು. 129–130 ರಲ್ಲೂ ರಾಮಾನುಜ ಮುದ್ರೆ ವಿಷಯವಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ 1575 ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಯತಿರಾಜ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳಿಗೆ ಆತ್ಮಜನರಿಂದ ವಿಘಾತವುಂಟಾದ ಮೇಲೆ ರಾಮಾನುಜ ಮುದ್ರೆಯುಂಗುರವು ಇತರ ಅಧಿಕಾರಿ ಕೈಂಕರ್ಯಪರರ ವಶ ವಾಗಿ 1850 ರವರೆಗೂ ಇದ್ದುದು ತಿಳಿದುಬರುವುದು. ಅನಂತರ ಅಧಿಕಾರವಿದ್ದ ಕೈಂಕರ್ಯ ಪರರಿಗೂ ಅಧಿಕಾರವು ಹೋಗಿ ಸರಕಾರದವರು ಆಡಳಿತವನ್ನು ವಹಿಸಿ ದಾಗ ರಾಮಾನುಜಮುದ್ರೆ ಅಂತರಿತಕಾದಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈಗ ಬೇರೆ ಮುದ್ರೆಯಾಗಿ **ಹಯಗ್ರೀವ** ಎಂಬುದಾಗಿರುವುದು, ಸ್ಥಳಮುದ್ರೆ ಎನ್ನುವುದು 1585 ರಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಟ್ಟಿರಬಹುದು.

ವಿರಕ್ತ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು – ಆಚಾರ್ಯ ಪುರುಷರು

ಶ್ರೀ ಯತಿರಾಜ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳಲ್ಲದೆ, ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ತಿರುನಾರಾಯಣ, ಚಲ್ವಪ್ಪಿಳ್ಳೆಯವರ ಕೈಂಕರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿ ನಿತ್ಯವಾಸಿ ಗಳಾಗಿ ಅನೇಕರು ಸನ್ಯಾಸಿಗಳೂ, ಆಚಾರ್ಯಪುರುಷರೂ ಇದ್ದುದಾಗಿ ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಅವರಿದ್ದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ ತದೀಯಾರಾಧನೆ ನಡೆ ಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅವರು ಶಿಷ್ಯಸಂಪತ್ತುಳ್ಳವರಾಗಿ ವೇದಾಂತ ಧರ್ಮಬೋಧಕ ರಾಗಿದ್ದರು.

ವೇದಾಂತದೇಶಿಕರು — ಸುಮರು 1320–1325 ಈ ಮಧ್ಯ ವೇದಾಂತ ವಿದ್ವತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ವೇದಾಂತ ದೇಶಿಕರು ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿ ತಿರುನಾರಾಯಣ, ಚಲ್ವಪಿಳ್ಳೆಯವರನ್ನು ದರ್ಶನಮಾಡಿ ಮಂಗಲಾಶಾಸನ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಯದುರಾಯರು – ಕೃಷ್ಣರಾಯರು

ಇದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈಗಿನ ಮೈಸೂರು ದೊರೆಗಳ ಮೂಲಪುರುಷರಾದ ಯದುರಾಯರು ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ಯಾದವಗಿರಿಗೆ ಬಂದು ಕಲ್ಯಾಣಿ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಕುಲದೈವವಾದ ತಿರುನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ, ಚಲುವರಾಯ ಸ್ವಾಮಿಯವರನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಅವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮೈಸೂರು ರಾಜರ ಮಗಳು ರಾಜಕುಮಾರಿಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಿ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದು 1399ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತರಾದರು.

ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಮತ್ತು ರಾಮಾನುಜರ ಸಂಬಂಧ ಶಾಸನದಲ್ಲೇಕೆ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ ?

ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನು ಮಾಡಿದ ಧರ್ಮಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಶಾಸನವಿರುವಾಗ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ತನ್ನ ಗುರುವಾದ ಶ್ರೀ ರಾಮಾನುಜರ ಹೆಸರನ್ನೇಕೆ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲಿಲ್ಲ ? ಮತ್ತು ಒಂದುವೇಳೆ ಮೇಲುಕೋಟೆ ದೇವಸ್ಥಾನವು ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದೆ ? ಅಥವಾ ಅಲ್ಲವ ? ಎಂಬುದೇ ಸಂಶಯವಾಗುವುದು. ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ನಾರಾಯಣಮೂರ್ತಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಅವನ ಧರ್ಮ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ?

ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನು ತಾನು ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ಶ್ರೀ ರಾಮಾನುಜರು ಅಪೇಕ್ಷೆ ಪಟ್ಟಂತೆ ಅವರಿಗೆ ಲಕ್ಷ ವರಹಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಕಡೆಯ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ಯಾದವಗಿರಿಯ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯವು ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತೇ ಹೊರತು ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲವೆಂದು ವ್ಯಕ್ತಪಡುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರವಾದ ಮೇಲೆ ಪಂಡಿತರ ದೀಪಾರಾಧನೆಗೆ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ ಧರ್ಮವು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ತೆಗೆದ ಲಕ್ಷ ವರಹಗಳಲ್ಲಿ ೫೦ ಸಾವಿರ ವರಹಗಳು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಖರ್ಚಾದವು. ಮಿಕ್ಕ ೫೦ ಸಾವಿರ ವರಹಗಳನ್ನು ಪಡಿತರ ದೀಪಾರಾಧನೆಗೆ ರಾಮಾನುಜರೇ ಏರ್ಪಡಿಸಿ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ ಒಪ್ಪವನ್ನು ಹಾಕಿಸಿರುವುದು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಲೆಕ್ಕದಿಂದ ಹೊರಪಡುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಯಾದವ

ಗಿರಿಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯವು ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ನಡೆದುದರಿಂದಲೂ, ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನು ಯಾವ ಭಾಗವನ್ನೂ ವಹಿಸದಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರ ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣು ವರ್ಧನನ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಬರಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುವುದು.

ಚಲುವರಾಯಸ್ವಾಮಿ

ಹಿಂದೆಯೇ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಮಹಾ ಕ್ಷಾಮ ಮತ್ತು ಕ್ಷಾಮ ಡಾಮರಗಳಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ರಾಜಕೀಯ ಕಾರಣದಿಂದಲೋ ಊರು ಪಾಳಾದುದು ಸರಿಯಷ್ಟೆ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೂಲ ವಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಕಲ್ಲುಚಪ್ಪಡಿಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಸಿ ಉಭಯನಾಯಿಚ್ಚಿ ಮಾರುಗಳನ್ನೂ, ದ್ರವ್ಯಾಭರಣಗಳನ್ನೂ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನಿಕ್ಷೇಪಮಾಡಿ ಉತ್ಸವ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ನಿತ್ಯ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಹೊರಕ್ಕೆ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಪದ್ಧತಿ.

ದುರದೃಷ್ಟವಶದಿಂದಲೋ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಪ್ರಬಲ ಉದ್ದೇಶ ದಿಂದಲೋ ಪುನಃ ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿ ಸ್ವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸೇರದೆಹೋಯಿತು. ಊರು ಸಂಪೂರ್ಣ ನಾಶವಾಗಿ ಪುನಃ ಊರಿನ ಹೆಸರೇ ಇಲ್ಲವಾದ ಕಾರಣ ಉತ್ಸವ ವಿಗ್ರಹವು ಅಪಾಯವಿಲ್ಲದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಸಮುದಾಯದಿಂದ ಕಾಪಾಡುವ ವಿಗ್ರಹವು ಕಾಲವಶಾತ್ ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾದ ಪರಂಪರೆಯಾಗಿ **ಅಮ್ಮಾಳುರಾಯನ** ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಜಯಮಾಡಿಸಿದ್ದರು.

ಚಲ್ವಪಿಳ್ಳೆ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಅಮ್ಮಾಳುರಾಯನ ಅರಮನೆಯಿಂದ ಬಿಜಯ ಮಾಡಿಸಿದರು. ರಾಜಕುಮಾರಿ ವರನಂದಿಯು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದಳು ಎನ್ನುವಾಗ ಕುಯುಕ್ತಿಯು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದು ಅಮ್ಮಾಳುರಾಯ – ಅಹಮ್ಮದ – ತುರುಷ್ಕ ಅರಮನೆ ಡೆಲ್ಲಿ ಮುಂತಾಗಿ ಕಟ್ಟುಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿಬಂದಿರುವರು.

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವ ತುರುಷ್ಕರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ ಅಮ್ಮಾಳುರಾಯನಾರು ?

ಗುರು ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮಾಳುರಾಯನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಚಲುವರಾಯ ಸ್ವಾಮಿ ಬಿಜಯಮಾಡಿಸಿದ್ದರೆಂದು, ಹೇಳುವುದರಿಂದ ರಾಜನು ಅರವ ದೇಶದವ ನಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಪಶ್ಚಿಮ ಚಾಲುಕ್ಯ ರಾಜರಲ್ಲಿ ಆರನೆಯ **ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನಿಗೆ ಪೇರ್ಮಾಡಿ** ಎಂಬ ಬಿರುದುಂಟು. ಈ ರಾಜನು ಕ್ರಿಮಿಕಂಠ ಚೋಳನ ಶತ್ರುಗಳಲ್ಲಿ (ಕುಲೋತ್ತುಂಗ ಚೋಳ) ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ **ತ್ರಿಭುವನಮಲ್ಲ**

ವಿಕ್ರಮಾಂಕನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಈ ರಾಜನಿಗಿದ್ದ ಬಿರುದೇ ಪೆರ್ಮಾಡಿ, ಹೆಮ್ಮಾಳಿ, ಅಮ್ಮಾಳಿ, ಅಮ್ಮಾಳುರಾಯನಾಗಿರಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು ಶ್ರೀಚಲ್ವಪ್ಪಿಳ್ಳೆರಾಯರನ್ನು ಬಿಜಯಮಾಡಿಸಿರಬಹುದು. ಆಗ ಪೃಥ್ವೀರಾಜನ ತಂದೆಯ ತಂದೆ ತಾತನು ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದನು.

ದೆಹಲಿ ವಿಚಾರ

A.D. 993 ರಲ್ಲಿ ತೋಮಾರರೆಂಬ ರಜಪೂತ ವಂಶವು ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದು ಈಗ ಕುತುಬಮಿನಾರ್ ಸ್ತಂಭವಿರುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ **ಧಿಲು** ಎಂಬ ರಾಜನು ರಾಜ್ಯ ಕಟ್ಟಿದನು. ಈ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಧಿಲು, ದಿಳ್ಳಿ ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ A.D. 1052 ರಲ್ಲಿ **ಕೆಂಪುಕೋಟೆ**ಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ 16 ಅಡಿ ವ್ಯಾಸ ಮತ್ತು 23 ಅಡಿ ಎತ್ತರದ **ಜೆಯಸ್ತಂಭ**ವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದನು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1306–1309–1310 ರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನನ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಾದ ಮಲ್ಲಿಕಾಫರನು ದೋರಸಮುದ್ರದ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ಜನರನ್ನು ಕೊಂದು ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ದೋಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಾಗ ಆಗಿನ ರಾಜನಾದ ಬಲ್ಲಾಳನನ್ನೂ ಸೆರೆಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋದನು. ಅವನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಮೇಲುಕೋಟೆ ಯತಿರಾಜಮಠದ ರಾಮಾನುಜಾರ್ಯರೆಂಬುವರು ದೆಹಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದರು. ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವಾಗ ಹಿಂದು ಮುಂದು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ದೆಹಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರು, ಅಷ್ಟುಮಾತ್ರ ಶಬ್ದವನ್ನಿಟ್ಟು ದಂತಕಥೆ ಹೇಳುವುದಾಯಿತೇ ಹೊರತು ಮತ್ತೇನೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಅನಿರುದ್ಧ ಕಿರೀಟವು

ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿಗೆ **ಅನಿರುದ್ಧ**ನೆಂದು ಹೆಸರು. ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೀರಾಬ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಯೋಗನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಮಗ **ವೀರೋಚನನು** ಅಸುರಭಾವದಿಂದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಕಿರೀಟದ ಮೇಲುಭಾಗದ ಕಲಶವನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆರಾಧನಕ್ಕಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಈ ವಿಚಾರವು ತಿಳಿದು ಗರುಡನು ವಿರೋಚನನನ್ನು ಕಂಡು ಅವನಿಂದ ಕಿರೀಟವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆಕಾಶ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬರುವಾಗ ಬೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವತಾರವಾದ **ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ**ನನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನಿಗೆ ಈ ಕಿರೀಟವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದನು. ಅನಂತರ **ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ**ನು ಆ ಅನಿರುದ್ಧ ಕಿರೀಟವನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಚಾಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಬಿಜಾಯುಮಾಡಿಸಿದ್ದ **ಶ್ರೀರಾಮಪ್ರಿಯ**ರಿಗೆ ಧರಿಸಿದನು.

ಕೆಲಕಾಲದ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಬಲರಾಮನೊಂದಿಗೆ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮೂಲ ಮೂರ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀರಾಮಪ್ರಿಯಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿ

ಯಾಗಿ ಸೇರಿಸಿದಾಗ ಈ ಕಿರೀಟವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದರು. ಆ ಕಿರೀಟವು ಸರ್ವ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ದೇವರ ಮಸ್ತಕದ ಮೇಲೆ ವಿರಾಜಮಾನವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅನಿರುದ್ಧ ಕಿರೀಟ (ವಯಿರಮುಡಿ ಕಿರೀಟ) ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಕಿರೀಟದ ಮೇಲುಭಾಗ ಕಲಶ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಭಾಗವು.

ವಯಿರಮುಡಿ ಚರಿತ್ರೆ

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಯಾದವಾದ್ರಿ ಊರು ಪಾಳಾಗಿದ್ದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಿ ದೇವರನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವಾಗ ಗರ್ಭಗೃಹವು ಕಂಡುಬಂದು ದೇವಸ್ಥಾನದ ಆಯಕಟ್ಟು, ಆದನಂತರ ಕೈಂಕರ್ಯಪರರಿಗೆ ವಾಸಕ್ಕೆ ನಿವೇಶನವನ್ನು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿದರು. ಪ್ರಧಾನ ಕೈಂಕರ್ಯಪರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ **ತಿರುವನಂತಪುರ ದಾಸರು** ತಮಗೆ ಏರ್ಪಟ್ಟ ನಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಮನೆಕಟ್ಟಲು ಹೊರಟು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಳಿದುಳಿದು ನಿಂತಿದ್ದ ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ಕೆಡವಿ ನೆಲಸಮ ಮಾಡುವಾಗ ಗೋಡೆಯಂಚಿನಲ್ಲಿ ದ್ರವ್ಯಾಭರಣದಿಂದ ಕೂಡಿ ಉಭಯವಾಚ್ಚಿಮಾರು ದೊಡ್ಡ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದು ದೊರಕಿತು. ಈ ವಿಚಾರವು ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿದು ಅವರು ಬಂದು ಉಭಯನಾಚ್ಚಿಮಾರರನ್ನು ದ್ರವ್ಯಾಭರಣದೊಂದಿಗೆ ತಂದರು. ಈರೀತಿ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ದ್ರವ್ಯಾಭರಣಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕಿರೀಟವು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ದ್ರಾವಿಡ ದೇಶದವರಾದುದರಿಂದಲೂ ಈ ಕಿರೀಟವನ್ನು ದ್ರವಿಡಪದದಿಂದಲೇ **ವಯಿರಮುಡಿ** ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆದರು. ಆ ದಿನದಿಂದ ದ್ರವಿಡಪದವಾದ ವಯಿರಮುಡಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಅನೂಚಿತವಾಗಿ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಇಂದಿಗೂ ಆ ದ್ರವಿಡ ಪದದ ಹೆಸರೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವ ಈ ಕಿರೀಟಕ್ಕೆ **ಅನಿರುದ್ಧ ಕಿರೀಟ**ವೆಂಬ ಹೆಸರಿದ್ದಿತು.

ದ್ರವ್ಯಾಭರಣಗಳು ದೊರಕಿದುದಲ್ಲದೆ ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಿಮ ಗ್ರಾಮದಂಚಿನಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣನಾಣ್ಯಗಳೂ ಸಹ ದೊರಕಿದವು. ಇವುಗಳೆಲ್ಲವು ರತ್ನಹಾರೀಚ ಪಾರ್ಥಿವಃ ಎನ್ನುವಂತೆಯೂ, ಭುವಪ್ರಭವಃ ಎನ್ನುವ ಸೂತ್ರವನ್ನನುಸರಿಸಿ ರಾಜಧರ್ಮ ಶಾಸನದಂತೆ ರಾಜನಿಗೆ ಸೇರಬೇಕಾದ್ದರಿಂದ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಬಲ್ಲಾಳನ ಅರಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು, ಆ ದ್ರವ್ಯಾಭರಣಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ರಾಜನಾದ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಬಲ್ಲಾಳನು ತಮ್ಮ ಸೇವೆಯೆಂದು ದೇವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದನು.

ಹಾಗಿಲ್ಲದೆ ಈ ವಯಿರಮುಡಿ ಕಿರೀಟವನ್ನು ಯಾವ ರಾಜರೇ ಆಗಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ್ದರೆ, ರಾಜ ಮುಡಿ, ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಮುಡಿಯಂತೆ ಇಂಥ ರಾಜರ ಧರ್ಮದ

ಕಿರೀಟ ಅಥವಾ ಉತ್ಸವ, ಸೇವೆ ಎಂಬ ಹೆಸರಿರಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ದ್ರವಿಡ ದೇಶ ದವರಾರೂ ಸಮರ್ಪಿಸಿಲ್ಲವೆಂಬುದೂ ಸಿದ್ಧವೇ. ಅಪ್ರಾಕೃತವಾದ (ಮಾಡಿದವರು ಸಮರ್ಪಿಸಿದವರು ತಿಳಿಯದು) ಈ ಅನಿರುದ್ಧ ಕಿರೀಟವನ್ನೇ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾ ಚಾರ್ಯರು **ವಯಿರಮುಡಿ** ಎಂಬ ಅರವ ಪದದ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆದು ಅನೂಚೀನ ವಾಗಿ ಬಂದಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಈ ಕಿರೀಟಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟು ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯು.

ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ವಯಿರಮುಡಿ ಉತ್ಸವಕ್ಕೆ ಕಾರಣ

ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ನಡೆಸಲು ಚೈತ್ರಮಾಸ ಪುಷ್ಯ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಡಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವು ತಪ್ಪಿ ಅರಣ್ಯ ಸಂಚಾರವೇರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ವಿಚಾರವು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ದೇವರಿಗೆ (ರಾಮಾನುಜ) ತಿಳಿದ ವಿಷಯವೇ ಆಗಿದ್ದಿತು. ಅದೇ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಬಲರಾಮನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ್ದನು. ಈ ವಿಷಯ ಗಳನ್ನು ತಿಳಿದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಬಲರಾಮರು ತಮ್ಮ ವಶದಲ್ಲಿ ಆರಾಧಿತರಾದ ರಾಮಪ್ರಿಯರನ್ನು ಅದೇ ಪುಷ್ಯ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದನಂತರ ಬಲರಾಮರೇ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ ಬಿಲದಿಂದ ಯಾದವಾದ್ರಿಯನು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಆರಾಧನೆ, ಮರ್ಯಾದೆ, ಅಧಿಕಾರ ಕೈಂಕರ್ಯಾದಿಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ ದೇವರಿಗೆ ಆಗಮೋಕ್ತವಾಗಿ, ನಿತ್ಯೋತ್ಸವ, ಪಕ್ಷೋತ್ಸವ, ಮಾಸೋತ್ಸವ, ಸಂವತ್ಸರೋತ್ಸವಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಏರ್ಪಡಿಸಿ ದರು. ತಮ್ಮ ಕೊರತೆಯನ್ನು ನೀಗಿಸಲು ಅದೇ ಪುಷ್ಯ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರಾದ ಶ್ರೀರಾಮಪ್ರಿಯರಿಗೆ ಆಗಮಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮೋತ್ಸವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷೋತ್ಸವವಾಗಿ ಈ ಅನಿರುದ್ಧ ಕಿರೀಟವಾದ ವಯಿರಮುಡಿ ಕಿರೀಟವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಉತ್ಸವವನ್ನು ನಡೆಸಲು ಏರ್ಪಡಿಸಿದುದರಿಂದ ಅನೂಚಾನವಾಗಿ ವಯಿರಮುಡಿ ಉತ್ಸವವು ನಡೆದುಬರುತ್ತಿದೆ. ಆಗಮೋಕ್ತವಾದ ಈ ಏರ್ಪಾಡಿಗೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಚೆಲ್ವಪ್ಪಿಳ್ಳೆಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ಈ ಕಿರೀಟವು ಸದಾಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದಿತು.

ವಯಿರಮುಡಿ – ಶ್ರೀಯತಿರಾಜ ಮಠಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ಬಿಜಯಮಾಡಿಸಿದಾಗ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಸಕಲಾಧಿಕಾರವನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಾದ ದೇಶಾಯಿ ಕೇಳ್ವಿ ತಿರು ನಾರಾಯಣಜೀಯರಿಗೆ ವಹಿಸಿದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಈ ಕಿರೀಟವು ದೇವಸ್ಥಾನ ದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಯತಿರಾಜ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳು, ದೇವಸ್ಥಾನದ ಕೈಂಕರ್ಯಪರರು 1100 ರಿಂದ 1312ರ ವರೆಗೆ ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಶಾಸನ ಶ್ರ. ಬೆ. ನಂ. ೩೪೪. ಮಾಗಡಿ ೧೮. ನಿಯಮನ್‌ಪ್ಪಡಿ ಶ್ರೀ. ಪ, ೮೭–೨೮೦

1312 ರಿಂದ 1450ರ ವರೆಗೆ

ಅನಂತರ ದೇಶದ ರಾಜರ ರಾಜತಂತ್ರವು ದುರ್ಬಲವಾಗಿ ತುರುಷ್ಕರ ಹಾವಳಿಯಿಂದ ಊರುಗಳು ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಪಾಳಾಗುತ್ತಿದ್ದು ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೂಲ ದೇವರಿಗೆ ಕಲ್ಲುಚಪ್ಪಡಿಗಳಿಂದ ಮರೆ ಮಾಡುವುದು ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ದ್ರವ್ಯಾಭರಣಗಳನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಅಥವಾ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನಿಕ್ಷೇಪಿಸಿ ಶಾಂತ ವಾತಾವರಣವು ಏರ್ಪಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 1312 ರಿಂದ 1450ರ ವರೆಗೆ ಇರಬಹುದು.

1450–1460 ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ

ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪಾಳಾಗಿದ್ದ ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರವು 1450 ರಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಶಾಸನ ನಂ. ಶ್ರೀ. ಪ್ರ. ೮೯–೯೨ ರಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ನಾಗಮಂಗಲದ ತಿಮ್ಮಣ್ಣ ದಣ್ಣನಾಯಕರ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಊರೂ ದೇವಸ್ಥಾನವೂ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರವಾದ ಮೇಲೆ ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದಿಂದ ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರವು ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡು ಅತ್ಯಂತಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಿತು. 1450 ರಿಂದ 1460ರ ವರೆಗೆ ಯತಿರಾಜ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣಾಧಿಕಾರವು ಕಂಡುಬರುವುದು.

1460 ರಿಂದ 1544ರ ವರೆಗೆ

ಪುನಃ ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರೂ, ಮಾಂಡಳೀಕರೂ ಶ್ರೀಯತಿರಾಜ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳಿಗೆ 1544 ರಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಸಕಲವಾದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನೂ, ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟುದು ಕಂಡುಬರುವುದರಿಂದ ಈಮಧ್ಯೆ 84 ವರ್ಷಗಳು ಅಧಿಕಾರ ಲೋಪವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಶಾಸನ,

1544 ರಿಂದ 1575ರ ವರೆಗೆ

ಶ್ರೀಯತಿರಾಜ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳು ಪುನಃ 1544 ರಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅಧಿಕಾರವನ್ನೂ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನೂ ಹೊಂದಿ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯವರ ಕೈಂಕರ್ಯದಲ್ಲಿ 30 ವರ್ಷಗಳು ನಡೆಸಿರಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುವುದು. ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಆಗ ವರಮಾನವು ಹತ್ತು ಸಹಸ್ರ ವರಹಕ್ಕೆ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಿದ್ದವು. ಪ್ರತಿದಿನ ದೇವರಿಗೆ 150 ಪಡಿ ಪ್ರಸಾದವು ನಿವೇದನವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತ್ತು.

1575 ರಿಂದ 1612ರ ವರೆಗೆ

ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ 1575 ರಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಯತಿರಾಜ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳಿಗೆ ಆಘಾತವುಂಟಾದುದೂ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಾಂಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗರಾಜರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವು ಕಡಿಮೆಯಾದುದೇ ಮೊದಲಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಅಧಿಕಾರ ವರ್ಗದ ಕೈಂಕರ್ಯಪರರಲ್ಲಿ ಅಸೂಯೆ, ಸ್ವಲಾಭಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ನಿರಂಕುಶಾಧಿಕಾರವು ಉಂಟಾಗಿ ಸುಮಾರು 35 ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ನಡೆದುಬಂದಮೇಲೆ ಆಗ ರಾಜ್ಯಭಾರ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜಒಡೆಯರಿಗೆ ವಿಷಯಗಳು ತಿಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟು 1612 ರಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರವನ್ನೂ ಅರಮನೆಯವರೇ ವಿಚಾರಣೆಮಾಡಿ ದೇವತಾ ಆರಾಧನೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆಸುವಂತೆ ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು. ದೇವಸ್ಥಾನದ ಸಕಲವಾದ ಅಧಿಕಾರವೂ ಅರಮನೆಗೆ ಸೇರಿದುದರಿಂದ ಇನ್ನು ದೇವಸ್ಥಾನದ ಸ್ವತ್ತುಗಳಿಗೆ ಲೋಪ ಭಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು **ರಾಜಒಡೆಯರು** ಅಮೂಲ್ಯ ರತ್ನಗಳಿಂದ ಚಲುವರಾಯ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ **ರಾಜಮುಡಿ** ಎಂಬ ಕಿರೀಟವನ್ನೂ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಆಭರಣಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿಸಿ ವಯಿರಮುಡಿ ಉತ್ಸವವಾದ ಮೇಲೆ ವಯಿರಮುಡಿ ಸಹಿತವಾಗಿ ಆಭರಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಅರಮನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುವಂತೆ ಏರ್ಪಡಿಸಿದರು, ತದಾರಭ್ಯ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಯಿರಮುಡಿಯು ಸೇರಿತು. ಅಷ್ಟತೀರ್ಥ ಮುಂತಾದ ಉತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ **ರಾಜ ಮುಡಿಯು** ಮಾತ್ರ ಹೋಗಿಬರುವಂತೆ ಏರ್ಪಡಿಸಿದರು.

1672 ರಿಂದ 1792ರ ವರೆಗೆ

ರಾಜಒಡೆಯರು ದೇವಸ್ಥಾನದ ಸಕಲವಾದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ತದಾರಭ್ಯ 1792ರ ವರೆಗೂ ಮೈಸೂರು ರಾಜರು ಯಾವ ಆತಂಕವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕಾಪಾಡಿ ಬಂದರು.

1792 ರಿಂದ 1800ರ ವರೆಗೆ

ರಾಜತಂತ್ರ ಬಲವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಹೈದರಾಲ್ಲಿ ಟೀಪು ಇವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಅಧಿಕಾರವಿದ್ದಾಗ ಆಂಗ್ಲೇಯರಿಗೂ ಟೀಪುವಿಗೂ 1792 ರಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧವುಂಟಾಗಿ ಟೀಪುವು ಸೋತು ಆಂಗ್ಲೇಯರ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದ ಕಾರ್ನವಾಲೀಸಿಗೆ 1792 ರಲ್ಲಿ ಆದ ಒಪ್ಪಂದದಂತೆ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಅರ್ಧ ರಾಜ್ಯವನ್ನೂ ಮೂರುಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಗಳನ್ನೂ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿತು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಂಸ್ಥೆ ಯಿಂದಲೂ, ಪ್ರಜೆಯಿಂದಲೂ ಹಣವನ್ನು ಶೇಖರಿಸಿದನು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ

ದೇವಸ್ಥಾನದ ನಗನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡುದುದರಿಂದ ಅಂದಿನಿಂದ 1800ರ ವರೆಗೆ ಟೀಪುವಿನ ಭಂಡಾರದಲ್ಲಿ ವಯಿರಮುಡಿಯು ಸೇರಿದ್ದಿತು.

1800 ರಿಂದ 1956ರ ವರೆಗೆ

ಪುನಃ ಮೈಸೂರು ರಾಜರ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಟೀಪುವು 1799ರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕಾಲವಾದನು. ಆಂಗ್ಲೇಯರು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸಮಸ್ತ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ರಾಜ ಭಂಡಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಅನೇಕ ವಿಗ್ರಹಗಳು, ಐಶ್ವರ್ಯಾಭರಣಗಳಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಬೇಕಾದವುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮಿಕ್ಕ ಅನೇಕ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಹರಾಜು ಹಾಕಿದರು. ಆ ರೀತಿ ಹರಾಜು ಹಾಕಿದ ಆಭರಣ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ವಯಿರಮುಡಿಯೂ ಸೇರಿರುವಹಾಗಿದೆ. ಅನಂತರ **ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು** ಆ ವಯಿರಮುಡಿಯನ್ನು ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಪುನಃ ಹಿಂದಿನಂತೆ ದೇವರ ಕಿರೀಟಧಾರಣೆ ಉತ್ಸವವಾದೊಡನೆ ವಯಿರಮುಡಿ. ರಾಜಮುಡಿ ಮೈಸೂರು ರಾಜಭವನದಲ್ಲಿ ಇಡಲ್ಪಡುತ್ತ ಬಂದಿತು.

1956 ರಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೆ

ತದನಂತರ ರಾಜಕೀಯ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ರಾಜ್ಯತಂತ್ರವು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿ ಪ್ರಕೃತ ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಭಂಡಾರದಲ್ಲಿ ಇಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು,

ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಆಡಳಿತ ಉತ್ಪತ್ತಿ ವರಮಾನ

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ದೇವರಿಗೆ ಪಡಿತರ ದೀಪಾರಾಧನೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ನಂತರ ರಾಜಕೀಯ ಬದಲಾವಣೆ ಇತರ ಕಾರಣಗಳಿಂದಲೂ, ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸುಮಾರು A.D. 1564 ರಲ್ಲೂ ಸಹ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹತ್ತು ಸಹಸ್ರ ವರಹಗಳಿಗೆ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟು ಉತ್ಪತ್ತಿಯೂ, ದಿನ ಒಂದಕ್ಕೆ ೧೫೦ ಅಮೃತಪಡಿ ನಿವೇದನವೂ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದುದು ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ಕಂಡುಬರುವುದು.

ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತವು ಕೆಲವುಕಾಲ ವಿಧರ್ಮಿಗಳ ವಶದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು ನೆಲಸಮ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವು. ಕ್ರಿ. ಶ. 1801ರ ವೇಳೆಗೆ ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಮೊತ್ತ 1065 ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಿದ್ದವು. ಆಗ ದೇವಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಅಗ್ರಹಾರಗಳಿಗೆ ಸುಮಾರು ಎರಡು ಲಕ್ಷ ವರಹಗಳೂ ಮಠ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ

೨೦,೦೦೦ ವರಹಗಳೂ ಸೇರುತ್ತಿತ್ತು. ವಿಶಿಷ್ಟ ಗ್ರಾಮಭೂಮಿಗಳನ್ನು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗ ಪಡಿತರ ದೀಪಾರಾಧನೆಗೆ ೨೫ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳು ರೊಕ್ಕ ವಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಪ್ರಕೃತ ಈ ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಕಾಶನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದಿಂದ ದೇವಸ್ಥಾನ ನಡೆಸಲು ಸುಮಾರು ಒಂದುಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿವರೆಗೂ ಕೊಡುವುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಉಭಯನಾಚ್ಚಿಮಾರರು

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರವನ್ನು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಕೈಂಕರ್ಯಪರರಿಗೆ ಮನೆಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿವೇಶನಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು.

ಪ್ರಧಾನ ಕೈಂಕರ್ಯಪರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ **ತಿರುವನಂತಪುರದಾಸರು** ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ತಳಹದಿಯನ್ನು ಅಗುಳಿಸಿದಾಗ ಗೋಡೆಯ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ನಾಚ್ಚಿಮಾರು ಗಳು ದ್ರವ್ಯಾಭರಣಗಳೊಂದಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಎಂಬೆರು ಮಾನಾರವರ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬಂದು ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಶ್ರುತಪಡಿಸಿದರು. ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು ಓಡಿಬಂದು ನಾಯಿಚ್ಚಿಮಾರರನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು **ಚೆಲ್ವನಾಯಕಿ, ಚೆಲ್ವಪೆಂಡಾಟ್ಟಿ** ಎಂದು ನಾಮಧೇಯಗಳನ್ನಿಟ್ಟವರಾದರು.

ಸಿರಿಯನಂತಪುರದಾಸರು ಯತಿರಾಜಕುಮಾರರಾದ ಚೆಲ್ವಪಿಳ್ಳೆರಾಯರಿಗೆ ಆ ದ್ರವ್ಯವಸ್ತ್ರಾಭರಣ ಸಮೇತವಾಗಿ ನಾಯಿಚ್ಚಿಮಾರರನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದರು.

ಉಡಯರವರು ತಿರುವನಂತಪುರದಾಸರ ಮನೆಯಿಂವ ನಾಯಿಚ್ಚಿಮಾರರನ್ನು ತಮ್ಮ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಿಜಯಂಗೈಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ತಮ್ಮ ಮನೆಯೇ ಹೊಕ್ಕಮನೆಯೂ, ಸಿರಿಯನಂತಪುರದಾಸರ ಮನೆಯೇ ಹುಟ್ಟಿದ ಮನೆಯೂ ಆಗಲಾಗಿ ಚೆಲ್ವಪಿಳ್ಳೆ ರಾಯರಿಗೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ **ಕಲ್ಯಾಣಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು** ನಡೆಸಿದರು.

ಈ ನಾಯಿಚ್ಚಿಮಾರರು ದೊರಕಿದ ಸ್ಥಳವು ಸಿರಿಯನಂತಪುರದಾಸರ ಮನೆ ನಿವೇಶನದ ಪಾಳು ಗೋಡೆಯಂಚಿನಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ಗಂಗಾಳಪಾತ್ರೆ ಯಲ್ಲಿ– ತಿರುವನಂತಪುರದಾಸರ ಮನೆಯು ಈಗ ಜೀಯರ ಗುಡಿ ಇರುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ದ್ದಿತು. ಕಾಲ– ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು ಶೆಲ್ವಪಿಳ್ಳೆರಾಯರನ್ನು ಬಿಜಯಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದನಂತರ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳಲ್ಲೇ ಈ ಪ್ರಕರಣವು ನಡೆಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಉಡೈಯರವರು ತಿರುವನಂತಪುರದಾಸರನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆಯಿಸಿ "ನಾವು ನಿಮಗೆ ಒಂದು ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಮಾಡುವೆವು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ" ಎನ್ನಲು ಅವರು ಮಹಾಪ್ರಸಾದವೆಂದರು.

ಚಲ್ವನಾಯಕಿ ನಾಯಿಚ್ಚಿಯಾರರೊಡನೆ ದೊರೆತ ದ್ರವ್ಯವಸ್ತು ಆಭರಣ ಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೀವೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ ಎಂದರು. ಅದಕ್ಕೆ ತಿರುವನಂತಪುರದಾಸರು ಆ ದ್ರವ್ಯವಸ್ತು ರತ್ನಾದಿಗಳು ದಾಸನಿಗೆ ಬೇಡವೆಂದರು.

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು ನಿಧಿನಿಕ್ಷೇಪ ಜಲತರುಪಾಷಾಣ, ಅಕ್ಷಿಣಿ ಆಗಾಮಿ ಸಿದ್ಧ ಸಾಧ್ಯಂಗಳಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಧರ್ಮಗಳನ್ನು ನಾವು ಮೀರತಕ್ಕವರಲ್ಲ ಎಂದರು. ಸಿರಿಯನಂತಪುರದಾಸರು **"ಶರೀರಮರ್ಥಂ ಚ ಪ್ರಾಣಂ ಚ ಸದ್ಗುರುಭ್ಯೋ ನಿವೇದಯೇತ್"** ಎಂಬ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ನಾವೂ ಮೀರತಕ್ಕವರಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು ಸಂತೋಷಗೊಂಡವರಾಗಿ ಅವರಿಗೂ ದೇವಸ್ಥಾನ ದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಊಳಿಗ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು.

ಸಿರಿಯನಂತಪುರದಾಸರಿಗೆ ಮನೆ ಕಟ್ಟಲು ನಿವೇಶನ ಕೊಟ್ಟ ಕಾಲ ಊರು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರವಾದ ಮೇಲೆ 1103 ರಲ್ಲಿ ನಿವೇಶನ ಕೊಟ್ಟರು. 1110ರ ವರೆಗೆ ಅವರು ಮನೆ ಕಟ್ಟಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣಬರುವುದು.

ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ಚಲುವರಾಯಸ್ವಾಮಿಗೆ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಅನೇಕ ಆಭರಣಗಳಿದ್ದವು. ರಾಜಕೀಯ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ಆಭರಣಗಳು ನಷ್ಟವಾದವು. ಪ್ರಕೃತ ದೇವರಿಗೆ ಅಪ್ರಾಕೃತವಾದ **ವಯಿರಮುಡಿ,** ರಾಜಒಡೆಯರು, ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ಮಾಡಿಸಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ **ರಾಜಮುಡಿ, ಕೃಷ್ಣರಾಜಮುಡಿ** ಎಂಬ ಕಿರೀಟಗಳೂ, ಬಂಗಾರದ ಬಟ್ಟಲು, ಅಭಯಹಸ್ತ, ಪಾದುಕೆ, ಶಂಖಚಕ್ರಗಳು ಕಂಠಾಭರಣ, ಯಜ್ಞೋಪವೀತ, ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಬಂಗಾರದ ತ್ರಿದಂಡ ಮುಂತಾಗಿ ಅನೇಕ ಆಭರಣಗಳಿರುವುದು.

ಶಲ್ವಪ್ಪಿಳ್ಳೆದೇವರಿಗೆ ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು **ಶ್ರೀಯತಿರಾಜಸ್ವಾಮಿ** ಗಳು (1140–1186) ಈ ಮಧ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿದುದು ಅದ್ಯಾವಧಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಸಂಪತ್ಸುತಸ್ಯ ಯದುಭೂಧರ ಮಂಗಳಸ್ಯ ।
ಯೇತವ್ಯತನ್ನತ ಹರೇರನಪಾಯಿನಿ ಶ್ರೀಃ ।
ತಂಯೋಗಿನಂ ಯತಿವರೇಣ್ಯ ನಿಯೋಗಲಬ್ಧ ।
ಸಂಪತ್ಕುಮಾರಪದ ಮನ್ವಹ ಮಾಶ್ರಯಾಮಃ ।

ವಿಶೇಷ ಮರ್ಯಾದೆಗಳು

ಶಕ ೧೫೦೭ ಪಾರ್ಥಿವ ಸಂ. (A. D. 17–10–1585) ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗ ರಾಯರು ಉಭಯ ವೇದಾಂತ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಪೆರಿಯ ತಿರುಮಲನಂಬಿ

ಏಟೂರಕುಮಾರ ತಿರುಮಲ ತಾತಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ, ಶ್ರೀಚಲ್ವಪಿಳ್ಳೆ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಇಯಲ್ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರಿಗೆ ಶಠಕೋಪ ಮರ್ಯಾದೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಇವರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಾಗಿ ಅರುಳಪ್ಪಾಡು ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದ ಸಲ್ಲುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ,

ಅಧ್ಯಯನೋತ್ಸವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆರನೇ ದಶಕದ ಪ್ರಬಂಧ ಪಾರಾಯಣ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇವರು ಕೈಶಿಕಪುರಾಣವನ್ನು ಓದುವುದು, ಉಲಕ ವುಂಡ ಪೆರುವಾಯಾ ಎನ್ನುವ ಪಾಶುರದ ದಿನ ಇವರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಹೊಂದವು ದೆಂದು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ಮರ್ಯಾದೆ ಶಾಸನ. (ಪಾಂಪು. ೧೩೯–೧೪೦)

ಸಂಪ್ರದಾಯ ವಿವಾದ ತೀರ್ಪು

ಸಮುದಾಯದ ಸ್ವಯೂಥದಲ್ಲಿ ಯತಿರಾಜ ಸಪ್ತತಿ ಸ್ತೋತ್ರ ಅನು ಸಂಧಾನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಾದ ವಿವಾದವುಂಟಾಗಿ ರಾಜಪ್ರತಿನಿಧಿ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯರಿಗೆ ತಿಳಿದು ಶಕ ೧೪೯೭ ಭಾವ ಸಂ॥ (A. D. 1574) ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಯತಿರಾಜಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯರ ಕುಮಾರರು ರಾಮರಾಜ ಅರಸುಗಳು, ಶ್ರೀಪರಾಂಕುಶಜೀಯರು, ತಾತಾಚಾರ್ಯರು, ವೆಂಕಟೇಶ ಭಟ್ಟರು, ಐವತ್ತಿಬ್ಬರು, ಚೊಕ್ಕಣ್ಣನವರ ಕುಮಾರರು ರಾಮರಾಜಯ್ಯನವರು, ಸಕಲಾಚಾರ್ಯಪುರುಷರು, ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಎಲ್ಲರೂ ಸಭೆ ಸೇರಿ ತಿರುನಾರಾಯಣ ಚಲ್ವಪ್ಪಿಳ್ಳೆಯವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರಾವೃತ್ತಿ (ಮಂತ್ರಪುಷ್ಪ) ಆದನಂತರ ಯತಿರಾಜ ಸಪ್ತತಿಯನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡಿ ಬರುವುದು ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ ಧರ್ಮಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದರು. ಮತ್ತು ತಿರುನಕ್ಷತ್ರಾದಿ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅನು ಸಂಧಾನಮಾಡಿ ಬರಬಹುದು. (ಪಾಂಪು. 136)

ವಿಶೇಷ ವಿಷಯ – ವಾರದ ಸಂತೆ

ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಪ್ರತಿ ಊರು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಾರಕ್ಕೆ ಒಂದಾವರ್ತಿ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿ ತಮ್ಮ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ವಿಕ್ರಯ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಇದಕ್ಕೆ **ವಾರದ ಸಂತೆ** ಎಂದು ಹೆಸರು. ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶಕ ೧೪೫೦ ಸರ್ವಜಿತು ಸಂ॥ (28–1–1528)ರಲ್ಲಿ ಮೇಲುಕೋಟೆ ಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಸಂತೆ ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಪಾಂಪು. ೧೩೪

ದಿವ್ಯದೇಶ ವೈಭವವು – ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರ (ಮೇಲುಕೋಟೆ)

ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯಾದ ಕೃಪಾಪರತಂತ್ರನಾಗಿರುವ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು, ಅಚಿತ್ಕಲ್ಪ ರಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಚೇತನರಿಗೆ ಕರಣಕಳೇಬರಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಿ ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ

ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ನೀಗಿಸಿ ಒಳ್ಳೆಯದು, ಕೆಟ್ಟದು ಎಂಬ ವಿವೇಕವುಂಟಾಗುವುದ ಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಶಾಸ್ತ್ರವೆಂಬ ಬೆಳಕನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೂ, ಕಾರ್ಯಕರವಾಗದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ರಾಮಕೃಷ್ಣಾದ್ಯವತಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ತನ್ನ ಉಪದೇಶದಿಂದಲೂ, ನಡವಳಿಕೆ ಯಿಂದಲೂ ಮನಸೋತು, ತನ್ನನ್ನು ಹೊಂದಿ ಬಾಳತಕ್ಕ ರೀತಿಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನು. ಅದೂ ಕೆಲವರಿಗೆ ಕಾಲದೇಶಗಳಿಂದ ಸಿಕ್ಕದೆಯೂ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ಪ್ರಾಕೃತ ಸಂಬಂಧ ವಿಶೇಷದಿಂದುಂಟಾದ ಅನಾದರಣೆಯಿಂವಲೂ, ಇನ್ನು ಕೆಲವರಿಗೆ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದಲೂ ಬೇರೆ ವಿಧವಾದ ಭಾವನೆಯುಂಟಾಗಿ ಪ್ರಯೋಜನ ವಾಗದೆ ಹೋಯಿತು.

ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ತಾನು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ ನೆಲೆಯನ್ನು ಕಣ್ಣಿಗೆ ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಚೇತನರು ಅವರವರ ಇಷ್ಟ ಬಂದಂತೆ ಆಕಾರವನ್ನೂ ಹೆಸರನ್ನೂ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾಡುವ ಆದರ (ಸ್ವಾರ್ಥ ಪ್ರವೃತ್ತಿ) ಅನಾದರ ರೂಪವಾದ ನಡತೆಗಳನ್ನೇ ನೆಪಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆ ಚೇತನರನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ **ಅರ್ಚಾವತಾರ**ವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದನು.

ಇದರ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳನ್ನು ಈ ಲೀಲಾ ವಿಭೂತಿಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಅವರ ಮೂಲಕ ಆಚಾರ್ಯಕೃತ್ಯವನ್ನೂ ಪ್ರಕಟವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು.

ಇದರ ಸಾರವನ್ನು ಬಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರುಗಳು ಪರಮಪದದಲ್ಲಿ ಇರುವ ನಿಲಮೆಗೂ, ರಾಮಕೃಷ್ಣಾದಿ ವಿಭವಾವತಾರಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ನಿಲುಮೆಗೂ, ಈ ಅರ್ಚಾವತಾರ ನಿಲಮೆಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದಂತೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಮಾಡಿ, ಅದನ್ನು ನೇರ ವಾಗಿ ಉಪದೇಶಗಳಿಂದಲೂ, ಪ್ರಬಂಧಗಳಿಂದಲೂ ಚೇತನರ ಉಜ್ಜೀವನಾರ್ಥ ವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ದಿವ್ಯದೇಶದ ದೇವರುಗಳನ್ನು ಬಾಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರು.

ಹಲವು ದಿವ್ಯದೇಶಗಳು ಇರುತ್ತಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರುಗಳು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟುದು ನೂರೆಂಟು ಮಾತ್ರವೇ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ "ಮಮಧಾಮ ಚತುಷ್ಟಯಂ" ನನ್ನ ನೆಲೆ ಬೀಡುಗಳು ನಾಲ್ಕು ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಾದುವು. **ಶ್ರೀರಂಗ, ತಿರುಪತಿ, ಕಂಚಿ, ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರ** ಎಂಬೀ ನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರ. ಈ ನಾಲ್ಕರಲ್ಲಿಯೂ "ಅಷ್ಟೋತ್ತರ ಶತಸ್ಥಾನ ಸಾರೇಯಾದವ ಭೂಧರೇ" ಎಂದರೆ ನೂರೆಂಟು ದಿವ್ಯದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಾರತಮವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟುದು. ಈ **ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರ** (ಮೇಲುಕೋಟೆ) ಎಂಬ ದಿವ್ಯದೇಶ ಮಾತ್ರವೇ.

ಯಾದವಾದ್ರಿ (ಮೇಲುಕೋಟೆ) ವೈಭವ ವಿಶೇಷ

ಪರಾಂಕುಶಮುನಿಗಳು (ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರು) ಮತ್ತು ಆಳ್ವಾರುಗಳೂ, ದಿವ್ಯದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವ ದೇವರುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆಯಾಯ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಿಜಯಮಾಡಿಸಿರುವ ದೇವರ ವಿಗ್ರಹಸೌಂದರ್ಯಾದಿ ಗುಣಚೇಷ್ಟಿತಗಳನ್ನೂ, ಆಯಾ ದೇಶದ ಸಮೃದ್ಧಿಗಳನ್ನೂ ಮಂದಮತಿಗಳಾದವರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬದುಕಲಿ ಎಂದು ಹಾಡಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಆ ರೀತಿ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರವರು ಹಾಡಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ **ತಿರುವಾಯ್ಮೊಳಿ** ಎಂಬ ಪ್ರಬಂಧದ ನಾಲ್ಕನೇ ಶತಕದ ಮೊದಲನೆಯದಾದ **ಒರುನಾಯಕಂ** ಎಂಬ ಹತ್ತು ಪದ್ಯ (ಹಾಡು) ಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ದಿವ್ಯದೇಶವು ಯಾವುದು ? ದೇವರು ಯಾರು ? ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯದೆ ಭವಿಷ್ಯದಾಚಾರ್ಯಮುಖದಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡುವುದೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ನಾಥಮುನಿಗಳ ಕಾಲದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಯಾಮುನಮುನಿಗಳ ಕಾಲದವರೆಗೂ ರಹಸ್ಯವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಿತು.

ತರುವಾಯ ಚೇತನರ ಭಾಗ್ಯವಿಶೇಷದಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಅವತರಿಸಿದವರಾಗಿ ಯಾಮುನಮುನಿಗಳ ಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ ರಹಸ್ಯಾರ್ಥಗಳನ್ನಧಿಕರಿಸಿ. ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯವನ್ನು ರಚನೆಮಾಡಿ, ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ದರ್ಶನವನ್ನು ನಿರ್ವಾಹಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಅವರಿಗೆ ಕ್ರಿಮಿಕಂಠಜೋಳನ ಬಾಧೆ ತಟ್ಟಲು ಅದನ್ನೆ ನೆಪಮಾಡಿಕೊಂಡು ಶ್ವೇತವಸ್ತ್ರಧರರಾಗಿ ಕಾವೇರಿಯಿಂದಲಂಕೃತವಾದ ಈ ಹೊಯ್ಸಳದೇಶವೆಂಬ ಈ ಮೇಲುನಾಡಿಗೆ ಶಕ ೧೦೨೧ ಬಹುಧಾನ್ಯ ಸಂ॥ (A.D. 1098) ರಲ್ಲಿ ದಯಮಾಡಿಸಿದರು.

ಅನಂತರ ಪದ್ಮಗಿರಿಯಲ್ಲಿ (ತೊಂಡನೂರು) ಬೌದ್ಧ ಸಮಯವನ್ನು ಜಯಿಸಿ ತಮ್ಮ ಸಿರಿಯಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ತಪ್ತಚಕ್ರಾಂಕನ ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರೀ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣಾದ್ರಿ ಅಥವಾ ಯಾದವಾದ್ರಿ ಎಂಬ ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರವು ಈ ದಿವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದ ಜೀರ್ಣವಾಗಿ ದೇವರು ಆನಂದಮಯ ವಿಮಾನದೊಂದಿಗೆ ಹುತ್ತದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಸ್ವಪ್ನಮುಖೇನ ತಿರುನಾರಾಯಣ ದೇವರಿಂದಲೇ ತಿಳಿದು ಆ ವಿಚಾರವನ್ನು ಶಿಷ್ಯ ರಾಜನಾದ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನರಾಯನಿಗೆ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿ ಅವನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಬಹುಧಾನ್ಯ ಸಂ॥ ಮಾಘ ಶುದ್ಧ ಸ್ಥಿರವಾರ ರೇವತಿ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯವು ನಡೆದು ೧೦೨೦ ಬಹುಧಾನ್ಯ ಸಂ॥ ಮಾಘ ಶುದ್ಧ ತ್ರಯೋದಶಿ ಆದಿವಾರ (ಗುರುವಾರ) ಪುನರ್ವಸು ನಕ್ಷತ್ರ ದಿನ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯವರ ಮೇಲೆ

ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಪುತ್ತುವನ್ನು ಕರಗಿಸಿ **"ಪಹಲ್‌ಕಂಡೇನ್"** ಬೆಳಕನ್ನು ಕಂಡೆನು **ನಾರಾಣನ್ನೆ ಕಂಡೇನ್**– ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಕಂಡೆನು– ಎಂದು ದೇವರನ್ನು ಕಂಡು ಆದಿನ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಮಹಾರಾಜನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ದೇವರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಪಾಂಚರಾತ್ರವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಸಿ ಬಹಳ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು, ಪರಾಂಕುಶ ಮುನಿಗಳ (ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ರ) ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ **ಒರುನಾಯಕಂ** ಎಂಬ ಪಾಶುರ (ಪದ್ಯ) ಗಳನ್ನು ಈ ದೇವರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವ ಮೇರೆಗೆ ಆ ದೇವರಿಗೆ ತಿರುನಾರಾಯಣನೆಂದೂ ಆ ದಿವ್ಯದೇಶಕ್ಕೆ ತಿರುನಾರಾಯಣ ಪುರವೆಂದೂ ಹೆಸರಿಟ್ಟರು. ಅನಂತರ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಆದಿನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯ ಮಹಾತ್ಮ್ಯೆಯನ್ನು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿ ಜೀರ್ಣವಾಗಿದ್ದ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಗುಡಿ ಗೋಪುರ, ಪ್ರಾಕಾರ, ಅಂಗರಂಗ ವೈಭವ ಆರೋಗಣೆಕಟ್ಟಳೆ ಈ ಸಕಲ ಧರ್ಮವೂ ಮಹಾರಾಜರ ಕೈಂಕರ್ಯವಾಗಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಮಹಾರಾಜರು ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ತಿಳಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಕಲವಾದ ಗುಡಿ ಗೋಪುರ ಪ್ರಾಕಾರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ದ್ರವ್ಯನಾಣ್ಯ ಗದ್ಯಾಣ ಐವತ್ತು ಸಾವಿರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಮನುಷ್ಯ **ವೆಂಕಟಾದ್ರಿನಾಯಕ**ನನ್ನು ಇರಿಸಿ ಮಾಘ ಬಹುಳ ಸಪ್ತಮಿ ಮಂಗಳವಾರ ತೊಂಡನೂರಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದರು.

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ವೆಂಕಟಾದ್ರಿನಾಯಕನನ್ನು ಕರೆದು ಸಕಲವಾದ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ವೆಂಕಟಾದ್ರಿನಾಯಕರು ಸಕಲವಾದ ಕೆಲಸದವರನ್ನೂ ಕರೆತರಿಸಿ "ಎಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ" ಎಂದು ತಿಳಿಸಲು ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ತಿಥಿ, ವಾರ, ನಕ್ಷತ್ರ, ಯೋಗ, ಕರಣ ಮುಹೂರ್ತವನ್ನು ನಿಧಾನಿಸಿ ಫಾಲ್ಗುಣ ಶುದ್ಧ ೧೩ ಶುಕ್ರವಾರ ಹಸ್ತ ನಕ್ಷತ್ರ ವೃಷಭ ಲಗ್ನದಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಮುಹೂರ್ತ ಮಾಡಿದರು.

ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗುಡಿಗೋಪುರ ಪ್ರಾಕಾರಾದಿಗಳನ್ನೂ, ಗ್ರಾಮವನ್ನೂ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಲು ಸ್ವಭಾನು ಸಂ॥ ವೈಶಾಖ ಬಹುಳ ಪಂಚಮಿ ವರೆಗೆ (A.D. 1103) ವರುಷ ೪, ತಿಂಗಳು ೨, ದಿನ ೧೧ ಗಳಾದವು.

ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಿ ಶ್ರೀತಿರುನಾರಾಯಣ ದೇವರನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ನಡೆಸಿದರು.

ತದನಂತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು, ಚೆಲುವರಾಯಸ್ವಾಮಿ, ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ನಿತ್ಯಕಟ್ಟಳೆ, ಆರಾಧನೆಗೆ, ಪಕ್ಷೋತ್ಸವ, ಮಾಸೋತ್ಸವ ಸಂವತ್ಸರೋತ್ಸವ ಮುಂತಾದ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ೧೨ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ವಾಸವಾಗಿದ್ದು, ಅನಂತರ ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ಶ್ರೀರಂಗನಾಥನ ಸೇವೆಯನ್ನು

ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಆದಿನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಗೆ ಸಕಲವಾದ ಊಳಿಗ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡುವ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಅರ್ಚಕರು ಶ್ರೀರಂಗರಾಜಭಟ್ಟರು, ತಿರುವನಂತಪುರದಾಸರು, . ತಿರುಮಾಲೆಕಾರದಾಸರು, ತಿರುಕ್ಕುರುಂಗುಡಿದಾಸರು, ಯತಿರಾಜದಾಸರು, ಈ ಪ್ರಿಯ ಶಿಷ್ಯರುಗಳನ್ನು ಕರೆದು ತಾವು ಶ್ರೀರಂಗಸ್ವಾಮಿಯವರ ಸೇವೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬುದಾಗಿ ಕಟ್ಟು ಮಾಡಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಇವರುಗಳು ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರ ಅಗಲುವಿಕೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದವ ರಾಗಿ ಅವರ ಪಾದವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು "ತಾಯಿಯಿಲ್ಲದ ಮಕ್ಕಳೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರಲಾರೆವು" ಎಂದು ದುಃಖಿತರಾಗಿರುವಲ್ಲಿ ಮೊದಲೇ ಶಿಷ್ಯ ರಾಗಿರುವ ದೇವಸ್ಥಾನ ವಿಚಾರಣಕರ್ತ **ದೇಶಾಯಿ ತಿರುನಾರಾಯಣಜೀಯ ಕನ್ನೂ ಐವತ್ತಿಬ್ಬರನ್ನೂ** ಮನ್ನಿಸಿ "ನಿಮಗೆ ಚಿಂತೆಬೇಡ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ತಾವೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿದ್ದು ಶಿಲ್ಪಿಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಅರ್ಚಾವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ **"ಅನಂತಃ ಪ್ರಥಮಂ ರೂಪಂ"** ಎಂಬಂತಿರುವ ಆ ಅರ್ಚಾವಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ತಾವು ನಿತ್ಯವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಅಂಶತಃ ಸ್ವಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಆ ವಿಗ್ರಹ ದಲ್ಲಿ ಆರೋಪಿಸಿ ಇವರುಗಳಿಗೆ ಆರಾಧನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ತಮ್ಮನ್ನೂ, ಚಲ್ವಪಿಳ್ಳೆ ರಾಯರನ್ನೂ "ಬಾವಿಯಂಚಿನಲ್ಲಿರುವ ಮಕ್ಕಳಂತೆ" ಎಂದು ತೋರಿಸಿ ಮುಂದೆ ತಿರುನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯವರ ಕೈಂಕರ್ಯವು ಕೊರತೆ ಇಲ್ಲದೆ ನಡೆದುಬರುವುದ ಕ್ಕಾಗಿ **"ನಿಯಮನಪ್ರಕಾರ"** ಎಂಬ ಐವತ್ತೆರಡು **ಊಳಿಗ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು** ನೇಮಕ ಮಾಡಿದರು.

1. ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯ ಪ್ರವಚನ. 2. ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರುವರ ಶ್ರೀಸೂಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ. 3. ದಿವ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ದೇವರ ಕೈಂಕರ್ಯ. 4. ಶರಣಾಗತಿ ಮಂತ್ರ ನಿಷ್ಠೆ 5. ಭಾಗವತ ಪ್ರತಿಪತ್ತಿ. 6. ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ ವಾಸಮಾಡುವುದು ಎಂಬ ಈ ಆರು ವಿಧಗಳನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿ ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಸನ್ನಿಧಿ ಸೇವಾಕಾಲವನ್ನು ಸಂಭ್ರಮವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲದೆ ಭಯ, ಭಕ್ತಿ, ಶ್ರದ್ಧೆ ಗಳಿಂದ ಸೇವಾಸಕ್ತರಾಗಿ, ವಾಚಕ, ಕಾಯಕ, ಮಾನಸಿಕ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳಿಂದ ನಡೆದು ಬನ್ನಿ ಎಂದು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು.

ಅನಂತರ ಅರ್ಚಕರು, ಸ್ಥಾನದವರು, ಮುಂತಾದ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ತೊಂಡನೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆದಿನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ಸಕಲವಾದ ಸೇವೆಯೂ ನಡೆಯುವ ರೀತಿಗೆ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಿಸಿ ವಿವರಗಳಿಗೆ ಚಪ್ಪೋಡನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನರಾಯನಿಂದ ಚಪ್ಪೋಡಿಗೆ ಒಪ್ಪವನ್ನು ಹಾಕಿಸಿ ಸ್ಥಾನದವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರು **ಕೋವಿಲ್‌ಕೇಳ್ವಿದೇಶಾಯಿ ತಿರು ನಾರಾಯಣಜೀಯರಿಗೆ** ತಿರುನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ಕೈಂಕರ್ಯ ಸರ್ವಸ್ವ

ನಿಯಮನಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಪಟ್ಟದ ರಾಮಾನುಜಮುದ್ರೆ ಉಂಗುರ ವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸ್ಥಾನದವರನ್ನು ಕರೆದು ಕಟ್ಟುಮಾಡಿಸಿದ ವಿವರ—

ತಿರುನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ಸನ್ನಿಧಿ ಸೇವಾಕಾಲ ಪಡಿತರ ದೀಪಾರಾಧನೆ ಮುಂತಾದ ಉತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುವುದಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ಪಟ್ಟದ ರಾಮಾನುಜಜೀಯರ ಮಠದ ಈ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಸಾರೋದ್ಧಾರವಾಗಿ ಶಿಷ್ಯಪ್ರಶಿಷ್ಯ ಕ್ರಮದಿಂದ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುವುದು ಎಂದು ತಿಳಿಸಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು.

ಅಸಾಧಾರಣ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಸಂಭ್ರಮ

ಒರುನಾಯಕಂ ಎಂಬ ದಶಕವನ್ನು ತಾವು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿರುವಂತೆ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ರವರು ತಮಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಬೇಕೆಂದು ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರದ ದಿವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ತೊಡಗುವಾಗ ತಿರುಪ್ಪಲ್ಲಾಂಡಿಗೆ ಮೊದಲು **ಕಣಿನುಣ್ ಶಿರುತ್ತಾಂಬು** ಎಂಬ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ರ ವಿಷಯವಾದ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಅನುಸಂಧಿಸಿದ ಮೇಲೆಯೇ ಮುಂದಣ ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ಅನುಸಂಧಿಸಿಕೊಂಡು ಬರತಕ್ಕದು ಎಂದು ಕಟ್ಟಳೆಮಾಡಿ "ತಿರುನಾರಣ್ ತಾಳ್ ಕಾಲಪೆರುಚ್ಚಿಂದಿತ್ತ್ ಉಯ್‌ಮಿನೋ" ಎಂಬುದಾಗಿ ನೇಮಿಸಿ ತಾವು ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನರಾಯನಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ಶಕ ೧೦೩೩ ವಿಕೃತಿ ಸಂ॥ ಪುಷ್ಯ ಶುದ್ಧತ್ರಯೋದಶಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ಚಿತ್ತೈಸಿದರು.

ಈ ದಿವ್ಯದೇಶದ ಹಿರಿಮೆ

ಈ ವೈಭವ ವಿಶೇಷವು ಮಿಕ್ಕ ಮೂರು ದಿವ್ಯದೇಶಗಳಿಗೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ವಿಭವಾವತಾರ ಪೂರ್ತಿಯಾಗುವವರೆಗೂ ಶ್ರೀರಂಗದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರು. ತಾವು ಭೃತ್ಯನಂತೆಯೂ, ಶ್ರೀರಂಗನಾಥರು ಸ್ವಾಮಿ ಯಂತೆಯೂ, ಸ್ವಾಮಿಭೃತ್ಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು. ತಿರುಪತಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ದೇವರಿಗೆ ಶಂಖಚಕ್ರಗಳನ್ನು ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಸಿ ಗುರುಶಿಷ್ಯ ಭಾವವನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಕಾಂಚಿಯಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ಶ್ರೀವರದರಾಜ ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ವರದರಾಜಸ್ವಾಮಿ ಗುರು ಗಳಾಗಿಯೂ ತಾವು ಶಿಷ್ಯನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು. ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರದಲ್ಲಿ ತಾವು ಪಿತಾಪುತ್ರರಂತೆ ತಾವು ಪಿತಾವಾಗಿಯೂ, ಚೆಲ್ವ ಪಿಳ್ಳೆಯು ಕುಮಾರ ಪುತ್ರನಂತೆಯೂ (ಸಂಪತ್ಕುಮಾರ) ತೋರಿಸಿ ತಮಗೆ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ತಂದೆಮಕ್ಕಳ ಪ್ರೀತಿ ಅಧಿಕವೆಂದು ತೋರಿಸಲು ತಮ್ಮ ಅರ್ಚಾ

ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಶಕ್ತ್ಯಾಧಾನಮಾಡಿರುವ ಹೆಮ್ಮೆಯು ಈ ತಿರುನಾರಾಯಣ ಪುರವೆಂಬ ದಿವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ಒಂದಕ್ಕೇ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಊಳಿಗ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳ ವಿವರ

ಶ್ರೀಮನ್ನಾದಿಮಹಾಸ್ಥಾನ, ಭೂಲೋಕ ವೈಕುಂಠವರ್ಧನಕ್ಷೇತ್ರ, ಜ್ಞಾನ ಮಂಟಪಾಪರಾಭಿಧಾನ ದಕ್ಷಿಣ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮ ಶ್ರೀಯಾದವಗಿರಿ ಆನಂದಮಯ ವಿಮಾನಮಧ್ಯಸ್ಥ ಸಂಪತ್ಕರ ನಾರಾಯಣಚರಣಾರವಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನ ಶ್ರೀರಾಮನುಜಾ ಚಾರ್ಯೈಃ ಸಂಪತ್ಕುಮಾರಾಯ ಪರಿಕಲ್ಪಿತ ದ್ವಿಪಂಚಾಶತ್, ಸತ್ಪಂಚ ಕೈಂಕರ್ಯ ವಿನಿಯೋಗಪ್ರಕಾರಾಃ ಕೀರ್ತ್ಯನ್ತೇ—

ದೇಶಾಯಿ ೧, ಸ್ಥಾನ ೬, ಶ್ರೀಭಂಡಾರ ಕಡೆಕೂಟವಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಿ ೭ ಅಂಶ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವ ಮೂವತ್ತಾರು ಭಾಗವೂ, ೫೭ ಊಳಿಗ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳೂ—

ದೇಶಾಯಿ ಮೊದಲಾದ ಭಾಗ ಸ್ವಾಮ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪುದಂಬುಲವೂ, ನಿತ್ಯ ನೈಮಿಂಕತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ತೀರ್ಥವೂ ಮುಂತಾದ ಮರ್ಯಾದೆ ಪರಿಪಟ್ಟೆ, ಮಾಲೆ, ಶ್ರೀಶಠಕೋಪ ಇವುಗಳಿಗುಂಟಾದ ವರಿಶೆ ಮತ್ತು ವರಿಸೆಯು ಹೆಸರುಗಳು—

ಕೈಂಕರ್ಯ ಊಳಿಗದಲ್ಲಿ ಮಾಲೆ ವರಿಸೆ ಹೆಸರುಗಳು—

ಮಠ, ಮನೆ, ಶಿರಪ್ಪ, ನಂದನವನ, ತೋಪುಗಳೂ—

ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರು ತಮ್ಮ

ದೇವಸ್ಥಾನ ವಿಚಾರಣಕರ್ತ **ದೇಶಾಯಿ ತಿರುನಾರಾಯಣಜೀಯರಿಗೂ, ಐವತ್ತಿಬ್ಬರು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರಿಗೂ,**

ಶ್ರೀಭಂಡಾರವನ್ನು **ತಿರುವಾಳಿ ಅಣ್ಣನಿಗೂ, ಪೋರೇಟ್ಟು ನಾಯನಾರ್ರಿಗೂ** ಕಟ್ಟಳೆಯಿಟ್ಟು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು.

ನಿತ್ಯಸ್ವಾಮ್ಯ ಕೈಂಕರ್ಯ ಊಳಿಗ ವರಿಸೆಗಳ ಹೆಸರುಗಳು—

1. ಮಠ. 2. ಮನೆ. 3. ಚಿರಪ್ಪ, 4. ಸಿರಿನಂದಾವನ, 5. ತೋಪು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಊಳಿಗ ಕೈಂಕರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನಸ್ವಾಮ್ಯ ಸ್ವತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ದರ್ಶನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅನುಭೋಗ ಪ್ರಕಾರ—

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಊಳಿಗದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ **ಐವತ್ತಿಬ್ಬರು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರುಗಳು** ಎಂಬ ಸಮುದಾಯ ನಾಮವನ್ನು ಕರುಣಿಸಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ದಾಸ್ಯನಾಮವನ್ನೂ ಕೃಪೆಮಾಡಿದವರಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಕೈಂಕರ್ಯದ ಊಳಿಗವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು.

ದೇಶಾಯಿ ತಿರುನಾರಾಯಣಜೀಯರು, ಐವತ್ತಿಬ್ಬರು ಇತರ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರು
ಅವರ ಊಳಿಗ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳು

ಸ್ಥಾನ	ಕೈಂಕರ್ಯಪರರು	ಭಾಗ	ಸ್ವಂತವಾಗಿಮಾಡುವ ಕೈಂಕರ್ಯ	ಇತರರಿಂದ ಮಾಡಿಸತಕ್ಕ ಕೈಂಕರ್ಯ	ಮೊತ್ತ
೧	ಔಪಗಾಯನಗೋತ್ರ, ಕಾತ್ಯಾಯನ ಸೂತ್ರ ಶುಕ್ಲ ಯಜುಶ್ಶಾಖೆ ಶ್ರೀರಂಗರಾಜಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯರು	೫	1. ತಿರುವಾರಾಧನ 2. ಮಾತ್ರಾದಾನ 3. ಚಾಮರ 4. ತೀರ್ಥ, ಶಠಕೋಪ ಮಾಲೆ, ಪರಿವಟ್ಟ, ತುಳಸಿಪ್ರಸಾದ 5. ಬೀಗಮುದ್ರೆ 6. ಮಧುಪರ್ಕ	1. ಸ್ವಯಂಪಾಕ 2. ಮೃದ್ಭಾಂಡ 3. ಅಲಂಕಾರ, ಬೊಕ್ಕಸ 4. ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಕರೆಸುವುದು	೧೦
೨	ವಾಸಿಷ್ಠಗೋತ್ರ, ಜೈಮಿನಿಸೂತ್ರ ಸಾಮಶಾಖೆ, ತಿರುವನಂತಪುರದಾಸರು (ಅನಂತಭಟ್ಟರು)	೪	1. ಒಳಪರಿಚಾರಿಕೆ 2. ಕರಗ 3. ಅಡಪ 4. ಪರಿಮಳ 5. ಕನ್ನಡಿ 6. ವೈದ್ಯ 7. ತೆರೆ	1. ಋಗ್ವೇದ ಪಾರಾಯಣ. 2. ನೃತ್ತಗೀತೆ, ತೆರೆ, ಭೇರಿ	೯
೩	ಕೌಂಡಿನ್ಯಗೋತ್ರ, ಬೋಧಾಯನಸೂತ್ರ ಯಜುಶ್ಶಾಖೆ ಮಾಲಾಕಾರದಾಸರು	೪	1. ಒಳಬೊಕ್ಕಸ 2. ಕುಂಚ 3. ಬೀಸಣಿಗೆ 4. ಯಜ್ಞೋಪವೀತ 5. ಮಾಲೆ	1. ಯಜುರ್ವೇದ 2. ಜ್ಯೌತಿಷ್ಯ 3. ಚರ್ಮವಾದ್ಯ	೮
೪	ವಾಸಿಷ್ಠಗೋತ್ರ, ಜೈಮಿನಿಸೂತ್ರ ಸಾಮಶಾಖೆ ತಿರುಕ್ಕುರುಂಗುಡಿದಾಸರು	೪	1. ಹಾಡುವುದು, ಸ್ತೋತ್ರ 2. ಪೊಂಬೆಳ್ಳಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ 3. ಪ್ರಸಾದವಿನಿಯೋಗ 4. ದೇವಸ್ಥಾನದ ಅಲಂಕಾರ 5. ಗಂಧವನ್ನು ತೇಯುವುದು 6. ಛತ್ರಿ	1. ಸಾಮವೇದ 2. ಶಂಖ, ತಪ್ಪಟೆವಾದ್ಯಗಳು	೮
೫	ಭಾರ್ಗವಗೋತ್ರ, ಜೈಮಿನಿಸೂತ್ರ ಸಾಮಶಾಖೆ	೪	1. ದೀವಿಗೆ, ನೀರಾಜನ 2. ಪಡಿಗ 3. ಕಾಳಾಂಜಿ 4. ಗುಡಿಸುವುದು	1. ಅಥರ್ವಣವೇದ 2. ಮಣಿಯ	

	ಯತಿರಾಜದಾಸರು (ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನಭಟ್ಟರು)		5. ಚಂದನವಿನಿಯೋಗ 6. ಹೊರ ಪರಿಚಾರಕ		௮
௬	ಭಾರದ್ವಾಜಗೋತ್ರ, ಆಶ್ವಲಾಯನ ಸೂತ್ರ, ಋಕ್‌ಶಾಖೆ ಶಠಕೋಪದಾಸರು (ಮಾರನಂಬಿ)	௪	1. ತೇರು 2. ವಾಹನ 3. ಇಲಾಲಿ 4. ಶ್ರೀಪಾದಸೇವೆ 5. ಕಾಮಗಾರಿ	1. ಪಾಲಿಗಂಟೆ 2. ದೀವಟಿಗೆ, ಶಿದ್ದಿಗೆ	௨
	ಶಠಮರ್ಷಣಗೋತ್ರ, ಆಪಸ್ತಂಭಸೂತ್ರ ಯಜುಶ್ಶಾಖೆ ತಿರುವಾಳಿಅಣ್ಣನ್	௧	1. ದೇಶಾಯಿ ಆಜ್ಞೆ ನಡೆಸುವುದು, ರತ್ನಭಂಡಾರ, ಸರಸ್ವತೀಭಂಡಾರ		௧
	ಮೌದ್ಗಲ್ಯಗೋತ್ರ, ದ್ರಾಹ್ಯಾಯಣ ಸೂತ್ರ ಸಾಮಶಾಖೆ ಪೋರ್ರೇಟ್ರುನಾಯನಾರ್ರು	௧	1. ಶ್ರೀಭಂಡಾರ, ರತ್ನಭಂಡಾರ, ಚಿನ್ನಬೆಳ್ಳಿಯ ಸ್ವರೂಪಗಳು ದೇವಾಲಯದ ಲೆಕ್ಕ		௧ ௰
	ವಾಧೂಲಗೋತ್ರ, ಆಪಸ್ತಂಭಸೂತ್ರ ಯಜುಶ್ಶಾಖೆ ತಿರುನಾರಾಯಣಪ್ಪೆರುಮಾಳ್ (ಆರೆಯರು)	௧	ದೇವರನಾಮವನ್ನು ಹೇಳುವುದು, ಬಿನ್ನಪಂಗ್ಯೆಯ್ವುದು		
௭	ದೇವಸ್ಥಾನ ವಿಚಾರಣಾಕರ್ತ ದೇಶಾಯಿತಿರುನಾರಾಯಣಜೀಯರು	௩	1. ಮಜ್ಜನ 2. ರಾಮಾನುಜಮುದ್ರೆ ಯುಂಗುರ 3. ಸಿರಿವಣ್‌ಕಾಣಿಕೆ ಬಟ್ಟಲು 4. ಎಂಬೆರುಮಾನಾರ್ರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ತಿರುವಾರಾಧನ	1. ರಸವ್ಯಂಜನ, ಎಣ್ಣೆ, ತುಪ್ಪಗಳನ್ನು ಇರಿಸುವುದು ಉಗ್ರಾಣಗಳು–	௩ ௩
௨	ಅಂಶಕ್ಕೆ ಭಾಗಗಳು	௧௬		ಊಳಿಗ ಕೈಂಕರ್ಯ ಮೊತ್ತ	௩௨

ಏಂಬತ್ತಿರುವರ್ ಅಥವಾ ಐವತ್ತಿಬ್ಬರು ಎಂದರೆ ಐವತ್ತೆರಡು ಊಳಿಗ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸುವವರು ಎಂದರ್ಥವು. ಇವರಿಗೇ ಸ್ಥಾನದವರು ಸ್ಥಾನದಯ್ಯನವರು, ಸ್ಥಾನಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಎಂದು ಹೆಸರು.

ನಿಯಮಗಳು

ಎಂಬೆರುಮಾನಾರ್ರು ಶ್ರೀಪಾದದಲ್ಲಿರುವ ದೇವಸ್ಥಾನ ವಿಚಾರಣಕರ್ತ ದೇಶಾಯಿ ತಿರುನಾರಾಯಣಜೀಯರಿಗೆ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಂದ ನಡೆದುಬರುವ ಕೈಂಕರ್ಯವಾದ ಐದು ಊಳಿಗಂಗಳನ್ನೂ ಐದು ಭಾಗ ಗಳನ್ನೂ ಶಿಷ್ಯಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವುದು–

ತಿರುನಾರಾಯಣಜೀಯರು ತಮ್ಮ ಕೈಯಿಂದಲೇ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುವ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳು—

1. ಹೊಂಗೊಂಡ, ಬೆಳ್ಳಿಕೊಡಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ನಿತ್ಯ ತಿರುವಾರಾಧನಕ್ಕೆ ಮಜ್ಜನವನ್ನು ಹೊತ್ತುತರುವುದು.
2. ಶುಕ್ರವಾರ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಯದುಗಿರಿಯಮ್ಮನವರ ಮಜ್ಜನ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಶಲ್ವಪ್ಪಿಳ್ಳೆರಾಯರ ಅಲಂಕಾರ ಮಜ್ಜನಕಾಲಗಳಿಗೂ ಮಜ್ಜನವನ್ನು ಕೊಂಡು ಬರುವುದು.
3. ಮಜ್ಜನ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಇರಿಸುವ ಕೊಣೆಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಆಳುಗಳಿಂದ ಮಜ್ಜನ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಮಜ್ಜನವನ್ನು ತುಂಬಿಸುವುದು.
4. ರಾಮಾನುಜ ಮುದ್ರೆಯುಂಗುರವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಮೊಹರುಮಾಡಿ ತೆಗೆಯುವುದು.
5. ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಿರಿಮಣ್ಣ ಕಾಣಿಕೆ ಬಟ್ಟಲನ್ನು ಹಿಡಿವುದು, ಉತ್ಸವ, ಹಿರಿಯ ಕೂಟಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಕೆ ಪಾತ್ರೆಗಳ ಕರವನ್ನು ಶೋಧಿಸುತ್ತ ಬರುವುದು.

ತಮ್ಮ ಏಕಾಂಗಿ ವೈಷ್ಣವರುಗಳನ್ನು ಶಿಖಾಯಜ್ಞೋಪವೀತಧಾರಿಗಳಾದ– ಅವುಗಳನ್ನು ಧರಿಸದ ಮೊದಲಿಗಳನ್ನೂ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಕೆ, ಪಟಾಣಕ್ಕೆ ಆಳಿಟ್ಟು ಮಾಡಿಸುವುದು.

ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ತಿರುವಾರಾಧನ

ಶ್ರೀವರಾಹಸ್ವಾಮಿ, ಹಯಗ್ರೀವರು, ಸಾಲಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ಮೊದಲು ಆರಾಧನೆಮಾಡಿ ಬಳಿಕ ಉಡಯರವರ ಸಿರಿಯುಡಿಗಳನ್ನು ಬೆಳಗಿ ಸಿರಿವಣ್ಣನು ಧರಿಸಿ, ಧೂಪದೀಪಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯವರ ಪಡಿಗದ

ತೀರ್ಥವನ್ನೂ ಅವರಿಗೆ ನಿವೇದನ ಮಾಡಿದ ಪಾತ್ರೆಯಿಂದ ತಂದ ಪ್ರಸಾದವನ್ನೂ ಮತ್ತೆ ನಿವೇದಿಸಿ ಉಡಯರವರ ಮಾಸ ತಿರುನಕ್ಷತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಜ್ಜನ ಮುಂತಾದವು ಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರುಗಳಿಗೆ ಭೋಜನಮಾಡಿಸಿ ವರ್ಷ ತಿರುನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಉಡಯವರೊಡನೆ ಶಲ್ವಪಿಳ್ಳೆಯವರನ್ನೂ ಯತಿರಾಜ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಬಿಜಯಂಗೈಸಿ ವೈಭವದೊಡನೆ ತಿರುನಕ್ಷತ್ರವನ್ನು ಪರಿಪಾಲನೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುವುದು.

ಪ್ರಹ್ಲಾದವರದರಾದ ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೂ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬರುವುದು.

ಶಿವದೇವಾಲಯದ **ಶಿವಮಠದ ಸನ್ಯಾಸಿ ಒಡೆಯರೂ** ನೀವೂ ಕೂಡಿ ಇಬ್ಬರೂ ನಿತ್ಯಪೂಜೆಯಿಂದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ರಥೋತ್ಸವದವರೆಗೂ ಮಾಡಿಸುವುದು ಎಂದು ನಿಯಮಿಸಿದರು.

•

ತಮ್ಮ ಆಳುಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾಡಿಸುವುದು

ರಸವ್ಯಂಜನ ಮುಂತಾದ ಉಗ್ರಾಣದ ಕೋಣೆಗಳನ್ನು ಗೋವಿಂದದಾಸ ಮೊದಲಿಗಳಿಂದ ಮಾಡಿಸುವುದು.

ಕೈಂಕರ್ಯದ ಊಳಿಗದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪುನೆಪ್ಪುಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ದೋಷ ಗಳನ್ನು ಕಳೆದು ಕೃಷ್ಣಾಜಿನದಿಂದ ಹೊಡೆದು ಶ್ರೀಕಾರ್ಯವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವುದು.

ಶ್ರೀಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಮುಗ್ಗಡೆ ಬಂದಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗೋಪುರವನ್ನೇರಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಧುಮ್ಮಿಕ್ಕಿ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಸುಟು ಭಗವಂತನ ಸಿರಿಯಡಿಗಳನ್ನು ಸೇರುವುದು.

ಮತಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರನ್ನು ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಗೋಷ್ಠಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ದುಷ್ಟನಿಗ್ರಹ ಶಿಷ್ಟಪರಿಪಾಲನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಶ್ರೀಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವುದು.

ಹೊಯ್ಸಳ ನಾಡಲೊಳ್ಳ ಮಠಾಚಾರ್ಯರುಗಳಿಗೆ ಕ್ಲಪ್ತವಾಗಿ ಕೊಡುವ ಕಾಣಿಕೆಯ ಹೊನ್ನುಗಳನ್ನು ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಶ್ರೀಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ಮಡಗಿಸುವುದು.

ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ತಪ್ಪುನೆಪ್ಪುಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ಹೊನ್ನುಗಳನ್ನೆತ್ತಿ 'ಶ್ರೀಭಂಡಾರ ದಲ್ಲಿ ಮಡಗಿಸುವುದು.

ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದೇಶಾಯಿ ರಾಮಾನುಜಜೀಯರು ಐದು ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನೂ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುವುದು ಎಂದು ನಿಯಮಿಸಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದರು.

ಸ್ಥಾನದವರಿಗೆ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಚರಪುಗಳನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದ ವಿವರ—

ಉಡಯವರು (ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು) ಶ್ರೀತಿರುನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸಿದ ದಿವಸವು ಮಕರಮಾಸ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ ಪುನರ್ವಸೂ ನಕ್ಷತ್ರ. ಆ ದಿನದ ಚರಪನ್ನು—

1. **ದೇಶಾಯಿ ತಿರುನಾರಾಯಣಜೀಯರವರು (ಶ್ರೀಯತಿರಾಜಸ್ವಾಮಿಗಳು)**
2. **ಶ್ರೀರಂಗರಾಜಭಟ್ಟರು** ಮೀನಮಾಸ ಹಸ್ತ ನಕ್ಷತ್ರ ಅವಭೃತದಲ್ಲಿ ಚರಪು ಕೈಂಕರ್ಯ.
3. **ಶಠಕೋಪದಾಸರು** ಸಿಂಹಮಾಸ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷ ಶ್ರೀಜಯಂತ್ಯುತ್ಸವ ದಿನದಲ್ಲಿ ಚರಪು ಕೈಂಕರ್ಯ.
4. **ಶ್ರೀಭಂಡಾರದ ತಿರುವಾಳಿಅಣ್ಣನು** ಕನ್ಯಾಮಾಸ ಮಹಾನವಮಿಯ ದಿನ ಚರಪು ಕೈಂಕರ್ಯ.
5. **ಶ್ರೀಮಾಲಾಕಾರದಾಸರು** ದೀಪಾವಳಿದಿನ ಕೈಂಕರ್ಯ ಚರಪು.
6. **ತಿರುಕ್ಕುರುಂಗುಡಿದಾಸರು** ಕಾರ್ತಿಕ ಮಾಸ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಚರಪು ಕೈಂಕರ್ಯ.
7. **ತಿರುವನಂತಪುರದಾಸರು** ಮಹಾ ಸಂಕ್ರಮಣದಲ್ಲಿ ಕೈಂಕರ್ಯ ಚರಪು.
8. **ರಾಜಮುದ್ರೆ ಅಧಿಕಾರಿ** ಯುಗಾದಿ ಕೈಂಕರ್ಯ.
9. ಲೆಕ್ಕವಬರೆವ **ಪೋರೆಟ್ರುನಾಯನಾರು** ಅವರ ವಂಶದವರು ವೈಶಾಖ ಮಾಸ ಶುಕ್ಲ ಪೂರ್ಣಿಮಾ ದಿನ ವಸಂತೋತ್ಸವ.
10. **ತಿರುನಾರಾಯಣ ಪೆರುಮಾಳರೆಯರು** ಕೈಶಿಕ ಪುರಾಣವನ್ನು ಉತ್ಥಾನ ದ್ವಾದಶಿ ದಿನ ಓದುವುದು.

ಕೈಂಕರ್ಯದ ಚರಪುಗಳಲ್ಲಿ ನಿವೇದಿತವಾದ ಪ್ರಸಾದ ಭಕ್ಷ್ಯಂಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕರಲ್ಲೊಂದಂಶವು ಸ್ಥಾನದವರಿಗೆ ಏಳು ಅಂಶವಾಗಿ ಸಲ್ಲುವುದು.

ಕೈಂಕರ್ಯದ ಚರಪನ್ನು ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಒಂದಂಶವು.

ನಿತ್ಯ ವಾಸಮಾಡುವ ಜೀಯರು, ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರು, ಆಚಾರ್ಯಪುರುಷರಿಗೆ ಒಂದಂಶವು,

ರಾಜಮುದ್ರೆ ಅಧಿಕಾರಿ, ಅಂಗರಕ್ಷರು, ಭಂಡಾರವ ಕಾಯುವವರು ಉಳಿದ ಪರಿಜನಂಗಳು............ಒಂದಂಶವು.

ನಿತ್ಯಗಟ್ಟಲೆ ಹೊರಡುವ ಉತ್ಸವಂಗಳಲ್ಲಿ ನಿವೇದನವಾದ, ಪ್ರಸಾಧ, ಭಕ್ಷ್ಯ, ತಾಂಬೂಲ, ಮಾಲೆ ಗಂಧ, ಯಜ್ಞೋಪವೀತ ಇವುಗಳೊಳು ಹೆಚ್ಚುಗಟ್ಟಲೆಯಾಗಿ ನಿವೇದಿತವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕರಲ್ಲೊಂದಂಶವು ಸ್ಥಾನದವರಿಗೆ ಏಳು ಅಂಶ ವಾಗಿ ಸಲ್ಲುವುದು. ಸ್ಥಾನದವರಲ್ಲಿ ಯಾರೊಬ್ಬರಿಗಾದರೂ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ದೋಷವು ತಟ್ಟಿ ಸ್ವಾಮ್ಯಸ್ವತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಆದಿವಿಕ್ರಯ ಮಾಡುವಾಗ ಐವತಿಬ್ಬರು ಉಳಿದು ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಸಲ್ಲದು.

ಐವತಿಬ್ಬರು ಉಳಿದು ಅನ್ಯರಿಗೆ ಆದಿವಿಕ್ರಯಗೈಯಬೇಕಾದರೆ ಒಪ್ಪುದಂಬುಲ ಪ್ರಸಾದ ಕೈಂಕರ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಸಂಭಾವನೆ ವರ್ತನೆ ಎಂದು ನಾಲ್ಕನುಳಿದು ಮಾಡಲುಳ್ಳವರು.

ಈ ಪರಿಯಾಗಿ ಕೈಂಕರ್ಯದೊಳಿಗಂಗಳನು ಸ್ವಾಮ್ಯ ಸ್ವತಂತ್ರಕ್ಕೆ ನಿಯಮಿಸಿ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಕಟ್ಟಳೆಯಿಟ್ಟ ಮೇರೆಗೆ ಭಕ್ತಿ ನಿಯಮದೊಡನೆ ಅನವರತ ಸೇವಾ ಪರಿಚರ್ಯರಾಗಿ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಂಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಂಕರ್ಯ ನಿಷ್ಠರಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಊಳಿಗಂಗಳನು ಆಚಾರ್ಯ ನಿಯಮನದಿಂದ ಸರ್ವವಿಧವಾದ ಊಳಿಗಂಗಳನೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸುಖದೊಳಿರಲುಳ್ಳವರು.

ಉಡಯವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಥಮ ಶಿಷ್ಯರಾದ ದೇವಸ್ಥಾನದ ವಿಚಾರಣಕರ್ತ ದೇಶಾಯಿ ತಿರುನಾರಾಯಣಜೀಯರು ತಮ್ಮ ಕೈಂಕರ್ಯಪರರಾದ ಐವತಿಬ್ಬರು, ಇವರು ತಮ್ಮ ಅರ್ಚಾವತಾರ ವಿಗ್ರಹ ಇದಿರಿನಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಕಣಜದಲ್ಲಿರುವ ದ್ರವ್ಯ ವನ್ನು ತೆಗೆದು ದೇವಾಲಯ ಸಂಕಟಬಂದಾಗ ವೆಚ್ಚಿಸುವುದು ಎಂಬುದಾಗಿ ಇವರಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಯ ದಯಪಾಲಿಸಿದರು.

ಯಾದ್ರವಾದ್ರಿ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯ

ನಾರಾಯಣಾದ್ರಿ, ಯಾದವಾದ್ರಿ ಎಂಬ (ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರ) ದಿವ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಜೀರ್ಣವಾಗಿ ದೇವರು ಆನಂದಮಯ ವಿಮಾನದೊಂದಿಗೆ ಹುತ್ತದಲ್ಲಿ ಇರುವುದನ್ನು ಸ್ವಪ್ನಮುಖೇನ ತಿರುನಾರಾಯಣ ದೇವರಿಂದಲೇ ತಿಳಿದು ಈ ವಿಚಾರ ವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯ ರಾಜ ಶಿಷ್ಯನಾದ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನರಾಯನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿ ಅವನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು (A.D. 1099) ಬಹುಧಾನ್ಯ ಸಂ॥ ಮಾಘ ಶುದ್ಧ ಸ್ಥಿರವಾರ ರೇವತಿ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಜೀರ್ಣೋ ದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯವು ನಡೆದು ಶಕ ೧೦೨೦ ಬಹುಧಾನ್ಯ ಮಾಘ॥ಶುದ್ಧ ತ್ರಯೋದಶೀ

ಆದಿವಾರ (ಗುರುವಾರ) ಪುನರ್ವಸು ನಕ್ಷತ್ರ ದಿನ ಶ್ರೀತಿರುನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯವರ ಮೇಲೆ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಹುತ್ತವನ್ನು ಕರಗಿಸಿ **"ಪಹಲ್‌ಕಂಡೇನ್ ನಾರಾಣನ್ನೈ ಕಂಡೇನ್"** (ಬೆಳಕನ್ನು ಕಂಡೆನು, ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಕಂಡೆನು) ಎಂದು ದೇವರನ್ನು ಕಂಡು ಆ ದಿನ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಮಹಾರಾಜನನ್ನು ಕರೆಸಿ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ದೇವರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಬಹಳ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ಪರಾಂಕುಶಮುನಿಗಳ (ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ರವರ) ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ **ಒರುನಾಯಕಂ** ಎಂಬ ಹತ್ತು ಪಾಶುರಗಳಿಂದ ದೇವರನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿ, ಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವಂತೆ ಆ ದೇವರಿಗೆ ತಿರುನಾರಾಯಣನೆಂದೂ, ಆ ದಿವ್ಯದೇಶಕ್ಕೆ ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರವೆಂದೂ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟರು. ಅನಂತರ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಆದಿನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿ ಜೀರ್ಣವಾಗಿದ್ದ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಗುಡಿಗೋಪುರ ಪ್ರಾಕಾರ ಅಂಗರಂಗ ವೈಭವ, ಆರೋಗಣೆ 'ಕಟ್ಟಳೆ ಈ ಸಕಲ ಧರ್ಮವೂ ಮಹಾರಾಜನ ಕೈಂಕರ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಮಹಾರಾಜರು ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ತಿಳಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಕಲವಾದ ಗುಡಿಗೋಪುರ ಪ್ರಕಾರ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲ ದ್ರವ್ಯ ನಾಣ್ಯ ಗದ್ಯಾಣ ೫೦,೦೦೦ ಐವತ್ತು ಸಾವಿರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಮನುಷ್ಯ ವೆಂಕಟಾದ್ರಿನಾಯಕರನ್ನು ಇರಿಸಿ ಮಾಘ ಬಹುಳ ಸಪ್ತಮೀ ಮಂಗಳವಾರ ತೊಂಡನೂರಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದರು.

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ವೆಂಕಟಾದ್ರಿನಾಯಕರನ್ನು ಕರೆದು ಸಕಲವಾದ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಮಾಡಹೇಳಿದ ಮೇರೆ ವೆಂಕಟಾದ್ರಿನಾಯಕರು ಸಕಲವಾದ ಕೆಲಸದವರನ್ನು ಕರೆತರಿಸಿ "ಎಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ" ಎಂದು ತಿಳಿಸಲು ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ತಿಥಿ, ವಾರ, ನಕ್ಷತ್ರ. ಯೋಗ, ಕರಣ ಮುಹೂರ್ತವನ್ನು ನಿಧಾನಿಸಿ **ಫಾಲ್ಗುಣ ಶುದ್ಧ ೧೩ ಶುಕ್ರವಾರ ಹಸ್ತನಕ್ಷತ್ರ ವೃಷಭ ಲಗ್ನದಲ್ಲಿ** ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಮುಹೂರ್ತ ಮಾಡಿಸಿದರು.

ದೇವಸ್ಥಾನ ಕಟ್ಟಡದ ವಿವರ

	ಅಂಕಣ
ಗರ್ಭಗೃಹ	೧
ಶುಕನಾಸಿ	೧
ಕತ್ತಲ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ	೧೮
ರಂಗಮಂಟಪ	೨೫
ರಂಗಮಂಟಪದ ಬಾಗಿಲಮುಂದಣ ಸ್ಥಳ	೪
ತೆಂಕಲ ಬಾಗಿಲಮುಂದಣ ಸ್ಥಳ	೧

ತಿರುಮಡಪಳ್ಳಿ	೧೮
ಚಕ್ರತ್ತಾಳ್ವಾರ್ ಸನ್ನಿಧಿ	೧೨
ಉಗ್ರಾಣ	೮
ಅಮ್ಮನವರ ಸನ್ನಿಧಿ	೧೨
ಅಮ್ಮನವರ ತಿರುಮಡಪಳ್ಳಿ	೩
ಯಾಗಶಾಲೆ	೯
ಗುಡಿಬಾಗಿಲ ಗೋಪುರ	೮
ಗೋಪುರ ಬಾಗಿಲ ಮುಂದಣ ಕೈಸಾಲೆ	೨೦
ಚಾವಡಿ	೫
? ?	೧೪
ಮೊತ್ತ ಅಂಕಣ—	೧೫೯

ದೇವಸ್ಥಾನ ಕಟ್ಟಡದ ವಿವರ – ಖರ್ಚು

	ಗದ್ಯಾಣ
೧. ತಳಗಣ ಗುಂಡಾಂತರ ಪಂಚಾಂಗದ ಜಗತಿ ಸವಡು ಭಿತ್ತಿಗೋಡೆ, ಕೋಟೆ ಬಾಗಿಲುಗಳು, ನೆಲಕ್ಕೆ ಪಾಸಾಲೆ ಗಾರೆಕೆಲಸ, ಟಾಕಿಗೂಡು ಇವುಗಳಿಗೆ	೧೬೧೫೨-೦
೨. ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮುಂದೆ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಬಿಜಯ ಮಾಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮಂಟಪ ೨ಕ್ಕೆ ಅಂಕಣ ೪ ಗಾರೆಕೆಲಸ ಸಹ	೨೦೦-೦
೩. ದೀಪಾಲೆ ಕಂಭಕ್ಕೆ	೧೨೨-೪
೪. ಹನುಮಂತದೇವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಅಂಕಣ ೮ಕ್ಕೆ ಗಾರೆಕೆಲಸ ಸಹ	೭೩-೦
೫. ಈ ಗುಡಿ ಮುಂದೆ ಗೋಪುರ ಕಟ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಂಗಾರ ಅಂಕಣ ೮ಕ್ಕೆ ಗುಂಡಾಂತರ ಸವಡು ಭಿತ್ತಿ ಸಹ	೯೭೯-೪
೬. ಸೀತಾರಣ್ಯದ ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಅಂಕಣ ೭ಕ್ಕೆ ಗಾರಕೆಲಸ ಸಹ	೪೦-೬
೭. ಕಲ್ಯಾಣಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿದ್ದು	೨೫೩೯-೦
೮. ಬೆಟ್ಟದ ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಅಂಕಣ ೩೮ಕ್ಕೆ ಗೋಪುರ ೧ ಸವಡು ಭಿತ್ತಿಗೋಡೆ ಕೋಟೆ, ನೆಲಕ್ಕೆ ಪಾಸಾಲೆ ಗಾರೆ, ದ್ವಾರಪಾಲಕರು ಸಹ	೫೪೭೦-೦
? ?	೩೪೪-೦
ಮೊತ್ತಗದ್ಯಾಣ—	೨೫೯೧೯-೦

ಗ್ರಾಮ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಖರ್ಚು

೧.	ಅರಣ್ಯವಾಗಿದ್ದ ಮರಗಳ ಕಡಿಮೆ ನೆಲಸಮ ಮಾಡಿ ಬೀದಿವಾಡಮಾಡಿ ಊರು ಕಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿದ್ದು	೧೭೫೦-೦
೨.	ಸಂಪ್ರೋಕ್ಷಣೆಗೆ	೧೨೧೫-೦
೩.	ಉಡುಗೊರೆ ಉಚಿತಗಳಿಗೆ	೩೫೦-೦
೪.	ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಅರೋಗಣೆ ಕಟ್ಲೆ ಕಂದಾಚಾರ ಸಹ	೭೪೨೦-೦
೫.	? ?	೨೧-೦
	ಮೊತ್ತ ಖರ್ಚು—	೩೫೭೭೫-೦
	ನಿಲವು—	೧೪೩೪೪-೦
	ಗದ್ಯಾಣ—	೫೦೦೧೯-೦

ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗುಡಿಗೋಪುರ ಪ್ರಾಕಾರಾದಿಗಳನ್ನೂ ಗ್ರಾಮ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರವನ್ನೂ ಮಾಡಲು ಸ್ವಭಾನು ಸಂ॥ ವೈಶಾಖ ಬಹುಳ ಪಂಚಮಿಾವರೆಗೆ **(A.D. 1103)** ವರುಷ ೪, ತಿಂಗಳು ೨, ದಿನ ೧೧ ಗಳಾದವು.

ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಿ **ವೆಂಕಟಾದ್ರಿನಾಯಕರು** ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಮಹಾರಾಜನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ "ಗುಡಿಗೋಪುರ ಪ್ರಾಕಾರಾದಿ ಕಟ್ಟಿಮುಗಿಯಿತು ಎಂದು ಬಿನ್ನಹ ಮಾಡಿದರು. ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಮಹಾರಾಜರು ತಮ್ಮ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕರೆತರಿಸಿಕೊಂಡು "ಸಕಲವಾದ ಸೇವೆಯೂ ಆಯಿತೆ" ಎಂದು ಕೇಳಲಾಗಿ "ಸಕಲವಾದ ಸೇವೆಯೂ ಆಯಿತು. ಆದಿನಾರಾಯಣ ಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ನಿತ್ಯಕಟ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಆರಾಧನೆ ಸೇವೆ ನಡೆಯುವಹಾಗೆ ಆಗಬೇಕು" ಎಂದು ಹೇಳಲು ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಮಹಾರಾಜರು ಆದಿನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ಪಡಿತರ ದೀಪಾರಾಧನೆ ನಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಗ್ರಾಮಭೂಮಿ, ಶೀಮೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಮಠವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಡುವಂತೆ ತಮ್ಮ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಕಟ್ಲೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದರು.

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರವನ್ನು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದಾಗ **ಮನೆ, ಮಠ, ಬೀದಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ ರೂಪಿಸಿದ** ಕ್ರಮ.

ಯತಿರಾಜ ಮಠ

೧ **ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರ ಭೂಮಿ ನಿವೇಶನದ ಪ್ರಮಾಣವು** ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಿವೇಶನ ಒಂದಕ್ಕೆ ೨೨ ಅಡಿಗಳ ಅಳತೆ ಭೂಮಿಯ ಮೇರೆ ೧೫

ನಿವೇಶನಗಳ ಭೂಮಿ — ತೆಂಕಲಲಿ ಬಡಗಲಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಇಮ್ಮಡಿ — ಮೂಡ ಪಡುವಲಾಗಿ ಭಾಷ್ಯಕಾರರ ಮತವು.

ಮನೆಗಳ ಭೂಮಿ ನಿವೇಶನಗಳ ಪ್ರಮಾಣ

೨ **ಯತಿರಾಜ ಮಠಕ್ಕೆ** ಬಡಗಲಾಗಿ ನಿವೇಶನ ಒಂದಕ್ಕೆ ೨೨ ಅಡಿಗಳ ಭೂಮಿ ಪ್ರಮಾಣದಂತೆ ೪ ನಿವೇಶನಗಳು ಸಿರಿವಾಳಿಗೆಯು ಯತಿರಾಜದಾಸರಿಗೆ ಸಲ್ಲುವುದು.

೩ ದೇವಾಲಯದ ತೆಂಕಣ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಲಾಗಿ ೨೨ ಅಡಿಗಳ ಭೂಮಿಯು ಲೆಕ್ಕದಂತೆ ೪ ನಿವೇಶನಗಳ ಮಾಳಿಗೆಯು **ಮಾಲಾಕಾರದಾಸರಿಗೆ** ಸಲ್ಲುವುದು.

೪ ಮಲಾಕಾರದಾಸರ ಮಾಳಿಗೆಗೆ ಪಡುವಲಾಗಿ ಎರಡು ನಿವೇಶನಗಳ ಮನೆಯು, ತಿರುಕ್ಕುರುಂಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಭಂಡಾರದ ಊಳಿಗವ ಗೈಯ್ಯುವ **ತಿರುವಾಳಿ ಅಣ್ಣನಿಗೆ** ಸಲ್ಲುವುದು.

೫ ತಿರುವಾಳಿ ಅಣ್ಣನ ಮನೆಗೆ ಪಡುವಲಾಗಿ ೨೨॥ ನಿವೇಶನದ ಮನೆಯು ಲೆಕ್ಕವಬರೆಯುವ **ಪೋರೇಟ್ರುನಾಯನಾರಿಗೆ** ಸಲ್ಲುವುದು.

೬ ದೇವಾಲಯದ ಪಡುವ ಬೀದಿಯೊಳು ತೆಂಕಲಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ನಿವೇಶನಗಳ ಮನೆಯು **ತಿರುಕುರುಂಗುಡಿದಾಸರಿಗೆ** ಸಲ್ಲುವುದು.

೭ ತಿರುಕ್ಕುರುಂಗುಡಿದಾಸರ ಮನೆಗೆ ಬಡಗಲಾಗಿ ಐದು ನಿವೇಶನಗಳ ಮಾಳಿಗೆಯು **ಶ್ರೀರಂಗರಾಜಭಟ್ಟರಿಗೆ** ಸಲ್ಲುವುದು.

೮ ದೇವಾಲಯದ ಬಡಗಣ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಪಡುವಲಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ನಿವೇಶನಂಗಳ ಮನೆಯು **ಶಠಕೋಪದಾಸರಿಗೆ** ಸಲ್ಲುವುದು.

೯ ಶಠಕೋಪದಾಸರ ಮನೆಗೆ ಮೂಡಗಡೆಯೊಳು ನಾಲ್ಕು ನಿವೇಶನಂಗಳ ಮಾಳಿಗೆಯು **ತಿರುವನಂತಪುರದಾಸರಿಗೆ** ಸಲ್ಲುವುದು.

೧೦ ಯತಿರಾಜದಾಸರ ಮನೆಯ ಬಡಗಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ನಿವೇಶನಂಗಳ ಮನೆಯು **ರಾಜಮುದ್ರೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ** ಸಲ್ಲುವುದು.

೧೧ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಮನೆಗೆ ಬಡಗಲಲ್ಲಿ ಎರಡು ನಿವೇಶನಂಗಳ ಮನೆಯು **ತಿರುನಾರಾಯಣಪೆರುಮಾಳುಯರಿಗೆ** ಸಲ್ಲುವುದು.

೧೨ ಅರೆಯರ ಮನೆಗೆ ಬಡಗಲಾಗಿಯೂ ತಿರುವನಂತಪುರದಾಸರ ಮನೆಗೆ ಬಡಗಲಾಗಿಯೂ ನಿವೇಶನ ಒಂದಕ್ಕೆ ೨೨ ಅಡಿ ಭೂಮಿಯ ಲೆಕ್ಕದಂತೆ ಬಡಗ

ಬಾಗಿಲವರೆಗೂ ಇಕ್ಕೆಲದಲ್ಲಿಯೂ ೭೪ ಆಚಾರ್ಯಪುರುಷರಿಗೂ ಒಂದೊಂದು ನಿವೇಶನದಂತೆ ಸಲ್ಲುವುದು.

ಶ್ರೀರಂಗರಾಜಭಟ್ಟರ ಮನೆಗೆ ಬಡಗಲಾಗಿಯೂ, ಶಠಕೋಪದಾಸರ ಮನೆಗೆ ಬಡಗಲಾಗಿಯೂ ಇಕ್ಕೆಲದಲ್ಲಿಯೂ ಬಡಗಣ ಗೋಡೆಯವರೆಗೆ ಇರುವ ನಿವೇಶನಗಳು ಜೀಯರುಗಳಿಗೂ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರುಗಳಿಗೂ ಮಠಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಮನೆಗಳಿಗಾಗಿಯೂ ಸಲ್ಲುವುದು.

ಬಡಗಣ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಗರಕ್ಷರ ಮನೆಗಳು.

ದೊಡ್ಡಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಡಗಣ ಕಡೆ ದೇಶಾದ್ರಿ, (ದೇಶಾಯಿ) ಏಕಾಂಗಿಗಳು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರು ಶಿಖಾಯಜ್ಞೋಪವೀತಗಳನ್ನು ಧಾರಣೆ ಮಾಡದ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರೂ ಇರತಕ್ಕದ್ದು.

ಇತರರು ಮೂಡ ಬೀದಿಯೊಂದನುಳಿದು ಮಿಕ್ಕ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಇರುತಿರುವುದು.

ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಯಾವರೊಬ್ಬರು ಮನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ನಿತ್ಯವಾಸವನ್ನು ಮಾಡುವರೋ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳಾಗಿರುವರು ಎಂದು ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು ನಿಯಮಿಸಿ ದಯೆಗೈದರು.

ಮುಕ್ಕಣ್ಣಪ್ಪಂ (ತ್ರಿಣೇಶ್ವರ) ಶಿವದೇವಾಲಯ

ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರದ ದೊಡ್ಡಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಡಗಲಾಗಿ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಪಡುವ ಮೊಗವಾಗಿ ಮುಕ್ಕಣ್ಣಪ್ಪಂ ಎನ್ನುವ ಶಿವದೇವಾಲಯವಿರುವುದು.

ಈ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಗರ್ಭಗೃಹ, ಶುಕನಾಸಿ (ಅರ್ಧಮಂಟಪ) ಮಹಾಮಂಟಪ, ಒಳಪ್ರದಕ್ಷಿಣ, ಅಂಗಳ, ಪಾಕಶಾಲೆ, ನೀರಹೊಂಡ ಇರುವುದು.

ಪಡುವ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಎದುರಾಗಿ ದೀಪಸ್ತಂಭವಿರುವುದು. ದೀಪಸ್ತಂಭಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಾಗಿಲು ಇವುಗಳೊಡನೆ ವಿಮಾನದಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಈ ದೇವಾಲಯವಿರುವುದು.

ಬೆಟ್ಟದ ಪಡುಗಡೆಯ ಗ್ರಾಮದಂಚಿನಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿದ ಹೊನ್ನಿಂದ, ಮಾಸೋತ್ಸವ, ಪಕ್ಷೋತ್ಸವ, ಮಹೋತ್ಸವ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸುವುದು.

ಈ ಶಿವದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ವಾಯುವ್ಯ ದಿಕ್ಕು ಮೊದಲಾಗಿ ಅನ್ನದಾನ ಒಡೆಯರ ಮಠಕ್ಕೆ ಪಡುವಲಾಗಿ ಅದೇ ಮಠದ ತೆಂಕಲು ಈ ದೇವಾಲಯದ ನೈಋತ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನವರೆಗೂ ಚತುರಶ್ರವಾಗಿ ದೇವಾಲಯದ ಸುತ್ತಲೂ ಈ ದೇವಾಲಯದ ಪರಿಜನಗಳು ಮನೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ನಿಯಮಿಸಿದರು. ಮಹೋತ್ಸವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಚತುರಶ್ರವೀಥಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣವಾಗಿ ಬರುವುದು. ಇದನ್ನು ಮೀರದಂತೆ

ನಡೆವುದು ಎಂದು ನಿಯಮಿಸಿದರು. ದೇವಸ್ಥಾನದ ವಿಚಾರಣಕರ್ತ ದೇಶಾಯಿ ತಿರುನಾರಾಯಣಜೀಯರನ್ನು ನೋಡಿ ಈ ಶಿವ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನೂ ನೀವೇ ನಡೆಸಿ ಕೊಂಡು ಬರುವುದೆಂದು ನಿಯಮಿಸಿದರು.

ಈ ಗ್ರಾಮದ ಲೆಕ್ಕ

ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನರಾಯರು ಕೊಟ್ಟ ಲಕ್ಷ ವರಹಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದುದು — ಉಳಿದ ಹಣದಲ್ಲಿ ಶಿವ ದೇವಾಲಯದ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರವಿರುವುದು. ಈ ಗ್ರಾಮದ ಲೆಕ್ಕವೂ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರದ ಲೆಕ್ಕವೂ ಸ್ಥಳದ ಕರಣೀಕನ ಒಳಿಯಲ್ಲಿರುವುದು.

ಈ ಲೆಕ್ಕದ ಪ್ರಕಾರ ನಿತ್ಯವೂ ಪೂಜೆ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವಂತೆ ಈ ದೇಶಾಯಿ ತಿರುನಾರಾಯಣಜೀಯರಿಗೆ ಐವತ್ತಿಬ್ಬರ ಮುಂದೆ ಕಟ್ಟಳೆಯಿಟ್ಟರು.

ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ, ಚಲುವರಾಯಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೀರ್ಣವಾಗಿದ್ದ ದೇವಸ್ಥಾನದ ದೇವರುಗಳನ್ನು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿರುವುದು ಸರ್ವಪ್ರಸಿದ್ಧಿ. ಆಚಾರ್ಯರು ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಸಲಿಲ್ಲ. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಅಸ್ತಿಭಾರ ಅಧಿಷ್ಠಾನದ ಮೆಲೆಯೇ ಹಿಂದೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದಂತೆಯೇ ಕಟ್ಟಿಸಿದರು.

ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ಸನ್ನಿಧಿ ಗರ್ಭಗೃಹ. ಅಡಿಗೆಮನೆ, ನವರಂಗ. ಸುದರ್ಶನಾಳ್ವಾರ್ ಸನ್ನಿಧಿ, ಅಮ್ಮನವರ ಸನ್ನಿಧಿ ಯಾಗಶಾಲೆ ಮುಂತಾಗಿ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದರು, ಈ ನಾಲ್ಕು ಸ್ಥಳಗಳೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿದ್ದಿತೇ ವಿನಃ ಈಗಿರುವಂತೆ ಕೈಸಾಲೆ ಮಂಟಪಗಳಿಂದ ಸೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ಹೊರಗಿನ ಕೈಸಾಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಾನದ ಕೆಳಗೆ ಅಷ್ಟ ದಿಗ್ಗಜಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಹೊರಗಿನ ಕೈಸಾಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಾನ ಜಗತಿಯು ನಿಂತಿರುವುದು. ಒಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ರಂಗಮಂಟಪ ಮತ್ತು ಗರ್ಭಗೃಹದ ಅದಿಷ್ಠಾನದ ಕೆಳಗೆ ಹೇಗಿರುವುದೆಂಬುದು ತಿಳಿಯಬರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಯೂ, ಎಂಟು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬಲವಾದ ಆಧಾರವಸ್ತುಗಳು ಇರುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಗರ್ಭಗೃಹ– ಚತುರಶ್ರವಾಗಿದೆ ಮೂಲಮೂರ್ತಿ ಇರುವ ಸ್ಥಳವು. ಗರ್ಭಗೃಹದ ಮುಂದೆ ಶುಕನಾಸಿ (ಅರ್ಧಮಂಟಪ). ಅದರ ಮುಂದೆ ನವರಂಗವು. ಈ ಶುಕನಾಸಿಯ. ದ್ವಾರದ ಉಭಯ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿಯು ಜಯವಿಜಯರಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಜಯವಿಜಯರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಾಕಾರವಿದೆ. (ಕತ್ತಲ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ)

ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಗುಪ್ತವಸ್ತುಗಳನ್ನಿಡಲು ಕೊಠಡಿಗಳು ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿವೆ.

ಗರ್ಭಗೃಹದಲ್ಲಿ ಅಧಿಷ್ಠಾನಾಲಂಕಾರವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಶಿಲ್ಪ ಚಮತ್ಕಾರದಿಂದ ಉಪಾನ ಜಗತಿ, ಪದ್ಮ, ಕಂಠ, ಕುಮುದ, ಮಹಾಪಟ್ಟೀ ಕುಡ್ಯಸ್ತಂಭ ಇತ್ಯಾದಿ ಶಿಲ್ಪವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದು.

ಗರ್ಭಗೃಹದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಾಸ್ತಾರವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಚ್ಚಳಮಾತ್ರದಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನನ್ನು ಸರಿಸಿ ಹೊರಗೆ ಶಿಖರವಿಮಾನದ ಕೆಳಗೆ ಕಂಠ ವೆಂಬ ಅಲಂಕಾರ ಭಾಗವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ತತ್ಫಲವಾಗಿ ಈ ದೇವಸ್ಥಾನವು ಎಂದರೆ ಗರ್ಭಗೃಹವು ಷಡ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸೇರದೆ ಚತುರ್ವರ್ಗಲುಪಾ ವಿಮಾನವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಲುಪಾ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿ ಶಿಖರವಿಮಾನವು ವರ್ತುಳಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ ವೇಸರ ಶೈಲಿಗೆ ಸೇರಿದುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು,

ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣವಾಗಿ ಬಂದರೆ ಉತ್ತರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ಅಭಿಷೇಕ ತೀರ್ಥ ಹರಿದುಬರುವ ಜಲಧಾರಾಮಾರ್ಗ ಗೋಮುಖವಿರುವುದು. ಆದರೆ ಈ ಗೋಮುಖವು ಯಾವ ಶಿಲ್ಪವಿನ್ಯಾಸವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಗೋಮುಖದ ಆಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಮುಖವಿರುವುದರಿಂದ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ವೆಂಕಟಾದ್ರಿನಾಯಕನ ಮೇಲ್ಧಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿತ ವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದರೆ ಗೋಮುಖದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಾಕೃತಿ ಯನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದು.

ನವರಂಗ– ಅರ್ಧಮಂಟಪದಿಂದ ಮುಂದೆ ಬಂದರೆ ನವರಂಗವು. ಈ ನವರಂಗವು 25 ಅಂಕಣಗಳಿಂದಲೂ 36 ಕಂಭಗಳಿಂದಲೂ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿರುವ ಕುಂಭಗಳೆಲ್ಲವೂ ಚತುರಶ್ರವಾಗಿರುವುದು. ಮಧ್ಯಸಾಲಿನ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಎರಡು ಸಾಲಿನ ಕಂಭಗಳು ಷೋಡಶಾಶ್ರಯುಕ್ತ ಮುಕ್ತಾದಾಮಾದಿ ಅಲಂಕಾರ ಗಳಿಂದ ಮನೋಹರವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಈ ನವರಂಗದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕಂಭದಲ್ಲೂ ಯಾವ ಮೂರ್ತಿವಿಗ್ರಹ ವಿನ್ಯಾಸವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ,

ನವರಂಗವೆಂದರೇನು ? ದ್ವಾರಪಾಲಕರ ದ್ವಾರದ ಉಭಯ ಪಾರ್ಶ್ವ ಕಂಭ ಗಳಲ್ಲಿ ಒಂಭತ್ತು ಎಂದರೆ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ನಾಲ್ಕು ಮಧ್ಯೆ ಒಂದು ಪಟ್ಟಿಯ ವಿನ್ಯಾಸವು ಪತ್ರಶಾಖಾ, ಗಂಧರ್ವಶಾಖಾ, ರೂಪಸ್ತಂಭ, ಖಲ್ವಶಾಖಾ, ಸಿಂಹ ಶಾಖಾ ಎಂಬಹೆಸರುಳ್ಳ ಪಟ್ಟಿಯ ವಿನ್ಯಾಸವು ಕಂಭಗಳಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆಗ ನವರಂಗವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದು. ಈ ದ್ವಾರಪಾಲಕರ ಉಭಯ ಪಾರ್ಶ ದಲ್ಲಿಯೂ ಎರಡು ಗುಪ್ತಸ್ಥಾನಗಳಿವೆ. ಪ್ರಕೃತ ಬಲಭಾಗದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಬೊಕ್ಕಸವೂ.

ಎಡಭಾಗದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನ ವಿಗ್ರಹವು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿರುವುದು. ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೇ ಭದ್ರತೆಯ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ತಿರುಮಂಗೈಯಾಳ್ವಾರ್ರು ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ ಉತ್ಸವ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು (ಲೋಹ ವಿಗ್ರಹವು) ಇಟ್ಟಿರುವರು.

ಗರ್ಭಗೃಹದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳ ಸಂಕೋಚವಾದ್ದರಿಂದ ಈ ನವರಂಗದಲ್ಲೇ ಉತ್ಸವ ಮೂರ್ತಿ ಇರಲು ಸನ್ನಿಧಿ ಏರ್ಪಡಿಸಿರುವರು. ಈ ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿ ಗರ್ಭಗೃಹದ ಮೇಲಿನ ವಿಮಾನವು ಕಂಠವೆಂಬ ಅಲಂಕಾರವಿನ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಏಕ ಕಲಶದಿಂದ ಕೂಡಿ ಶೋಭಾಯಮಾನವಾಗಿರುವುದು. ಈ ನವರಂಗ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿಯೇ ರಾಜ ಒಡೆಯರ ಪ್ರತಿಕೃತಿಯನ್ನು ಕಂಭದಲ್ಲಿ ಉಂಟುಮಾಡಿರುವರು.

ಶಕ ೧೭೭೨ ಸೌಮ್ಯ ಸಂ॥ (AD 21–10–1849) ರಲ್ಲು ಚಲುವರಾಯ ಸ್ವಾಮಿ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿರುವ ಚಿನ್ನದ ಮಂಟಪವು ಮತ್ತು ಸನ್ನಿಧಿ ದ್ವಾರದ ಚಿನ್ನದ ತಗಡಿನ ಅಲಂಕಾರವನ್ನು **ಶೇಟ್ಲೂರು ಬಿಳಿಗಿರಿ ತಿರುಮಲಾಚಾರ್ಯರು** ಅವರ ತಮ್ಮ **ಶಿಂಗ್ರಾಚಾರ್ಯರು** ನಡೆಸಿದ ಧರ್ಮ. ಪಾ. ಪು. ೧೬೦

ಇದೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತರಿಗೂ ಜೈನರಿಗೂ ಉಂಟಾದ ಕಲಹದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರು ಜೈನರ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಬರಲು ಶಿವಭಕ್ತರಿಗೆ ಕೋಪವುಂಟಾಗಿ ಈ ರಂಗಮಂಟಪದ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಕೆಡಹಿ ನಷ್ಟಪಡಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಈ ಭಾಗವನ್ನು ನಾಗಮಂಗಲದ ಶಿಲ್ಪಾಚಾರಿಯು ಕಟ್ಟಿಸಿರುವುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಪಾಂ. ಪು, ೧೪೧

ದ್ವಿತೀಯ ಪ್ರಾಕಾರ– ನವರಂಗದಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ದ್ವಿತೀಯ ಪ್ರಾಕಾರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೇವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಧ್ವಜಸ್ಥಂಭ, ಬಲಿಪೀಠಗಳಿರುವುದು, ಇದು ಎರಡನೆಯ ಪ್ರಾಕಾರ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣವಾಗಿ ಹೊರ ಹೊರಟರೆ, ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎತ್ತರವಾದ ಜಗತಿಯಿದೆ ಅದರ ಮೇಲೆ ಹೊರಟರೆ ಆಗ್ನೇಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿವಿಸ್ತಾರವಾದ ೧೮ ಅಂಕಣಗಳುಳ್ಳ **ಪಾಕಶಾಲೆ** ಇರುವುದು. ಮುಂದೆ ನೈಋತ್ಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ **ಚಕ್ರತ್ತಾಳ್ವಾರ್** (ಸುದರ್ಶನ) ಸನ್ನಿಧಿ ಇರುವುದು. ಈ ಚಕ್ರತ್ತಾಳ್ವಾರ್ ಸನ್ನಿಧಿ ಬಲಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ೧೨ ಆಳ್ವಾರುಗಳ ಸನ್ನಿಧಿ ಇರುವುದು. ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಪರಮಪದನಾಥರೂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ವಾಯುವ್ಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀ ಅಮ್ಮನವರು (ಯದುಗಿರಿ) ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬರುತ್ತೇವೆ.

ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀ ಅಮ್ಮನವರ ಸನ್ನಿಧಿ– ಗರ್ಭಗೃಹ, ಶುಕನಾಸಿ. ಮುಖ ಮಂಟಪ, ೧೨ ಅಂಕಣ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಬಂದರೆ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ರು ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಸೇರಿದಂತೆ ಯದುಗಿರಿ ಅಮ್ಮನವರ

ಪಾಕಶಾಲೆ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿ ಮೂರು ಅಂಕಣದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಿತು. ಈಗ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ **ವರದರಾಜರ** ಸನ್ನಿಧಿ ಇರುವುದು. ಅದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ **ಕೂರತ್ತಾಳ್ವಾರ್**ರವರ ಸನ್ನಿಧಿ. ಅದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ **ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ** ಸನ್ನಿಧಿ.

ರಾಮಾನುಜರ ಸನ್ನಿಧಿಯು ಗರ್ಭಗೃಹ, ಮುಖಮಂಟಪ ಮಾತ್ರ ಇರುವುದು. ಈ ಮುಖಮಂಟಪವು ೧೨ ಅಂಕಣ ೧೬ ಕಂಭಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು, ಯಾವ ಚಿತ್ರಕಲೆಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಗುಡಿಯ ಬಾಗಿಲುವಾಡ ಹಿತ್ತಾಳೆ ತಗಡಿನ ಅಲಂಕಾರವನ್ನು ತಿರುಮಲೈ ಅನಂದಾಂಪಿಳ್ಳೆ **ಅಂಣಸಾಟೆರ್ ಅಳಹಿಯ ಶಿಂಗರಾಚಾರ್ಯರ ಧರ್ಮ**ವಾಗಿರುವುದು. –ಪಾಂ. ವು. ೧೫೦

ಇದೇ ಮಂಟಪದ ಹಾಸುಗಲ್ಲಿನ ಧರ್ಮವು ತಿಮ್ಮರಸಯ್ಯನ ತಮ್ಮ ಹಿರಿಯಣ್ಣನ ಧರ್ಮವು ಕಾಣಬರುವುದು. ಪಾಂ. ಪು, ೧೫೧

ಯಾಗಶಾಲೆ– ಒಂಭತ್ತು ಅಂಕಣ ವಿಸ್ತಾರದಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು. ಮಧ್ಯೆ ವೇದಿಕೆಯಮೇಲೆ ಹೋಮಕುಂಡವು ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ನಾಲ್ಕು ಕಂಭಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು. ಈ ಹೋಮಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಆಗಮಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಪೂಜಾಂಗ ವಾಗಿ ವೇದಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಹೋಮಮಾಡುವರು.

ಪಿಳ್ಳೈಲೋಕಾಚಾರ್ಯರ ಸನ್ನಿಧಿ– ಯಾಗಶಾಲೆ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದೆ, ಇಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಶಕ ೧೭೫೨ ವಿರೋಧಿ ಸಂ॥ (1829) ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಯಿತು.

ಪಾಕಶಾಲೆಯಿಂದ ಸುದರ್ಶನಾಳ್ವಾರ್ ಸನ್ನಿಧಿ ವರೆಗೆ ಇರುವ ಮಂಟಪವನ್ನು ಸುದರ್ಶನಾಳ್ವಾರ್ ಸನ್ನಿಧಿಯಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಅಮ್ಮನವರ ಸನ್ನಿಧೀ ವರೆಗೂ ಇರುವ ಮಂಟಪವನ್ನು ಶಕ ೧೩೮೭ ಬಹುಧಾನ್ಯ ಸಂ॥ 2–12–1458 ರಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ತಿಮ್ಮಣ್ಣದಂಡನಾಯಕರು ಕಟ್ಟಿಸಿದರು,

ಈ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಸಾಲುಕಂಭಗಳಿವೆ. ಒಂದೆರಡು ಕಂಭ ವಿನಹ ಎಲ್ಲಾ ಕಂಭಗಳೂ ಚತುರಾಶ್ರವಾಗಿದ್ದು ಯಾವ ಶಿಲ್ಪ ಕಲೆಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದೆರಡು ಸ್ತಂಭಗಳು ವೃತ್ತಾಕಾರದಲ್ಲಿರುವುದು.

ಅಂತೆಯೇ ಪಶ್ಚಿಮಭಾಗದ ಮಂಟಪದಲ್ಲೂ ಎರಡುಸಾಲು ಚತುರಾಶ್ರ ಕಂಭಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಸಾಲಿನ ಕಂಭದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕೆತ್ತನೆ ಶಿಲ್ಪ

ಚಾತುರ್ಯವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಂದಿನ ಸಾಲಿನ ಚತುರಶ್ರ ಕಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರ ಕಥಾ ಅರ್ಧಚಿತ್ರ ವಿಗ್ರಹಗಳು ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಸಪ್ತಸ್ವರ ಕಂಭ– ಈ ಮಂಟಪದ ಮುಂದಿನ ಸಾಲಿನ ಕಂಭಗಳಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣದಿಂದ ಮೊದಲನೆಯ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಸ್ವರವನ್ನು ಕೊಡುವ ವಿನ್ಯಾಸಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಶಿಲ್ಪಚಾತುರ್ಯದಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ಈ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀಅಮ್ಮನವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಸನ್ನಿಧಿವರೆಗಿನ ರಂಗಮಂಟಪವನ್ನು ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ತಿಮ್ಮಣ್ಣ ದಂಡನಾಯಕರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ರಂಗನಾಯಕಮ್ಮನವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. (ಪಾಂ. ಪು. ೧೪೪) ಇಲ್ಲಿ ಕುಡ್ಯ ಸ್ತಂಭವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮೂರು ಸಾಲು ಕಂಭಗಳಿವೆ. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ತಂಭಗಳೂ ಚತುರಶ್ರವಾಗಿವೆ. ಕೆಲವು ಸ್ತಂಭಗಳು ಚತುರಶ್ರದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾಶ್ರ, ಅಷ್ಟಾಶ್ರದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತರೂಪ, ಸ್ತಂಭಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ತಂಭರೂಪ ಇರುವ ಶಿಲ್ಪವಿನ್ಯಾಸ ಚಾತುರ್ಯವನ್ನು ಕಾಣ ಬಹುದು. ಒಂದು ಕಂಭದಂತೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಂಭದ ರೂಪವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ಕಂಭದ ಮೇಲಿರುವ ಬೋದಿಗೆಯ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನೂ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಮುಂದಿನ ಸಾಲಿನ ಕಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣ, ಭಾಗವತ ಚರಿತ್ರೆಯ ಅರ್ಧಚಿತ್ರ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೆತ್ತಲಾಗಿರುವುದು. ಇಲ್ಲಿಯ ಸ್ತಂಭಗಳು ನೂತನ ನಿರ್ಮಾಣವೆ ? ಅಥವಾ ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಂದಾದರೂ ತಂದು ಜೋಡಿಸಿರುವರೆ, ತಿಳಿಯು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ದ್ವಿತೀಯ ಪ್ರಾಕಾರದ ಒಳಭಿತ್ತಿಯ ಹೊರಭಾಗ, ಎಂದರೆ ನವರಂಗದ ಹೊರಭಾಗದ ಭಿತ್ತಿ ಪ್ರಾಕಾರದ ಅಧಿಷ್ಠಾನ ವಿನ್ಯಾಸವು ಬಹು ಲಲಿತವು. ಕೇವಲ, ಉಪಾನ, ಪದ್ಮ, ಕಂಪ, ಕಂಠ, ಊರ್ಧ್ವಪದ್ಮ, ಕಂಪ ಮಹಾಪಟ್ಟಿ ಈ ರೀತಿಯ ಶಿಲ್ಪ ರಚನಾಕಾರ್ಯ ಕಾಣಬರುವುದು.

ಈ ಪ್ರಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣವಾಗಿ ಬರುವಾಗ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೈಋತ್ಯ ಮತ್ತು ವಾಯುವ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಂಟಪಗಳಿವೆ. ಕೋಡೆ ಉತ್ಸವ ಮಂಟಪ ವೆಂದು ಕರೆಯುವರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಯುವ್ಯ (ಅಮ್ಮನವರ ಸನ್ನಿಧಿ ಪಕ್ಕ)ದ ಮಂಟಪವು ಕೆಸ್ತೂರು ನರಸಿಂಹದಾಸನ ಮಗ ಬಿಳಿಕಲದಾಸನು ಕಟ್ಟಿಸಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುವುದು.

ಧ್ವಜಸ್ತಂಭ– ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಧ್ವಜಸ್ತಂಭವು ಅತಿಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಅಲಂಕಾರಯುತವಾಗಿ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿರುವುದು. ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿ ಇಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ

ಧ್ವಜಾರೋಹಣವು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನನುಸರಿಸಿ ಉತ್ಸವಾದಿಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಧ್ವಜಸ್ತಂಭವು ದೊರೆತ ಮರದ ಉದ್ದವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಗೋಪುರಕ್ಕೆ ಸಮ ವಿಮಾನ ಕಲಶಕ್ಕೆ ಸಮ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಮಾನದಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವುಂಟು.

ನಮ್ಮ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವಿಮಾನ ಕಲಶಕ್ಕೆ ಸಮನಾಗಿರುವುದು. ಧ್ವಜದ ಮೇಲಿನ ಧ್ವಜದ ಭಾಗಕ್ಕೆ **ಮಸೂರಕ**ವೆಂದು ಹೆಸರು, ಅದು ಗರ್ಭಗುಡಿಗೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕು. ಈ ಮರವು ಚತುರಶ್ರ, ಅಷ್ಟಾಶ್ರ, ಷಡಶ್ರ, ವೃತ್ತ ಮುಂತಾದ ಆಕಾರಗಳಲ್ಲಿರಬಹುದು. ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಿದಿರು ಬೊಂಬನ್ನಿಡ ಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದು. ಧ್ವಜಸ್ತಂಭ ಮರವನ್ನಿಟ್ಟು ಅದರ ಮೇಲೆ ತಗಡಿನ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡುವಾಗ ಬಿದಿರು ಬೊಂಬಿನಲ್ಲಿರುವ ಗಿಣ್ಣಿನಂತೆಯೇ ಅಲಂಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುವರು. ಈ ಗಿಣ್ಣುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ಧ್ವಜಸ್ತಂಭದ ಹೆಸರುಗಳು ವಿವಿಧವಾಗಿರುವುದು. ಧ್ವಜಸ್ತಂಭ, ಧ್ವಜಪಟವನ್ನು ಎತ್ತಿಕಟ್ಟುವುದು ಕೇವಲ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ರಾಜ, ರಾಜಧಾನಿ ನಗರ, ರಥ, ಪ್ರಾಸಾದ, ಕೋಟೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯ ಧ್ವಜಾರೋಹಣ ಮಾಡುವರು.

ಧ್ವಜಸ್ತಂಭದ ಕೆಳಗಿನ ಪೀಠವು ಪಾಂಚರಾತ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನನುಸರಿಸಿ ತ್ರಿಮೇಖಲಾ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ವೈಖಾನಸ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಸೋಪಾನಪಂಕ್ತಿ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ಸೂರ್ಯದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಧ್ವಜಸ್ತಂಭವು ಶಿಖರವಿಮಾನ ದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಡುವುದು.

ಧ್ವಜಸ್ತಂಭವು ತ್ರಿಮೂರ್ತಿ ಸ್ವರೂಪವಾದದ್ದು ಅಲ್ಲದೆ **ಧರ್ಮ, ಯಶಸ್ಸು, ಕೀರ್ತಿ**ಸ್ವರೂಪವಾದದ್ದು. ಈ ಧ್ವಜದಂಡದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟದಿಕ್ಪಾಲಕರು, ಅಷ್ಟವಸುಗಳು, 64 ದೇವತೆಗಳು, 21 ಋಷಿಗಳು, ಚತುರ್ವೇದಗಳು ಆವಾಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ವಿಗ್ರಹ, ಧ್ವಜ, ಕಲಶ ಇವು ಮೂರೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪವೆಂದೂ ತಿಳಿಸಿರುವುದು.

ಧ್ವಜಾರೋಹಣವು ದೇಶದ, ಧರ್ಮದ ಏಳಿಗೆಯ ಧರ್ಮಸ್ವರೂಪ ವಾಗಿರುವುದು. ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಲು ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಡಲು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವು. ಧ್ವಜಾರೋಹಣವನ್ನು ನೋಡುವುದರಿಂದ ಪಾಪನಾಶನವಾಗು ವುದು. ಜಯುಲಭಿಸುವುದು. ದೇವತೆಗಳು ಸಂತೋಷಿಸುವರು. ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸುವೃಷ್ಟಿಯಾಗಿ, ಗೋಧನ, ಧಾನ್ಯ ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದು. ಧ್ವಜದ ಎತ್ತರವು ರಾಜನ ಶೌರ್ಯ, ಧೈರ್ಯ ಪರಾಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವುದು.

ಬಲಿಪೀಠ

ದೇವಸ್ಥಾನವೆಂದರೆ = ವಿಮಾನ (ಗರ್ಭಗೃಹ, ಅದರಮೇಲಿರುವ ಶಿಖರ ಮತ್ತು ಕಲಶ) ಯಾವರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವೋ ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ **ಬಲಿಪೀಠವೂ**

LIBRARY
Jangamwadi Math, Varanasi
ACC No. 8790

ಅತಿಮುಖ್ಯವಾದುದು. ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭಾಗ ಇರಲಿ, ಇಲ್ಲದಿರಲಿ, ಗರ್ಭಗೃಹ, ವಿಮಾನ, ಮೂಲವಿಗ್ರಹ (ದೇವತಾ ಮೂರ್ತಿ) ಬಲಿಪೀಠ ಇವುಗಳು ಇದ್ದೇ ಇರಬೇಕು. ಇವುಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಅರ್ಥವು. ಆಲಯದಲ್ಲಿ ದೇವರಿಗೆ ನಿವೇದನವಾದ ನಂತರ ದ್ವಾರಾವರಣ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅಷ್ಟದಿಕ್ಪಾಲಕರಿಗೆ (ಪರಿವಾರ ದೇವತೆಗಳು) ಬಲ್ಯನ್ನ ನಿವೇದನ ಮಾಡುವರು. ಬಲಿ ಎಂದರೆ ಪರಿವಾರ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅಷ್ಟದಿಕ್ಪಾಲಕರಿಗೆ ನಿವೇದನವೆಂದರ್ಥವು. ಇವರಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಯಿತೆಂದರೆ ಆಗ ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಿಗೂ (ಜೀವರಾಶಿ) ನಿವೇದನವಾಯಿತು, ತೃಪ್ತಿಯಾಯಿತೆಂದು ಅರ್ಥವು. ಈ ಬಲಿ ಕರ್ಮವು ಪೂರ್ತಿಯಾದರೇನೆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಿವೇದನ ವಾಯಿತು, ತೃಪ್ತಿಯಾಯಿತೆಂದರ್ಥವು. ಇದಾದ ಮೇಲೆಯೇ ಮಹಾ ಮಂಗಳಾರತಿ, ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದವಿನಿಯೋಗಾದಿಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ.

ಬಲಿಪೀಠದ ರೂಪವು ಅನೇಕ ಆಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುವುದು.

ಬಲಿಪೀಠಾಂತ ದೇವಾಲಯವು ಎಂದರೆ ದೇವಾಲಯವು ಬಲಿಪೀಠದ ವರೆಗೆ ಅನಂತರದ ಭಾಗಗಳು ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನವಲಂಬಿಸಿರುವುದು.

ಪಾತಾಳ ಅಂಕಣ– ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಸನ್ನಿಧಿಯಿಂದ ಪಾಕ ಶಾಲೆವರೆಗೆ ೪೫ ಅಂಕಣ ವಿಸ್ತಾರದಿಂದ ಅತ್ಯುನ್ನತ ೪೮ ಕಂಭಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುವುದು. ಎಲ್ಲಾ ಕಂಭಗಳೂ ಕೆಳಗಿನಭಾಗವು ಚತುರಶ್ರವಾಗಿಯೂ, ಮೇಲಿನ ಭಾಗವು ವೃತ್ತಾಕಾರವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದು. ಈ ಕಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಚಿತ್ರಕಲೆಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಪಾತಾಳಾಂಕಣವು ಶಕ ೧೨೩೫ ಪರೀಧಾವೀ ಸಂ॥ 1–8–1312 ರಲ್ಲಿ ೧೧೧೫ ಗದ್ಯಾಣಗಳಿಂದ ಮಹಾಪ್ರಧಾನ **ಮಾಧವದಂಡನಾಯಕರೂ** ಮತ್ತು ಸ್ಥಳದ ಅಲ್ಲಾಳಶೆಟ್ಟಿಯ ಮಗ **ಕೇತಿಶೆಟ್ಟಿ** ೨೫೦ ಗದ್ಯಾಣಗಳಿಂದಲೂ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿರಬೇಕು ಅಥವಾ ನೂತನವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಸಿರಬೇಕು.

–ಪಾಂ. ಪು. ೧೫೪–೧೫೫

ಪಾತಾಳಾಂಕಣದ ಹಾಸುಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ತಿಮ್ಮರಸಯ್ಯನ ತಮ್ಮ **ಹಿರಿಯಣ್ಣನ** ಧರ್ಮ ಸೇವೆಯಾಗಿರುವುದು. –ಪಾಂ, ಪು. ೧೫೧

ಗೋಪುರ– ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಅಲಂಕಾರರೂಪವಾಗಿಯೂ, ನೋಡುವವರಿಗೆ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿಯೂ, ಪ್ರಾಕಾರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾದ್ವಾರದ ಮೇಲೆ ಬೃಹದಾಕಾರ ವಾಗಿ ರಚಿಸಿರುವ ಕಟ್ಟಡಕ್ಕೆ ಗೋಪುರವೆಂದು ಹೆಸರು. ಇತರ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಪುರವು ಆಯತ ಚತುರಶ್ರವಾಗಿರುವುದು. ನಮ್ಮ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಗೋಪುರವು

ಸಮ ಚತುರಶ್ರವಾಗಿ ನಾಲ್ಕೂ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೂ ಸಿಂಹಲಲಾಟವಿರುವುದು. ಕರ್ಣಕೂಟ, ಹಾರ, ಪಂಜರ ಶಾಲಾ ಎಂಬ ಅಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು. ಮೂರು ದ್ವಾರಗಳಿಂದಲೂ, ಐದು ಕಲಶಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿರುವುದು.

ಕೆಳಗಿನ ಮೊದಲನೆಯ ದ್ವಾರದ ಮೇಲೆ ಆನೆಯ ಸಾಲು ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದು. ಎರಡನೆಯ ದ್ವಾರದ ಮೇಲೆ ಹಂಸದ ಸಾಲು. ಮೂರನೆಯ ದ್ವಾರದ ಕೆಳಗೆ ಕುದುರೆಯ ಸಾಲು, ಪದಾತಿ ಸೈನ್ಯದ ಸಾಲು ಕಾಣಬರಲಿಲ್ಲ. ಆನೆಗಳು, ಹಂಸ, ಕುದುರೆ ಇವುಗಳ ಚಲನ ವಲನೆಗಳು ಅವುಗಳ ಚೇಷ್ಟಾವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಅವಲೋಕಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಅವುಗಳು ಚಲಿಸುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಆನೆಗಳು ನಾಲ್ಕು ಪಕ್ಕದಿಂದ 25×4=100 ಆನೆಗಳು ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವೇನೆಂದರೆ ಆನೆಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ದ್ವಾರದ ಮೇಲೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹ ಲಲಾಟವಿರಬೇಕು. ಆರೀತಿಯಲ್ಲದೆ ಸಿಂಹರೂಪವನ್ನೇ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದು ಎರಡನೆಯ ದ್ವಾರದ ಮೇಲೆ ಗಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಚಾಮರಧಾರಿಯೊಂದಿಗೆ ಇರುವುದು. ಮೂರನೆಯ ದ್ವಾರದ ಮೇಲೆ ಬಾಲಕೃಷ್ಣನ ರೂಪವಿರುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಆನೆ, ಹಂಸ, ಕುದುರೆಗಳು ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಬೇಲೂರು, ಹಳೇಬೀಡು ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗೋಪುರವು ಕಟ್ಟಿಲ್ಪಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ ಕೇವಲ ಮಹಾ ದ್ವಾರ ಪ್ರಸ್ತರದವರೆಗೆ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟದ್ದಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ೯೭೯ ವರಹಗಳು ಖರ್ಚಾಗಿದ್ದವು. ರಾಮಾನುಜರ ಕಾಲಾನಂತರ ಮಹಾ ವಿದ್ವಾನ್ ಪರಾಶರ ಭಟ್ಟರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ದೇವರನ್ನು ಸೇವಿಸುವ ಈ ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗೋಪುರವು ಕಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಗುರುಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಭಟ್ಟರು ಚಿತುರಾನನ ಗೋಪುರ ವನ್ನು ಸೇವಿಸಿದ್ದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರುವುದು. ಕಾಲ ಸುಮಾರು – AD 1140ರ ಮೇಲೆ.

ಹೊರಕೈಸಾಲೆ– ಗೋಪುರದ್ವಾರದಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದಮೇಲೆ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಹೊರಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣವಾಗಿ ಬರಲು ಎತ್ತರವಾದ ಜಗತಿಯ ಮೇಲೆ ಕೈಸಾಲೆ ಮಂಟಪವು ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿರುವದು ಈ ಕೈಸಾಲೆ ಗೋಡೆಯ ಕೈಪಿಡಿ ಗೋಡೆಯಲ್ಲಿ ಗೂಡು ಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವರಲ್ಲಿ ನಾನಾವಿಧ ದೇವತಾ ವಿಗ್ರಹಗಳು ಅವುಗಳ ಚೇಷ್ಟಾ ಭಂಗಿ, ಪ್ರಕೃತಿ ಸೌಂದರ್ಯ, ಸ್ತ್ರೀವಿಗ್ರಹಗಳು ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರ ಮನ್ಮಥ ಚೇಷ್ಟಾ ವಿನ್ಯಾಸಗಳು ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿರುವುದು. ಹೊರಗಿನ ಕೈಸಾಲೆ ಪ್ರಾಕಾರದ ಅಧಿಷ್ಠಾನವು ಉಪಾನ–ಪದ್ಮಕಂಠ. ತ್ರಿಪಟ್ಟಕುಮುದ, ಕಂಠ. ಮಹಾಪಟ್ಟಿ ರೂಪದಿಂದ ಪ್ರತಿಬಂಧವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ವಿನ್ಯಾಸದಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿರುವುದು.

ರಥಬೀದಿ– ದೇವಸ್ಥಾನದ ನಾಲ್ಕು ಪಕ್ಕದಲ್ಲೂ ರಥ ಸಂಚರಿಸಲು ರಥಬೀದಿ ಇರುವುದು. ಅದನ್ನು ದಾಟಿದರೆ–

ದೀಪಸ್ತಂಭ. ಇದು ಒಂದೇ ಶಿಲೆಯ ಸ್ತಂಭವು. ಇದರ ವಿನ್ಯಾಸವು ಕೆಳಗಿನಿಂದ ಒಂದು ಭಾಗ ಚತುರಶ್ರ, ಮೇಲಿನಿಂದ ಮೂರು ಭಾಗ ಷೋಡಶಾಶ್ರ ದಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು. ಕಂಭದಮೇಲೆ ಕುಡ್ಮಲಾಕಾರ ಮಂಟಪದ ಆಕಾರವು ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿರುವುದು. ಈ ದೀಪದ ಕಂಭಕ್ಕೆ ೧೨೨ ವರಹಗಳು ಖರ್ಚಾದವು.

ಕಂಭದ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಗೆ ಅಭಿಮುಖ ವಾಗಿ ಅಂಜಲಿಬದ್ಧವಾದ **ಗರುಡದೇವರು,** ಉತ್ತರಕ್ಕೆ **ಹಂಸ,** ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಿರುವ **ಸಿಂಹ,** ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ **ಹನುಮಂತದೇವರು** ಇವೆಲ್ಲಾ ಅರ್ಧಾಂಕಿತ ವಿಗ್ರಹವಾಗಿರುವುದು. ಈ ದೀಪಸ್ತಂಭದ ಮೇಲೆ ಕಾರ್ತಿಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ದೀಪವನ್ನು ಲೋಕಕ್ಷೇಮವಾಗಿ ಹಚ್ಚಿಡುವರು.

ವಾಹನ ಮಂಟಪ– ದೀಪಸ್ತಂಭಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಾಹನ ಮಂಟಪವು ಅತ್ಯುನ್ನತ 16 ಸ್ತಂಭಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು. ಈ ವಾಹನ ಮಂಟಪ ಕಟ್ಟಲು ೨೦೦ ವರಹಗಳು ಖರ್ಚಾದವು.

ಬದರೀನಾರಾಯಣ ಸನ್ನಿಧಿ– ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ದೀಪಸ್ತಂಭ ವಾಹನ ಮಂಟಪದ ಎಡದಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಬದರೀನಾರಾಯಣ ಸನ್ನಿಧಿ ಇರುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಬದರೀನಾರಾಯಣ ದೇವರು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರಾಗಿರುವರು. ಅವರ ಸಾನಿಧ್ಯದಿಂದಲೂ, ವೃಕ್ಷದ ಮಹಾತ್ಮ್ಯೆಯಿಂದಲೂ, ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ **ದಕ್ಷಿಣಬದರಿಕಾಶ್ರಮ** ಎಂದು ಹೆಸರುಂಟು, ಈ ವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಎರಡು ವೇಳೆಯೂ ಪೂಜಾ ನಿವೇದನಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ.

ವೇದಾಂತದೇಶಿಕರ ಸನ್ನಿಧಿ– ರಾಜಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ವೇದಾಂತದೇಶಿಕರು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿರುವ ದೇವಾಲಯವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಮಂಟಪವನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಯಾರು ? ಯಾವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದರು ಎನ್ನುವುದು ತಿಳಿಯಬರಲಿಲ್ಲ.

ಎತ್ತರವಾದ ಜಗತಿಯ ಮೇಲೆ ಗರ್ಭಗೃಹ, ಮುಖಮಂಟಪ, ನವರಂಗ. ಬಾಹ್ಯಮಂಟಪ ಅದರ ಹೊರಗೆ ಉಭಯ ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಎತ್ತರವಾದ ಜಗತಿ ಕೈಸಾಲೆ ಮಂಟಪವಿದೆ.

ಕಲ್ಯಾಣಿ ಬಳಿ ಹಲಸೂರು **ವೆಂಕಟೆಸಾನಿಯಿಂದ** ಚಲುವರಾಯಸ್ವಾಮಿ ಕಲ್ಯಾಣೋತ್ಸವದ ಮಂಟಪವನ್ನು ಸೇವಾರ್ಥವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಸಲು ತರಲ್ಪಟ್ಟ ಕಲ್ಲು ಚಪ್ಪಡಿ ಕಂಭಗಳನ್ನೂ..ಅಲ್ಲದೆ ನಾಗಮಂಗಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಕೋಟೆ- ಧೊಡ್ಡ

ಬಾಗಿಲ ಮುಂದೆ ಇದ್ದ ಮಂಟಪದ ಕಂಭಗಳು, ಅಲ್ಲದೆ ರಾಯಗೋಪುರದ ಹತ್ತಿರ ಇದ್ದ ಐದಂಕಣ ಮಂಟಪವನ್ನೂ ತೆಗೆದು ಆ ಕಲ್ಲು ಚಪ್ಪಡಿ ಮತ್ತು ಕಂಭಗಳಿಂದ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಜಗತಿ ಕೈಸಾಲೆ ಮಂಟಪವನ್ನು 1897 ರಲ್ಲಿ **ಶ್ರೀವಿಲ್ಲಿ ಪುತ್ತೂರು ರಂಗಾಚಾರ್ರು, ಜವಳಿ ವೇಂಕಟನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು** ಎಂಬುವರು ಕಟ್ಟಿಸಿದರು.

ಶ್ರೀರಂಗನಾಥರು– ಕಲಾಪಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೇಲುಕೋಟೆಗೆ ಬಿಜಯ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಸುಮಾರು ಕಾಲ 1230 AD ಆಗ ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಬಿಜಯ ಮಾಡಿಸಿ ಪೂಜಾದಿಗಳು ನಡೆದಿರಬಹುದು. ಆಗ ಈ ಕಟ್ಟಡ ಇದ್ದಿತೆ ? ಇಲ್ಲವೇ ? ಎಂಬ ವಿಷಯವು ತಿಳಿಯದು. ತದನಂತರ ಶ್ರೀರಂಗನಾಥರು ಇಲ್ಲಿಂದ ತಿರುಪತಿಗೆ ಬಿಜಯಮಾಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅವರ ಜ್ಞಾಪಕಾರ್ಥವಾಗಿ ಅವರು ಬಿಜಯಮಾಡಿಸಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ **ಶ್ರೀರಂಗನಾಥಮೂರ್ತಿ**ಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಇದ್ದಿತೆಂದು ವದಂತಿ. ಪ್ರಕೃತ ಇಲ್ಲಿ **ವೇದಾಂತದೇಶಿಕರು** ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರಾಗಿರುವರು.

ಜೀಯರಗುಡಿ

ದೇವಸ್ಥಾನದ ಹೊರಗೆ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈಗ ಜೀಯರಗುಡಿ ಇರುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಕೈಂಕರ್ಯಪರರಾದ ಶಠಕೋಪದಾಸರು ತಿರುವನಂತಪುರದಾಸರು ಇವರಿಗೆ ವಾಸಕ್ಕೆ ನಿವೇಶನ ಸ್ಥಳ ವಾಗಿದ್ದಿತು. ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಾಮಡಾಮರಗಳಿಂದ ಊರು ಶಿಥಿಲಾವಸ್ಥೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಈ ಸ್ಥಳವು ಪಾಳಾಗಿ ದಡಬೆಳೆದಂತೆ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

(ಪಾಂ.ಪು. ಶಾಸನ ೧೭೪)

ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಿರಿಯನಂತಪುರ ದಾಸರು (ದೇವಸ್ಥಾನದ ಕೈಂಕರ್ಯಪರರು) ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ತಳಹದಿಯನ್ನು ಆಗುಳಿಸಿದಾಗ ಗೋಡೆಯ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ನಾಚ್ಚಿಮಾರರು ದ್ರವ್ಯಸಂಪತ್ತು ಆಭರಣಗಳೊಡಗೂಡಿ ದೊಡ್ಡ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿದುದ್ದು ಕಂಡುಬಂದ ಸ್ಥಳವು.

ಶಕ ೧೩೮೧ ಬಹುಧಾನ್ಯ ಸಂ॥ (2-12-1458 ರಲ್ಲಿ) ಮಹಾ ಪ್ರಧಾನ ತಿಮ್ಮಣ್ಣದಂಡನಾಯಕರು ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿ ರಂಗನಾಯಕಮ್ಮನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಆರೂಪ ವಾಗಿದ್ದ ಈ ನಿವೇಶನವನ್ನು ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ತೆಗೆದು **ದೇಶಾಂತ್ರಿಮಠ**ವಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಿ (ರಾಮಾನುಜಕೂಟ) ಅದರಲ್ಲಿ ಪರಮವೈದಿಕ ೩೪ ಜನ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಭೋಜನ ನಡೆಯಲು ಮೇಲುಕೋಟೆ ಕಾಲುವಳಿ 80 ವರಹ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವ ಬಲೇನಹಳ್ಳಿ, ಯಲವದನಹಳ್ಳಿ ಎಂಬ ಎರಡು ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು

ಅವುಗಳ ಸರ್ವಮಾನ್ಯವನ್ನೂ, ರಂಗಸಮುದ್ರದ ಯೇರಿಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ಗದ್ದೆ ಭೂಮಿ ಗಳನ್ನೂ. ಇಮ್ಮಡಿ ಪ್ರೌಢರಾಯರ (ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಮಹಾರಾಜರು) ಅನುಮತಿ ಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಶ್ರೀಯತಿರಾಜ ಮಠದ ವೇದಾಂತಿ ರಾಮಾನುಜಜೀಯರ ವಶಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುವಂತೆ ಧರ್ಮಶಾಸನ ಬರೆದು ಏರ್ಪಡಿಸಿದರು. —ಪಾಂ. ಪು. ೧೭೬

ಈ ರಾಮಾನುಜಕೂಟವು 1530ರ ವರೆಗೂ ನಡೆದು ಬಂದಿರಬಹುದು. (ಪಾಂ. ಪು. 132) ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮಣವಾಳಮಹಾಮುನಿಗಳಿಗೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 1564ರಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವು ಕಾಣಬರುವುದರಿಂದ (ಪಾಂ. ಪು. ೧೨೮) 1530–1564 ಈ ಮಧ್ಯೆ **ಮಣವಾಳಮಹಾಮುನಿಗಳ** ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಈಗಿರುವ ಜೀಯರ ಸನ್ನಿಧಿ ಗುಡಿಕಟ್ಟಡ,– ಈ ಕಟ್ಟಡವು 1458 ರಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಕಟ್ಟಡವೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ಗರ್ಭಗುಡಿ ಅದರ ಮುಂದೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಟ್ಟಿ ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಎತ್ತರವಾದ ಜಗತಿ ಕೈಸಾಲೆ ಮಂಟಪ. ಮೊತ್ತ ರಂಗಮಂಟಪವು ೨೫ ಅಂಕಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ೨೬ ಕಂಭಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುವುದು. ಅಡಿಗೆಮನೆ ಊಟದಮನೆ ದ್ವಾರದ ಹೊರಗೆ ಚಾವಡಿ- ಮೊತ್ತ 42 ಅಂಕಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು.

ತಿರುಮಂಗೈಯಾಳ್ವಾರ್ ಸನ್ನಿಧಿ

ದೇವಸ್ಥಾನದ ಹಿಂದೆ ಪಶ್ಚಿಮ ಬೀದಿ (ಮೇಲುಬೀದಿ) ಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಮುಖವಾಗಿ ಹೋದಲ್ಲಿ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ತಿರುಮಂಗೈ ಆಳ್ವಾರ್ರ ಸನ್ನಿಧಿ ಇರುವುದು. ಗರ್ಭಗೃಹ, ಮಹಾಮಂಟಪ, 6 ಅಂಕಣ, ಸ್ತಂಭಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿರುವುದು. ಪಾಕಶಾಲೆ ಮುಂತಾಗಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ರ ಸನ್ನಿಧಿ– ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಕಟ್ಟಡವು **ಮುಕ್ಕಣ್ಣಪ್ಪಂ** ಎಂಬ ಶಿವದೇವಾಲಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಶಿವಭಕ್ತರಿಗೂ ಜೈನರಿಗೂ ಕಲಹವುಂಟಾದಾಗ ಜೈನರ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರು ಬಂದುದರಿಂದ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಕೋಪವುಂಟಾಗಿ ಆಕೋಪದ ಫಲವಾಗಿ ಚಲುವರಾಯಸ್ವಾಮಿ ನವರಂಗದ ಒಂದು ಭಾಗವು ನಾಶ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ತತ್ಫಲವಾಗಿ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರು ಈ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಕಿತ್ತು ಹಾಕಿ ಅಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ರ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದರು. ಈಗಲೂ ಈ ದೇವಸ್ಥಾನವು ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗದಲ್ಲೂ ಶಿವದೇವಾಲಯದ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಹಾಗೆಯೇ ಇರುತ್ತವೆ.

ಶ್ರೀಯದುಗಿರಿಯತಿರಾಜಮಠ (ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರಮಠ)

(ರಾಮಾನುಜಕೂಟ)

ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಗ್ರಾಮಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಮಾಡಿ ದೇವಸ್ಥಾನ ಗುಡಿ ಗೋಪುರ ಪ್ರಾಕಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಮೇಲೆ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಲು ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನು ದೇವರಿಗೆ ಪಡಿತರ ದೀಪಾರಾಧನೆ ನಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಗ್ರಾಮ ಶೀಮೆಭೂಮಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಮಠ ವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಡುವ ಮೇರೆಗೆ ಏರ್ಪಡಿಸಿದನು.

ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಿವೇಶನ ಒಂದಕ್ಕೆ ೨೨ ಅಡಿಗಳ ಅಳತೆ ಭೂಮಿಯ ಮೇರೆ ೧೫ ನಿವೇಶನಗಳ ಭೂಮಿ – ತೆಂಕಲಲಿ ಬಡಗಲಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಇಮ್ಮಡಿ – ಮೂಡಪಡವಲಾಗಿ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರು ತಮ್ಮದಾಗಿ ಯತಿರಾಜ ಮಠ ವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಕೋವಿಲ್‌ಕೇಳ್ವಿ ಶ್ರೀಯತಿರಾಜ ನಾರಾಯಣಜೀಯರನ್ನು ತಮ್ಮ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀಯತಿರಾಜ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳು ಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಆಡಳಿತ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸಿ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ 1575ಕ್ಕೆ ಮೇಲೆ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳ ಪರಿವಾರದವರಲ್ಲಿ ಕಲಿಯು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದುದರ ಫಲವಾಗಿ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳಿಗೆ ವಿಘಾತ ಉಂಟಾದಮೇಲೆ, ಪರಿವಾರದವರಿಗೆ ನಿರಂಕುಶಾಧಿಕಾರವುಂಟಾಯಿತು. ತದನಂತರ ಮಠದ ಕಟ್ಟಡಗಳೆಲ್ಲವೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾದಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ತದನಂತರಕಾಲದಲ್ಲಿ 1612ಕ್ಕೆ ಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಾಧಾನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಮೇಲೆ ಅಳಿದುಳಿದ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಪುನಃ ಮಠವನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿರುವಂತೆ ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ.

ಯತಿರಾಜಮಠದ ನವರಂಗ ದ್ವಾರಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ದೇವರ ಸನ್ನಿಧಿ ದ್ವಾರ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಅಥವಾ ದೇವರ ಸನ್ನಿಧಿ ದ್ವಾರಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೊರಗಿನ ನವರಂಗದ ದ್ವಾರವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ವ್ಯತ್ಯಾಸಸೂತ್ರದಲ್ಲಿರುವುದು.

ಶ್ರೀಯತಿರಾಜಮಠ ನವರಂಗ ಮಂಟಪವನ್ನು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡು ವಾಗ ಕಂಭಗಳಲ್ಲೊಂದು ಕಂಭವು ಕೋಸಲೇಪುರ (ಮುರಳೀಅಗ್ರಹಾರ) ದ ಶ್ರೀರಾಮಭಟ್ಟನ ಹೆಂಡತಿಯ ಧರ್ಮವು ಕಾಣಬರುವುದು. ಪಾಂ. ಪು. ೧೮೩

ಧ ರ್ಮ ಗ ಳು

ಶ್ರೀಯತಿರಾಜಮಠವನ್ನು ರಾಮಾನುಜಕೂಟವೆಂದೂ ಕರೆಯುವುದೂ ಉಂಟು. ಶಕ ೧೧೭೮ ನಳ ಸಂ॥ (30–11–1256 ರಲ್ಲಿ) ತೆರಕಣಾಂಬಿಯ

ಚನ್ನಪ್ಪಶೆಟ್ಟಿಯವರ ಮಕ್ಕಳು ಅಳಹಿಯಮಣವಾಳದಾಸರಿಂದ ಕೇತಿಯಪ್ಪಶೆಟ್ಟಿಯು ರಾಮಾನುಜಕೂಟ ಶ್ರೀಯತಿರಾಜಮಠಕ್ಕೆ ।...........ವನಹಳ್ಳಿ ರಾಮರಸಪುರ, ಎಂಬ ಎರಡು ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಹರನಹಳ್ಳಿಯ ಗದ್ದೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಧರ್ಮ ಮಾಡಿರುವರು.

ಪಾಂ. ಪು. ೧೮೨

ನಾಗಮಂಗಲದ ಅಧಿಕಾರಿ ತಿಮ್ಮಣ್ಣದಂಡನಾಯಕರು ಅನ್ನಛತ್ರ ಅಥವಾ ರಾಮಾನುಜಕೂಟ ಎಂಬುವುದನ್ನು 1457 ರಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸಿ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು, ರಾಮಾನುಜಕೂಟ ಎಂದರೆ ಶ್ರೀಯತಿರಾಜಮಠವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಮಂಟಪಗಳು

ತುಲಾಭಾರಮಂಟಪ– ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಹಿಂಭಾಗದ ಮೇಲು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಂಟಪಗಳಿವೆ. ಅವಕ್ಕೆ ತುಲಾಭಾರಮಂಟಪವೆಂದು ಹೆಸರು. ಇಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದ ಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ತಿಮ್ಮಣ್ಣದಂಡನಾಯಕರು ತಾವು ತುಲಾಭಾರ ಪುರುಷದಾನ ಮಾಡಿ ಇಲ್ಲಿ ಅದರ ಜ್ಞಾಪಕಾರ್ಥವಾಗಿ ಮಂಟಪವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದರು.

ಭುವನೇಶ್ವರೀಮಂಟಪ– ಶಕ ೧೭೯೯ ಈಶ್ವರ ಸಂ॥ (30–5–1877)ರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣಿ ಪುಷ್ಕರಿಣಿ ಉತ್ತರ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜಒಡೆಯರು ಅಷ್ಟ ಕೋಣದ ಅತಿ ರಮಣೀಯವಾದ ಭುವನೇಶ್ವರೀಮಂಟಪವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ಕೃಷ್ಣರಾಜತಿರುನಾಳಿನಲ್ಲಿ ಈ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಚಲ್ವಪ್ಪಿಳ್ಳೆ ದೇವರ ಉತ್ಸವವು ಬಿಜಯು ವಾಗುವುದು.

ಪಾಂ. ಪು. ೧೮೮, ೧೮೯

ಗಜೇಂದ್ರಮಂಟಪ– ಕಲ್ಯಾಣಿ ಪುಷ್ಕರಿಣಿಗೆ ಉತ್ತರ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿರುವುದು. ಈ ಮಂಟಪ ಅಥವಾ ಹಾಸುಗಲ್ಲುಗಳು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಅಂಕಣಗಳು ರಂಗಾ ಶೆಟ್ಟಿಯ ಧರ್ಮವಾಗಿರುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಕೃಷ್ಣಕುಮಾರ ತಿರುಮಲಾಚಾರ್ಯರು, ಮಂಡಯಂ ಪಾರ್ಥಸಾರಥಿ, ತಿಮ್ಮಾಜೋಯಿಸರು, ಗೋಮಠಂ ಶಿಂಗ್ರಾಚಾರ್ಯರು ಇವರ ಧರ್ಮವೂ ಕಂಡುಬರುವುದು.

ಪಾಂ. ಪು. ೧೯೦, ೧೯೧, ೧೯೨, ೧೯೩, ೧೯೪

ಯಳಂದೂರು ಮಹರಾಜ್ಞಿಮಂಟಪ– ಕಲ್ಯಾಣಿ ಈಶಾನ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಮಂಟಪವನ್ನು ಮಹಾರಾಜ್ಞಿ ದೇವಾಜಮ್ಮಣ್ಣಿಯವರು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಮಂಟಪವು.

ಪಾಂ. ಪು. ೧೯೫

ಕುಣಿಗಲು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮಂಟಪ– ಶಕ ೧೭೬೮ ವಿಶ್ವಾವಸು ಸಂ॥ (3–4–1846) ರಲ್ಲು ಸ್ಥಳದ ಆಚಾರ್ಯ ಪುರುಷರಾದ ಕೈಂಕರ್ಯಂ

ತಿರುಮಲಾಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀಚಲುವರಾಯಸ್ವಾಮಿ ಬಿಜಯಮಾಡಿಸಲು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಮಂಟಪವು. ವಯಿರಮುಡಿ ಬ್ರಹ್ಮೋತ್ಸವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧ್ವಜಾರೋಹಣ ದಿವಸ ಚಲುವರಾಯಸ್ವಾಮಿ ಈ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಬಿಜಯಮಾಡಿಸಿ ಚರಪು ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಪಾಂ.ಪು. ೨೧೯

ಸಹಸ್ರಗಾಥಾಮಂಟಪ– ಮೇಲಿನ ಮಂಟಪದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಮಂಟಪವು ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಆ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಈರೀತಿ ಶಾಸನವಿರುವುದು. ಶ್ರೀಶೈಲಗುರುಗಳೆಂಬುವರು ವೈಕುಂಠನಾಥ ಮತ್ತು ಹತ್ತು ಆಳ್ವಾರುಗಳ ಪ್ರಾಚೀನ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದರು. ಅವರ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಶ್ರೀಶೈಲಾರ್ಯರು ಸಹಸ್ರಗಾಥಾ ಉತ್ಸವದ ಮೊದಲನೆಯ ದಿನದ ಉತ್ಸವಕ್ಕಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಮಂಟಪವು ಎಂದಿರುವುದು.

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು ೧೨ ಆಳ್ವಾರು ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು (ಲೋಹ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಮಾತ್ರ) ನೂತನವಾಗಿ ಮಾಡಿಸಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದರು. ಆಂಡಾಳ್ ಶಿಲಾಮೂರ್ತಿ ಮಾಡಿಸಿ ಇತರ ಆಳ್ವಾರುಗಳಿಗೆ ಮೂಲಮೂರ್ತಿಗೆ ಶಿಲಾರೂಪ ಮಾಡಿಸಲಿಲ್ಲವು. ಶ್ರೀಶೈಲಗುರುಗಳು ಈ ಆಳ್ವಾರುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಮೂಲವಿಗ್ರಹ ಶಿಲಾರೂಪವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದರೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ವೈಕುಂಠನಾಥರನ್ನೂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದರು.

ಸಹಸ್ರಗಾಥಾ ಉತ್ಸವ ಆರಂಭದಿನಕ್ಕಾಗಿ ಮಂಟಪ ನಿರ್ಮಿತವು ಎಂದರೆ ಸಹಸ್ರಗಾಥಾ ಉತ್ಸವ ಎಂದರೆ ಅಧ್ಯಯನೋತ್ಸವವು. ಧನುರ್ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ಹತ್ತು ದಿನಗಳು ವೇದಪ್ರಬಂಧ ಪಾರಾಯಣಾದಿಗಳು ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಪಠಣ ಮಾಡುವರು. ನಮ್ಮ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಆಳ್ವಾರಾಚಾರ್ಯರುಗಳ ವಿಗ್ರಹ ಉತ್ಸವ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದರೂ 1368ರ ವರೆಗೆ ಅಧ್ಯಯನೋತ್ಸವವು ಆರಂಭವಾಗಿರಲಿಲ್ಲವು.

1367–68 ರಲ್ಲಿ ಜೈನರಿಗೂ ಭಕ್ತರಿಗೂ (ಶಿವಭಕ್ತರು) ಕಲಹವುಂಟಾಗಿ ಜೈನರ ಅನೇಕ ದೇವಾಲಯಗಳು ನಾಶವಾದವು. ಜೈನರ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರು ಬರಲು ಶಿವಭಕ್ತರಿಗೆ ಕೋಪವುಂಟಾಗಿ ಚಲುವರಾಯಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಒಂದು ಭಾಗವು ನಾಶವಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಕುಪಿತರಾದ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರು ಮೇಲುಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿವದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಕಿತ್ತುಹಾಕಿ ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್‌ರ ಶಿಲಾವಿಗ್ರಹವನ್ನು 1368 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದರು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲೇ 1368 ಕಾಲ ಸ್ಥಳದ

ಆಚಾರ್ಯ ಪುರುಷರಾದ ಅನಂದಾಂಪಿಳ್ಳೆ ವಂಶಸ್ಥರು ಶ್ರೀಶೈಲಗುರು ಎಂಬುವರು ಆಳ್ವಾರಾಚಾರ್ಯರ ಮೂಲ ಶಿಲಾವಿಗ್ರಹವನ್ನೂ ವೈಕುಂತನಾಥ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನೂ ಹೊಸದಾಗಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದರು. ಈ ಕಾಲದಿಂದ ಅಧ್ಯಯನೋತ್ಸವವು ಆರಂಭ ವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಅನಂತರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಶ್ರೀಶೈಲಗುರುಗಳ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಶ್ರೀಶೈಲಾರ್ಯ ಎಂಬುವರು ಅಧ್ಯಯನೋತ್ಸವ (ಸಹಸ್ರಗಾಥಾ ಉತ್ಸವ) ಮೊದಲನೆಯ ದಿವಸಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಮಂಟಪ ನಿರ್ಮಾಣವು ಎಂದರೆ ಅಧ್ಯಯನೋತ್ಸವವು ಸಂಭ್ರಮವಾಗಿ ನಡೆಯಲು ಸ್ಥಳದ ಅಚಾರ್ಯ ಪುರುಷರು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಒಂದೊಂದು ದಿನದಂತೆ ಚರಪು ನಡೆಸಲು ಏರ್ಪಟ್ಟು ಶ್ರೀಚೆಲುವರಾಯಸ್ವಾಮಿ ಈ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಅಧ್ಯಯನೋತ್ಸವ ಮೊದಲನೆಯ ದಿವಸ ಈ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಬಿಜಯ ಮಾಡಿಸಿ ಪುಷ್ಪಧಾರಣೆ ಚರಪು ಮೊಂತಾದುವು ನಡೆಯಲು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಮಂಟಪವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ೨೧೦

ರಾ ಯ ಗೋ ಪು ರ

ರಾಜಒಡೆಯರು (ಸುಮಾರು AD 1612) ಅಧಿಷ್ಠಾನ ಶುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ ಕೆಲವು ಭಿತ್ತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ದ್ವಾರಶಾಖೆಯ ನಾಲ್ಕು ಕಂಭಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಈ ಕಟ್ಟಡ ಮುಂದೆ ಯಾವಕಾರಣದಿಂದ ನಿಂತುಹೋಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಯಬರಲಿಲ್ಲ. ರಾಯಗೋಪುರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಐದು ಅಂಕಣ ಪಂಟಪವಿದ್ದಿತು. ಆ ಮಂಟಪವನ್ನು ತೆಗೆದು ವೇದಾಂತದೇಶಿಕರ ಸನ್ನಿಧಿ ಹೊರಗೆ ಕೈಸಾಲೆ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿದರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಸಪ್ತ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು– ನಾರಸಿಂಹಕ್ಷೇತ್ರ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ವಿವರ ವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರುವುದು.

ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದರೇನು ? ಪುಣ್ಯಭೂಮಿ ಆದು ಹೇಗಾಯಿತು ?

1. ಮಹಾತ್ಮರ ವಾಸ, ದೇವರ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ, ಪ್ರಕೃತಿ ಸೌಂದರ್ಯ, ತೀರ್ಥ ವಿಶೇಷ ಇಷ್ಟು ಸೇರಿದಲ್ಲಿ ಆ ಸ್ಥಳವು ಏಕಾಂತವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಆಯಾ ದೇವರ ದೇವತೆಗಳ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಅವರ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಮನನಮಾಡಿದರೆ ನಮಗೆ ಇಷ್ಟಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿ, ಆಯುರಾರೋಗ್ಯ, ಜ್ಞಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿಯುಂಟಾಗುವುದು. ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮೇಲುಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಸಪ್ತ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳೆಂದು ಏರ್ಪಡಿಸಿರುವರು.

2. ವರಾಹಕ್ಷೇತ್ರ– ಶ್ರೀನರಸಿಂಹದೇವರ ಬೆಟ್ಟದ ಕೆಳಗೆ ಕಲ್ಯಾಣೀ ತೀರ ದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿರುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಆ ವರಾಹಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಾಗಿರುವರು.

ಸ್ಥಿತಮೂರ್ತಿ ಆಗತಾನೆ ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸಿತಂದ ಭೂದೇವಿಯನ್ನು ಎಡ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡ ಸನ್ನಿವೇಶ.

3. ಶ್ರೀಸೀತಾರಾಮಕ್ಷೇತ್ರ– ಶ್ರೀರಾಮದೇವರ ಸನ್ನಿಧಿ. ಕಲ್ಯಾಣೀ ತೀರದ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮದೇವರ ಜ್ಞಾಪಕಾರ್ಥವಾಗಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರಾಗಿರುವರು.

4. ಜ್ಞಾನಾಶ್ವತ್ಥಕ್ಷೇತ್ರ– ಪಂಚಭಾಗವತಕ್ಷೇತ್ರ. ಕಲ್ಯಾಣೀ ತೀರ್ಥದ ಪಶ್ಚಿಮ ತೀರದಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾನ ನಿವಾರಕಕ್ಷೇತ್ರವು. ಈ ಅಶ್ವತ್ಥಕ್ಷೇತ್ರದ ಕೆಳಗೆ ಶುಕ. ಪುಂಡರೀಕ, ರುಕ್ಮಾಂಗದ, ಅಂಬರೀಷ, ವಿಕುಕ್ಷಿ ಎಂಬ ಐದುಜನ ಭಾಗವತರು ನಾರಾಯಣ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದವರ ಜ್ಞಾಪಕಾರ್ಥವಾಗಿ ಅವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಕ್ಷೇತ್ರ. ಇಲ್ಲಿ ಪಂಚ ಭಾಗವತರ ಮೂರ್ತಿ ಅರ್ಧಾಂಕಿತವಾಗಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿವೆ.

ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಎಂಬಾರಯ್ಯ ಮತ್ತು ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರ ನಂದ್ಯಾಲದ ತಿಮ್ಮಯದೇವ ಮಹಾ ಅರಸುಗಳೂ ಸೇರಿ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನ ಅನ್ನದಾನ ನಡೆಯಲು ಏರ್ಪಡಿಸಿದರು. ಪಾಂ. ಪು. ೩೧

5. ತಾರ್ಕ್ಷ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ– ನಾಮದಗರುಡದೇವರು. ಪಂಚಭಾಗವತ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪದೂರದಲ್ಲಿರುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರ ಗರುಡನು ಶ್ವೇತಮೃತ್ತಿಕೆಯನ್ನು ತಂದಿರಿಸಿದನು. ಅದು ಅಕ್ಷಯವಾಗಿದೆ.

ಶಕ ೧೧೮೨ ಅಥವಾ ೧೨೪೨ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಿ ಸಂ॥ (AD 1259–1319) ರಲ್ಲಿ ಮಾದಪ್ಪದಂಡನಾಯಕರೂ, ಇಮ್ಮಡಿ ರಾಹುತರಾಯರೂ ತಿರಮಣ ಪೆರುಮಾಳಿಗೆ (ನಾಮದ ಗರುಡದೇವರು) ಕೆಲವು ಭೂಮಿ ಧರ್ಮ. ಪಾಂ.ಪು. ೧೮೫

6. ಪರಿಧಾನ ಶಿಲಾಕ್ಷೇತ್ರ– ವೇದಪುಷ್ಕರಿಣೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶಿಲೆ ಇದೆ. ದತ್ತಾತ್ರೇಯರು ಆ ಶಿಲೆಯಮೇಲೆ ಕಾಷಾಯ ವಸ್ತ್ರವನ್ನಿಟ್ಟು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರೂ ಸಹ ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಶ್ವೇತ ವಸ್ತ್ರಧರರಾಗಿ ಬಂದು ಈ ಶಿಲೆಯಮೇಲೆ ಕಾಷಾಯವಸ್ತ್ರವನ್ನಿಟ್ಟು ಅನಂತರ ಈ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಗ್ರಹಣಮಾಡಿದರು. ಈಗಲೂ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರಲ್ಲಿ ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗುವುದಾದರೆ ಈ ಶಿಲೆಯಮೇಲೆ ಕಾಷಾಯವನ್ನಿಟ್ಟು ಗ್ರಹಣಮಾಡುವರು.

7. **ನಯನಕ್ಷೇತ್ರ**– ಯೋಗಾನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸೇರಿದಂತೆ ಉತ್ತರಭಾಗಕ್ಕೆ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಅಖಂಡ ಶಿಲಾಪ್ರಸರಿಸಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ **ಕೇಶವ**

ದೇವಸ್ಥಾನವು ಕೊರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಗರ್ಭಗೃಹ, ರಂಗಮಂಟಪ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣ ಮಾರ್ಗ ಕಾಣುವುದು. ಗರ್ಭಗೃಹ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ರಂಗಮಂಟಪದ ಮುಂಭಾಗ ಕೊರೆದು ಕಂಭದ ಸಾಲುಗಳಿವೆ. ಪ್ರದಕ್ಷಿಣ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿ ಕೆಲಸಗಳು ನಿಂತು ಹೋಗಿವೆ. ಆದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದ ಕೆಲಸಗಳು ಕಾಣಬರಲಿಲ್ಲ. ದೇವಸ್ಥಾನವು ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿವಾಗಿದೆ. ಈರೀತಿ ಏಕಶಿಲಾ ದೇವಾಲಯಗಳು ಭರತ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಅನೇಕಕಡೆ ಇರುವುದು. ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ಕೆಲಸಗಳು ನಡೆಯದೆ ಅರ್ಧಾಂಕಿತವಾಗಿ ನಿಂತುಹೋದುವೆಂದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಈರೀತಿ ದೇವಾಲಯಗಳು ಎಂಟನೇ ಶತಮಾನದಿಂದೀಚೆಗೆ ನಿರ್ಮಿಸುವುದು ಕಾಣ ಬರುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಈ ದೇವಸ್ಥಾನವೂ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದಿನದಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಜಪ, ತಪ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಫಲ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದೆಂದು ಹಿರಿಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಕೇಶವದೇವರನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿರುವಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಎಂಟನೇ ಶತಮಾನದ ಈ ದೇವಸ್ಥಾನ ಕಟ್ಟಬೇಕಾದರೆ ಊರು ಇರಲೇಬೇಕು. ಈ ದೇವಸ್ಥಾನ ಅರ್ಧಾಂಕಿತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ನಿಂತು ಹೋಗಲು ಕಾರಣ ಊರು ಸಮೂಲವಾಗಿ ನಾಶವಾದ್ದರಿಂದ ಇದೂ ಸಹ ಅರ್ಧಾಂಕಿತವಾಗಿ ನಿಂತುಹೋಗಿರಬೇಕೆಂದು ಕಾಣಿಸುವುದು.

ಬಿಂಧುಮಾಧವನಗುಡಿ– ಕಲ್ಯಾಣೀ ತೀರದಲ್ಲಿರುವುದು ಕಂಠೀರವ ಮಹಾ ರಾಜರು (1701–1711) ಕಲ್ಯಾಣಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಇರುವ ಪ್ರಾಕಾರ ಮಂಟಪ ದಲ್ಲಿ ಬಿಂದುಮಾಧವನ ಗುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದರು. ದೇವರ ಪೂಜಾ ನಿವೇದನಗಳಿಗೆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದರು.

ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ - ಶ್ರೀಚಲುವರಾಯಸ್ವಾಮಿ
ದೇವಸ್ಥಾನ

ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರಂ (ಮೇಲುಕೋಟೆ)

ಭಾಗ–2

ಸಂಪಾದಕರು :

ಆಸೂರಿರಾಮಾನುಜ

ಮೂಲಮೂರ್ತಿ - ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ

ಭರತ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಷ್ಣುದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋದರೂ ದೇವರ ವಿಗ್ರಹವು ಸ್ಥಿತ=ನಿಂತಿರುವುದು, ಆಸೀನ=ಕುಳಿತಿರುವುದು, ಶಯನ=ಮಲಗಿರುವುದು ಈರೀತಿ ಕಾಣಬರುವುದು. ಮೂಲಮೂರ್ತಿ ಶಿಲಾ, ಅಥವಾ ಸುಧೆ=ಗಾರೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿರಬಹುದು. ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿ ಮಾತ್ರ ಲೋಹದಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿರುವುದು. ನಮ್ಮ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮೂಲಮೂರ್ತಿ ಮೃದು ಶಿಲೆಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪೂರ್ಣ ವಿಗ್ರಹವು ಸ್ಥಿತ-ಸಮಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವುದು, ಚತುರ್ಭುಜ, ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಗಧಾ, ಅಭಯಮುದ್ರೆ, ಕಿರೀಟ, ಕುಂಡಲ, ಮುಕ್ತಾಹಾರಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತವಾಗಿರುವುದು. ಅತಿ ಸುಂದರವಾದ ಮೂರ್ತಿ ಶರೀರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕಿರೀಟವು ಇಲ್ಲದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿರುವುದು. ಧ್ಯಾನಮಾಡಲು ತಕ್ಕ ರೂಪವುಳ್ಳ ಮೂರ್ತಿ, ಪ್ರಭಾವಳಿ ಸಹಿತವಾಗಿ ಪದ್ಮದಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವುದು. ಅರ್ಚಕರು ಮಾಡುವ ಅಲಂಕಾರ ವಿನ್ಯಾಸವು ಬಹು ಆಕರ್ಷಣೀಯವಾಗಿರುವುದು.

ಮೂಲಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಆಯಾ ದಿವ್ಯದೇಶ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ಶ್ರೀರಂಗದಲ್ಲಿ ರಂಗನಾಥರೆಂದೂ, ಕಾಂಚೀಪುರದಲ್ಲಿ ವರದರಾಜರೆಂದೂ, ತಿರುಪತಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸನೆಂದೂ (ವೇಂಕಟೇಶ್ವರ) ಮೇಲುಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣನೆಂದೂ ಕರೆಯುವರು.

ಗರ್ಭಗೃಹದ ಮುಂದೆ **ಶುಕನಾಸಿ ಅರ್ಧಮಂಟಪ-** ಅದನ್ನು ದಾಟಿಬಂದಲ್ಲಿ ದ್ವಾರದ ಉಭಯ ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಬೃಹದಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಜಯ ವಿಜಯರೆಂಬ ದ್ವಾರಪಾಲಕರಿರುತ್ತಾರೆ. ವ್ಯತ್ಯಸ್ತಪಾದದಿಂದಲೂ ಕಿರೀಟ ಹಾರಾದಿಗಳಿಂದಲೂ, ಚತುರ್ಭುಜಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಗಧಾ, ಅಭಯಹಸ್ತಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತರಾಗಿರುವರು. ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಚಂಡ ಪ್ರಚಂಡರೆಂಬ ದ್ವಾರಪಾಲಕರಿರಬೇಕು. ಐದನೇ ಆವರಣದಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ದ್ವಾರಪಾಲಕರ ಆಕಾರವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿರುವರು.

ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿ, ಚಲುವರಾಯಸ್ವಾಮಿ (ಸಂಪತ್ಕುಮಾರ)

ಜಯವಿಜಯರಿರುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ನವರಂಗವೆಂದು ಹೆಸರು. ಈ ನವರಂಗದ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಉತ್ಸವ ವಿಗ್ರಹದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸನ್ನಿಧಿ ಇರುವುದು. ಎಲ್ಲಾ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲೂ ಗರ್ಭಗೃಹದಲ್ಲಿ ಮೂಲಮೂರ್ತಿಯ ಮುಂದೆ ಉತ್ಸವ ವಿಗ್ರಹವಿರುವುದು. ನಮ್ಮ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಗರ್ಭಗೃಹದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳ

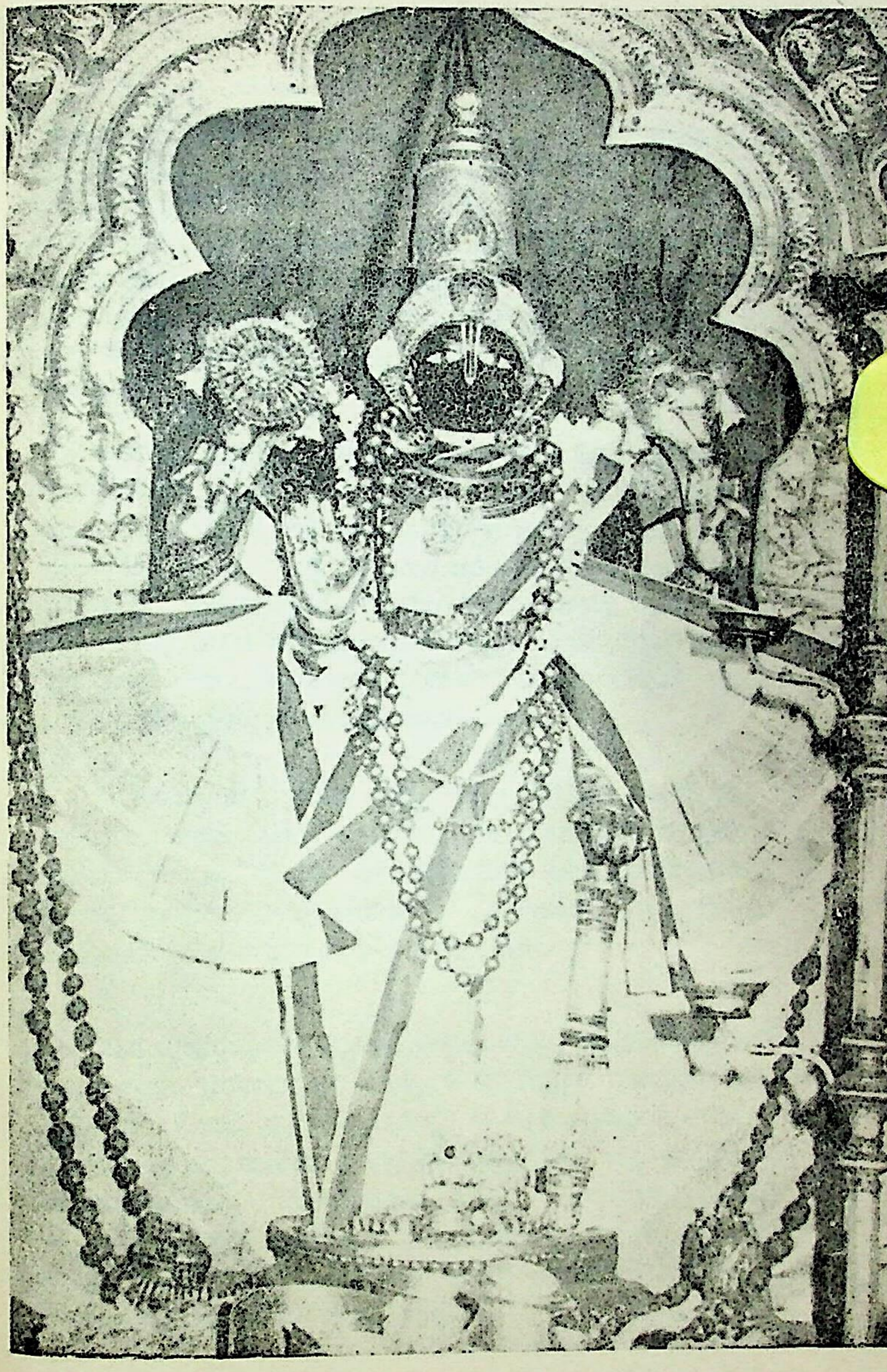

ಶ್ರೀ ತಿರುನಾರಾಯಣ ಪೆರುಮಾಳ್

ಸಂಕೋಚ ಪ್ರಯುಕ್ತ, ನವರಂಗದಲ್ಲಿ ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿ ಸನ್ನಿಧಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿರುವರು.

ಯಾವ ವಿಷ್ಣುದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿ ಒಂದೇ ರೂಪವಾಗಿರುವುದು. ಉಭಯನಾಚ್ಚಿಮಾರರೂ ಅದೇ ರೀತಿ ಅಲಂಕಾರದಿಂದ ಕೂಡಿರುವರು. ನಮ್ಮ ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿಯು ಸ್ಥಿತರೂಪ, ಚತುರ್ಭುಜ, ಶಂಖ ಚಕ್ರ ಗದಾ, ಅಭಯಹಸ್ತ, ಕಿರೀಟ, ಹಾರ, ಕುಂಡಲಾದಿಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತ ರಾಗಿರುವರು.

ಉಭಯನಾಚ್ಚಿಮಾರರ ರೂಪವು ದ್ವಿಭುಜಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಶ್ರೀದೇವಿಯು ಬಲದಕೈಯಲ್ಲಿ ಮೊಗ್ಗಿನ ಪದ್ಮಪುಷ್ಪವನ್ನೂ ಎಡದಕೈ ಲಂಬಹಸ್ತವಾಗಿಯೂ, ಭೂದೇವಿಯು ಬಲದಕೈಯಲ್ಲಿ ಮೊಗ್ಗಿನ ಪದ್ಮಪುಷ್ಪವನ್ನೂ ಹಿಡಿದು ಎಡದಕೈ ಗಜಹಸ್ತವಾಗಿರುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವೇನೆಂದರೆ ಶ್ರೀದೇವಿಯು ದೇವರ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಎಡದಕೈಯಲ್ಲಿ ಅರಳಿದ ಕಮಲಪುಷ್ಪವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬಲದಕೈ ಗಜಹಸ್ತವಾಗಿರ ಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಶಿಲ್ಪದ ಸಮತೋಲನವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಬಲದ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅರಳಿದ ಪುಷ್ಪವಿರಬಾರದೆಂದು ಆಗಮ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಯು. ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಗ್ರಹವು ಹೇಗೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದುಬರಲಿಲ್ಲ.

ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿ ಪಾದಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ವಿಗ್ರಹವು ಒಂದಿರುವುದು. ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿಯು ಬಹು ಅಂದವಾಗಿ, ಕೋಮಲಭಾವದಿಂದಿರುವುದರಿಂದ ಚಲುವರಾಯಸ್ವಾಮಿ ಎಂದೂ, ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರಿಗೆ ಬಹು ಪ್ರಿಯವಾದ್ದರಿಂದ ಸಂಪತ್ಕುಮಾರನೆಂದೂ, ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಮೂರ್ತಿಯಿಂದ ಆರಾಧಿತವಾದ್ದರಿಂದ ರಾಮಪ್ರಿಯರೆಂದೂ ಕರೆಯುವರು.

ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನರು– ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನರೆಂಬುವರು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪರಿವಾರ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿಮುಖ್ಯರು. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲೂ ಮೂಲಮೂರ್ತಿಗೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ವಾಯುವ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರಾಗಿರುವರು. ನಮ್ಮ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ದ್ವಾರಪಾಲಕರ ಎಡಗಡೆ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿರುವುದು. ಮೂಲಮೂರ್ತಿ ಶಿಲಾ, ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿ ಲೋಹ ಬಿಂಬವು. ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನರು ದೇವಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಗೃಹಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಪ್ರತಿ ಶುಭ ಶೋಭನ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೊದಲು ಇವರಿಗೆ ಪೂಜಾದಿಗಳು ನಡಸಲ್ಪಟ್ಟು ಮುಂದಿನ ಇತರ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಅಮ್ಮನವರ ನಂತರ **ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನರು** ಆಚಾರ್ಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವರು. ಈ ಮೂರ್ತಿಯು ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಆಸೀನರೂಪ, ಬಲಗಾಲು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟು ಎಡದಕಾಲು ಮಡಿಸಿರುವುದು. ಬಲದಕ್ಕೆ ತರ್ಜನೀಮುದ್ರಾ (ತೋರುಬೆರಳು) ಎಡದಕ್ಕೆ ಗದೆಯಮೇಲೆ ಇರುವುದು. ಮತ್ತೆರಡು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಶಂಖ ಚಕ್ರವು, ಕಿರೀಟಹಾರಾದಿಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತವು. ಈ ವಿಗ್ರಹವು ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಯಿತು.

ಸುದರ್ಶನಾಳ್ವಾರ್ ಸನ್ನಿಧಿ– ನವರಂಗದಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ದ್ವಿತೀಯಾವರಣದಲ್ಲಿ ಧ್ವಜಸ್ತಂಭವಿರುವ ಪ್ರಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣವಾಗಿ ಬಂದರೆ ಸುದರ್ಶನದೇವರ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬರುತ್ತೇವೆ. ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಪ್ರಧಾನ ಆಯುಧರೂಪವು. ನೈಋತ್ಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸನ್ನಿಧಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮೂಲಮೂರ್ತಿ ಮಾತ್ರ. ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಮೂಲಮೂರ್ತಿ ಶಿಲಾರೂಪವು. ಈ ರೀತಿ ಮೂರ್ತಿಮತ್ತಾದ ಸುದರ್ಶನ ಮೂರ್ತಿಯು ಅಧಿಕ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಚೀನ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಾಣಬಹುದು. ಶ್ರೀರಂಗ, ಕಾಂಚಿ, ತಿರುಪತಿ, ಮೇಲುಕೋಟೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ದಿವ್ಯದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಾಣಬಹುದು. ಕಾಂಚೀಪುರದಲ್ಲಿ ಸುದರ್ಶನಮೂರ್ತಿಯ ಹಿಂಭಾಗವು ನರಸಿಂಹ ಆಕೃತಿಯಲ್ಲಿರುವುದು.

ನಮ್ಮ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವೀರ್ಯತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿ ಷೋಡಶ ಭುಜಗಳಿಂದ ಷೋಡಶ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಹಸ್ತಗಳಿಂದ ಅಭಯ ವರದ ಮುದ್ರೆ ಮತ್ತು ಶಂಖ ಚಕ್ರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಎರಡು ಪಾದಗಳಿಂದ ನಿಂತಿರುವುದು. ಕಿರೀಟಹಾರ ಕುಂಡಲಾದಿಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ವರ್ತುಳಾಕಾರವಾದ ಪ್ರಭೆ, ಆ ಪ್ರಭೆಯು ಅಗ್ನಿಜ್ವಾಲೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದೂ ಆಗಿರುವುದು. ಅದರ ಮಧ್ಯೆ ಸಮಭುಜ ಷಟ್‌ಕೋಣಯುತವಾದ ಅಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು. ಶಿಖೆಯು ಜಟಾಜೂಟದಿಂದ ಕೂಡಿ, ಕೋರೆಹಲ್ಲುಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿರುವುದು. ಭಗವಂತನು ಈ ಆಯುಧ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ದುಷ್ಟ ಶಿಕ್ಷಣ ಶಿಷ್ಟಪರಿಪಾಲನೆ ಮಾಡುವನು.

ಪರಮಪದನಾಥರು (ಶ್ರೀವೈಕುಂಠನಾಥ ದೇವರು)

ಶ್ರೀಸುದರ್ಶನಾಳ್ವಾರ್ರು ಬಲಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಪರಮಪದನಾಥರ ಸನ್ನಿಧಿ ಇರುವುದು. ಆಸೀನಮೂರ್ತಿ, ಪೀಠದಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಬಲಗಾಲನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟು ಎಡದ ಕಾಲನ್ನು ಮಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಭಂಗಿ, ಬಲದಕ್ಕೆ ಅಭಯ ಹಸ್ತವಾಗಿಯೂ, ಎಡದಕ್ಕೆ

ಮಡಿಯಮೇಲಿರುವುದು. ಮೇಲಿನ ಎರಡು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಶಂಖ ಚಕ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕಿರೀಟ ಹಾರ ಕುಂಡಲಾದಿಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತವು.

ಈ ವಿಗ್ರಹ ಮೂರ್ತಿಯು AD 1368 ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಶೈಲಗುರು ಎಂಬುವ ರಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಯಿತು. ಇದೇಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಳ್ವಾರಾಚಾರ್ಯರುಗಳ ಮೂಲ ವಿಗ್ರಹ ಶಿಲಾಮೂರ್ತಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಯಿತು. ಪಾಂ. ಪು. ೨೧೯–೨೧೦

ತಿರುಕಚ್ಚಿನಂಬಿ ಸನ್ನಿಧಿ– ಸುದರ್ಶನಾಳ್ವಾರ್ರ ಸನ್ನಿಧಿ ಹೊರಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಈ ತಿರುಕಚ್ಚಿನಂಬಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರಾಗಿರುವರು. ಕಾಲ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯದು.

ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀಅಮ್ಮನವರ ಸನ್ನಿಧಿ (ಯದುಗಿರಿ ಅಮ್ಮನವರು)

ಸುದರ್ಶನಾಳ್ವಾರ್ರ ಸನ್ನಿಧಿಯಿಂದ ಮುಂದೆ ಹೋದರೆ ವಾಯುವ್ಯ ಮೂಲೆ ಯಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಅಮ್ಮನವರ ಸನ್ನಿಧಿ ಇರುವುದು. ದೇಶದ ಯಾವ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲೇ ಆಗಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಅಮ್ಮನವರ ರೂಪವು ಒಂದೇ ಆಗಿರುವುದು. ಪದ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವ ರೂಪ, ಚತುರ್ಭುಜವು. ಮೇಲಿನ ಎರಡು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಕಮಲವು, ಕೆಳಗಿನ ಬಲದಕ್ಕೆ ಅಭಯಹಸ್ತ, ಎಡದಕ್ಕೆ ವರದಹಸ್ತ, ಕರಂಡ ಮುಕುಟಹಾರಾದಿ ಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತವು ಸೌಮ್ಯಮೂರ್ತಿ.

ಇದೇ ಆಕೃತಿಯು ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿ. ಈ ಸನ್ನಿಧಿಯು ಆಲಯಾಶ್ರಿತ ಸ್ವತಂತ್ರಲಕ್ಷ್ಮೀ ಎಂದು ಸಂಜ್ಞೆ. ಆಲಯಾಶ್ರಿತ ಎಂದು ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಸ್ವತಂತ್ರ ಪರಾತ್ಪರ ದೇವತೆಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಶಾಕ್ತದೇವತೆಯೆಂದು ಕರೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿ ಚಲುವರಾಯಸ್ವಾಮಿ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀ ಭೂದೇವಿಗಳು ಎರಡು ಹಸ್ತಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಭೂದೇವಿಯರಾದರೂ ಚತುರ್ಭುಜ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಪತಿಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪತ್ನಿಯು ಸೌಮ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಅಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಪತಿಸಾನ್ನಿಧ್ಯ ದೂರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮನೆಗೆ ಯಜಮಾನಿ - ಗೃಹಿಣಿ - ಸ್ವತಂತ್ರ ಆದ್ದರಿಂದ ಚತುರ್ಭುಜವು.

ಲೋಕಮಾತೆಯಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪತ್ನಿ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಆಯಾ ದಿವ್ಯದೇಶ ಮಾಹಾತ್ಮೆಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ಶ್ರೀರಂಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗನಾಯಕೀ ಎಂದೂ, ಕಾಂಚೀಪುರ ದಲ್ಲಿ ಪೆರುಂದೇವಿ ಎಂದೂ, ತಿರುಪತಿಯಲ್ಲಿ ಅಲಮೇಲುಮಂಗೈ ಎಂದೂ. ಮೇಲು-

ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಯದುಗಿರಿ ಎಂದೂ ಕರೆಯುವರು. ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇತರ ದಿವ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಸ್ಥಳದ ಮಾಹಾತ್ಮೆಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ವಿವಿಧ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯುವರು.

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೂಲಮೂರ್ತಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಅಮ್ಮ ನವರನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಮಾಡಿಸಿದರೆ ಅಥವಾ ಭೂಶೋಧನದಲ್ಲಿ ದೊರಕಿತೆ? ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಮೊತ್ತದಲ್ಲಿ ರಾಮಾನುಜರು ಅಮ್ಮನವರನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿರು ವರು. ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ರಾಮಾನುಜರು ಹೊಸದಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದರೆಂದು ತಿಳಿಯಬರುವುದು. ಆದರೆ ಮೂಲಮೂರ್ತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿಗಿಂತ ಮೊದಲೇ ಮೂಲಮೂರ್ತಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕು.

ದ್ವಾರಪಾಲಕಿಯರು– ಲಕ್ಷ್ಮೀಅಮ್ಮನವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಸ್ತ್ರೀ ದ್ವಾರಪಾಲಕಿಯರಿರುವರು. ಈ ರೀತಿ ಸ್ತ್ರೀ ದ್ವಾರಪಾಲಕಿಯರಿರುವುದು ಅಪರೂಪ. ಕೆಲವು ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಾಣಬಹುದು. ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ಥಿತರೂಪ ಎರಡು ಕೈಗಳು ಬಲದಕ್ಕೆ ಯಿಂದ ಚಾಮರವನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವಳು. ಎಡಪಾರ್ಶ್ವದ ದ್ವಾರಪಾಲಕಿ ಬಲದ ಕೈಯಿಂದ ಚಾಮರವನ್ನು ಬೀಸುತ್ತಿರುವಳು. ಇವರೀರ್ವರ ಕಿರೀಟದ ಮೇಲು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪರಮಶಿವನ ಅಂಧಕಾಸುರ ಸಂಹಾರರೂಪವೂ, ಎಡ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗಜಾಸುರ ಸಂಹಾರರೂಪವೂ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಈ ದ್ವಾರಪಾಲಕಿ ಯರು ಶಿವದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿಂದ ತಂದಿರಬೇಕೆಂದು ಕಾಣುವುದು. ಆದರೆ ಇಬ್ಬರು ದ್ವಾರಪಾಲಕಿಯರ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಣವ ಚಿಹ್ನವಾದ ಊರ್ಧ್ವ ಪುಂಡ್ರದ ವೀರರೇಖೆಯು ಕಾಣಬರುವುದು. ಸಮನ್ವಯವು ಹೇಗೆಮಾಡುವುದು?

ಗಜೇಂದ್ರವರದರಾಜಸ್ವಾಮಿ ಸನ್ನಿಧಿ

ಯದುಗಿರಿಅಮ್ಮನವರ (ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ) ಸನ್ನಿಧಿಯಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾ ಚಾರ್ಯರ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬರುವಾಗ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಸೇರಿದಂತೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಅಮ್ಮನವರಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ವರದರಾಜಸ್ವಾಮಿ ಸನ್ನಿಧಿ ಇರುವುದು. ದೇವರು ಗರುಡಾರೂಢರಾಗಿ ಶಂಖ ಚಕ್ರಗದಾ ಅಭಯ ಮುದ್ರೆಗಳಿಂದಲೂ, ಕಿರೀಟಾದಿ ಅಲಂಕಾರಗಳಿಂದಲೂ ಶೋಭಿತರಾಗಿರುವರು. ಈ ಸನ್ನಿಧಿ ಏರ್ಪಟ್ಟ ಕಾಲ ತಿಳಿಯ ಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮನವರಿಗೆ ಪಾಕಶಾಲೆ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದ್ದಿತು.

ಶ್ರೀ ಸಂಪತ್ಕುಮಾರರು

(ಶ್ರೀ ಚಲ್ವಪಿಳ್ಳೆ–ಚಲುವರಾಯಸ್ವಾಮಿ)

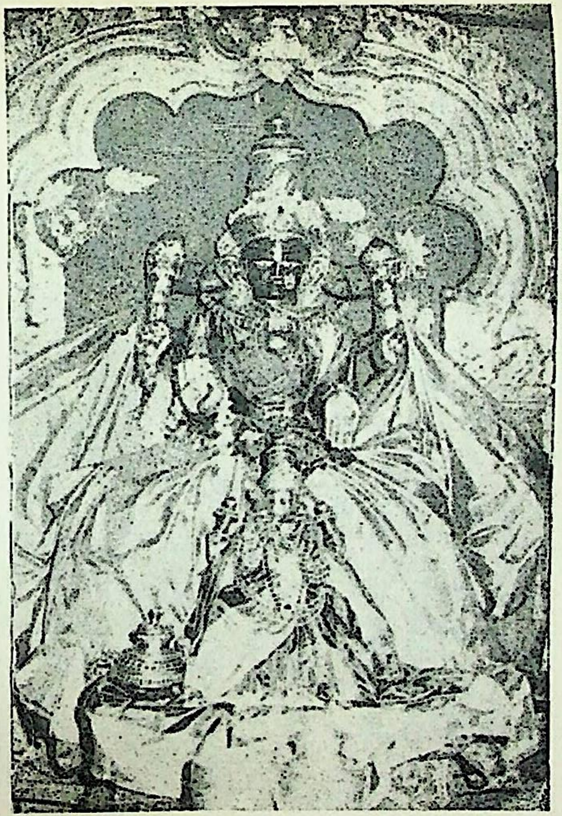

ಶ್ರೀ ಯದುಗಿರಿನಾಯಕಿ

ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀಅಮ್ಮನವರು

ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ವಿಗ್ರಹ– ಈ ವಿಗ್ರಹವು ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಾಕಾರವಾದ ಕತ್ತಲ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣವೆಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿರುವುದು. ಆಸೀನಮೂರ್ತಿ ತೊಡೆಯಮೇಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಅಮ್ಮನವರು ಕುಳಿತಿರುವರು. ಕಿರೀಟಹಾರ ಕುಂಡಲಾದಿ ಅಭರಣಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತರಾಗಿರುವರು. ಆದರೆ ಈ ವಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿರಬೇಕಾದ ಪೀಠ ವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಪೀಠವೇನಾಯಿತು ? ಈ ವಿಗ್ರಹವು ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವ ಕಾಲ ವಿಗ್ರಹ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಸ್ಥಾನ ಮುಂತಾಗಿ ಚರಿತ್ರೆ ತಿಳಿಯಬರಲಿಲ್ಲ.

ಭಕ್ತವಿಗ್ರಹಗಳು

ಭಗವಂತನ ವಿಗ್ರಹಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಪೂಜಿಸಬೇಕು ? ಉತ್ಸವವನ್ನಾವ ರೀತಿ ಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕು ? ಭಗವಂತನ ಗುಣಗಳೇನು ? ಅವನು ಆಗಿಂದಾಗ್ಯೆ ಲೋಕ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ ಮಾಡ್ಡಿದ ಕೆಲಸವೇನು ? ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳು ನಮಗೆ ತಿಳಿದ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ? ಯಾರು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟರು ? ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳು ನಮಗೆ ತಿಳಿದ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ? ಎಂದರೆ ಹಿಂದೆ ದೇಶಮುಂಖಡರುಗಳು, ದೇಶಭಕ್ತರು, ಭಗವದ್ಭಕರು ಇದ್ದರು. ಅವರು ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕಾಗಿ, ಪ್ರಜೆಗಳಿಗಾಗಿ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟವರು. ಸತ್ಯವಂತರಾಗಿದ್ದರು. ನಮಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಿತು ? ಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಹೇಳಿಕೆ ಯಿಂದ ತಿಳಿಯಿತು. ಅವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಓದಿತಿಳಿದೆವು. ಅಂತೆಯೇ ಭಗವಂತನ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಉಪದೇಶಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಬರೆ ದಿಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ವೇದವ್ಯಾಸ, ಶೌನಕಾದಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು, ಟಂಕ, ದ್ರಮಿಡ, ಶಂಕರ, ರಾಮಾನುಜ, ಮಧ್ವ ಮುಂತಾಗಿ ಅನೇಕ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯ ಮಹನೀ ಯರಗಳು ಅವತರಿಸಿ ಭಗವಂತನ ವಿಚಾರವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಶಿಷ್ಯಪ್ರಶಿಷ್ಯ ಕ್ರಮದಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾ ಜನಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ನಾವು ಆ ಗುರುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿರಬೇಕಾದುದು ನ್ಯಾಯವೇ ಆಗಿರುವುದು. ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ದೇಶಭಕ್ತರಾದ ಎಲ್ಲಾ ಮುಖಂಡರನ್ನೂ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯರಾದವರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮರ್ಯಾದಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅಂತೆಯೇ ಮುಖ್ಯರಾದ ಪ್ರಧಾನರಾದ ವೇದಾಂತ ಬೋಧಕರಾದ ಆಳ್ವಾರಾಚಾರ್ಯರುಗಳು, ಶಂಕರ, ಮಧ್ವ, ರಾಮಾನುಜ ಇವರ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ ಅವರ ಜಯಂತಿಯನ್ನೂ ಉತ್ಸವವನ್ನೂ ಸಂಭ್ರಮವಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಪ್ರಕೃತ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರ ವಿಗ್ರಹ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅದೇ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ನಿಯಮವಿರುವುದು.

ಭಕ್ತವಿಗ್ರಹಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವು ಭಕ್ತರ ಜೀವಿತಾಂತದಲ್ಲಿದ್ದ ರೂಪವನ್ನು ವಿಗ್ರಹವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವುಂಟು–

ಶ್ರೀರಾಮನುಜಾಚಾರ್ಯರು ನಮ್ಮ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅವರ 80ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೇಗಿದ್ದರೋ ಆ ರೀತಿ ವಿಗ್ರಹದ ಲಕ್ಷಣಗಳಿವೆ. ಪದ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವವರು. ಎಲ್ಲಾ ಭಕ್ತವಿಗ್ರಹಗಳಿಗೂ ಎರಡೇ ಹಸ್ತವು. ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು ಅಂಜಲೀಹಸ್ತರಾಗಿರುವರು. ಶಿಖಾ ಯಜ್ಞೋಪವೀತಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಸನ್ಯಾಸಿ ವಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಸನ್ಯಾಸಿ ಎಂಬ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಕಾಷಾಯವರ್ಣಯುಕ್ತವಾದ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರದಿಂದಲೂ, ತ್ರಿದಂಡವೆಂಬ ದಂಡವನ್ನಾಲಂಕಾರವಾಗಿ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಡುವುದರಿಂದಲೂ ಸನ್ಯಾಸಿಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಲೋಹಮೂರ್ತಿ ಇದಕ್ಕೆ ಮೂಲಮೂರ್ತಿ ಶಿಲಾವಿಗ್ರಹವು ಶ್ರೀಯತಿರಾಜಮಠದಲ್ಲಿರುವುದು ಉಪದೇಶಮುದ್ರೆ.

ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಮೂಲಮೂರ್ತಿ ಸುಧಾ ವಿಗ್ರಹ ಉಪದೇಶ ಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು.

ಪರಿಚಯ

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು ಮದರಾಸಿನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿನ ಶ್ರೀಪೆರಂಬೂರಿನಲ್ಲಿ A. D. 1017ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ತಂದೆಗಳ ಹತ್ತಿರ ಉಪನೀತರಾದ ಮೇಲೆ ಬಾಲ್ಯವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಕಳೆದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಾಂಚೀಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅದ್ವೈತ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಯಾದವಪ್ರಕಾಶರಲ್ಲಿ ಸೇರಿದರು. ರಾಮಾನುಜರು ಬಹು ಮೇಧಾವಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಯಾದವಪ್ರಕಾಶರು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ರಾಮಾನುಜರು ವೇದಾಂತ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೇಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮತ್ತು ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ವೇದಾಂತಾರ್ಥವನ್ನು ರಾಮಾನುಜರೇ ತಿಳಿಸುವುದು ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಯಾದವಪ್ರಕಾಶರ ಅದ್ವೈತಾಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾದ್ದರಿಂದ ವಾದವಿವಾದವುಂಟಾಗಿ ರಾಮಾನುಜರು ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕಾಯಿತು. ಅನಂತರ ಅದೇ ಊರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ತಿರುಕಚ್ಚಿನಂಬಿ ಎಂಬುವರಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಸೇರಿದರು. ಅವರು ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ತಿಳಿದವರಾದ್ದರಿಂದ ರಾಮಾನುಜರಿಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಮುಂದೆ ಶ್ರೀರಂಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಪೆರಿಯನಂಬಿ (ಪರಾಂಕುಶರು–ಮಹಾಪೂರ್ಣರು) ಎಂಬುವರಲ್ಲಿ ವೇದಾಂತತತ್ವಗಳನ್ನು ಓದಲು ತಿಳಿಸಿದರು. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪೆರಿಯ ನಂಬಿಗಳು ಶ್ರೀರಂಗದಿಂದ ಕಾಂಚೀಪುರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ

ಮಾರ್ಗಮಧ್ಯೆ ಮಧುರಾಂತಕವೆಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರೂ ಭೇಟಿಯಾದರು. ರಾಮಾನುಜರು ಅವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮಮನೆಯ ಅರ್ಧ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನಿಟ್ಟು ಅವರಿಂದ ಸಕಲವೇದಾಂತಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದರು. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಓದಿ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು.

ತಾವು ಓದಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ವೇದಾಂತಜ್ಞಾನವನ್ನು ಜನಗಳಿಗೆ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರು. ಯಾದವಪ್ರಕಾಶರು ರಾಮಾನುಜರ ಪ್ರಭಾವ, ಅವರ ಜ್ಞಾನ, ಶಾಸ್ತ್ರವಿಚಾರ ನ್ಯಾಯವಾಗಿರುವುದೆಂದು ತಿಳಿದು ತಾವೂ ಸಹ ಅವರ ಶಿಷ್ಯರಾದರು.

ರಾಮಾನುಜರಿಗೆ ಮೊದಲಿಯಾಂಡಾನ್ ಮತ್ತು ಅವರ ಜ್ಞಾತಿ ಕೂರತ್ತಾಳ್ವಾನ್ ಎಂಬುವರು ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ವೇದಾಂತಜ್ಞಾನವಲ್ಲಿ ರಾಮಾನುಜರಿಗೆ ಬಲಭುಜದಂತೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಿದ್ದರು.

ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ರಾಮಾನುಜರು– ಅದ್ವೈತಜ್ಞಾನವಾದ ಮಾಯಾವಾದವನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತವೇದಾಂತ ತತ್ವವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯವೆಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದರು. ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದರು. ಈ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಗಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಗುರುಗಳು– ಆಚಾರ್ಯರಾಗಿ ಬಂದರು– ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರ ವೈಷ್ಣವ ತತ್ವ ಪ್ರಬಲವಾಯಿತು. ಚೋಳರಾಜನು ಶೈವಮತ ತತ್ವಾಭಿಮಾನಿಯಾದ್ದರಿಂದ ರಾಮಾನುಜರನ್ನು ಕರೆದು ಶೈವಮತ ತತ್ವವನ್ನೊಪ್ಪಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಬಂಧಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಭೇದವುಂಟಾಗಿ ರಾಮಾನುಜರು ತಮಗೆ ಪ್ರಾಣಾಪಾಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ಶ್ರೀರಂಗದಿಂದ ಹೊರಟು ಮೇಲ್‌ನಾಡು ಈ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಇಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವಿದ್ವತ್ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಜೈನರಿಗೂ, ರಾಮಾನುಜರಿಗೂ ವಾದವಿವಾದವುಂಟಾಗಿ ರಾಮಾನುಜರು ಜಯಿಸಿ ಬಂದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯ ರಾಜನಾದ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನು ಶಿಷ್ಯನಾದನು. ಅವನ ಸಹಾಯದಿಂದ ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರವನ್ನೂ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಮಾಡಿ ಇಲ್ಲಿ ೧೨ ವರ್ಷಗಳಿದ್ದು ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದರು.

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರವೇದಾಂತ' ತತ್ತ್ವಗಳು–ಚಿತ್ತು (ಜೀವರಾಶಿ), ಅಚಿತ್ತು= ಜಡಪದಾರ್ಥ, 3 ಈಶ್ವರ = ಪರಾತ್ಪರವಸ್ತು ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಎಂಬ ಈ ಮೂರು ತತ್ವಗಳು ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು ಸಕಲಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಸರ್ವ

ಶಕ್ತನು, ಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನನು- ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರೀಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣ ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಮಾಡಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು–

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು ಆಳ್ವಾರಾಚಾರ್ಯರುಗಳು ರಚಿಸಿದ ದ್ರಾವಿಡ ಪ್ರಬಂಧ ಗಳನ್ನು ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲೂ, ಮನೆಗಳಲ್ಲೂ ಪಠಿಸಲು ಆಚರಣೆಗೆ ತಂದರು. ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ವೇದಾಂತಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದು ೧೨೦ ವರ್ಷಗಳು ಬಾಳಿದವರಾದರು.

ಕೂರತ್ತಾಳ್ವಾನ್— ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಸನ್ನಿಧಿ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕೂರತ್ತಾಳ್ವಾನ್ ಸನ್ನಿಧಿ ಇರುವುದು (ಶ್ರೀವತ್ಸಾಂಕಮಿಶ್ರರು) ಪದ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವರು. ಉಪದೇಶಮುದ್ರೆ-ಋಷಿರೂಪ-ಚೋಳರಾಜನು ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾ ಚಾರ್ಯರು ಶೈವತತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿದಾಗ ರಾಮಾನುಜರಿಗೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಯಾಗಿ ವಾದಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದ ಚೋಳರಾಜನಿಗೆ ಕೋಪವುಂಟಾದುದರ ಫಲ ವಾಗಿ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರು. ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರಿಗೆ ವೇದಾಂತಗ್ರಂಥ ಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲು ಬಲಭುಜವಾಗಿದ್ದರು. ಇವರೂ ಇವರ ಮಕ್ಕಳು ಪರಾಶರ ಭಟ್ಟರೆಂಬುವರೂ ಸೇರಿ ವೇದಾಂತ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವರು.

ಪಿಳ್ಳೈಲೋಕಾಚಾರ್ಯರು—ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯ ಸನ್ನಿಧಿ ಎಡದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಯಾಗಶಾಲೆ, ಅದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಪಿಳ್ಳೈಲೋಕಾಚಾರ್ಯರ ಸನ್ನಿಧಿ, ಬೃಹದಾಕಾರಮೂರ್ತಿ, ಪದ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವವರು. ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮುದ್ರೆ, ಮೂಲಮೂರ್ತಿ, ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿ ಒಂದೇ ವಿಧವಾಗಿರುವುದು.

ಈ ವಿಗ್ರಹವು ೧೭೫೨ ವಿರೋಧಿ ಸಂ॥ (A.D. 1829) ರಲ್ಲಿ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರಿಂದ ಪುನಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಈ ವಿಗ್ರಹವು ಎಲ್ಲಿದ್ದಿತೆಂದು ತಿಳಿಯಬರಲಿಲ್ಲ.

ಪರಿಚಯ—ಈ ಮಹಾತ್ಮರು ಆಜೀವ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳು – ಶ್ರೀರಂಗ ವಾಸಸ್ಥರು. ಶ್ರೀರಂಗದ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಮಹಮ್ಮದೀಯರಿಂದ ಅಪಾಯವುಂಟಾದಾಗ ಅವರನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಪರಮಪದಿಸಿದರು. ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವರು–

ತಿರುಕಚ್ಚಿನಂಬಿ—ಸುದರ್ಶನಾಳ್ವಾರು ಸನ್ನಿಧಿ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವುದು. ಸ್ಥಿತ ಮೂರ್ತಿ=ಸಮಭಂಗದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವ ರೂಪ—ಅಂಜಲಿಹಸ್ತವು ಈಮಹಾತ್ಮರಿಂದ ರಾಮಾನುಜರು ನಾರಾಯಣ ಪರತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ಜ್ಞಾನಾನುಷ್ಠಾನ ವಂತರು. ಇವರು ಮದರಾಸ್ ಹತ್ತಿರ ಪೂಂದಮಲ್ಲಿ ಎಂಬುದು ಇವರ ಜನ್ಮ ಸ್ಥಳವು. ಕಾಂಚೀವರದರ ಕೈಂಕರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸದಾ ನಿರತರಾದವರು—

ನಾಥಮುನಿ ಆಳವಂದಾರು— ಲಕ್ಷ್ಮೀಅಮ್ಮನವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ನಾಥಮುನಿ ಆಳವಂದಾರ್ರು ಮೂರ್ತಿಗಳಿವೆ.

ನಾಥಮುನಿಗಳು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರಿಗೆ ಪ್ರಥಮಾಚಾರ್ಯರು. ಆಳ್ವಾರುಗಳು ರಚಿಸಿದ ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಚಾರಮಾಡಿದವರು—

ಆಳವಂದಾರ್ರು— ಇವರು ನಾಥಮುನಿಗಳ ಮಗನಮಗ—ವಯಸ್ಸಾದ ಮೇಲೆ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ವೇದಾಂತಸಂಪ್ರದಾಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವರು—

ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ರು—ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀಅಮ್ಮನವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ರ ಶಿಲಾಮೂರ್ತಿ ಒಂದಿರುವುದು.

ರಾಜಕೀಯ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಶಿವದೇವಾಲಯವು ಅಳಿದಮೇಲೆ ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ರವರ ಮೂಲವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಮಾಡಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ ಪೂಜಾ ಉತ್ಸವಾದಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಬರುವರು – ಭದ್ರತೆಗಾಗಿ ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿಯನ್ನು (ಲೋಹಮೂರ್ತಿ) ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಜಯವಿಜಯರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ರು ಮತ್ತು ತಿರುಮಂಗೈಯಾಳ್ವಾರ್ರ ಉತ್ಸವ ವಿಗ್ರಹ ವನ್ನು ಇಟ್ಟಿರುವರು—

ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರು ತಿರುವಾಯ್ಮೊಳಿ ಎಂಬುದಾಗಿ ಭಗವಂತನ ಗುಣಗಾನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾವಿರ ದ್ರಾವಿಡ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವರು. ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಮೂಲಪುರುಷರು. ತಿರುಮಂಗೈಯಾಳ್ವಾರವರು ಸಹ ಒಂದು ಸಾವಿರ ದ್ರಾವಿಡ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿದವರು. ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರರು ಪದ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವರು. ಉಪದೇಶಮುದ್ರೆ—ತಿರುಮಂಗೈ ಯಾಳ್ವಾರ್ರು ಸ್ಥಿತರೂಪ—ಕತ್ತಿಗುರಾಣಿ ಹಿಡಿದಿರುವರು. ಈಗ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಶಿಲಾಮೂರ್ತಿ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ರು ಯಾವಾಗ ಯಾರಿಂದ ಯಾವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ರಾದರು ? ಕುಣಿಗಲ್ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿರುವ ೨೧೦ನೇ ನಂ. ಶಾಸನದ

ಪ್ರಕಾರ ಶ್ರೀಶೈಲ ಗುರು ಎಂಬುವರಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ವಿಗ್ರಹ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಅವರ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಶ್ರೀಶೈಲಾರ್ಯರಿಂದ ಅಧ್ಯಯನೋತ್ಸವ ಆರಂಭವೆಂದು ಆ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಅಧ್ಯಯನೋತ್ಸವವು ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಮಂಟಪದಲ್ಲೇ ಆರಂಭವೆಂದೂ ತಿಳಿಸುವುದು.

ಈ ಶ್ರೀಶೈಲ ಗುರು ಯಾರು ? ಕಾಲ ಯಾವುದು ?

ಶ್ರೀಶೈಲಾರ್ಯರ ಕಾಲ ತಿಳಿಯಬರಲಿಲ್ಲ

ಆಂಡಾಳ್ – ಗೋದಾದೇವಿ – ಶೂಡಿಕೊಡುತ್ತ ನಾಚ್ಚಿಯಾರ್

ನಮ್ಮ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಆಂಡಾಳ್ ಸನ್ನಿಧಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು ಹೊಸದಾಗಿ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವಾಗ ಶೂಡಿ-ಕೊಡುತ್ತ ನಾಚ್ಚಿಯಾರ್ ಶಿಲಾವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲದೆ ೧೨ ಆಳ್ವಾರು ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವಾಗ ಆಂಡಾಳ್ (ಲೋಹ ವಿಗ್ರಹ) ವಿಗ್ರಹವನ್ನೂ ಮಾಡಿಸಿದರು.

ಪ್ರಕೃತ ಆಂಡಾಳ್ ಶಿಲಾವಿಗ್ರಹವು ಒಂದಡಿ ಎತ್ತರವಿದ್ದು. ಪೂಜೆ ಇಲ್ಲದೆ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಾಕಾರ ಕತ್ತಲ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿರುವುದು. ಆಂಡಾಳ್ ಲೋಹ ವಿಗ್ರಹವೇನಾಯಿತೆಂಬುದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆಂಡಾಳ್ ಶೂಡಿಕೊಡುತ್ತ ನಾಚ್ಚಿಯಾರ್ ಉತ್ಸವವು ವರ್ಷ ತಿರುನಕ್ಷತ್ರಕ್ಕೆ ೬೦ ವರಹಗಳು ಖರ್ಚು ಕಂಡುಬರುವುದು. ಪಾಂ. ಪು. ೧೨೮ (A.D. 1564 ರಲ್ಲಿ) ತದನಂತರ ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ? ಅಂತರಿತವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತ ಆಂಡಾಳ್ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮೀಅಮ್ಮನವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲೇ ನಡೆಸುವರು.

ಪರಿಚಯ— ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದ ಶ್ರೀವಿಲ್ಲಿಪುತ್ತೂರು ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಚಿತ್ತರೆಂಬ ಮಹನೀಯರು ಅಲ್ಲಿಯ ವಟಪತ್ರಶಾಯಿ ದೇವರಿಗೆ ನಂದನವನ ಪುಷ್ಪಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿಯ ರಾಜ ವಲ್ಲಭದೇವರಾಯನು ಒಂದು ದಿನ ನಗರ ಶೋಧನವಾಗಿ ರಾತ್ರಿ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕಂಡು, ಅವನ ಕುಲ ಗೋತ್ರ ನಾಮವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಲು, ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸಂಪಾದಿಸುವಂತೆ ನಾಳೆ ನಮ್ಮ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಈ ದಿನವೇ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವಂತೆ, ನಮ್ಮ ಕಾಲಾನಂತರ ನಮಗೆ ಬೇಕಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲೇ ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕೆಂಬ ವೇದಾಂತ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು.

ಬೆಳಗ್ಗೆ ರಾಜನು ವೇದಾಂತ ತತ್ವ ರಹಸ್ಯವನ್ನರಿಯಲು ಪಂಡಿತರ ಸಭೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದನು. ಆಗ ವಿಷ್ಣುಚಿತ್ತರು ಹೋಗಿ ಆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣಪರತ್ವ ವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿ, ಜಯಶೀಲರಾದರು.

ಇನ್ನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಚಿತ್ತರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಯ ದೇವರು ವಟಪತ್ರಶಾಯಿ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ತಮ್ಮ ತುಳಸೀ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಅಯೋನಿಜೆಯಾದ ಶಿಶುವು ದೊರಕಿದ್ದನ್ನು ತಂದು ಗೋದೆ – ಆಂಡಾಳ್ ಎಂಬ ಹೆಸರನಿಟ್ಟು, ತಾಯಿ ಇಲ್ಲದ್ದ ರಿಂದ ಬಹು ಮಮತೆಯಿಂದ ಸಾಕಿದರು. ಗೋದೆಗೆ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ಭಗವದ್ವಿಷಯ ಭಾಗವತ ಕಥೆಗಳನ್ನೂ, ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಗೋದೆಯು ದೊಡ್ಡವಳಾಗುತ್ತಾ ಬಂದು, ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಬಂಧವಶದಿಂದ ಒಂದು ದಿನ ಗೋದೆಯು ಭಾಗವತವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ ರುಕ್ಮಿಣಿಯು ಭಗವಂತನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿದಳೆಂದು ಕೇಳಿ, ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನೇಕೆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಪತಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಬಾರದು? ಎಂಬ ಜ್ಞಾನೋದಯವುಂಟಾಯಿತು. ತಾನು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸರಿಯುಂಟೋ ? ಇಲ್ಲವೋ ? ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರಲು ವಿಷ್ಣುಚಿತ್ತರು ದೇವರಿಗಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಟ್ಟಿದ್ದ ಪುಷ್ಪಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಅವರಿಲ್ಲದ ವೇಳೆ ಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದು ಅಲಂಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ತನ್ನ ರೂಪು, ಲಾವಣ್ಯ, ಗುಣಗಳಿಂದ ತಾನೇ ಸಂತೋಷಿತಳಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಭಗವಂತನು ವರಿಸುವನೆಂದು ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಾ ತಂದೆಯು ಬರುವರೆಂಬ ಭಯದಿಂದ ಪುಷ್ಪಮಾಲೆಯನ್ನು ಕಳಚಿ ಯಥಾ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಆಳ್ವಾರು ವಿಷ್ಣುಚಿತ್ತರು ದೇವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಈರೀತಿ ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು ಒಂದುದಿನ ಪುಷ್ಪಮಾಲೆಯನ್ನು ಮುಡಿದು ಅಲಂಕರಿಸಿ ಕಳಚಿ ಇಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಖಿನ್ನರಾಗಿ ಆ ದಿನ ದೇವರಿಗೆ ಪುಷ್ಪಮಾಲೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸದೆ ಇದ್ದರು. ರಾತ್ರಿ ಅವರ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ, ಜ್ಞಾನ, ಗುಣಸಂಪನ್ನೆಯಾದ ನಿನ್ನ ಮಗಳು ಮುಡಿದು ಅಲಂಕರಿಸಿ ಕಳಚಿಯಿಟ್ಟ ಪುಷ್ಪಮಾಲೆಯೇ ತನಗೆ ಇಷ್ಟವೆಂದು ತಿಳಿಸಲು, ವಿಷ್ಣುಚಿತ್ತರು ಭಯಪಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಮಗಳು ಭೂಮಾತೆಯ ಅಂಶ ವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಆಲೋಚಿಸಿ ದೇವರು ನಿಯಮಿಸಿದಂತೆಯೇ ಗೋದೆಯು ಮುಡಿದು ಅಲಂಕರಿಸಿಕೊಂಡ ನಂತರ ಕಳಚಿ ಇಟ್ಟ ಪುಷ್ಪಮಾಲೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರು. ಆದರೆ ಗೋದಾದೇವಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಸಾದರೂ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ವಿವಾಹವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಗೋದೆಗೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ವಿರಹಿತಳಾಗಿ ತಿರುಪ್ಪಾವೆ - ವಾರಣಮಾಯಿರ ಎಂಬ ಸ್ತೋತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದಳು. ಒಂದುದಿನ ಶ್ರೀರಂಗನಾಥರು ಆಳ್ವಾರರ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ತಾನು ವಿವಾಹ ವಾಗುವಂತೆ ತಿಳಿಸಿದರು. ಆಳ್ವಾರು ಬಹು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಮಗಳನ್ನಲಂಕರಿಸಿ

ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಶ್ರೀರಂಗನಾಥರನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡುವಾಗ ಗೋದೆಯು ಶ್ರೀರಂಗನಾಥರಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾದಳು. ಗೋದೆಯು ಭಕ್ತಿಪರವಶಳಾಗಿ ಲೋಕ ಕ್ಷೇಮವಾಗಿ ಬರೆದ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ನಾವು ಪ್ರತಿದಿನ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಸಂಧಿಸಿ ಬರುತ್ತೇವೆ.

ವೇದಾಂತದೇಶಿಕರು– ಕಾಲ AD 1268–1369.

ವೇದಾಂತದೇಶಿಕರು ಕಾಂಚೀಪುರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು. ತಂದೆ ಅನಂತಸೂರಿಗಳಲ್ಲಿ ಓದಿದವರು. ಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕ, ಸಾಹಿತ್ಯ ವೇದಾಂತ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ, ಮತ ಗ್ರಂಥ ಗಳನ್ನೂ ಓದಿ ಮಹಾ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದರು. ಆಶು ಕವಿಗಳು– ಇವರ ಹೃದಯದಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಇದರಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಕವಿ ತಾರ್ಕಿಕ ಸಿಂಹ ಎಂಬ ಬಿರುದುಂಟು. ವೇದಾಂತದೇಶಿಕರು ಕವಿಗಳು– ವೇದಾಂತಿಗಳು– ವಾದಿಭಯಂಕರರು– ಅನೇಕವಾಗಿ ವೇದಾಂತ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವರು. ಇವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತುರುಷ್ಕರ ಹಾವಳಿಯಿಂದ ಶ್ರೀರಂಗ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಹಾಳಾಯಿತು. ಪಿಳ್ಳೈ ಲೋಕಾಚಾರ್ಯರೆಂಬುವರೂ. ವೇದಾಂತ ದೇಶಿಕರೂ ಸೇರಿ ಶ್ರೀರಂಗನಾಥಸ್ವಾಮಿಯನ್ನೂ ವೇದಾಂತ ಗ್ರಂಥ ಗಳನ್ನೂ ಕಾಪಾಡಿ ಬಂದರು.

ವೇದಾಂತದೇಶಿಕರು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಕೋಟೆಯಂತೆ ಪರಮತ ಖಂಡನ, ಸ್ವಮತಸ್ಥಾಪನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವೇದಾಂತ ವಾದಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಮತಕ್ಕೆ ಎರಡನೆಯ ರಾಮಾನುಜರಂತೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವರು. ಇವರು ಗೃಹಸ್ಥರು– ಪದ್ಮಾಸನ ಉಪದೇಶ ಮುದ್ರೆ– ಇವರ ಸನ್ನಿಧಿ ರಾಜಬೀದಿಯಲ್ಲಿರುವುದು.

ಮಣವಾಳಮಾಮುನಿ– (ಕಾಲ 1370–1443)

ಮೂಲ ವಿಗ್ರಹ– ಉತ್ಸವ ವಿಗ್ರಹ ಎರಡೂ ಇರುವುದು. ರಾಮಾನುಜರಂತೆ ಅಂಜಲಿ ಮುದ್ರೆ. ಪದ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವರು. ರಾಮಾನುಜರ ವಿಗ್ರಹಕ್ಕೂ ಇವರ ವಿಗ್ರಹಕ್ಕೂ ಭೇದವನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಇವರ ಶಿರಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಆದಿಶೇಷನ ಹೆಡೆಯ ಪಂಚಫಣಾಕಾರದಿಂದಲಂಕರಿಸುವರು ರಾಮಾನುಜರ ಅಪರಾವತಾರ ವೆನ್ನುವರು.

ಇವರ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಸುಮಾರು AD 1530–1564 ಈ ಮಧ್ಯೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯು.

ಪರಿಚಯ– ಈ ಮಹಾತ್ಮರು ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದ ಆಳ್ವಾರ್‌ತಿರುನಗರಿಗೆ ಸೇರಿದ ಕ್ಕಿಲ್‌ಕಡಾರಂ ಎಂಬ ಊರು ಇವರ ಜನ್ಮಸ್ಥಳವು. ಇವರು ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವನ್ನು

ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ಜೀವಮಾನವನ್ನು ಕಳೆದರು- ಆಳ್ವಾರಾಚಾರ್ಯರ ದ್ರಾವಿಡ ಪ್ರಬಂಧಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಕೊಟ್ಟು ಅನೇಕ ಸ್ವತಂತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವರು. ಇವರು ದೇವಸ್ಥಾನ ಗೃಹಗಳಲ್ಲಿ ವೇದ, ಪ್ರಬಂಧಪಾರಾಯಣ, ಸೇವಾಕಾಲ ನಡೆಯುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಿದರು. ಅವರು ಮಾಡಿದ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅದ್ಯಾವದಿ, ಪ್ರಬಂಧ ಸೇವಾಕಾಲ ನಡೆದುಬರುವುದು. ಈ ಮಹಾತ್ಮರು ತಮ್ಮ ಉಪದೇಶದಿಂದಲೂ, ಆಚರಣೆಯಿಂದಲೂ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ರಿಗೆಲ್ಲಾ ಆಚಾರ್ಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವರು.

ರಾಜಭಕ್ತ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು

ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಹಿಂದೂ ರಾಜರು ದೇವಸ್ಥಾನ, ಗುಡಿಗೋಪುರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಅಗ್ರಹಾರ, ವೃತ್ತಿ, ಮಾನ್ಯ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಜಾ. ನಿವೇದನ, ಉತ್ಸವಾದಿಗಳು ನಡೆಯಲು ಏರ್ಪಡಿಸಿರು ವುದರಿಂದ ಅವರ ಕೃತಜ್ಞತಾ ಜ್ಞಾಪಕಾರ್ಥವಾಗಿ ಅವರ ಪ್ರತಿಕೃತಿಗಳನ್ನು, ಲೋಹ ಮತ್ತು ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಮರ್ಯಾದಿಸುವುದುಂಟು.

ಅದನ್ನನುಸರಿಸಿ ನಮ್ಮ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೂ ರಾಜರ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿರುವರು.

ರಾ ಜ ಒ ಡೆ ಯ ರು- ಪ್ರತಿದಿನದ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಗೆ ಮಹಾಮಂಗಳಾರತಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ ತೇಜಸ್ಸೊಂದು ನವರಂಗದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿ ದೇವರ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾದುದನ್ನು ಗೋಷ್ಠೀ ಜನರು ಕಂಡು ವಿಷಯವೇನೆಂದು ವಿಚಾರಿಸುವಲ್ಲಿ ರಾಜಒಡೆಯರು ಪರಮಪದಿಸಿದ ರೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವರು ಮಹಾಭಕ್ತರಾದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಜ್ಞಾಪಕಾರ್ಥವಾಗಿ ಅವರ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ರಂಗಮಂಟಪದ ಕಂಭದಲ್ಲಿ ಉಂಟುಮಾಡಿ ಪ್ರತಿದಿನದ ಮಂಗಳಾರತಿ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮರ್ಯಾದೆಯು ಏರ್ಪಟ್ಟು ಅದ್ಯಾವಧಿ ನಡೆದುಬರುತ್ತಿರುವುದು.

ದೇವಸ್ಥಾನದ ಅಡಿಗೆಮನೆ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜಒಡೆಯರು ಮತ್ತು ಅವರ ನಾಲ್ಕುಜನ ಪತ್ನಿಯರು ಉಭಯಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿಯೂ, ಕೈಜೋಡಿಸಿ ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಎಲ್ಲರೂ ರಾಜಚಿಹ್ನಾಂಕಿತರಾಗಿರುವರು. ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯ ಪ್ರತಿದಿನದ ಮಹಾಮಂಗಳಾರತಿ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥ ಪುಷ್ಪಮಾಲೆ ಮರ್ಯಾದೆಯು ತಾಳಮೇಳದೊಂದಿಗೆ ಬಂದು ರಾಜಮರ್ಯಾದೆ ನಡೆಸುವರು. ಪಾಂ, ಪ್ರ. ೧೫೬

ಪೂಜಾ–ಉತ್ಸವಾದಿಗಳು

ನಮ್ಮ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪಾಂಚರಾತ್ರಾಗಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಈಶ್ವರ ಸಂಹಿತಾ, ಪಾದ್ಮ ಸಂಹಿತೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಪೂಜಾ ಉತ್ಸವಾದಿಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಸಾಧಾರಣ ವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ನಿತ್ಯಪೂಜೆ, ವಿಶೇಷಪೂಜೆ ಎಲ್ಲವೂ ಆಗಮಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ ನಡೆಸುವರು.

ಈ ಪೂಜೆಯು ಆರು ವಿಧದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದು. ಭಗವಂತನಿಗೆ ವಿಶ್ವರೂಪ ಮರ್ಯಾದೆಯಾದ ಮೇಲೆ 1. **ಮಂತ್ರಾಸನ**=ಇದರಲ್ಲಿ ದೇವರಿಗೆ ಸುಪ್ರಭಾತ ಹೇಳುವರು ಅನಂತರ 2. **ಸ್ನಾನಾಸನ**– ಇದರಲ್ಲಿ ದೇವರಿಗೆ ದಂತಧಾವನ ಅಭಿಷೇಕಾದಿಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. 3. **ಅಲಂಕಾರಾಸನ**– ಇದರಲ್ಲಿ ದೇವರಿಗೆ ಮಡಿಬಟ್ಟೆಯನ್ನುಡಿಸಿ ಪುಷ್ಪ ಆಭರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡುವರು. ಈ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವೇದ, ಪ್ರಬಂಧಪಾರಾಯಣ, ಸೇವಾಕಾಲ. ವೇದಪಾರಾಯಣ, ಮಂತ್ರಪುಷ್ಪ ಸ್ತೋತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುವರು. ಅನಂತರ 4. **ಭೋಜ್ಯಾಸನ**– ಇದರಲ್ಲಿ ದೇವರಿಗೆ ವಿವಿಧ ಭೋಜನ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಕ್ವಮಾಡಿ ನಿವೇದಿಸು ವರು. ಅನಂತರ ಐದನೆಯದಾಗಿ ಪುನಃ **ಮಂತ್ರಾಸನ**– ಇದರಲ್ಲಿ ದೇವರು ಆರಾಮವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಉಪಚಾರ ಮಾಡುವರು. ಆರನೆಯದಾಗಿ **ಪರ್ಯಂಕಾಸನ**– (ಶಯನಾಸನ) – ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಾಮಂಗಳಾರತಿ ನಡೆಸಿ, ವೇದಮಂತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರಬಂಧ ಸ್ತೋತ್ರಗಳಿಂದಲೂ. ಭಗವಂತನ ಗುಣಗಾನ ವನ್ನು ಹೇಳಿ, ನಮಗೂ ಅವನಿಗೂ ಇರುವ ಶೇಷ ಶೇಷಿಭಾವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡುವವರು ನೀವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯವರಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸಿ, ನೆರೆದ ಭಕ್ತರಾದ ಆಳ್ವಾರಾಚಾರ್ಯರುಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾದ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳು, ಆಚಾರ್ಯ ಪುರುಷರು ಆದಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಹೇಳಿ ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಕೊಡುವರು.

ಉತ್ಸವಗಳು– ನಾವು ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಲೇಬೇಕು. ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ಹೋಗಲಾಗದಿದ್ದರೆ ಪರಮ ಕಾರುಣಿಕನಾದ ಭಗವಂತನು ತಾನಾಗಿ ಬಂದು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಉತ್ಸವವನ್ನು ನಡೆಸುವರು. ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಆಗಮಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಕೆಲವು ಉತ್ಸವಗಳೂ, ಧರ್ಮದಾತ ರನ್ನನುಸರಿಸಿ ಕೆಲವು ಉತ್ಸವಗಳೂ ನಡೆಯುತ್ತವೆ.

ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ವಿವಿಧ ಆಭರಣ ಪುಷ್ಪಹಾರಗಳಿಂದಲಂಕರಿಸಿ ಪ್ರಭಾಸಹಿತವಾದ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಬಿಜಯಮಾಡಿಸಿ, ಮೇಳತಾಳ, ವಾದ್ಯ, ದೀವಟಿ, ಛತ್ರಿ, ಚಾಮರಾದಿ ಮರ್ಯಾದಾವಸ್ತುಗಳೊಂದಿಗೆ ಉತ್ಸವ ಮಾಡುವರು,

ಈ ಉತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ **ಬ್ರಹ್ಮೋತ್ಸವವು** ಪ್ರಧಾನವಾದುದು. ನಮ್ಮ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ಜಯಂತಿದಿನವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಒಂಭತ್ತು ದಿನಗಳಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ ಮೊದಲನೇ ದಿನ ಧ್ವಜಾರೋಹಣ, ನಾಲ್ಕನೆಯ ದಿನ ವಯಿರಮುಡಿ ಕಿರೀಟಧಾರಣೋತ್ಸವ, ಏಳನೆಯ ದಿನ ರಥೋತ್ಸವ ಒಂಭತ್ತನೆಯ ದಿನ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ಜಯಂತಿ **ಅವಭೃತೋತ್ಸವ**– ಈ ರೀತಿ ನಡೆಯುವುದು. ಪ್ರತಿದಿನ ಎರಡು ವೇಳೆಯೂ ವಿವಿಧ ವಾಹನಗಳಿಂದ ಉತ್ಸವ ನಡೆಸುವರು.

ಅಂತೆಯೇ ಕೃಷ್ಣರಾಜೋತ್ಸವ, ಕೃಷ್ಣರಾಜಮುಡಿ, ಮಕರ ಶುಕ್ಲ ಪುನರ್ವಸು ಉತ್ಸವ– ಪವಿತ್ರೋತ್ಸವ, ಅಷ್ಟತೀರ್ಥ, ಭಾಷ್ಯಕಾರ ತಿರುನಕ್ಷತ್ರ ಮುಂತಾಗಿ ಅನೇಕ ಉತ್ಸವಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ.

ಅಂಥ ಉತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮೋತ್ಸವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗಜೇಂದ್ರಮೋಕ್ಷ ಎಂಬ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜರು ಏರ್ಪಡಿಸಿದರು. ಈ ಉತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದ ಭಕ್ತರು ಯಾತ್ರಿಕರಿಗೆ ಅನ್ನದಾನ ನಡೆಸುವರು.

ಆಭರಣಗಳು – ಆರಾಧನ ಪಾತ್ರೆಗಳು

ಶ್ರೀಯತಿರಾಜಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಶ್ರೀಶೆಲ್ವಪಿಳ್ಳೆ ದೇವರಿಗೆ ಹೃದಯ ದಲ್ಲಿರುವ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು 1140–1186 ಈ ಮಧ್ಯೆಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಯಬರುವುದು.

ಸಂಪತ್ಸುತಸ್ಯ ಯದುಭೂದರ ಮಂಗಳಸ್ಯ
ಯೇವಸ್ಯತನ್ನತ ಹರೇರನಪಾಯಿನಿ ಶ್ರೀಃ
ತಂಯೋಗಿನಂ ಯತಿವರೇಣ್ಯ ನಿಯೋಗ ಲಬ್ಧ
ಸಂಪತ್ಕುಮಾರ ಪದಮನ್ವಹ ಮಾಶ್ರಯಾ ಮಃ ।

ಶಕ ೧೩೮೦ ಬಹುಧಾನ್ಯ ಸಂ॥ (2–12–1458) ಮಹಾಪ್ರಧಾನ **ತಿಮ್ಮಣ್ಣ ದಂಡನಾಯಕರೂ,** ಅವರ **ಪತ್ನಿ ರಂಗನಾಯಕಮ್ಮನೂ** ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣ ಚೆಲ್ವಪಿಳ್ಳೆಯವರಿಗೆ ರತ್ನಾಭರಣ, ಸುವರ್ಣಮಂಟಪ, ರಜತ ಪರ್ಯಂಕಾದಿಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿರುವರು. ಪಾಂ. ಪು. ೧೭೯

ರಾಜಒಡೆಯರು 1. 7. 1614ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಚಲುವರಾಯಸ್ವಾಮಿಗೆ ಅಮೂಲ್ಯ ರತ್ನಗಳಿಂದ ನೂತನವಾಗಿ ವಯಿರಮುಡಿಯಂತಿರುವ **ರಾಜಮುಡಿ**

ಎಂಬ ಕಿರೀಟವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮೋತ್ಸವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಯಿರಮುಡಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿ ತೆಗೆದನಂತರ ತಾವು ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ರಾಜಮುಡಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮೋತ್ಸವವು ಬೆಳೆದನಂತರ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ಅರಮನೆಗೆ ಬರುವಂತೆಯೂ ಅಷ್ಟತೀರ್ಥ ಮುಂತಾದ ವಿಶೇಷೋತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜಮುಡಿ ಮಾತ್ರ ಹೋಗಿಬರುವಂತೆಯೂ ನಿಬಂಧನೆ ಮಾಡಿದರು. ಅಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಗೆ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ರತ್ನಕವಚವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದರು.

ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ ಒಡೆಯರು ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿ ಚಲುವರಾಯಸ್ವಾಮಿಯ ಉಭಯನಾಚ್ಚಿಮಾರರಿಗೆ ಭಂಗಾರದ ಲಂಬ ಹಸ್ತಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದರು.

ಪಾ. ಪು. ೧೬೯

ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ಚಲುವರಾಯಸ್ವಾಮಿ, ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ಶ್ರೀಯೋಗಾನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ ಇವರಿಗೆ ಚಿನ್ನಬೆಳ್ಳಿ ಅರ್ಘ್ಯ ಪಾತ್ರೆ, ಕೊಪ್ಪರಿಗೆ ನವರತ್ನ ಮಯವಾದ ಗಂಡಭೇರುಡ ಎಂಬ ಪದಕ, ಮುತ್ತಿನ ಸರಗಳು, ಹಸ್ತಾಭರಣ, ಕಂಠಾಭರಣ, ಪಾದಾಭರಣ, ಕರ್ಣಾಭರಣ ನಾಸಿಕಾ ಭರಣಗಳು, ಕಿರಿಟಾದಿಗಳು ಸಮರ್ಪಿಸಿದರು.

ರಾಜಮುಡಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಅಮೂಲ್ಯ ರತ್ನಖಚಿತವಾದ **ಕೃಷ್ಣರಾಜಮುಡಿ** ಎಂಬ ಕಿರೀಟವನ್ನು ಶಕ ೧೭೪೦ ಈಶ್ವರ ಸಂ|| (1817)ರಲ್ಲಿ ಚಲುವರಾಯ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದರು. ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಗೆ ಭಂಗಾರದ ಪಾದಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದರು.

ಪಾಂ. ಪು. ೧೭೦

ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು, ಅವರ ಪತ್ನಿಯರು, ಮುದ್ದಲಿಂಗಯ್ಯ, ಶ್ರೀಯತಿರಾಜಮಠ, ಮೈಸೂರು ದಳವಾಯಿ ದೇವರಾಜಯ್ಯ ಅವರು, ಬೆಳ್ಳಿತಟ್ಟೆ ಬಟ್ಟಲುಗಳು – ಕೊಡ, ಉದ್ದರಿಣೆ, ಆರತಿತಟ್ಟೆ, ಗುಂಭಾರತಿ, ಕೊಪ್ಪರಿಗೆ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಬೆಳ್ಳಿಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿರುವರು.

ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಅಮ್ಮನವರಿಗೆ ಸುವರ್ಣಕಂಠಾಭರಣ ಮಾಡಿಸಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿದರು.

ಬಸವಲಿಂಗಯ್ಯ ಎಂಬುವರು ಚಲುವರಾಯಸ್ವಾಮಿಗೆ ಸುವರ್ಣ ವಡ್ಯಾಣ ವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿರುವರು.

ರಥ ಮತ್ತು ವಾಹನಗಳು– ನಾವು ಪೂಜಿಸಿ ಧ್ಯಾನಿಸುವ ಯಾವ ದೇವತಾ ಮೂರ್ತಿಯೇ ಆಗಲಿ ಪೂಜಾ ನೈವೇದ್ಯಗಳಿಂದ ಎಷ್ಟು ಸಂತೋಷ ಪಡುವರೋ

ಅದಕ್ಕೆ ದ್ವಿಗುಣವಾಗಿ ಪುಷ್ಪಾಲಂಕಾರ ವಾಹನಾರೋಹಣದಿಂದ ಉತ್ಸವ ಮಾಡಿದರೆ ಸಂತೋಷಪಡುವರು.

ರಥವಾಹನ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಗರುಡನೇ ಆಧಿದೇವತೆಯು. ಈ ವಾಹನ ಉತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ರಥವಾಹನವೇ ಹಿರಿದಾಗಿರುವುದು.

ಈ ರಥದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮೋತ್ಸವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಯಮಿತ ವಾಹನಗಳನ್ನೂ, ಭಕ್ತರ ಇಷ್ಟ ಬಂದ ದಿನದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟಬಂದ ವಾಹನವನ್ನೂ ಮಾಡಬಹುದು. ವಾಹನಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಗರುಡವಾಹನ ಒಂದನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ದೇವರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಾಗುವುದು. ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ವಿಮಾನ, ಭಾಸ್ಕರ, ಚಂದ್ರ, ಶೇಷ, ಸಿಂಹ, ಗರುಡ, ಗಜ, ರಥ, ಅಶ್ವ, ಮಂಟಪ, ಹಂಸ, ಶಿಬಿಕಾ ಮುಂತಾಗಿ ಅನೇಕವಿಧ ವಾಹನಗಳ ಉತ್ಸವಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ.

ಸಮರ ಭೂಪಾಲ ವಾಹನ

ಶಕ.........ಸಂ॥ (1368) **ಶ್ರೀಶೈಲಗುರು** ಎಂಬುವರು ಶ್ರೀಚಲ್ವಪಿಳ್ಳೆ ರಾಯರಿಗೆ ಸಮರ ಭೂಪಾಲವಾಹನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಧರ್ಮ.
ಪಾಂ. ಪು. ೨೧೦

ಶಕ ೧೪೪೦ ವಿರೋಧಿಕೃತು ಸಂ॥ ಆಶ್ವಯುಜ ೧೦ 24–10–1557ರಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ಚಲುವರಾಯಸ್ವಾಮಿಗೆ ಎಂಬಾರಯ್ಯ ಅಪ್ಪಯ್ಯಂಗಾರು, ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರ ನಂದ್ಯಾಲದ ತಿಮ್ಮಯದೇವ ಮಹಾ ಅರಸುಗಳೂ ಸೇರಿ ಸುವರ್ಣದ **ಗರುಡವಾಹನವನ್ನು** ಮಾಡಿಸಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿದರು. ಪಾಂ. ಪು. ೧೩೧

ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ಬೊಂಬೆರಥವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ತಿರುನಾಳು ಎಂಬ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಮಾಡಲು ಏರ್ಪಡಿಸಿ, ನಾನಾವಿಧ ಬಣ್ಣದ ವಾಹನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿದರು.
ಪಾಂ. ಪು. ೧೬೭

ವಾನಮಾಮಲೈ ಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ರಾಮಾನುಜಜೀಯರು ದಂತದ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿರುವರು.
ಪಾಂ. ಪು. ೧೬೭

ಧರ್ಮಗಳು

ಶಕ......ಸಂ॥ ( ) ರಲ್ಲಿ ಮಹಾಪ್ರಧಾನ ಛತ್ರಾಧಿಕಾರಿ ಹೆಗ್ಗಡೆ ಸುರಗಿಯ ನಾಗಣ್ಣದೇವನು ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ದೇವರಿಗೆ ಕೆಲವು ಧರ್ಮ.
ಪಾಂ. ಪು. ೧೨೪

ಶಕ ೧೧೦೨ ವಿಕಾರಿ ಸಂ॥ (1179)ರಲ್ಲಿ ಆದಪ್ಪನಾಯಕರು ಕೆರೆಯು ಕೆಳಗೆ ಒಂದು ಖಂಡುಗ, ಕಾಲುವೆ ಕೆಳಗೆ ಒಂದು ಖಂಡುಗ ಧಾನ್ಯ ಬರುವ ಗದ್ದೆ ಭೂಮಿ ಧರ್ಮ. ಚೆಲ್ವಪಿಳ್ಳೆರಾಯರ ಚೆಂಗಳನೀರಮಡುವಿನ ಸೇವೆಗೆ (ಮಡಿಬಟ್ಟೆ ಮಾಡುವುದು) ಧರ್ಮ. ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ಚಿಕ್ಕಶಿಂಗರಾಯ ನಡೆಸುವುದು.

ಶ್ರೀ. ಪ. (ಅರಕೆರೆ) ೧೦೧

ಶಕ ೧೪೪೧ ಪ್ರಮಾದಿ ಸಂ॥ ನಿಜಜ್ಯೇಷ್ಠಬಹುಳ ೩ ಬುಧವಾರ (15-6-1519) ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಿಬಸೆಟ್ಟಿಯವರ ಮಕ್ಕಳು **ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಸೆಟ್ಟಿಯವರು** ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಪುರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿನ ಹೊಸಕೆರೆಯನ್ನು 300 ಗದ್ಯಾಣಗಳಿಂದ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದ ಸೇವೆಗಾಗಿ ದೇವಸ್ಥಾನದಿಂದ ಆರು ಹರಿವಾಣಪ್ರಸಾವನ್ನು ದೇವರಿಗೆ ನಿವೇದನ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟು, ಅದರಲ್ಲಿ ದೇವಾಂಶ ಎರಡು ಭಾಗ ಹೋಗಲಾಗಿ ಉಳಿದ ನಾಲ್ಕು ಭಾಗ ತಳಿಗೆ ಪ್ರಸಾದವು ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಸೆಟ್ಟಿಯವರಿಗೆ ಸಲ್ಲುವುದು ಎಂದು ಧರ್ಮ. ಪಾಂ. ಪು ೧೩೫

ಶಕ ೧೪೫೦ ಸರ್ವಜಿತು ಸಂ॥ (28-1-1528) ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣ ಚಲ್ವಪಿಳ್ಳೆಸ್ವಾಮಿ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಅವುಬಳ ದೇವಗಳ ಮಕ್ಕಳು **ಕೃಷ್ಣರಾಯ ನಾಯಕರು** ತಮ್ಮ ನಾಯಕತನಕ್ಕೆ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯರು ಕೊಟ್ಟು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ೨೫೪ ಗದ್ಯಾಣ ವರಮಾನವುಳ್ಳ ಧರ್ಮ.

ವರಮಾನ	
ಕಾಮನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ	೫೫ ವರಹಗಳು
ಸೀಧಘಟ್ಟದ ಶೀಮೆಗೊಲ್ಲರ ಚಟ್ಟನಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮ	೫೦ "
ಮೇಲುಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಏರ್ಪಟ್ಟ ಸಂತೆಯ ವರಮಾನ	೭೦ "
ತಳವಾರಿಕೆ	೨೬ "
ಸ್ಥಳಸುಂಕ. ಅಡಕೆಸುಂಕ	೩೦ "
ರಾಯಸವರ್ತನೆ	೨೦
ಹೊಗೆ ತೆರಿಗೆ	೩
ಮೊತ್ತ—	೨೫೪ ವರಹಗಳು

ಖರ್ಚು	
ತೆಪ್ಪತಿರುನಾಳಿಗೆ	೮೦
ಪುಣಗುಕಾಪಿಗೆ	೧೫೦
ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿಗೆ ಪಾಯಸ ನಿವೇದನ	೧೦
ಶ್ರೀನರಸಿಂಹದೇವರ ಅತಿರಸ ಆರೋಗಣೆಗೆ ಇತರೆ	೧೪
	೨೫೪

ಪಾಂ. ಪು. ೧೩೪

ಶಕ ೧೪೬೭ ಕ್ರೋಧಿ ಸಂ॥ (AD 27-10-1544)
" ೧೪೬೮ ವಿಶ್ವಾವಸು ಸಂ॥ (AD15-10-1545) ರಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದ ಸದಾಶಿವರಾಯರ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ, ಅಚ್ಚುತ ಮಹಾರಾಜರೂ, ನಂದ್ಯಾಲದ ನರಸಿಂಗಯದೇವ ಮಹಾಅರಸುಗಳ ಕುಮಾರರು ನಾರಯದೇವ ಮಹಾಅರಸು ಗಳೂ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಸಕಲ ಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನೂ, ದೇಶಾಯಿ ಮುದ್ರೆ, ತಿರುವಾ ಭರಣ ವಸ್ತ್ರಭಂಡಾರ, ಹನುಮಂತಮುದ್ರೆ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಸಕಲವಾದ ಗ್ರಾಮಭೂಮಿಗಳನ್ನೂ ಅಧಿಕಾರವನ್ನೂ ಶ್ರೀಯತಿರಾಜಸ್ವಾಮಿಗಳಾದ ವೇದಾಂತಿ ರಾಮಾನುಜ ಜೀಯರ ವಶಮಾಡಿ ರಾಮನುಜಮುದ್ರೆಯುಂಗುರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅರುಳಪ್ಪಾಡು, ಶ್ರೀಶಠಕೋಪ, ತೀರ್ಥಮರ್ಯಾದೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಶಿಷ್ಯ ಪರಂಪರೆ ಯಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವುದೆಂದೂ, ದೇವರಿಗೆ ಧೂಪದೀಪ, ನೈವೇದ್ಯ ಗಳಿಗೆ ೨೦೦೦ ವರಹಗಳು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವ ಕಾವೇರಿ ತೀರದ,. 1. ಬಲ್ಲಾಳಪುರ 2. ಹೇಮಾವತೀ ತೀರದ ವರಾಹಕಲ್ಲಹಳ್ಳಿ ಇವೆರಡು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಗದ್ದೆ ಬೆದ್ದಲು ತೋಟ, ತುಡಿಕೆ, ತಳಮನೆ ಒಕ್ಕಲುಮಕ್ಕಳು, ಸುಂಕ ಸುವರ್ಣಾದಾಯ, ಕಾಡಾರಂಬ, ನೀರಾರಂಭ, ಮಗ್ಗಮನೆ, ಇನ್ನೂ ಮುಂತಾದ ಸಕಲಸ್ವಾಮ್ಯಗಳನ್ನೂ, ರಾಮನುಜಕೂಟದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ ತದೀಯಾರಾಧನೆಗೆ ಕ್ರಮವನ್ನೂ ಏರ್ಪಡಿಸಿ ತತ್ಸಂಬಂಧ ವಾಗಿ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದು ಧರ್ಮಮಾಡಿದರು.

ಪಾಂ. ಪು. ೧೨೫-೧೩೦

೧	ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ಚಲುವರಾಯಸ್ವಾಮಿಗೆ ಅಮೃತಪಡಿ, ತಿರುಪ್ಪಣ್ಯಾರದೊಂದಿಗೆ ಆರೋಗಣೆ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಯತಿರಾಜ ಮಠದಲ್ಲಿ ತದೀಯಾರಾಧನೆ	೪೧೨
೨	ನಂದಾದೀಪ – ಅಲಂಕಾರಕ್ಕೆ ವಸ್ತ್ರ	೧೫+೭೨
೩	ಶ್ರೀನಾರಾಯಣದೇವರಿಗೆ ಪುಣಗು ಕಾಪು ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರ ಪನ್ನೀರು	೩೬೦
೪	ಶ್ರೀರಾಮನುಜಾಚಾರ್ಯರ ನಿತ್ಯತಿರುಮಂಜನಕ್ಕೆ	೩೬
೫	" " ಮಾಸತಿರುನಕ್ಷತ್ರ ೧೨ಕ್ಕೆ	೬೦
೬	" " ವರ್ಷತಿರುನಾಳಿಗೆ	೬೦
೭	ಶ್ರೀಚಲ್ವಪಿಳ್ಳೆರಾಯರ ರಥೋತ್ಸವಕ್ಕೆ	೪೦
೮	ಬೃಂದಾವನ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಚರಪುಸಹ	೪೦
೯	ಧನುರ್ಮಾಸ ಪೂಜೆಗೆ	೧೫೦
೧೦	ಕ್ಷಾಮಕ್ಷೋಭೆಗಳಿಗೆ	೮೦೦

ಮೊತ್ತ ವರಹಗಳು – ೨೦೦೦

ಆಳ್ವಾರುಗಳ ಆಟು (೧೨) ತಿರುನಕ್ಷತ್ರಕ್ಕೆ ೨೦ ವರಹ ಪ್ರಕಾರ — ೩೬೦
ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರ ರಥೋತ್ಸವ ತಿರುನಾಳಿಗೆ ೮೦
ತಿರುನಂದಾವನ, ಚರಪು, ಸಂಬಳ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ — -- ೫೭
ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರ ಮಾಸತಿರುನಕ್ಷತ್ರ ೧೨ಕ್ಕೆ. ಚೂಡಿಕ್ಕೊಡುತ್ತ
ನಾಚ್ಚಿಯಾರ್ (ಆಂಡಾಳ್) ತಿರುನಕ್ಷತ್ರ ೧, ಮತ್ತು ಪೆರಿಯಜೀಯರ್
ಮಣವಾಳ ಮಾಮುನಿ ತಿರುನಕ್ಷತ್ರ ೧, ಅಂತೂ ತಿರುನಕ್ಷತ್ರ ೮೪೦
ಹದಿನಾಲ್ಕು — — ೬೦ ವರಹ ಪ್ರಕಾರ
ಏಕಾದಶಿಯ ಪುಣಗುಕಾಪು – ವರ್ಷ ೧ಕ್ಕೆ ೧೨೭

ಮೊತ್ತ ೧೪೬೪

ಉಳಿದ ಹಣದಲ್ಲಿ ಭಾಷ್ಯಕಾರರ ರಾಮಾನುಜಕೂಟ ೧೩೭
(ಶ್ರೀಯತಿರಾಜಮಠದಲ್ಲಿ) ತದೀಯಾರಾಧನೆಗೆ ಉಳಿದ ಹಣ. ...... ?

ಮೊತ್ತ ವರಹಗಳು

ಪಾಂ. ಪು. ೧೨೮

ಶಕ ೧೪೯೨ ಪ್ರಮೋದೂತ ಸಂ॥ (AD 8–3–1570)ರಲ್ಲಿ ಸದಾಶಿವ ರಾಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಗೆ ವೆಲುಗೊಂಡ, ಚಿತ್ರಕೊಂಡ ಮಹಾ ನಾಯಕರ ಮಕ್ಕಳು ರಾಯಪನಾಯಕರು ಶ್ರೀಚಲ್ವಪಿಳ್ಳೆಗೆ ಮಾಡಿದ್ದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ಥಿರಪಡಿಸಿ ಚಲ್ವಪಿಳ್ಳೆರಾಯರ ಆರೋಗಣೆ, ರಾಮಾನುಜಕೂಟದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಯತಿ ರಾಜಮಠದಲ್ಲಿ ಅನ್ನದಾನ ಎಂಬುದಾಗಿ ಕಟ್ಟುಮಾಡಿ ನಡೆಸಿದ ಧರ್ಮ.

ಪಾಂ. ಪು. ೧೩೨

ಶಕ......(   )ರಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲಾಳರಾಯರ ನಿರೂಪದ ಮೇಲೆ ದೇವರ ದಣ್ಣ ನಾಯಕರು ನಂದಾದೀಪಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಸಹಳ್ಳಿಯ ಸುಂಕ, ವರ್ತಕರ ಸುಂಕ ಇತ್ಯಾದಿ ವರಮಾನಗಳಿಂದ ದೇವರ ನಂದಾದೀಪಕ್ಕೆ ಧರ್ಮ. ಪಾಂ. ಪು. ೨೧೭

ಶಕ ೧೪೫೭ ವಿಜಯ ಸಂ॥ (5–2–1534)ರಲ್ಲಿ ಹರಿನೀಲ ಅಬ್ಬರಾಜ ಮಕ್ಕಳು ಪೆರಿರಾಜರು ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕದಲಗೆರೆಯ ಹೊಸಕೆರೆಯೂ, ದೇವ ಒಡೆಯರ ಕೆರೆಯೂ ಒಡೆದು ಖಿಲವಾದುದನ್ನು ಒಂದುನೂರು ವರಹಗಳಿಂದ ಹೊಸ ಕೆರೆಯನ್ನೂ ೧೫೦ ವರಹಗಳಿಂದ ದೇವಒಡೆಯರ ಕೆರೆಯನ್ನೂ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದುದರ ಕಾರಣ ದೇವಸ್ಥಾನದಿಂದ ಪ್ರತಿದಿನ ದೇವರಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ತಳಿಗೆ ಪ್ರಸಾದ ನಿವೇದನವಾಗಿ ಅದರಲ್ಲಿ ದೇವಾಂಶಕಳೆದು ಉಳಿದ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಕೊಡುವಂತೆ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ಧರ್ಮ. ಪಾಂ. ಪು. ೧೩೮

ಶಕ ೧೪೫೮ ಮನ್ಮಥ ಸಂ॥ (AD 15-10-1585) ಅಚ್ಯುತ ಮಹಾ ರಾಜರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಉದಯಗಿರಿ ಹರಿನೀಲ ಅಬ್ಬರಾಜಗಳ ಮಕ್ಕಳು ತಿರುಮಲರಾಜಗಳು ೧೩೦ ವರಹ, ವರಮಾನವುಳ್ಳ ಸೆಟ್ಟಿಪುರ ಮಾಲನಹಳ್ಳಿ ಇವಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕಾಲುವೆಗಳು, ನಿಲಮಂಗಲ, ಹೊಳವಳ್ಳಿ. ಕರನಾರಕಹಳ್ಳಿ. ಈ ಐದು ಗ್ರಾಮುಗಳನ್ನೂ ಚಲ್ವಪಿಳ್ಳೆರಾಯರಿಗೆ, ನಿತ್ಯಸಂಧಿ, ತೆಪ್ಪ ತಿರುನಾಳು ಚರಪು, ನಂದಾವನ ಮೊದಲಾದ ಕೈಂಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಧಾರಾಪೂರ್ವಕ ಧರ್ಮ.

ನಿತ್ಯಸಂಧಿ ಅಮೃತಪಡಿ	೭೬ ವರಹಗಳು
ತೆಪ್ಪತಿರುನಾಳು ಚರಪು	೪೮
ನಂದಾವನ ಸಂಬ್ಳಳ	೬
	೧೩೦ ವರಹಗಳು.

ಪಾಂ.ಪು. ೧೨೫

ಶಕ...... ( ) ವೀರಬಲ್ಲಾಳಚತುರ್ವೇದಿ ಭಟ್ಟರತ್ನಾಕರದ (ನಾಗಮಂಗಲ) ಗಂಗಣ್ಣನು ಮತ್ತು ಮೇಲುಕೋಟೆ ಅಶೇಷಜನಗಳೂ ಸೇರಿ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಗೆ ಧರ್ಮ. ಪಾಂ. ಪು. ೧೫೭

ಶಕ ೧೪೭೩ ಸಾಧಾರಣ ಸಂ॥(1550-51) ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ಚಲುವ ರಾಯಸ್ವಾಮಿ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರ ಅಪ್ರತಿಕಮಲ್ಲ ಮನುಬ್ರೋಲು ಚಿನದೇವ ಚೋಡ ಮಹಾಅರಸುಗಳು ತಮಗೆ ಸದಾಶಿವರಾಯರು ಕೊಟ್ಟ ಸಿಂಧಘಟ್ಟದ ಗ್ರಾಮುಗಳಲ್ಲಿನ ೪೬ ವರಹಗಳು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವ ಭೂಮಿ ಯನ್ನು ಸರ್ವಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಧರ್ಮ ನಡೆಸಿದರು. ಪಾಂ. ಪು. ೧೩೩

ಶಕ ೧೪೭೪ ವಿರೋಧಿಕೃತು ಸಂ॥ (1551) ಸದಾಶಿವ ಮಹಾರಾಜರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣದೇವರಿಗೆ ಎಂಬಾರಯ್ಯನವರ ಮಕ್ಕಳು ಮಹಾವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಪ್ಪಯ್ಯಂಗಾರಯ್ಯನವರೂ, ಮತ್ತು ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರ ನಂದ್ಯಾಲದ ತಿಮ್ಮಯದೇವ ಮಹಾಅರಸುಗಳೂ ಸೇರಿ ೫೦ ವರಹ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಯಾಗುವ ನಗುಲನಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮ ಧರ್ಮ.

ಚಲ್ವಪಿಳ್ಳೆಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ಆರೋಗಣೆ
ಪಂಚಭಾಗವತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ತದೀಯಾರಾಧನೆ, ತಿರುನಂದಾವನ
ಚಿಕ್ಕತಿರುನಾಳು ೫ನೇ ತಿರುನಾಳು ಪರಿಕರ ಸಂಭಾವನೆ ೧೫

ವರಾಹಸ್ವಾಮಿ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ ಕಟ್ಟಲೆ ದದ್ಯನ್ನ ನಿವೇದನ		೨೪
ಸಂಬಳ.	— — —	೬
ಕ್ಷಾಮಡಾಪುರಕ್ಕೆ	— —	೫
	ಮೊತ್ತ ವರಹಗಳು—	೫೦

ಪಾಂ. ಪು. ೧೩೧

ಶಕ ೧೪೮೬ ರಕ್ತಾಕ್ಷಿ ಸಂ॥ (AD 28-11-1564)ರಲ್ಲಿ ಸದಾಶಿವ ಮಹಾರಾಜರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣ ದೇವರ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರರಾದ ಹಿರೀಕೊಂಡ ಮಹಾಅರಸುಗಳೂ, ಕೋನೇಟಿರಾಜು ಮಹಾಅರಸುಗಳೂ, ಕೊಂಡರಾಜುದೇವ ಮಹಾಅರಸುಗಳೂ ಸೇರಿ ಸುಮಾರು ೩೦೦೦ ವರಹ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವ ಚನ್ನಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ, ಹೊಂಗನೂರು 2 ಕುಡಿಪುರ 3 ನೀಲಸಮುದ್ರ, 4 ಓರಣಪುರ, 5 ಹೊನ್ನುಡಿಗೆ. 6 ಅಣಪನಹಳ್ಳಿ. 7 ಅರ್ನೇಹಳ್ಳಿ, 8 ಸೆಣಬಿನಹಳ್ಳಿ, ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ತೋಟ, ತುಡಿಕೆ, ಗದ್ದೆ, ಬೆದ್ದಲು, ಕಳಮನೆ, ಒಕ್ಕಲು ಮಕ್ಕಳು, ಸುಂಕ, ಸುವರ್ಣಾದಾಯ, ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಸಕಲ ಸ್ವಾಮ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಭೂದಾನ ಧರ್ಮ ಮಾಡಿಬಂದರು.

ನಂದಾದೀಪ – ನಂದನವನ – ಪುಷ್ಪಕೈಂಕರ್ಯ

ಶಕ ೧೦೭೮ ಯುವ ಸಂ॥ ತೈಮಾಸ = ಮಕರಮಾಸ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ ಸೋಮವಾರ (1156) ಹೊಯ್ಸಳನಾರಸಿಂಹನು ತಿರುನಾರಾಯಣ ದೇವರಿಗೆ ಪುಷ್ಪಕೈಂಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ತಿರುನಂದಾವನ ಕೈಂಕರ್ಯಕ್ಕೆ ಧರ್ಮ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಈ ನಾರಸಿಂಹನು ಮೂರನೆಯ ನಾರಸಿಂಹನಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಶಕ ೧೧೯೮ ಯುವ ಸಂ॥ (1276) ಆಗುವುದು, ಪಾಂ. ಪು. ೧೨೧

ತಿರುಮಲೈನಂಬಿ ತಿರುನಂದಾವನ ಎಂಬ ಒಂದು ನಂದನವನವಿತ್ತು ಕಾಲ?

ಪಾಂ.ಪು. ೧೮೦

ಶಕ ೧೪೬೬ ಕ್ರೋಧಿ ಸಂ॥ ಕಾರ್ತಿಕ ಶುದ್ಧ ೧೨ (27-10-1544) ಶಕ ೧೪೬೭ ವಿಶ್ವಾವಸು ಸಂ॥ ಕಾರ್ತಿಕ ಶುದ್ಧ ೧೦ (15-10-1545) ರಲ್ಲು ನಂದ್ಯಾಲದ ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರ ಮಹಾ ಅರಸುಗಳು ದೇವರ ನಂದಾದೀಪಕ್ಕೆ ಧರ್ಮ.

ಪಾ. ಪು. ೧೨೯–೧೩೦

ಶಕ ೧೪೬೩ ವಿರೋಧಿ ಸಂ॥ ಆಶ್ವಯುಜ ಬ ೧೦ (24-10-1541)ರಲ್ಲಿ ಸದಾಶಿವ ಮಹಾರಾಜರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀತಿರುನಾರಾಯಣ ದೇವರ ಪುಷ್ಪಕೈಂಕರ್ಯ

ಕ್ಕಾಗಿ ಕಲ್ಯಾಣಿ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಪಂಚಭಾಗವತ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದಂತೆ ಅಪ್ಪಯ್ಯಂಗಾರು ಮತ್ತು ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರ ನಂದ್ಯಾಲದ ತಿಮ್ಮಯದೇವ ಅರಸುಗಳು ಸೇರಿ ಪುಷ್ಪಕೈಂಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ನಂದಾವನವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ಧರ್ಮ. ಪಾಂ. ಪು. ೧೩೧

ಶಕ ೧೫೦೪ ವಿಷು ಸಂ॥ ವೈಶಾಖ ಬ ೫ ಯಲ್ಲು (1581) ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರ ರಾಮರಾಜಯ್ಯ ದೇವರು ವಾಬಜಮ್ಮಗಾರು ಪುಷ್ಪಕೈಂಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ತಿರುನಂದಾವನ ಧರ್ಮ.

ಪಾಂ. ಪು. ೨೧೩

ಶಕ ೧೩೫೪ ವಿರೋಧಿಕೃತು ಸಂ॥ ಮಾಘ ಬ ಸಪ್ತಮಿ (1432)ರಲ್ಲಿ ದೇವರಾಜ ಉಡೈಯ ಎಂಬವರು ನಂದಾದೀಪ ಮತ್ತು ತಿರುಮಾಲೆ ಪುಷ್ಪ ಕೈಂಕರ್ಯಕ್ಕೆ ಧರ್ಮ.

ಪಾಂ. ಪು. ೧೫೨

ಬೆಳಗೊಳದ ಅಕ್ಕಚ್ಚಿಪೆರಂದೇವಿ ಎಂಬುವವರು ತಿರುನಾರಾಯಣ ದೇವರ ನಿತ್ಯ ತಿರುಮಾಲೆ, ಪುಷ್ಪವೈಂಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಗದ್ದೆಭೂಮಿ ಧರ್ಮ ಈ ಧರ್ಮವು ತಿರುಕ್ಕಣ್ಣ ಜೀಯರ ಮೂಲಕ ನಡೆಯುವುದು. ಪಾಂ. ಪು. ೧೭೮

ಶಕ ೧೩೬೧ ದುರ್ಮತಿ ಸಂ॥ (1441)ರಲ್ಲಿ ತಿರುನಾರಾಯಣದೇವರಿಗೆ ನಂದಾದೀಪಕ್ಕಾಗಿ ಅತವಣೆಯ ತಿಮ್ಮರಸರು, ತಿಪ್ಪರಸರು ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಧರ್ಮ.

ಪಾಂ. ಪು. ೭೭

ಆಳ್ವಾರಾಚಾರ್ಯರುಗಳಿಗೆ ಧರ್ಮ

ನಾಮುದಗರುಡದೇವರು ಶಕ ೧೧೮೨ ಅಥವಾ ೧೨೪೨ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಿ ಸಂ॥ (1259–1319)ರಲ್ಲಿ ಮಾದಪ್ಪದಂಡನಾಯಕರೂ, ಇಮ್ಮಡಿರಾಹುತರಾಯರೂ ತಿರುಮಣಪೆರುಮಾಳಿಗೆ (ನಾಮದಗರುಡ ದೇವರು) ಕೆಲವು ಭೂಮಿ ಧರ್ಮ. ೧೮೫

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಧರ್ಮ

ಶಕ 1601 ಕಾಲಯುಕ್ತಿ ಸಂ॥ ಆಷಾಢ ಶುದ್ಧ ೧೧ ಪವಿತ್ರೋತ್ಸವಕಾಲ. (A. D. 20–6–1678) ಚಿಕ್ಕದೇವ ಮಹಾರಾಜರು ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ಕೌಶಿಕ ಗೋತ್ರದ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ **ಅಳಹಿಯ ಶಿಂಗರಯ್ಯಂಗಾರ ಆರ್ಯರು** ದೊಡ್ಡ ದೇವರಾಜಒಡೆಯ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಭಾರತಕಾಲಕ್ಷೇಪವನ್ನು ಹೇಳಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಶ್ರವಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜರು ಅವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ನರಸೀಪುರದ ಹೋಬಳಿ ಮದರಗೆರೆಗೆ ಸೇರಿದ ನಾಟನಹಳ್ಳಿ, ಬೀರುಬಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ನಾಟನಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ತಾವೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬೀರುಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮವನ್ನು

ತಾವು ಏರ್ಪಡಿಸಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ತಿರುನಕ್ಷತ್ರ ಹತ್ತುದಿವಸದ ವಾಹನ. ರಥೋತ್ಸವ, ಮಂಟಪಸೇವೆ ಚರಪುಕಾಣಿಕೆ ಮುಂತಾದ ಸೇವೆಗಳಿಗಾಗಿ ತಿರುನಾರಾಯಣದೇವರ ಶ್ರೀಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಧರ್ಮಶಾಸನ ಬರೆದರು. ಈಗಲೂ ಈವಂಶೀಯರಿಗೆ ಮಾಲೆ, ಶಠಕೋಪ, ಅಗ್ರತೀರ್ಥ ಮರ್ಯಾದೆ ನಡೆದುಬರುತ್ತಿದೆ. ಕೃ. ಪೇ. 16 ಪಾಂ. ಪು, 149

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ತಿರುನಕ್ಷತ್ರ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಇವರೇ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ರೆಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದು ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ವರ್ಷ ತಿರುನಕ್ಷತ್ರ ಮತ್ತು ರಥೋತ್ಸವ ಮಾತ್ರ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅದನ್ನು ಹತ್ತು ದಿನಗಳ ಉತ್ಸವವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಭ್ರಮ ಮಾಡಿದರು. ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಪಾಂ. ಪು. ೧೩೦

ಶಕ ವಿಷು ಸಂ॥ ಅಧಿಕ ಶ್ರಾವಣ ಶುದ್ಧ ೫ (6-7-1581) ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರ ರಾಮರಾಜಯ್ಯನವರ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ತಿರುವೆಂಕಟಪ್ಪನಾಯಕ ಅಯ್ಯನವರು ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಚಿಲುಕುರ್ಲಿ (ಚಿನಕುರುಳಿ) ಗ್ರಾಮ ಸರ್ವಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಭೂಮಿ ಧರ್ಮ. ಪಾಂ. ಪು. ೫೦

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಸದಾ ಧರಿಸಲು ಬಂಗಾರದ ತ್ರಿದಣ್ಡವನ್ನು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಶ್ರೀಯೋಗಿ ಪಾರ್ಥಸಾರಥಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ಯರು ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಧರ್ಮ.

ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಧರ್ಮ ಶಕ ೧೨೯೨ ಸೌಮ್ಯ ಸಂ॥ ಆಶ್ವಯುಜ. ಶುದ್ಧ ೧೦ ಸೋಮವಾರ (12-9-1369) ಬುಕ್ಕಣ್ಣರಾಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಿರುನಾರಾಯಪುರದ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರು ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರವರಿಗೆ ನಿತ್ಯ ಆರಾಧನೆ, ಆರೋಗಣೆ, ಅಮೃತಪಡಿ ಇವುಗಳು ನಡೆಯಲು ಕುಂಬಾರಕಟ್ಟೆಗೆ ಸೇರಿದ ಮಯಿಲನಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದ ಏರಿಕೆಳಗಿನ ಭೂಮಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಧರ್ಮ.

ಪಾಂ. ಪು.

ಶಕ ೧೪೪೮ ವ್ಯಯ ಸಂ॥ (1526)ರಲ್ಲಿ ಅಚಿರಾಜ ಅವುಭಳರಾಜ ಅವರ ಮಕ್ಕಳು ವೆಂಕಟಾದ್ರಿ ಎನ್ನುವವರು ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ರು ನಿತ್ಯ ನೈಮಿತ್ತಿಕ ಸೇವೆಯು ನಡೆಯಲು ಅವುಭಳರಾಜಪುರ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಧರ್ಮ.

ಪಾಂ. ಪು. ೧೬೨

ರಾಜಕಟ್ಟಳೆ – ಅಕ್ಕಿಪಡಿತರ ಭಟವಮಾನ್ಯ — ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು **ರಾಜಕಟ್ಟಳೆ** ಎಂಬುದಾಗಿ ಮೇಲುಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವಾಸ ಮಾಡುವ ಶ್ರೀಮತಸ್ಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪ್ರತಿಒಂದು ಕುಟುಂಬಕ್ಕೂ ಸಾಕಾಗುವಂತೆ ಅಕ್ಕಿ ಪಡಿತರ ಬಟ್ಟೆ, ಪಂಚೆ, ಸೀರೆ, ವಸ್ತ್ರ ಇವುಗಳನ್ನು ದೇವಸ್ಥಾನದಿಂದ ಕೊಡುವಂತೆ ಏರ್ಪಡಿಸಿದರು.

ಕಲ್ಲುತೊಟ್ಟಿ– ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ದೊಡ್ಡ ಕಲ್ಲುತೊಟ್ಟಿಯು **ಪಂಡಿತದೇವ** ಎನ್ನುವವರ ಧರ್ಮವಾಗಿರುವುದು.

ಪಾಂ. ಪು. ೧೬೬

ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಧರ್ಮಗಳು– ಶಕ ೧೬೪೮ ವಿಶ್ವಾವಸು ಸಂ॥ (AD 10–10–1725) ರಲ್ಲು **ಕೃಷ್ಣರಾಜಒಡೆಯರು** ಆಳಶಿಂಗಪೆರುಮಾಳ್ ಅವರ ಪುತ್ರರಾದ **ಶಿಂಗಪೆರುಮಾಳ್ಅಯ್ಯಗೆ** ನಾಗಮಂಗಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಹುಲ್ಲೇನಹಳ್ಳಿ, ಕರಡಿಹಳ್ಳಿ, ಕಲನಾಥಪುರ, ಹರಳೀಕೆರೆ, ಮರಳಿಕೆರೆ, ಈ ಐದೂ ಗ್ರಾಮಗಳು ಸರ್ವಮಾನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದರು. ಪಾಂ. ಪು. ೨೧೬

ಅಗ್ರಹಾರ – ಮನೆಗಳು – ಭೂದಾನ – ವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮಗಳು

ಸೀತಾಂಬಿಕಾ ಧರ್ಮ ಅಗ್ರಹಾರ– ಶಕ ೧೩೮೩ ವಿಕ್ರಮ ಸಂ॥ (AD 1460) ರಲ್ಲು ನಾಗಮಂಗಲದ ಅಧಿಕಾರಿ ತಿಮ್ಮಣ್ಣದಂಡನಾಯಕರು ತಮ್ಮ ತಾಯಿ ಸೀತಾಂಬಿಕಾ ಅವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ೨೦ ವೃತ್ತಿ ಭೂದಾನ ಧರ್ಮ,

ಪಾಂ. ಪು. ೧೫೩

ಕುರುಕುಳವಂಪಾಡಿ ನಮಾಳ್ವಾರ್ ಅಗ್ರಹಾರ– ಶಕ ೧೩೯೨ ವಿರೋಧಿ ಸಂ॥ ಆಶ್ವಯುಜ ಬಹುಳ.........(AD 1469) ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಮಹಾರಾಜರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರಮ ಭಾಗವತೆ ನಾಚ್ಚಾರಮ್ಮನು ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯರಾದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನರಾಯರಿಂದ ತಾಮ್ರಶಾಸನದ ಮೂಲಕ ಸಣಬಿಮುಕುಳಿಯನಾಡನ್ನು ಧರ್ಮವಾಗಿ ಪಡೆದು – ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ನಂತರ ಮಹಾ ಪ್ರಧಾನ ತಿಮ್ಮಣ್ಣದಂಡನಾಯಕರು, ಯತಿರಾಜ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳು, ಐವತ್ತಿಬ್ಬರು– ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರುಗಳು ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಸಣಬಿಮುಕುಳಿಯನಾಡಿಗೆ ಸೇರಿದ ಕುರುಕುಳವಂ ಪಾಡಿಯಲ್ಲಿ ೧೩ ಗೃಹ ನಿವೇಶನ ಮತ್ತು ನಳಿನಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದೊಳಗೆ ತೆಂಕಣ ಕೋಟೆಯ ಮೇಡಿನಕೆರೆಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ೧೩ ಗೃಹ ನಿವೇಶನವನ್ನೂ ಮಾಡಿ ಒಟ್ಟು ೨೬ ಗೃಹ ನಿವೇಶನಗಳಲ್ಲಿ ನಳಿನಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಐವತ್ತಿಬ್ಬರಿಗೆ ಒಂದು ಗೃಹ

ನಿವೇಶನ. ಇತರೆ ೨೫ ಗೃಹ ನಿವೇಶನಗಳನ್ನೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಯ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಧರ್ಮ. ಅಲ್ಲದೆ ಕುಳಿಯಕೆರೆಯ ಕಾಲುವಳಿ ಪರಾಂಕುಶ ಸಮುದ್ರದ ಕೆರೆಯ ಕೆಳಗಣ ಗದ್ದೆಬೆದ್ದಲು ಭೂಮಿ ಸಹ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಧರ್ಮ.

ಪಾಂ. ಪು. ೧೬೩

ಶಕ ೧೫೩೭ ಆನಂದ ಸಂ॥ (AD 1614) ರಲ್ಲು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ರಾಜಒಡೆಯರು ತಮಗೆ ವಿಜಯನಗರದ **ವೇಂಕಟಪತಿ ರಾಜರು** ಉದಾರವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟ ಮುತ್ತೆಗೆರೆ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ನರಸಿಂಹಪುರವೆಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ೯ ಗ್ರಾಮಗಳು ಮತ್ತು ಮೇಲಿನ ೯ ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ಹಿರಿಯೂರು ಗ್ರಾಮ ವನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಹತ್ತು ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ೫೦ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಮೇಲುಕೋಟೆ ಯಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರುವ ೨೮ ಶ್ರೋತ್ರಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಧರ್ಮವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟ ಗ್ರಾಮ, ಭೂಮಿ ವಿವರಗಳು—

	ವರಹಗಳು
ಹಿರಿಯೂರು ಮುತ್ತಿಗೆರೆ ಗ್ರಾಮ (ನರಸಿಂಹಪುರ)	೧೦೦೦–೦
ಚೆನ್ನಟ್ಟಿ ಗ್ರಾಮ	೬೦೮–೦
ಕೆಂಚನಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮ	३೦೦–೦
ಹಾರಕದಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮ	३೦೦–೦
ಹಟ್ಣದ ಗ್ರಾಮ	೬೦೦–೦
ಹುನುಗನಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮ	೪೦೦–೦। ≡
ನಂಜೇನಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮ	೨೦೦–೦
ನಾಯಿಕನಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮ	೨೦೦–೦
ಹುಲ್ಲುಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮ	೨೦೦–೦
ಕೊಡಗಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮ	೨೦೦–೦

ಹತ್ತು ಗ್ರಾಮಗಳ ವರಮಾನ ಹುಟ್ಟುವಳಿ—೪೦೦೮–೦। ≡

ಶ್ರೀರ. ಪ. ೧೫೭ ತಾಮ್ರಶಾಸನವು.

ಕಂಠೀರವ ಅಗ್ರಹಾರ– (ಕಂಠೀರವ ನೃಪಾಂಬೋಧಿ ಅಗ್ರಹಾರ)

ಶಕ ೧೫೬೮ ಸರ್ವಜಿತು ಸಂ॥ (AD 1645) ರಲ್ಲು **ಕಂಠೀರವ ನರಸ ರಾಜರು** ಸುಕತೊರೆ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿದಂತೆ 1. ತೆಟ್ಟೆಕೆರೆ. 2. ಹಂಡೇಹಳ್ಳಿ.

3. ಕಾಲೇಮನಹಳ್ಳಿ. 4. ಬೀರಮನಹಳ್ಳಿ. 5. ಕಲ್ಲೀಗುಂಡಿ. 6. ಮಲ್ಲನಾಯಕನ ಹಳ್ಳಿ. 7. ಮಾರನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ ಎಂಬ ಈ ಏಳು ಉಪಗ್ರಾಮಗಳನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ, ಎಂಟು ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಧರ್ಮಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣಿ ತೀರ್ಥದ ಬಳಿ **ಕಂಠೀರವ ಅಗ್ರಹಾರ**ವೆಂಬುದಾಗಿ ಅಗ್ರಹಾರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಮನೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಸೋಪಸ್ಕರಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರಿಗೆ ಧರ್ಮ. ಗ್ರಾಮ ಭೂಮಿಗಳನ್ನು ೨೫ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ೨ ವೃತ್ತಿ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀ ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಗೆ ಉಳಿದ ೨೩ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಪಂಡಿತರುಗಳಿಗೆ ಧರ್ಮ. ಇಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹ ದೇವರಿಗೆ ೨ ವೃತ್ತಿ ಹೇಳಿರುವುದು. ಇದು ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಟಣದ ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹ ದೇವಸ್ಥಾನ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.) ವೇದವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡುವ ಪಂಡಿತರಿಗೆ ೨ ವೃತ್ತಿ ಇತರರಿಗೆಲ್ಲಾ ಒಂದೊಂದು ವೃತ್ತಿಯಂತೆ ಧರ್ಮ. ಪಾಂ. ಪು. ೨೧೪

ತೀರ್ಥ - ಪುಷ್ಕರಿಣಿಗಳು - ಕಲ್ಯಾಣಿ, ಅಷ್ಟತೀರ್ಥ

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿಯೂ, ಒಂದು ದೇವಾಲಯ, ಅದಕ್ಕೆ ಸೇರಿದಂತೆ ಒಂದು ಭಾವಿ, ಕೊಳ ಅಥವಾ ಕೆರೆ, ಅಗತ್ಯ ನಿರ್ಮಿಸಿರುವರು. ಆ ರೀತಿ ಜಲಾಶಯ ವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವಾಗ ಕೆಲವು ಲಕ್ಷಣ, ನಿಯಮಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿರುವರು. ಆರೀತಿ ನಿರ್ಮಿಸಿರುವ ಜಲಾಶಯಗಳು ಗ್ರಾಮದ ಹೊರಗಾಗಲಿ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಾಗಲಿ ಅನುಕೂಲವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸುವರು. ಆ ರೀತಿ ಜಲಾಶಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ **ವಾಪೀ, ಕೂಪ, ತಟಾಕ, ಕುಂಡ** ಎಂಬುದಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ವಿಧಗಳುಂಟು. ಅವುಗಳು ಆಕಾರಭೇದ ಮಾನಭೇದದಿಂದ ವಾಪೀ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೂ ವಿಧವೂ, ಕೂಪ ಹತ್ತು ವಿಧವೂ, ತಟಾಕ ಆರು ವಿಧವೂ, ಕುಂಡ ನಾಲ್ಕು ವಿಧವೂ ಆಗಿರುವುದು.

ನಮ್ಮ ಊರಿನಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಆಕಾರದ ಜಲಾಶಯ ಪುಷ್ಕರಿಣಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿ ಸಿರುವರು. ೧ ವರ್ತುಳಾಕಾರ, ೨ ಚತುರಶ್ರ, ಒಂದು, ಎರಡು, ಮೂರು, ನಾಲ್ಕು ಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿ ಇಳಿಯುವಂತೆ ಸೋಪಾನಮಾರ್ಗವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿರುವ ಕೊಳಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ **ನಂದಾ, ಭದ್ರಾ, ಜಯಾ, ವಿಜಯಾ** ಎಂಬ ಪಾರಿ ಭಾಷಿಕ ಹೆಸರುಗಳೂ ಉಂಟು.

ಕಲ್ಯಾಣಿ– ದೇವರಿಗೆ ಪೂಜಾಂಗವಾಗಿ ತಿರುಮಂಜನ ಅಥವಾ ಅಭಿಷೇಕ ಸ್ನಾನ, ಪಾನ, ಸಂಧ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿರುವಂತೆ ರಾಮಾನುಜರು ಕಲ್ಯಾಣಿ ಪುಷ್ಕರಿಣಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲು (1099–1103) ೨೫೦೦ ವರಹಗಳು ಖರ್ಚಾದವು.

೫೦೦ ವರ್ಷಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಯಾಣಿ ಪುಷ್ಕರಿಣಿಯು ಶಿಥಿಲವಾದುದು ಕಂಡು ಬಂದುದರಿಂದ ಮೈಸೂರು ರಾಜರಾದ **ಚಾಮರಾಜರು** ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ **ಮುದ್ದಾಜಮ್ಮಣಿ**ಯವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ AD 1633 ರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣಿ ಪುಷ್ಕರಿಣಿಗೆ ಸೋಪಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಸುತ್ತಲೂ ಕೈಸಾಲೆ ಮಂಟಪವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದರು.

ತೆಪ್ಪಕೊಳ– ಈ ಕೊಳವು ಕೋಟೆಯ ಹೊರಗೆ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ರ ಗುಡಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಚೆಲ್ವಪಿಳ್ಳೆಯವರಿಗೆ ತೆಪ್ಪವು ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಕಲ್ಯಾಣಿ ಪುಷ್ಕರಿಣಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದು. ಈ ತೆಪ್ಪಕೊಳವನ್ನು ಉದಯಗಿರಿ ನೀಲಲಅಬ್ಬರಾಜಮಕ್ಕಳು ತಿರುಮಲೆರಾಜಗಳು ಹೊಸದಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲದೆ ಚಲುವರಾಯಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಬಿಜಯಮಾಡಿಸಿ ಚರಪು ನಡೆಸಲು ೪೮ ವರಹ ವರಮಾನವುಳ್ಳ ಗ್ರಾಮ ಭೂಮಿಗಳನ್ನು ಧರ್ಮನೂಡಿದರು. ಪಾಂ. ಪು. ೧೨೫

ಅಷ್ಟತೀರ್ಥ– ಕಾರ್ತಿಕಮಾಸದಲ್ಲಿ ಯದುಗಿರಿ ಬೆಟ್ಟಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಈ ಕೊಳಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಆಯುರಾರೋಗ್ಯ, ಪುತ್ರ ಸಂತಾನ ಹೊಂದಲು ಎಂಟು ಕೊಳಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿರುವರು. 1 ವೇದಪುಷ್ಕರಿಣಿ, 2 ಯಾದವತೀರ್ಥ, 3 ದರ್ಭತೀರ್ಥ, 4 ಪರಾಶತೀರ್ಥ, 5 ಪದ್ಮತೀರ್ಥ, 6 ಮೈತ್ರೇಯತೀರ್ಥ, 7 ನಾರಾಯಣತೀರ್ಥ, 8 ಕಲ್ಯಾಣಿ– ವೈಕುಂಠಗಂಗೆ. **ದೊಡ್ಡಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು** ( ) ತಮ್ಮ ಎಂಟುಮಂದಿ ಪತ್ನಿಯರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮೇಲುಕೋಟೆ ಅಷ್ಟತೀರ್ಥ ಕೊಳಗಳನ್ನು ಒಂದಾಗುತಲೊಂದು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಮಾಡಿದರು. ತೊಣ್ಣೂರು 99

ಚಿಕ್ಕಯ್ಯನಕೊಳ– ಆ ಕೊಳವನ್ನು ಮರದೂರ ಲಕ್ಷ್ಮಣಯ್ಯನ ಮಕ್ಕಳು ಚಿಕ್ಕಯ್ಯನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಈ ಕೊಳಗಳಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಕೊಳಗಳಿವೆ.

ಪಾಂ. ಪು. ೨೧೧

ಪಂಚಭಾಗವತ ಕ್ಷೇತ್ರ– ಕಲ್ಯಾಣಿಪುಷ್ಕರಿಣಿ ಪಶ್ಚಿಮತೀರದಲ್ಲಿ ಪಂಚ ಭಾಗವತ ಕ್ಷೇತ್ರವಿದೆ.

೧ ೨ ೩ ೪ ೫

ಈ ವಿಗ್ರಹಮೂರ್ತಿಗಳು ಅರ್ಧಾಂಕಿತವಾಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಎಂಬಾರಯ್ಯ ಮತ್ತು ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರ ನಂದ್ಯಾಲದ ತಿಮ್ಮಯ್ಯದೇವ ಮಹಾ ಅರಸುಗಳು ಸೇರಿ ಪಂಚಭಾಗವತ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನ ಅನ್ನದಾನ ನಡೆಯಲು ಧರ್ಮ ಏರ್ಪಡಿಸಿದರು.

ಪಾಂ. ಪು. ೧೩೧

ಬಿಂದುಮಾಧವನ ಗುಡಿ– ಕಂಠೀರವಮಹಾರಾಜರು (1701–1711) ರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಇರುವ ಪ್ರಾಕಾರ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಸ್ವನಾಮಾಂಕಿತವಾಗಿ ಬಿಂದುಮಾಧವನ ಗುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಪೂಜಾ ನಿವೇದನಗಳಿಗೆ ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಅನೇಕ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

ಅನ್ನದಾನ - ರಾಮಾನುಜಕೂಟ - ಶ್ರೀಯತಿರಾಜ ಮಠ- ಅನ್ನದಾನ ಒಡೆಯರ ಮಠ

ಶಕ ೧೩೮೦ ಬಹುಧಾನ್ಯ ಸಂ॥ (2–12–1458) ರಲ್ಲಿ ಮಹಾಪ್ರಧಾನ **ತಿಮ್ಮಣ್ಣದಂಡನಾಯಕರ ಪತ್ನಿ ರಂಗನಾಯಕಿ** ಅವರು ದೇವಸ್ಥಾನದ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ದಡಬೆಳೆದು ಅರೂಪವಾಗಿದ್ದ ನಿವೇಶನವನ್ನು ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ತೆಗೆದು ಅಲ್ಲಿ ದೇಶಾಂತ್ರಿಮಠವಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ೨೪ ಪರಮ ವೈದಿಕ|ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನ ನಡೆಯಲು (ರಾಮಾನುಜಕೂಟ) ೮೦ ವರಹ ವರಮಾನವುಳ್ಳ ಬಲೇನಹಳ್ಳಿ, ಯಲವದಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮ ಎರಡು ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಧರ್ಮ.

ಪಾಂ. ಪು. ೧೮೯

ಶಕ .... (   ) ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯತಿರಾಜ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ನಡೆಸಿರುವ ರಾಮಾನುಜಕೂಟಕ್ಕೆ ಯತಿರಾಜಮಠಕ್ಕೆ ದೇವಸ್ಥಾನದಿಂದ ಎರಡು ತಳಿಗೆ ಪ್ರಸಾದ ಸಲ್ಲುವುದು. ಪಾಂ. ಪು. ೧೩೭

ವಿದ್ವಾಂಸರು ಎಂಬಾರಯ್ಯ ಅವರ ಕುಮಾರರಾದ ಅಪ್ಪಯ್ಯಂಗಾರ್ಯರೂ ನಂದ್ಯಾಲದ ನರಸಿಂಹದೇವ ಅರಸುಗಳ ಕುಮಾರರು ತಿಮ್ಮಯ್ಯದೇವ ಅರಸುಗಳೂ ಸೇರಿ ರಾಮಾನುಜಕೂಟದಲ್ಲಿ ತದೀಯಾರಾಧನೆ ನಡೆಸಲು ಧರ್ಮ ಏರ್ಪಡಿಸಿದರು.

ಶಕ ೧೪೯೨ ಪ್ರಮೋದೂತ ಸಂ॥ (8–3–1570) ರಲ್ಲು ಸದಾಶಿವರಾಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೆಲುಗೊಂಡ ಚಿತ್ರಕೊಂಡ ಮಹಾನಾಯಕರ ಮಕ್ಕಳು ರಾಯಪ್ಪ ನಾಯಕರು ಚೆಲ್ವಪಿಳ್ಳೆಯವರಿಗೆ ಆರೋಗಣೆ ಮಾಡಿದನಂತರ ರಾಮಾನುಜಕೂಟ (ಶ್ರೀಯತಿರಾಜ ಮಠ) ದಲ್ಲಿ ಅನ್ನದಾನ ನಡೆಯಲು ಏರ್ಪಾಡಿನ ಧರ್ಮ.

ಪಾಂ. ಪು. ೧೩೨

ಶಕ......... ನಳ ಸಂ॥ (AD1256) ರಲ್ಲು ತೆರಕಣಾಂಬಿಯ ಜನಪ ಶೆಟ್ಟಿಯವರ ಮಕ್ಕಳು ಅಳಗಿಯ ಮಣವಾಳದಾಸರಾದ **ಕೇತಿಯಪ್ಪಸೆಟ್ಟಿ**ಯವರು ರಾಮಾನುಜಕೂಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರ ಭೋಜನ ನಡೆಯಲು

.........ವನಹಳ್ಳಿ, ಕಾಮರಸಪುರ ಈ ಎರಡು ಗ್ರಾಮುಗಳನ್ನು, ಹರನಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಐದು ಖಂಡುಗ ಭತ್ತ ಬರುವ ಗದ್ದೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಧರ್ಮ.

ಪಾಂ. ಪು. ೧೮೩

ಶಕ ೧೪೬೭ ವಿಶ್ವಾವಸು ಸಂ॥ (AD 1545) ರಲ್ಲು ರಾಮಾನುಜಕೂಟದಲ್ಲಿ ತದೀಯಾರಾಧನೆಗೆ ೪೫ ಪಡಿ, **ವೇದಾಂತಿರಾಮಾನುಜಜೀಯರ ಮಠಕ್ಕೆ** (ಶ್ರೀಯತಿರಾಜಮಠ) ೧೭೬ ಪಡಿ ಅಕ್ಕಿ ದೇವಸ್ಥಾನದಿಂದ ಪ್ರತಿದಿನ ಕೊಡಲ್ಪಡುವುದು. ಈ ಧರ್ಮವು ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರ ಸಂಧ್ಯಾಲದ ನರಸಿಂಹದೇವ ಮಹಾ ಅರಸುಗಳ ಕುಮಾರರು ನಾರಯದೇವ ಅರಸುಗಳು ಸದಾಶಿವರಾಯರು ಅವರಿಗೆ ನಾಯಕತನಕ್ಕಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಭೂಮಿ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ. ಪಾಂ. ಪು. ೧೯೯

ಶಕ ೧೪೮೭ ರಕ್ತಾಕ್ಷಿ ಸಂ॥ (AD 1564) ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರ ಮಹಾ ಅರಸುಗಳ ಪುತ್ರರು, ಕೋನೇಟಿ ಮಹಾಅರಸುಗಳ ಪುತ್ರರು ಕೊಂಡರಾಜು ಜಯದೇವ ಮಹಾಅರಸುಗಳು ಶ್ರೀಚಲ್ವಪಿಳ್ಳೆ ದೇವರಿಗೆ ಗ್ರಾಮಭೂಮಿಗಳನ್ನೂ ಧರ್ಮಮಾಡುವಾಗ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರ ರಾಮಾನುಜಕೂಟದಲ್ಲಿ (ಶ್ರೀಯತಿರಾಜ ಮಠ) ಅನ್ನಸಂತರ್ಪಣೆಗಾಗಿ ೧೩೭ ವರಹ ಧರ್ಮ. ಪಾಂ. ಪು. ೧೨೮

ಶಿ ವ ಕೂ ಟ– ಶ್ರೀ ರಾ ಮಾ ನು ಜ ರು ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರವನ್ನು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದಾಗ ಮುಕ್ಕಣ್ಣಪಂ (ತ್ರಿಣೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನ) ಎನ್ನುವ ಶಿವದೇವಾಲಯುವನ್ನು ಸಹ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ಧರು. ಆಗ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ನೋಡಿ ಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ **ಶಿವಮಠದ ಸನ್ಯಾಸೀಒಡೆಯುರು** ಏರ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರು. ಪ್ರಕೃತ ವಿವರಿಸುವ ಅನ್ನದಾನ ಒಡೆಯುರ ಮಠ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ ಸಮಾರಾಧನೆಯುಂಟು. ಶಿವದೇವಾಲಯುದಲ್ಲಿ, ಶಿವಕೂಟದಲ್ಲಿ ಊಟವೂ ಉಂಟು. ಈ ಅನ್ನದಾನಒಡೆಯುರ ಮಠವೂ, ಶಿವಕೂಟವೂ ಒಂದೆಯೇ ಬೇರೆಯೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಹೇಗಾದರೂ ಇರಲಿ ಅನ್ನದಾನ ನಡೆಯುವ ಸ್ಥಳ **ಅನ್ನದಾನಒಡೆಯುರ ಮಠ** ಎಂದೇ ಕರೆಯೋಣ.

ಅನ್ನದಾನ ಒಡೆಯುರ ಮಠ

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರವನ್ನು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದಾಗ ಮುಕ್ಕಣ್ಣಪ್ಪಂ (ತ್ರಿಣೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನ) ಎನ್ನುವ ಶಿವಾಲಯುವನ್ನು ಸಹ ಏರ್ಪಡಿಸಿದರು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಅನ್ನದಾನ ಒಡೆಯುರ ಮಠವೂ ಕಟ ಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇಲ್ಲಿಯ ಅಧಿಕಾರಿ ಸನ್ಯಾಸಿಯೆ? ಅಥವಾ ಗೃಹಸ್ಥರೆ? ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಶೈವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಅನ್ನದಾನ ನಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಏರ್ಪಟ್ಟಂತೆ ಕಾಣುವುದು. ತದನಂತರ ಕಾಲದ ಚರಿತ್ರೆ ತಿಳಿಯಬರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಬಂದನಂತರ.

ಅನ್ನದಾನ ಸೆಟ್ಟಿ– ಇವನು ಆಗರ್ಭ ಶ್ರೀಮಂತ ಸರಕಾರಕ್ಕೂ ಜನಗಳಿಗೂ ಅಥವಾ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರ ಮಧ್ಯೆ ವ್ಯವಹಾರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ದಕ್ಷತೆ ಅಧಿಕಾರವುಳ್ಳವರು. ಇವರು ಅನೇಕ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನ ಅನ್ನದಾನ ನಡೆಸುವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೈದರನಾಯಕನು ತನಗೆ ವಿರೋಧವಾದ ಅಂಚೆಶಾಮಯ್ಯನನ್ನು ಹಿಂಸೆಮಾಡಿ ಅವರಿಂದ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಹನ್ನೊಂದು ಸಾವಿರ ವರಹವನ್ನು ದಂಡವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಿರ್ಬಂಧದಲ್ಲಿಟ್ಟನು. ಆಗ ಬಚ್ಚಿರಾಯ ಎಂಬುವರು (ಮಿಲಿಟರಿ ಅಧಿಕಾರಿ) ಬರಕ್ಕಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಯರು; ಈ ಅನ್ನದಾನ ಸೆಟ್ಟಿಯನ್ನೂ, ನರಸೆಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹವಾಲತಿ ಕೊಟ್ಟು ಅಂಚೆಶಾಮಯ್ಯನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದರು. ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನ ಅನ್ನದಾನ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅನ್ನದಾನ ಮಠವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯು. ಮೇಲುಕೋಟೆ ಅಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಇವರು ಪ್ರತಿದಿನ ನೂರಾರು ಮಂದಿಗೆ ಅನ್ನದಾನ ಮಾಡಲು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದರು.

ವರ್ಣರಂಜಿತ ಚಿತ್ರಗಳು

ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಎದುರಿಗಿರುವ ಶ್ರೀಯತಿರಾಜಮಠದ ನವರಂಗದಲ್ಲಿ ವರ್ಣ ಚಿತ್ರಗಳು ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಚಿತ್ರವನ್ನು ಬಹು ಅಂದವಾಗಿಯೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿಯೂ ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ನಾಲ್ಕು ದಿವ್ಯದೇಶಗಳ ದೇವರುಗಳು, ಮದರಾಸ್ ತಿರುವಲ್ಲಿಕ್ಕೇಣಿ ಪಾರ್ಥಸಾರಥಿ, ಶ್ರೀರಾಮ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ, ಆಚಾರ್ಯರುಗಳು, ವಟಪತ್ರಕೃಷ್ಣ, ರಾಮಾನುಜ ಸಂಪತ್ಕುಮಾರ ಈ ವರ್ಣ ಚಿತ್ರಗಳು 1914 ರಲ್ಲಿ ಆಗಿನ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀದಾಮೋದರಂಕುಟ್ಟಿತಂಬಿ ಆಳಶಿಂಗರ ಜೀಯರ್‌ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಬಹುದ್ರವ್ಯ ವ್ಯಯದಿಂದ ಬರೆಸಿದರು. ಈಗ ಶಿಥಿಲಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವುದು.

ದೇವದಾಸಿ– ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮನೋರಂಜನೆಯೂ ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಗ. ಅದರಲ್ಲಿ ನೃತ್ಯ, ಗೀತ, ವಾದ್ಯಗಳು ಅತಿಮುಖ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದರು. ಇವುಗಳನ್ನು ಕಲಿತು ಜನರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವ ಒಂದು ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕೈಕೊಂಡವರಿಗೆ ಗಣಿಕೆಯರೆಂದು ಹೆಸರು. ಇವರೂ ಸಹ ಇದರೊಡನೆ ರಸಿಕರಂಜನ ವೃಂದದ ದೇಹತೃಷೆಯನ್ನೂ ತಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೂ ವೇಶ್ಯಾವೃತ್ತಿಯು ಗಂಭೀರವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅವರನ್ನು ಜನರು ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪುರಾಣ ಇತಿಹಾಸಗಳಲ್ಲೂ, ಅನೇಕ ಚರಿತ್ರೆ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವೇಶ್ಯೆಯರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ಚರ್ಚೆ, ವಿಚಾರಗೋಷ್ಠೀ ಮೊದಲಾದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಆ ವೇಶ್ಯಾವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಧರ್ಮ ಸಮ್ಮತವಾದ ಕ್ರಮವಿರುವುದು,

ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ ದೇಹ ವಿಕ್ರಯವೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಬಂದು ಕಲಾವಿದೆಯರೆಲ್ಲರೂ ಈ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು.

ಇಂಥಹವರ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಾಧನೆಗೆ ಪೂರ್ವೀಕರು ಒಂದು ದಾರಿತೋರಿಸಿದರು. ಅದೇ **ದೇವದಾಸಿ** ಎಂಬ ವೃತ್ತಿ. ಆಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ನಿತ್ಯ ಪೂಜಾ ಉತ್ಸವ ಮೊದಲಾದ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಇವರಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿದರು. ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಆಗಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರುವುದು.

ಗಣಿಕಾ ವಂಶಸ್ಥರಾದ ಈ ದಾಸಿಯರಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾದ ದೀಕ್ಷಾಸಂಸ್ಕಾರ ವನ್ನು ನಡೆಸಿ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನೇಮಿಸುವಾಗ ಅವರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಏಳು ವಿಧಗಳುಂಟು.

1 **ದತ್ತಾ**– ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಿತಳಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಗುಡಿಸಿ, ಸಾರಿಸಿ ರಂಗೋಲೆಯನ್ನಿಡತಕ್ಕವಳು.

2 **ಕ್ರೀತಾ**– ಕೈಂಕರ್ಯಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಅಥವಾ ದ್ರವ್ಯ ಲೋಭದಿಂದಲೋ ಮನೆಯವರಿಂದ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬರತಕ್ಕವಳು.

3 **ಭೃತಾ**– ಕುಟುಂಬದ ರಕ್ಷಣಾ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬರ ತಕ್ಕವಳು. ಭೃತಕಾ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವಳು.

4 **ಭಕ್ತಾ**– ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಬಂದು ಆಲಯದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕಾರಕರ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದಿ ದೇವಸ್ಥಾನದಿಂದ ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕವಳು.

5 **ವೃತಾ**– ಆಲಯದಲ್ಲಿ ದಾಸಿಯಾಗಿದ್ದು ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿ ಪುನಃ ಆಹ್ವಾನಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಬರತಕ್ಕವಳು.

6 **ಅಲಂಕಾರದಾಸಿಕಾ**– ಅಲಂಕಾರದಾಸಿಯು ಕಲಾನಿಪುಣೆಯಾಗಿಯೂ, ಸುಂದರಿಯಾಗಿಯೂ, ದೈವಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವಳಾಗಿಯೂ, ಇರುವುದರೊಂದಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ರೀತಿ ಸಂಗೀತ ನಾಟ್ಯಕಲೆಗಳನ್ನು ಗುರುಗಳಹತ್ತಿರ ಕಲಿತು ಅಲಂಕಾರಯುತಳಾಗಿ ದೇವಸ್ಥಾನದಿಂದ ಅಥವಾ ರಾಜನಿಂದ ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕವಳು.

7 **ರುದ್ರಗಣಿಕಾ**– ರುದ್ರಗಣಿಕೆಯರು ಕುಂಭಾರತಿ ಮತ್ತು ಗೀತನೃತ್ಯ ವನ್ನು ನಡೆಸತಕ್ಕವರು. ಇವರು ಈಗ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದವರೆಲ್ಲರೂ ದೇವಸ್ಥಾನದಿಂದ ಪಾಂಚರಾತ್ರ, ಶೈವಾಗಮಗಳ ರೀತಿಯಾಗಿ "ದೇವದಾಸೀ" ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದುವರು. ಈ ದೇವದಾಸಿಯರ ಮಕ್ಕಳು, ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಲಯದಲ್ಲೇ ಮಾಂಗಲ್ಯ ಧಾರಣೆ, ವಿವಾಹವನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವುಂಟು. ಇವರ ವೇಷವು ದ್ರಾವಿಡ ಸ್ತ್ರೀಯರ ವೇಷ (ಒಳಕಚ್ಚೆ) ಅಥವಾ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ದೇಶಸ್ಥರಂತೆ (ಹೊರಕಚ್ಚೆ) ಕಟ್ಟಿರಬೇಕು. —ಶೈವಾಗಮಸಾರ ಗ್ರಂಥ

ದೇವಸ್ಥಾನದ ಕೈಂಕರ್ಯಪರರು

ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕೈಂಕರ್ಯಪರರು ಎಷ್ಟು ಜನರಿರುತ್ತಾರೆ ಅವರ ಕಾರ್ಯಗಳೇನು ?

೧. ದೇವರು- ದೇವರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ದರ್ಶನಮಾಡಿ ಅವನಿಗೆ ತಲೆಬಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಅವನ ಸ್ತೋತ್ರನಾಮಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಅವನ ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಹೊಂದುವ ಭಕ್ತರಾದ ನಮ್ಮನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಚರಾಚರ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೇ ಕಾಪಾಡುವ ಸರ್ವಗುಣಸಂಪನ್ನನೂ, ಸರ್ವಶಕ್ತನೂ ಆದ ಪರಮಾತ್ಮ ದೇವರು.

೨. ಅರ್ಚಕರು- ಆರಾಧಕರು — ಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯರು- ಇವರು ಭಗವಂತನ ಭಕ್ತರಾದ ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವರು. ಅಲ್ಲದೆ ಭಗವಂತನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ನಮಗೆ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಹೇಳಿ ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕವರು ಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯರು.

೩. ಸನ್ನಿಧಿಪರಿಚಾರಕರು- ಅರ್ಚಕರಿಗೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ದೇವರ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧಿಮಾಡಿ ದೇವರಿಗೆ ತೀರ್ಥವಸ್ತ್ರಆರಾಧನಾ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಪೂಜಾಂಗವಾದ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೂ ಮಾಡತಕ್ಕವರು.

೪. ಅಧ್ಯಾಪಕರು- ಭಗವಂತನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುವಾಗ ಮತ್ತು ಉತ್ಸವ ವಿಶೇಷಗಳಲ್ಲಿ ಆಳ್ವಾರಾಚಾರ್ಯರುಗಳಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಸ್ತೋತ್ರ ಮತ್ತು ದಿವ್ಯ ಪ್ರಬಂಧ, ವೇದ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು (ಭಗವಂತನ ಗುಣಗಾನ–ನಾಮಸ್ಮರಣೆ) ಹೇಳುವವರು. ಇದಕ್ಕೆ ಪಾರಾಯಣ ಸೇವಾಕಾಲವೆಂದು ಹೆಸರು. ಇದು ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ನಡೆಸಲ್ಪಡುವುದು, ಸ್ತೋತ್ರ ಮತ್ತು ದ್ರಾವಿಡ ಪಾಶುರಪದ್ಯಗಳು ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಹಿತಕರವಾದ ಒಂದುವಿಧ ರಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವರು. ಇವು

ದೇವಸ್ಥಾನದ ಒಳಗೆ ಪೂಜಾಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಹೊರಗೆ ಉತ್ಸವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆಯುವುದು.

ಉತ್ಸವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ವೇದವು ದೇವರ ಹಿಂದೆಯೂ ದ್ರಾವಿಡ ಪ್ರಬಂಧವು ಉತ್ಸವದ ಮುಂದೆಯೂ ನಡೆಯುವ ನಿಯಮವನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಈ ರೀತಿ ವೇದಪಾರಾಯಣ, ದ್ರಾವಿಡ ಪ್ರಬಂಧ ಸೇವಾಕಾಲಗಳಿಂದ ದೇವರನ್ನೂ, ನಮ್ಮನ್ನೂ ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವವರು ಅಧ್ಯಾಪಕರೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವರು.

೫. **ಪರಿಚಾರಕ (ಅಡಿಗೆಯವರು)**– ಅರ್ಚಕರಿಗೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ದೇವರಿಗೆ ನಿವೇದನಮಾಡಲು ಏರ್ಪಟ್ಟು ವಿವಿಧ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ನಿವೇದನವಾದ ನಂತರ ಭಕ್ತಾದಿಗಳಾದ ನಮಗೆ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಹಂಚುವವರು.

೬. **ಆಚಾರ್ಯಪುರುಷರು**– ಭಗವಂತನ ಪೂಜೆ ಉತ್ಸವಾದಿಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿ ಆಯಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಶಾಸ್ತ್ರಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾದಲ್ಲಿ, ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ, ಆಗಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಸರಿಪಡಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಲೋಕಕ್ಷೇಮವಾಗಲೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಭಕ್ತರಾದ ನಮ್ಮ ಪರವಾಗಿ ಭಗವಂತನ ಸೇವೆ ನಡೆಸಲು ಏರ್ಪಟ್ಟಿರುವವರು.

ಈ ಆಚಾರ್ಯಪುರುಷರು ಗೃಹಸ್ಥರಾಗಿಯೂ, ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಾಗಿ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿಯೂ ಇರಬಹುದು. ದೇವಸ್ಥಾನದ ವೈದಿಕ, ಲೌಕಿಕ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಇರುವುದಲ್ಲದೆ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಮುದ್ರಾಧಾರಣೆಯಿಂದ ವೇದಾಂತ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿ ಶಿಷ್ಯಪ್ರಶಿಷ್ಯ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ರಾಮಾನುಜರ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವುದಲ್ಲದೆ, ಆಳ್ವಾರಾಚಾರ್ಯರುಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅಗ್ರತೀರ್ಥಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿಬರುವವರು.

೭. **ಆಳು**– ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಸಹಾಯಕವಾಗಿಯೂ, ದೇವಸ್ಥಾನದ ಶುಭ್ರತೆ, ರಕ್ಷಣೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು.

೮. **ಧರ್ಮಕರ್ತ**– ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ನಿವೇದನ, ಉತ್ಸವ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ನಡೆಯಲು ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನೋಡಲು ಏರ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಅಧಿಕಾರಿ.

೯. **ಭಕ್ತರಾದ ನಾವು**– ಕೊನೆಯದಾಗಿ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ದೇವರಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ದೇವರನ್ನು ದರ್ಶನಮಾಡಿ ದೇವರ ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಹೊಂದಿಬರುವ ಭಕ್ತರಾದ ನಾವು.

ಈ ರೀತಿ ಕೈಂಕರ್ಯಪರರು ಇದ್ದೇ ಇರಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ ಐಶ್ವರ್ಯ ಅನುಕೂಲ್ಯಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ ವಾದ್ಯಗಾರರು, ದೇವಸ್ಥಾನದ ಶುಭ್ರತೆ, ರಕ್ಷಣೆ, ಅಲಂಕಾರ, ರಂಗೋಲಿ, ಛತ್ರಿಚಾಮರ, ದೀವಟಿ ಮುಂತಾದ ಮರ್ಯಾದಾವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುವವರು ಮುಂತಾಗಿ ಅನೇಕ ಕೈಂಕರ್ಯಪರರ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವುದು.

ಮಠ – ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳು – ಪಾಠಶಾಲೆ

ಮಠಛಾತ್ರಾದಿ ನಿಲಯ :

ಮಠವೆಂದರೆ ವಿದ್ಯಾವ್ಯಾಸಂಗಸ್ಥಳ. ಈ ವಿದ್ಯಾವ್ಯಾಸಂಗಸ್ಥಳವು ಪಾಠ ಹೇಳಿಕೊಡುವ ಗುರುಗಳ ಮನೆ ಅಥವಾ ನಾಲ್ಕು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಅಂಗಳ ಅಥವಾ ಮನೆಯ ಜಗುಲಿ ಅಥವಾ ಊರಿಗೆ ಸೇರಿದ ಅರಳಿಕಟ್ಟೆ ಅಥವಾ ಆಲದಮರದ ಕೆಳಗೆ – ಈ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಠಪ್ರವಚನವು ನಡೆದು ಬಂದಿತು. ಮೊತ್ತದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಪಾಠಪ್ರವಚನಗಳು ನಡೆದು ಬರುವುದೋ ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಮಠ ಎಂದು ಹೆಸರು.

ಗುರುಕುಲ – ಗುರುಕುಲಾಶ್ರಮ– ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪಾಠಪ್ರವಚನ ನಡೆದುಬರುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಎಂದರೆ ಅರಳಿಮರದ ಕಟ್ಟೆ ಬಳಿ ಚಪ್ಪರವನ್ನುಹಾಕಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ನಡೆದು ಬಂದಿತು. ತದನಂತರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಭಿಮಾನ ಆದರದಿಂದ ಚಪ್ಪರದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಗುರುಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರುಮನೆ, ಗುಡಿಸಲು ಕಟ್ಟಿ ಗುರುಗಳು ವಾಸಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸೌಕರ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಊಟಉಪಚಾರಗಳು ನಡೆಯಲು ಏರ್ಪಾಟಾದವು.

ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಮವೆಂದು ಹೆಸರಿದೆ. ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯರು – ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವಿದ್ಯಾವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡಲು ಬರುವವರಾದರು. ಪಾಠಪ್ರವಚನವು ಉಷಃಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ (ಬೆಳಗಿನ 5 ಗಂಟೆಯಿಂದಲೇ) ಆರಂಭವಾಗುವುದರಿಂದ ದೂರದಿಂದ ಎಂದರೆ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕಷ್ಟವಾದ್ದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕಾಯಿತು. ಆ ರೀತಿ ಶಿಷ್ಯರು ಗುರುಗಳ ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ ಎಂದರೆ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲೇ ಇರಬೇಕಾದ್ದರಿಂದ ಆಗ ಗುರುಗಳು ಶಿಷ್ಯರುಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳಾದ್ದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಭಿಕ್ಷಾನ್ನವನ್ನು ತರಬೇಕಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ಧರ್ಮದಾತರುಗಳು ಗುರುಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಗುರುಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಊಟಉಪಚಾರ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ರೀತಿ ಶಿಷ್ಯರು ಗುರುಕುಲಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಿಂತುದುದರಿಂದ ಗುರುಗಳ ದೃಷ್ಟ್ಯಾ, ಗುರುಕುಲಾಶ್ರಮವೆಂದೂ ಶಿಷ್ಯರದೃಷ್ಟ್ಯಾ ಗುರುಕುಲವಾಸವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು.

ಯಾವ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಯಾವ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಹೇಗೆ ಹೇಳಿದರೂ ವಿದ್ಯಾವ್ಯಾಸಂಗವು ನಡೆಯುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಮಠವೆಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ಬಾಲಬೋಧೆಯಿಂದ ತರ್ಕ, ವ್ಯಾಕರಣ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ವೇದ, ವೇದಾಂತ ಸ್ತೋತ್ರಪಾಠ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಗುರುಗಳು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ವೇದಾಂತ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮತಭೇಧವುಂಟಾಗಿದ್ದರೂ ಯಾವ ಮತವೇದಾಂತವನ್ನು ಓದಬೇಕು – ತಿಳಿಯಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಆ ಶಾಸ್ತ್ರ ವನ್ನಾಗಲಿ, ವೇದಾಂತವನ್ನಾಗಲಿ ಗುರುಗಳು ಆಯಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂದರೆ ಎಲ್ಲಾ ವೇದಾಂತ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೂ ಆ ಗುರುಗಳು ತಿಳಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಅರ್ಥಾತ್ ಗುರುಗಳು ತಾವು ಒಂದು ವೇದಾಂತ ಮತ ಅಥವಾ ತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಬೇರೆ ವೇದಾಂತಮತ ಅಥವಾ ತತ್ತ್ವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಬಂದರೆ ಆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಇಷ್ಟಪಡುವ ವೇದಾಂತ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಗುರುಗಳು ಹೇಳಲು – ಬೋಧಿಸಲು ಸಮರ್ಥರಿದ್ದರು. ಆಗ ಯಾವ ಭೇದಭಾವವೂ ಅಸೂಯಾಮನಸ್ಸೂ ಇರಲಿಲ್ಲವು.

ಪಾಠಶಾಲಾ

ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ಓದಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಅಧಿಕವಾದುದಲ್ಲದೆ ವಿವಿಧ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಓದುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ಅಧಿಕವಾದರು. ಆಗ ಗುರುಗಳು ಇತರ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಸಹಾಯವನ್ನು ಕೋರಬೇಕಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ವಿಶಾಲ ಸ್ಥಳದ ಆವಶ್ಯಕತೆಯೂ ಉಂಟಾಯಿತು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ವಿಶಾಲವಾದ ಸ್ಥಳದ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಇವುಗಳಿಗಾಗಿ ಶ್ರೀಮಂತರ, ಧಾರ್ಮಿಕರ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಗುರುಗಳ ಮಠ, ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಅಧಿಕ ವರಮಾನವು ಉಂಟಾ ಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಗುರುಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸ್ಥಾನವನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸರ, ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪಾಠಪ್ರವಚನವನ್ನು ನಡೆಸಲು ಏರ್ಪಡಿಸಿದುದರ ಫಲವಾಗಿ ಆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ **ಪಾಠಶಾಲಾ** ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಆಗ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಗುರುಗಳು ವಾಸವಾಗಿದ್ದ ಮಠದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಮಟ್ಟದ ವಿದ್ಯಾವ್ಯಾಸಾಂಗವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಪಾಠಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಂತೆಯೂ ಪ್ರೌಢಭಾಗ ಎಂದರೆ ವೇದಾಂತ ಭಾಗವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗುರುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡುವ ಕ್ರಮವಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಪಾಠಶಾಲೆಯು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಮಠ – ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳು

ಮಠದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಮಟ್ಟದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಂಗವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಐಶ್ವರ್ಯದ ಮಾಹಾತ್ಮೆಯಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಪಾಠಶಾಲೆಯು ಏರ್ಪಟ್ಟು ಅದರ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯು ಮಾತ್ರ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಉಂಟಾದ್ದರಿಂದ ಆ ಮಠದ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಮಠ ಶಬ್ದದಿಂದ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು.

ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಮಠ, ಗುರುಗಳು, ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳು ಯಾವ ವೇದಾಂತ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಯಾವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟಲ್ಲಿ ಆ ವೇದಾಂತ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಆಯಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಇದ್ದವು. ಯಾವ ಮತದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೇ ಆಗಲಿ ಆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ತನ್ನ ಮತದ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿದರೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ತಾನು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟ ವೇದಾಂತತತ್ತ್ವವನ್ನು ಗುರುಗಳು ಬೋಧಿಸಲು ಶಕ್ತಿವಂತರಾಗಿದ್ದರು.

ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ವೇದಾಂತ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನ ಮತ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಬರುವವರಾಗಿದ್ದರು. ಆಯಾ ಮತದ ವೇದಾಂತ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಲು ಆಯಾ ಮತದ ಗುರುಗಳೇ ಏರ್ಪಟ್ಟುದುದರಿಂದ ಅನೇಕ ಮಠಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾದವು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ಸಹ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವೇದಾಂತ ತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಆಯಾ ಮತ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಗುರುಗಳು ಎಂದರೆ ಆಯಾ ವೇದಾಂತ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ತಿಳಿದ ಗುರುಗಳ ಮಠ – ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡುವವರಾದರು. ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ಈಗ ಅನೇಕ ಮತ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಗೃಹಸ್ಥರು (ಪೀಠಾಧಿಪತಿ) ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು (ಮಠಾಧಿಪತಿ)

ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಮಠ – ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಸ್ಥಳಗಳೆಲ್ಲವೂ ಗೃಹಸ್ಥರ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದವು. ಆ ಗೃಹಸ್ಥರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ತುರ್ಯಾಶ್ರಮವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವವರಾದ್ದರಿಂದ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಏರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ವಿಕರಿಸಿ ತಾವಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೇ ಸನ್ಯಾಸಧರ್ಮವನ್ನು ನಡೆಸುವವರಾಗಿದ್ದರು. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯಾದಾನವೂ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಗೃಹಸ್ಥರೂ, ಸನ್ಯಾಸಿಗಳೂ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಕರೆಯುವಾಗ ಮರ್ಯಾದಾರ್ಥವಾಗಿ ಒಂದೇ ಶಬ್ದದಿಂದ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳು (ವಿದ್ಯಾಪೀಠ = ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಸ್ಥಳ) ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯ ತೋರಿಸಬೇಕಾದ್ದರಿಂದ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳನ್ನು ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳೆಂದೂ, ಗೃಹಸ್ಥ

ರನ್ನು ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳೆಂದೂ ಸಂಜ್ಞೆಯು ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಪೀಠಾಧಿಪತಿ=ಆಚಾರ್ಯಪುರುಷರು ಎಂಬ ಸಂಜ್ಞೆ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಮಠಾಧಿಪತ್ಯವು ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರಕಾಲದಲ್ಲೂ ಉಂಟಾಗಿರಬಹುದು.

ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಅದ್ವೈತ ತತ್ವವನ್ನು ಬೋಧಿಸಲು ಭರತ ಖಂಡದ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮಠಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿದರು. ಕಾಲ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅವರೇ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳಾದರೆಂದು ಕೇಳುತ್ತೇವೆ.

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು ತಮ್ಮ ವೇದಾಂತ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪ್ರಚಾರಗೊಳಿಸಲು ೭೪ ಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಪತಿಗಳೆಂದು ಕರೆದು ಅವರಲ್ಲಿ ಗೃಹಸ್ಥರನ್ನೂ, ಸನ್ಯಾಸಿಗಳನ್ನೂ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಏರ್ಪಡಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲದೆ ವೈಷ್ಣವ ದೇವಾಲಯಗಳ ಆಡಳಿತ ವನ್ನೂ, ತಮ್ಮ ಮತ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನೂ ಪ್ರಚಾರಮಾಡಲು ಮಠ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದರು. ಇವೆರಡರ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಅದ್ವೈತ, ಮತ್ತು ವೈಷ್ಣವ ವೇದಾಂತ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಉಂಟಾದಮೇಲೆ ಅದರ ಅವಾಂತರಗಾಗಿ ನಿಂಬಾರ್ಕ, ಭವಲ್ಲ, ಚೈತನ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಅನೇಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳು, ಪೀಠಾಧಿಪತಿ ಗಳು=ಆಚಾರ್ಯಪುರುಷರು ಏರ್ಪಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಶ್ರೀಯದುಗಿರಿ ಯತಿರಾಜ ಮಠ

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರವನ್ನು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿ ದೇವಸ್ಥಾನ, ಗುಡಿಗೋಪುರ ಪ್ರಾಕಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದಮೇಲೆ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನಿಗೆ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಲು ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನು ದೇವರ ಪಡಿತರ ದೀಪಾರಾಧನೆ ನಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಗ್ರಾಮ, ಭೂಮಿ, ಶೀಮೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಮಠವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ ಮೇರೆಗೆ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದನು.

ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಿವೇಶನ ಒಂದಕ್ಕೆ ೨೨ ಅಡಿಗಳ ಅಳತೆ ಭೂಮಿಯ ಮೇರೆ ೧೫ ನಿವೇಶನಗಳ ಭೂಮಿ. ತೆಂಕಲಲ್ಲಿ ಬಡಗಲಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಇಮ್ಮಡಿ ಮೂಡ ಪಡವಲಾಗಿ ಭಾಷ್ಯಕಾರರು ತಮ್ಮದಾಗಿ ಶ್ರೀ ಯತಿರಾಜಮಠ ವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಕೋವಿಲ್‌ಕೇಳ್ವಿ ಶ್ರೀತಿರುನಾರಾಯಣ ಜೀಯರನ್ನು ತಮ್ಮ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಅವರು ದೇವಸ್ಥಾನದ ಸಕಲ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಅಗ್ರು ತೀರ್ಥಾದಿ ಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಿ ಬರುವಂತೆ ಏರ್ಪಡಿಸಿದರು. ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಶ್ರೀತಿರುನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯುವರನ್ನು ಸೇವಿಸಿದ ದಿವಸವು ಮಕರಮಾಸ ಶುಕ್ಲ ಪುನರ್ವಸು ನಕ್ಷತ್ರವು. ಆ ದಿನದ ಚರಪನ್ನು ದೇಶಾಯಿ

ತಿರುನಾರಾಯಣ ಜೀಯರು ಶಿಷ್ಯಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುವುದೆಂದು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ತಾವು ಕಟ್ಟಲೆಯಿಟ್ಟಮೇರೆಗೆ ಭಕ್ತಿ ನಿಯಮದೊಡನೆ ಅನವರತಸೇವಾ ಪರಿಚರ್ಯವಾಗಿ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಂಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಂಕರ್ಯನಿಷ್ಠರಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಊಳಿಗಂಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವಂತೆಯೂ ಆಚಾರ್ಯ ನಿಯಮನದಿಂದ ಇತರರಿಂದ ಸರ್ವವಿಧ ಊಳಿಗಂಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸುಖದೊಳಿರಲುಳ್ಳವರು" ಎಂದಾಜ್ಞಾಪಿಸಿ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಥಮ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಕೋಯಿಲ್‌ಕೇಳ್ವಿ (ದೇವಸ್ಥಾನ ವಿಚಾರಣಕರ್ತ) ದೇಶಾಯಿ ತಿರುನಾರಾಯಣಜೀಯರು ಮತ್ತು ಕೈಂಕರ್ಯಪರರಾದ ಐವತ್ತಿಬ್ಬರು ಸಹ ತಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯ ವಿಗ್ರಹದಿದಿರಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಕಣಜದಲ್ಲಿರುವ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಂಕಟವೊದಗಿದಾಗ ವೆಚ್ಚಿಸುವುದು ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದರು.

ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರ ನಿಯಮನದಂತೆ **ದೇಶಾಯಿ ತಿರುನಾರಾಯಣ ಜೀಯರು** ದೇವಸ್ಥಾನದ ಸಕಲವಾದ ಅಧಿಕಾರ ಅಗ್ರತೀರ್ಥ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಶ್ರೀತಿರುನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ, ಚಲುವನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯವರ ಸಕಲವಾದ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ಲೋಕಕ್ಷೇಮವಾಗಿ ೩೬ ಚಾತುರ್ಮಾಸ ದೀಕ್ಷಿತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯರಾದ ನಾರಾಯಣಜೀಯರಿಗೆ ಪಟ್ಟವನ್ನುಕೊಟ್ಟು **ರಾಮಾನುಜ ಮುದ್ರೆಯುಂಗರವನ್ನು** ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಶಕ ೧೧೬೩ ರೌದ್ರಿ ಸಂ॥ (A.D. ೧೧೪೦) ಚೈತ್ರ ಬಹುಳ ಷಷ್ಠೀ ದಿನದಲ್ಲಿ ಪರಮ ಪದಿಸಿದರು.

ಶ್ರೀತಿರುನಾರಾಯಣಜೀಯರು

ಆಶ್ರಮ ಸ್ವೀಕಾರಕಾಲ	ಪರಮಪದಕಾಲ
ರಾ. ಶ. ೧೧೬೩ ರೌದ್ರಿ ಸಂ॥	ಶಕ೧೧೯೦ ಪರಾಭವ ಸಂ॥
(A.D. ೧೧೪೦)	ಪುಷ್ಯಶುದ್ಧ ಪ್ರಥಮಾ (೧೧೮೬)

ಶ್ರೀ ತಿರುನಾರಾಯಣಜೀಯರು ದೇಶಾಯಿಕೇಳ್ವಿ ರಾಮಾನುಜಜೀಯರಿಂದ ಪಟ್ಟವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ರಾಮಾನುಜಮುದ್ರೆಯುಂಗುರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಶ್ರೀತಿರುನಾರಾಯಣ ದೇವರಿಗೆ ಸಕಲವಿದ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನೂ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಆಡಳಿತವನ್ನೂ ನಡೆಸಿಕೊಂಡುಬಂದರು.

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು ತೊಂಡನೂರಿಗೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಸುಮಾರು ೮೦ ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಾಗಿದ್ದಿತು. ಇಲ್ಲಿ ೧೨ ವರ್ಷಗಳಿದ್ದು ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ಬಿಜಯ ಮಾಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿ ೨೮ ವರ್ಷಗಳಕಾಲ ಸಿದ್ಧಾಂತಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಕಾವೇರಿ ತೀರದಲ್ಲಿ ಮಾಧವಸ್ವಾಮಿ (ನಂಜೀಯರು) ಎಂಬುವರು

ಅದ್ವೈತವೇದಾಂತ ವಿದ್ವತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವರೆಂದು ಕೇಳಿ ಅವರನ್ನು ಜಯಿಸಿಬರುವಂತೆ ಕೂರತ್ತಾಳ್ವಾನ್‌ಕುಮಾರರು ಶ್ರೀಪರಾಶರಭಟ್ಟರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಶಕ ೧೦೭೦ ಪಿಂಗಳ ಸಂ॥ (೧೧೩೮) ಮಾಘಶುದ್ಧ ದಶಮಿಯಲ್ಲಿ ಪರಮದಿಸಿದರು.

ಶ್ರೀಪರಾಶರಭಟ್ಟರು ಆಚಾರ್ಯರ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಅದ್ವೈತವೇದಾಂತಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಾದ ಮಾಧವಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಜಯಿಸಲು ಹೊರಟು ಈ ಮೇಲ್ನಾಡಿಗೆ ಬಂದರು. ಆಗ ಭಟ್ಟರಿಗೆ ಸುಮಾರು ೬೦–೭೦ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟೂ ಮಾಧವಸ್ವಾಮಿಗೆ ೩೫–೪೫ ವರ್ಷಗಳೂ ಆಗಿರಬಹುದು. ಭಟ್ಟರು ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಟಣದ ಕಾವೇರಿ ತೀರದಲ್ಲಿದ್ದ ವಿದ್ವದಗ್ರೇಸರರಾದ ಶ್ರೀಆನಂದಾಳ್ವಾರ್‌ರುವರು (ಆಗ ಅವರಿಗೆ ೭೫–೮೦ ವರ್ಷವಿರಬಹುದು ಆನಂದಾಳ್ವಾರ್‌ಕಾಲ ೧೦೫೪–೧೧೫೪) ಭಟ್ಟರನ್ನು ಕಂಡು ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಸಾರ್ವಭೌಮರಿಗೆ ಸ್ವಾಗತವೆಂದು ಹೇಳಿ ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದರು. ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರ ದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಯತಿರಾಜ ತಿರುನಾರಾಯಣಜೀಯರು ಐವತ್ತಿಬ್ಬರು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರುಗಳು ಸೇರಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಶ್ರೀಶಠಕೋಪವೇ ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ತ ಮರ್ಯಾದೆಗಳಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು.

ಭಟ್ಟರು ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣವಾಗಿ ಬಂದು ಎಲ್ಲಾ ಸನ್ನಿಧಿ ದೇವರು ಗಳನ್ನೂ ಸೇವಿಸಿ, ತಿರುನಾರಾಯಣ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬಂದು–

ಅಜ್ಞಾನ ಜನ್ಮಗೃಹಮಾತ್ಮ ಗುಣೈರ್ವಿಮುಕ್ತ
ಮಾಜ್ಞಾತಿ ಲಂಘನ ಪರಂ ಯದುಶೈಲನಾಥ
ಮಿಥ್ಯಾ ಪ್ರಪನ್ನ ಮಪಿ ಮಾಮವಲೋಕಯ ತ್ವಂ ।
ಲಕ್ಷ್ಮೀಂಕ್ಷಮಾಮಪಿ ಗುರೂ ನವಲೋಕ್ಯ ಪೂರ್ವಾ ।

ಈ ರೀತಿ ಮಂಗಲಾ ಶಾಸನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅನುಸಂಧಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಭಟ್ಟರು ಆನಂದಾಳ್ವಾರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟು ಕಾವೇರೀ ತೀರದಲ್ಲಿದ್ದ ವೇದಾಂತಿ ಮಾಧವ ಸ್ವಾಮಿ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ವೇದಾಂತ ವಾದದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿ ಅವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯ ರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅವರಿಗೆ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನಮ್ಮಜೀಯರು= ನಂಜೀಯರು ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟರು. ಭಟ್ಟರ ಅನಂತರ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರಿಗೆಲ್ಲಾ ನಂಜೀಯರೇ ಆಚಾರ್ಯರಾದರು. ಭಟ್ಟರು, ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಸನ್ನಿಧಿಯ ಮುಂದೆ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಉಪನ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರು,

ಇದೇಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡುವಿಳಾಳ್ವಾನ್‌ರವರು ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯವನ್ನು ವಂಗಿಪುರದಾಚ್ಚಿ, ಶೊಟ್ಟೆಯಮ್ಮಾಳುಳಿಟ್ಟಾರ್ ಮುಂತಾದವರಿಗೆ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯ, ಭಗವದ್ವಿಷಯ ಕಾಲಕ್ಷೇಪ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಭಟ್ಟರ ವಂಶೀಯರಿಗೆ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಗ್ರಾಮ ಭೂಮಿಗಳು ಧರ್ಮ ಮಾಡಿರುವುದು ತಿಳಿದುಬರುವುದು.

ಶ್ರೀತಿರುನಾರಾಯಣಜೀಯರು ಚಲ್ವಪಿಳ್ಳೆಯವರಿಗೆ ಸದಾ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿರುವಂತೆ ಬಂಗಾರದ ಲಕ್ಷ್ಮೀವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿರುವರು.

ಶ್ರೀಯತಿರಾಜಮಠದ ತಿರುನಾರಾಯಣಜೀಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಗ್ರಾಮ ಭೂಮಿಗಳು ಸಮರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಈ ಜೀಯರು ೪೨ ಚಾತುರ್ಮಾಸ ದೀಕ್ಷಿತರಾಗಿದ್ದು, ತಮ್ಮ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರಿಂದ ಏರ್ಪಟ್ಟ ಶ್ರೀಯತಿರಾಜಮಠದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಸನ್ಯಾಸಿ ಶಿಷ್ಯ ಪ್ರಶಿಷ್ಯ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳು ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ಚಲುವ ರಾಯಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ ಆಡಳಿತ, ದೇವರಕೈಂಕರ್ಯ, ಅಗ್ರತೀರ್ಥ ಮರ್ಯಾದೆ, ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಸ್ಥಾಪನೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವರು.

ಪ್ರಕೃತ ಈ ಗ್ರಂಥರಚನಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರ ವಂಶದವರೇ ಆಗಿ ಆಶ್ರಮ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಮಠದ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ೪೦ನೆಯ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ, ಚಲುವರಾಯಸ್ವಾಮಿ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನೂ, ರಾಮಾನುಜ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಸ್ಥಾಪನೆಯನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿರುವರು.

ಶ್ರೀಮತೇ ರಾಮಾನುಜಾಯ ನಮಃ

ಶ್ರೀಯದುಗಿರಿ ಯತಿರಾಜಮಠದ ಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಪತಿಗಳ ಆಶ್ರಮ (ಆಶ್ರಯಣ) ಪರಂಪರಾ

	ಹೆಸರು	ಜನನ ಕಾಲ	ಆಶ್ರಮ ಸ್ವೀಕಾರ ಕಾಲ	ಪರಮಪದ ಕಾಲ	ಪಟ್ಟದಹೆಸರು	ಪರಮಪದ ಸ್ಥಳ	ಆಶ್ರಮ ವರ್ಷಗಳು
	ಶ್ರೀಮತ್ಪರಮಹಂಸೇತ್ಯಾದಿ—						
೧	ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು	ಶಕ ೯೩೯ ಪಿಂಗಲ ಸಂ॥ ಮೇಷ ಆರ್ದ್ರಾ (AD 1017)	AD 1049	ಶಕ ೧೦೫೯ ಪಿಂಗಲ ಸಂ ಮಾಘ ಶುದ್ಧ ದಶಮಿ (AD 1137)		ಶ್ರೀರಂಗ	೮೮
೨	ಶ್ರೀದೇಶಾಯಿ ತಿರುನಾರಾಯಣ ಜೀಯರು	—	೧೦೨೬ ಸ್ವಭಾನು ಸಂ॥ ಬ. ಷಷ್ಠೀ AD 1104	೧೦೬೨ ರೌದ್ರಿ ಸಂ ಚೈತ್ರ ಬ. ಷಷ್ಠಿ (AD 1140)		ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರ	೩೬
೩	ಶ್ರೀತಿರುನಾರಾಯಣಜೀಯರು	—	೧೦೬೨ ರೌದ್ರಿ ಸಂ॥ AD 1140	೧೧೦೨ ಪರಾಭವ ಸಂ॥ ಪುಷ್ಯ ಶು ಪ್ರಥಮಾ AD 1180		”	೪೦
೪	ಶ್ರೀಯತಿರಾಜಜೀಯರು	—	೧೧೦೮ ಪರಾವಭ ಸಂ॥ AD 1186	೧೧೪೩ ವೃಷ ಸಂ॥ (AD 1221)		”	೩೫
೫	ಶ್ರೀಯದುಗಿರಿ ನಾರಾಯಣಜೀಯರು	—	೧೧೪೩ ವೃಷ ಸಂ॥ AD 1221	—		”	
	ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಜೀಯರು (1368)	—	—	—		”	
	ಶ್ರೀಯತಿರಾಜ ರಾಮಾನುಜಜೀಯರು (1457)	—	—	—		”	
೧೭	ಶ್ರೀವೇದಾನ್ತಿ ರಾಮಾನುಜ ಮುನಿಗಳು	—	AD 1519	(AD 1565)		ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರ	೪೬
೧೮	ಶ್ರೀಸಂಪತ್ಕುಮಾರ ರಾಮಾನುಜ ಜೀಯರು	—	1565	—		”	೧೦

೧೯	ಶ್ರೀನಾರಾಯಣ ರಾಮಾನುಜಜೀಯರು	—	—	—		ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರ	
೨೦	ಸಂಪತ್ಕುಮಾರ ರಾಮಾನುಜಜೀಯರು	—	—	—		„	
೨೧	ನಾರಾಯಣ ರಾಮಾನುಜಜೀಯರು	—	—	—		„	
೨೨	ಸಂಪತ್ಕುಮಾರ ರಾಮಾನುಜಜೀಯರು	—	—	—		„	
೨೩	ಕುಣಿಗಲ್ ಬಹುಕುಟುಂಬಿಸ್ವಾಮಿ	—	—	೧೭೪೪ ಚಿತ್ರಭಾನು ಸಂ॥ – -1822	ನಾರಾಯಣ	„	
೨೪	ತೊಂ ಪ್ರ ಭ ಶಿಂಗರಯ್ಯಂಗಾರ್‌ಸ್ವಾಮಿ	ಕನ್ಯಾ ಸ್ವಾತಿ	೧೭೪೪ ಚಿತ್ರಭಾನು ಸಂ॥ 1822	೧೭೬೧ ವಿಕಾರಿ ಸಂ॥ ಮಾರ್ಗಶಿರ ಶು. ಪೌರ್ಣಮಿ 20-12-1839	ಸಂಪತ್ಕುಮಾರ	„	೧೮
೨೫	ತಿಟ್ಟಮೇಲ್ ಅನಂದಾಳ್ವಾರ್‌ಸ್ವಾಮಿ	ಕುಂಭ ಚಿತ್ತಾ	೧೭೬೧ ವಿಕಾರಿ ಸಂ॥ ಮಾರ್ಗಶಿರ ಶು. ಚತುರ್ದಶಿ 19-12-1839	೧೭೭೧ ಸೌಮ್ಯ ಸಂ॥ – -1849	ನಾರಾಯಣ	ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರ	೧೦
೨೬	ಛಾಂದೋಗ್ಯಂ ಕುಪ್ಪನಯ್ಯಂಗಾರ್‌ಸ್ವಾಮಿ	ಕರ್ಕಾಟಕ ಕೃತ್ತಿಕಾ		೧೭೮೦ ಕಾಲಯುಕ್ತಿ ಸಂ॥ ಅಧಿಕ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಶು. ೧೨ 24-5-1858	ಸಂಪತ್ಕುಮಾರ	„	
೨೭	ನಾಟೇರಿ ವರದಾಚಾರ್ಯಸ್ವಾಮಿ	ಕುಂಭ ರೇವತಿ	೧೭೭೬ ಪ್ರಮಾದೀಚ ಸಂ॥ ಮಾಘ (– -1854)	೧೮೧೨ ವಿಕೃತಿ ಸಂ॥ ಸಿಂಹ ಬ. ತೃತೀಯ 1-9-1890	ನಾರಾಯಣ	ಗೋವಿಂದಘಡ	೩೬
೨೮	ಕೃಷ್ಣಯ್ಯನ್ (ಮುದಿಗುಂಭಂ) ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯಸ್ವಾಮಿ	೧೭೩೬ ಭಾವ ಸಂ॥ ಮಿಥುನ ಭರಣಿ 1814	೧೭೮೯ ಪ್ರಭವ ಸಂ॥ ಚೈತ್ರ – -1867	೧೭೯೬ ಭಾವ ಸಂ॥ ಆಷಾಢ ಶು. ತೃತೀಯ 17-6-1874	ಸಂಪತ್ಕುಮಾರ	ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರ	೭
೨೯	ಪೆರಿಯಕುಮಾರ ಶಿಂಗರಾಚಾರ್ಯಸ್ವಾಮಿ	೧೭೨೭ ಕ್ರೋಧನ ಸಂ॥ ಆನಿ ಪೂರ್ವಾಭಾದ್ರ 1805	೧೭೯೬ ಭಾವ ಸಂ॥ ಆಷಾಢ ಶು. ತೃತೀಯ 17-6-1874	೧೭೯೮ ಧಾತು ಸಂ॥ ಆಷಾಢ ಶು. ದ್ವಿತೀಯ 23-6-1876	ನಾರಾಯಣ	„	೨
೩೦	ನಾಟಂಪಳ್ಳಿ ಆಳಹಿಯ ಶಿಂಗರ್‌ಸ್ವಾಮಿ	ಕರ್ಕಾಟಕ ಪೂರ್ವಾಭಾದ್ರಾ	—	೧೮೦೭ ಪಾರ್ಥಿವ ಸಂ॥ ಫಾಲ್ಗುಣ ಬ. ಪಂಚಮಿ 24-3-1886	ಸಂಪತ್ಕುಮಾರ	ಶ್ರೀಕೂರ್ಮಂ	೧೦

೪೧	ನಾಟೆಂಪಳ್ಳಿ ತಿರುನಾರಾಯಣ ಪ್ಪೆರುಮಾಳ್	೧೭೨೨ ರೌದ್ರಿ ಸಂ॥ ಮಿಥುನ ಆರ್ದ್ರಾ 22-6-1800	೧೮೦೭ ಪಾರ್ಥಿವ ಫಾಲ್ಗುಣ ಕೃಷ್ಣ ಪಂಚಮಿ	೧೮೧೦ ಸರ್ವಜಿತು ಸಂ॥ ಶ್ರಾವಣ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ 3-8-1887	ನಾರಾಯಣ	ನಾಗಪುರ	೨
೪೨	ಜೀಯರ್ ಸನ್ನಿಧಿ ತಿರುಮಲಾಚಾರ್ಯಸ್ವಾಮಿ	ಕರ್ಕಾಟಕ ಸ್ವಾತಿ	ಆರ್ದ್ರಾ ಸರ್ವಜಿತು ಸಂ॥ ಆಶ್ವಯುಜ AD 10-10-1887	೧೮೨೩ ಪ್ಲವ ಸಂ॥ ಆಶ್ವಯುಜ ಶು. ದ್ವಿತೀಯ 28-10-1901	ಸಂಪತ್ಕುಮಾರ	ಗೋವಿಂದಘಡೆ	೧೪
೪೩	ಚಿನ್ನಕುಮಾರ ಶಿಂಗಲಾಚಾರ್ಯಸ್ವಾಮಿ	೧೭೫೧ ವಿರೋಧಿ ಸಂ॥ ವೃಷಭ ಅನೂರಾಧ 11-5-1829	೧೮೨೩ ಪ್ಲವ ಸಂ॥ ಪುಷ್ಯ ಪೌರ್ಣಮಿ 23-1-1902	೧೮೨೯ ಪ್ಲವಂಗ ಸಂ॥ ಕಾರ್ತಿಕ ಬ. ಪಂಚಮಿ 26-11-1907	ನಾರಾಯಣ	ತಿರುನಾರಾಯಣ ಪುರ	೬
೪೪	ಕುಟ್ಟಿತಂಬಿ ಅಳಶಿಂಗ್ರಾಚಾರ್ಯಸ್ವಾಮಿ	೧೭೬೮ ಪರಾಭವ ಸಂ॥ ಮೇಷ ಶತಭಿಷ 24-4-1846	...... ಶುಕ್ಲ ತ್ರಯೋದಶೀ 12-7-1908	೧೮೩೫ ಪ್ರಮಾದೀಚ ಸಂ॥ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಶು. ದಶಮಿ 13-6-1913	ಸಂಪತ್ಕುಮಾರ	”	೫
೪೫	ಕೋಪೆ ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯಸ್ವಾಮಿ	ಮಿಥುನ ಸ್ವಾತಿ 26-6-1837	೧೮೩೫ ಪ್ರಮಾದೀಚ ಆಷಾಡ ಶುದ್ಧ ನವಮಿ 12-7-1913	೧೮೩೯ ಪಿಂಗಳ ಸಂ॥ ಆಷಾಢ ಬ. ಪ್ರತಿಪದೆ 5-7-1917	ನಾರಾಯಣ	”	೪
೪೬	ಆಸೂರಿ ಅನಂದಾಳ್ವಾರ್‌ಸ್ವಾಮಿ	೧೭೮೧ ಕಾಲಯುಕ್ತಿ ಸಂ॥ ಕುಂಭ ಅನೂರಾಧಾ 24-2-1859	೧೮೪೨ ರೌದ್ರಿ ಸಂ॥ ಮಾಘ ತೃತೀಯ 11-2-1921	೧೮೬೫ ಸ್ವಭಾನು ಸಂ॥ ವೈಶಾಖ ಶು. ತ್ರಯೋದಶೀ 17-5-1943	ಸಂಪತ್ಕುಮಾರ	”	೨೨
೪೭	ಕೃಷ್ಣ ಕುಮಾರ ತಿರುವೆಂಕಟಾಚಾರ್‌ಸ್ವಾಮಿ	೧೮೦೭ ಪಾರ್ಥಿವ ಸಂ॥ ಧನುರ್ಮಾಸ ರೇವತಿ 15-12-1885	೧೮೬೬ ತಾರಣ ಸಂ (17-4-1944)	—	ನಾರಾಯಣ	ಶ್ರೀರಂಗಂ	೧೦
೪೮	ರಾ. ಅ. ಅಯ್ಯನಯಂಗಾರ್‌ಸ್ವಾಮಿ	೧೮೧೦ ಸರ್ವಜಿತು ಸಂ॥ ಮೀನ ಹಸ್ತ 1888	೧೮೭೬ ಜಯ ಸಂ॥ ಆಷಾಡ ಶು. ಪಂಚಮಿ 5-7-1954	॥20-12-1970 ವೈಶಾಖ ಶು. ತ್ರಯೋದಶಿ	ಸಂಪತ್ಕುಮಾರ	ತಿರುನಾರಾಯಣ ಪುರ	೧೬
೪೯	ರಾ. ನಾರಣಯ್ಯಂಗಾರ್‌ಸ್ವಾಮಿ	ಮಿಥುನ ಭರಣಿ	20-12-1970	ಬುಧವಾರ 9-5-1979	ನಾರಾಯಣ	”	
೫೦	ಆಸೂರಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸಯ್ಯಂಗಾರ್‌ಸ್ವಾಮಿ	ಕೀಲಕ ಸಂ॥ ತುಲಾ ರೋಹಿಣಿ 1908	೧೯೦೩ ದುರ್ಮತಿ ಸಂ॥ 29-5-1981		ಸಂಪತ್ಕುಮಾರ	”	

ಶ್ರೀ ಪರಕಾಲಮಠ

ಹಸ್ತೀಶಂ ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತಂ ಕೌಂಡಿನ್ಯಂ ವಿದುಷಾಂವರ ।
ರಾಮಾನುಜಾರ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯ ಮಾಶ್ರಯೇ ॥

ಈ ಮಹಾತ್ಮರು ಕಾಂಚೀಪುರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವರದರಾಜರ ಕೈಂಕರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರತ ರಾದ ವೇದಾಂತ ಶಾಸ್ತ್ರವೇತ್ತರೂ, ವಿದ್ಯಾವಿನಯಸಂಪನ್ನರೂ ಆಗಿ ತುರೀಯಾಶ್ರಮವನ್ನು ವಹಿಸಿ ರಾಮಾನುಜ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಲು ಮಠ ಒಂದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಇವರ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ, ಬ್ರಹ್ಮತೇಜಸ್ಸು ಇವುಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮತಂತ್ರಸ್ವಾಮಿಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟರು. ಮಠವನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರ ವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮತಂತ್ರಸ್ವತಂತ್ರ ಮಠ ಎಂಬುದಾಗಿ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಈ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರಾಗಿ ಬಂದ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬರು ಯಾತ್ರಾರ್ಥಿ ಯಾಗಿ ಹೊರಟು ತಿರುಪತಿಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಮಠವೊಂದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ಕೈಂಕರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಮಹಾತ್ಮರು ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವರು.

ಮುಂದೆ ಆಚಾರ್ಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮಹಾತ್ಮರು ರಾಮಾನುಜ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಯಾತ್ರಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಹೊರಟು ಈ ಕರ್ಣಾಟದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕೌಂಡಿನೀ ನದಿ ತೀರವಾದ ತಿರುಮಕೂಡಲು ನರಸೀಪುರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದರು. ಕಾಲ ಸುಮಾರು 1800 ಇರಬಹುದು.

ತದನಂತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಏರ್ಪಟ್ಟು ಆಚಾರ್ಯರಾಗಿ ಬಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಬ್ರಹ್ಮತಂತ್ರ ಪರಕಾಲಸ್ವಾಮಿಗಳೆಂಬುವರು ಮಹಾರಾಜರಿಂದ ಆಹ್ವಾನಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಬಂದು ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರು.

ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೋಯ್ಸ ಶಿಂಗ್ರಾಚಾರ್ಯರೆಂಬುವರು ಅರಮನೆ ಅಧಿಕಾರಿ ಯಾಗಿದ್ದ ನರಸಿಂಹ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಕಲೆತು ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾರಾಣಿ ಯವರ ಅನುಮತಿಯಿಂದ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಮಠವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಕೊಟ್ಟರು

ಅಂದಿನಿಂದ ಪರಕಾಲಸ್ವಾಮಿಗಳು ರಾಜಮನೆತನಕ್ಕೆ ಗುರುಗಳಾಗಿ ಮೈಸೂರು ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲೇ ನಿಂತರು. ಈ ಮಹಾತ್ಮರು ಆಚಾರ್ಯ ಪೀಠದಲ್ಲಿ 30 ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟು ರಾಮಾನುಜ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದರು. ಇವರು ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವರು.

ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಮರ್ಯಾದಿಸುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರಕಾಲಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೂ ಮೇಲುಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಠ ಒಂದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಶ್ರೀಪರಕಾಲಸ್ವಾಮಿಗಳು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಈ ಮಠದಲ್ಲಿದ್ದು ಶ್ರೀತಿರುನಾರಾಯಣ, ಶ್ರೀಚೆಲ್ವಪಿಳ್ಳೆಯವರ ಕೈಂಕರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದರು.

ಪ್ರಕೃತ ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ 35ನೇ ಪೀಠಸ್ಥರಾಗಿ ಬಂದ ಆಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಪ್ರಚಾರ, ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಬರುತ್ತಿರುವರು. ಈ ಮಠದ ಆರಾಧ್ಯ ದೇವರು ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀಹಯಗ್ರೀವರು ಈ ದೇವರ ಪೂಜಾದಿಗಳಿಗೆ ಮಹಾರಾಜರು ಗ್ರಾಮ ಭೂಮಿಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿರುವುದಕ್ಕೆ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಿವೆ. ಈ ಪೀಠದ ಮೂಲ ಮಠವು ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಮಠದ ಪೂರ್ಣ ಚರಿತ್ರೆಯು ಇದೇ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರಿಂದ ರಚಿತವಾದ ರಾಜಧಾನಿ ದೇವಾಲಯಗಳು ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಓದಬಹುದು.

ಅಹೋಬಿಲಮಠ

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ವೇದಾಂತ ಪ್ರಚಾರವನ್ನು ಮಾಡಲು ೭೪ ಜನ ಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಪತಿಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳೂ, ಗೃಹಸ್ಥರೂ ಇರುವರು. ಆ ರೀತಿ ಏರ್ಪಟ್ಟ ೭೪ ಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಮುಡುಂಬೆ ಆಂಡಾನ್ ಮೊಮ್ಮಗ ಇಳೆಯಾಳ್ವಾರ್ರಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು ವಡಕ್‌ತಿರುವೀಧಿಪಿಳ್ಳೆ ಮತ್ತು ಮನ್ನಾರಾಚಾರ್ಯರೆಂದು. ಈ ಮನ್ನಾರಾಚಾರ್ಯರ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಬಂದವರೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಪ್ರತಿವಾದಿಭಯಂಕರರಾದ ಅಣ್ಣ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವರು.

ವಡಕ್ಕು ತಿರುವೀದಿಪಿಳ್ಳೆ (1167–1264) ಇವರಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು. 1 ಪಿಳ್ಳೆಲೋಕಾಚಾರ್ಯರು. 2 ಅಳಹಿಯ ಪೆರುಮಾಳ್‌ನಾಯನಾರ್. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ, ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕ ಮತಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವರು. ಈ ವಡಕ್ಕುತಿರುವೀದಿಪಿಳ್ಳೆ ಇವರ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕೇಶವಾಚಾರ್ಯರೆಂಬುವರು ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರದಲ್ಲಿ ವಾಸಸ್ಥರು. ಅವರ ಮಕ್ಕಳು ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯರು. ಈ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯರೇ ಅಹೋಬಿಲ ಮಠವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದವರು, ಬಹು ಮೇಧಾವಿಗಳು. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ತಂದೆತಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಓದಿ ತದನಂತರ ಪ್ರೌಢ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಕಾಂಚೀಪುರದಲ್ಲಿ ಓದಿದರು.

ತದನಂತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಂಚೀಪುರದಿಂದ ಅಹೋಬಿಲಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿ ತುರೀಯಾಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ ಕೈಂಕರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದು, ಅಹೋಬಿಲದಲ್ಲೇ ಮಠವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಸ್ಥಾನಬಲದಿಂದ ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ಅಹೋಬಿಲ ಮಠವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು.

ಈ ಮಹಾತ್ಮರ ಕಾಲ 1378–1458. ಅನಂತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಹೋಬಿಲದಿಂದ ಹೊರಟು ದಕ್ಷಿಣದೇಶ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ತದನಂತರ ಉತ್ತರದೇಶ ಯಾತ್ರೆ ಹೊರಟರು. ಪ್ರಯಾಗ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದುಮಠವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ತ್ರಿದಂಡಿಮಠ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಬದರಿ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಸ್ವಸ್ಥಾನವಾದ ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಶ್ರೀತಿರುನಾರಾಯಣರ ಕೈಂಕರ್ಯಪರರಾಗಿದ್ದು, ಇಲ್ಲೇ ಪರಮಪದಿಸಿದರು. ಈ ಮಠವು ಕಲ್ಯಾಣಿ ತೀರದಲ್ಲಿರುವುದು. ಈ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಚತುಶ್ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಂಡಿತರೇ ಆಚಾರ್ಯ ಪೀಠಸ್ಥರಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದು ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿ ಬರುತ್ತಿರುವರು.

ಅಹೋಬಿಲಮಠ– ಕಲ್ಯಾಣಿ ಪುಷ್ಕರಿಣಿ ತೀರದಲ್ಲಿದೆ.

ಮೇಲುಕೋಟೆ ವಾಸಸ್ಥರಾದ ಪಣ್‌ಶಠಕೋಪರೆಂಬುವರು ಅಹೋಬಿಲದಲ್ಲಿ (AD 1437 – 1516) ಈ ಮಠವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಅವರ ಬೃಂದಾವನವು ಮೇಲುಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದು.

ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ಶಕ ೧೭೭೭ ಆನಂದ ಸಂ॥ (AD 1855) ರಲ್ಲು ಅಹೋಬಿಲಮಠದ ಶ್ರೀನಿವಾಸಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು ಮೈಸೂರು ಅರಮನೆಗೆ ಕರೆಯಿಸಿ ಪಾದಪೂಜೆ ಮಾಡಿಸಿ, ನವರತ್ನಹಾರ, ಕಂಠೀಮುಕ್ತಾಹಾರಗಳನ್ನು, ಛತ್ರಿಚಾಮರ, ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಗಳನ್ನೂ, ಸುವರ್ಣಾದಿ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ, ಚಿನ್ನದ ರಾಮಾನುಜರ ಮತ್ತು ವೇದಾಂತದೇಶಿಕರ ವಿಗ್ರಹವನ್ನೂ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಮೈಸೂರು, ಮೇಲುಕೋಟೆ, ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಮಠವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಟ್ಟರು.

ಶ್ರೀರಂಗನಾಥಸ್ವಾಮಿಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಗೆ ದಶಾವತಾರ ನವರತ್ನಪೆಟ್ಟಿಗೆ, ಬೆಳ್ಳಿಮಂಟಪ. ಶ್ರೀಗಂಧದ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ, ಆನೆ, ಕುದುರೆ ನವರತ್ನಪಾದುಕೆ, ಪೂಜೋಪಕರಣಗಳು, ನವರತ್ನಮುಕ್ತಾಹಾರಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದರು. ಒಂದು ಸಾವಿರ ವರಹ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವ ಸೋಸಲೆ, ತಲಕಾಡಿಗೆ ಸೇರಿದಂತೆ ನಾಗನಹಳ್ಳಿ, ಮೇಗಲಹಳ್ಳಿ. ಬೆನಕನಹಳ್ಳಿ ಎಂಬ ಮೂರು ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದರು,

(ಈ ಮಠದ ಪೂರ್ಣ ಚರಿತ್ರೆಯು ಮಠ ಮತ್ತು ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳು ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವುದನ್ನು ಓದಬಹುದು.)

ಕಾಂಚಿ ವಾದಿಕೇಸರಿ ಅಳಹಿಯಮಣವಾಳ ಮಠ

ಕಾಂಚೀಪುರದಲ್ಲಿ ವರದರಾಜರ ಕೈಂಕರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಆಳ್ವಾರಾಚಾರ್ಯರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಅಗ್ರುತೀರ್ಥ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿಬರುತ್ತಿರುವರು. ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಮಹಾ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಜೀಯರು ರಾಮಾನುಜ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬರುವಾಗ ಮೈಸೂರು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಪರಿಸರ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವೇದಾಂತ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ವಾದವಿವಾದವುಂಟಾಗಿ ಜಯಿಸಿ ಬಂದರು. ಈ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ಇವರನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ಮರ್ಯಾದಿಸಿ ವಾದಿಕೇಸರಿ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮೇಲುಕೋಟೆ ಕಲ್ಯಾಣಿ ತೀರದಲ್ಲಿ ಮಠವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಇವರ ಮೂಲ ಮಠವು ಕಾಂಚೀಪುರದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು. ಅಲ್ಲಿಯ ದೇವರಾದ ವರದರಾಜರಿಗೆ ಮೈಸೂರು ರಾಜರಪರವಾಗಿ ಕೈಂಕರ್ಯ ಸೇವಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಬರುತ್ತಿರುವರು.

ಕಂಠೀರವ ನರಸರಾಜರು ಅವರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಚಲುವಾಜಮ್ಮಣ್ಣಿ ಮತ್ತು ದೇವೀರಮ್ಮಣ್ಣಿಯವರು ಕಾಂಚೀಪುರದ ಅಳಹಿಯ ರಾಮಾನುಜಜೀಯರ ಮೂಲಕ ಶ್ರೀವರದರಾಜಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ನಿತ್ಯಕಟ್ಟಲೆ ಕೈಂಕರ್ಯ, ಉದಯಾದಿಕಾಲತ್ರಯ ಆರಾಧನೆ, ನೈವೇದ್ಯ, ದೀಪಾರಾಧನೆ, ವಿಜಯೋತ್ಸವ, ಪುಷ್ಪಕೈಂಕರ್ಯ ನಂದನ ವನ, ತೋಪು, ಮಂಟಪಸೇವೆ, ಕಲ್ಯಾಣಸರೋವರ, ಪೆರಿಯಜೀಯರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ತದೀಯಾರಾಧನೆ ಇವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ 500 ವರಹಗಳವರೆಗೆ ಧರ್ಮ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರ ಕುಮಾರರಾದ ದೊಡ್ಡಕೃಷ್ಣರಾಜರು ಮೇಲಿನ ಧರ್ಮವು ಸಾರೋದ್ಧಾರವಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಶಕ ೧೬೪೬ ಕ್ರೋಧಿ ಸಂ॥ (30-12-1724) ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕಂಚಿವರದರಾಜಸ್ವಾಮಿಗೆ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಧರ್ಮವು ಅಧಿಕ ಸಂಭ್ರಮವಾಗಿ ನಡೆಯಲು 1 ಪಾಪಾರ್‌ಪಟ್ಟಿ ಗ್ರಾಮ 2 ಯಟ್ಟಿಗನ ಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮ 3 ಆಚಾರ್ದಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮ 4 ಕಮಲನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮ 5 ಗೊಲ್ಲಪನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮ 6 ಮಾದೇಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮ 7 ಬಲ್ಲೂರ ಗ್ರಾಮ 8 ವರತೇಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮ 9 ಬೆಳಚಾನಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮ 10 ಸಜ್ಜಲ ಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮ 11 ವೇಪಲಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮ 12 ನಲ್ಲಪನಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮ, ಅಂತೂ ಗ್ರಾಮ ಹನ್ನೆರಡು, ಕೆರೆ ಒಂದು. ಇವುಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಸುಂಕ, ಸುವರ್ಣಾದಾಯ, ಎಲ್ಲಾವಿಧವಾದ ತೆರಿಗೆ, ಕಂಬಳ, ಪೊಮ್ಮು ಮುಂತಾಗಿ ೧೨ ಗ್ರಾಮದ ಸಕಲ

ಸ್ವಾಮ್ಯ ಮತ್ತು ಅತ್ತಿನಾಡ ಅನಂತಗಿರಿ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೂ ವೇಪಪೂಂಡಿ ಗ್ರಾಮ ಆ ಗ್ರಾಮದ ಸಕಲ ಸ್ವಾಮ್ಯವನ್ನೂ, ಈ ರೀತಿ ಹದಿಮೂರು ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನೂ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಸಕಲ ಕೈಂಕರ್ಯ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಅಳಗಿಯಮಣವಾಳ ರಾಮಾನುಜಜೀಯರು ಶಿಷ್ಯ ಪ್ರಶಿಷ್ಯ ಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುವುದೆಂದು ಬರೆದ ತಾಮ್ರಶಾಸನ ಧರ್ಮ. ಪಾಂ. ಪು. ೨೧೫

ಶ್ರೀವಾನಮಾಮಲೈ ಮಠ

ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಆಯಾಕಾಲವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಚೇತನೋಜ್ಜೀವನಾರ್ಥವಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಅವತರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು ಭೂತಪುರಿಯಲ್ಲಿ ಶಕ ೯೩೯ ಗತ ವರ್ತಮಾನ ಪಿಂಗಲ ಸಂ॥ (AD 1017) ರಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿ ವೇದವ್ಯಾಸರ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದು ಕುದೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ವೇದಾಂತವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿ ಈ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ 120 ವರ್ಷಗಳಿದ್ದು ಲೋಕಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದರು.

ತದನಂತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಳಹಿಯಮಣವಾಳ ಮಾಮುನಿಯಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ವೇದಾಂತ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾದ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರು ಅನುಸರಿಸುವ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವಮತ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಮಾಡಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾರಮಾಡಿದರು. ತಮ್ಮ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ 1 ರಾಮಾನುಜ ವಾನಮಾಮಲೆ ಜೀಯರು, 2 ಪಟ್ಟರಪಿರ್ರಾಜೀಯರು, 3 ತಿರುವೇಂಗಡಜೀಯರು, 4 ಕೋಯಿಲ್‌ಕಂದಾಡೈ ಅಣ್ಣ್ಣ, 5 ಪ್ರತಿವಾದಿ ಭಯಂಕರ ಅಣ್ಣ್ಣ, 6 ಎರುಂಬಿಯಪ್ಪಾ, 7 ಅಪ್ಪಿಳ್ಳೈ, 8 ಅಪ್ಪಿಳ್ಳಾರ್—ಅಷ್ಟದಿಗ್ಗಜಗಳು ಎಂಬುದಾಗಿ ಎಂಟುಮಂದಿಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರ ಮೂಲಕ ಭರತಖಂಡ ಆದ್ಯಂತ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಪ್ರಚಾರಗೊಳಿಸಿದರು.

ವಾನಮಾಮಲೆ ರಾಮಾನುಜಜೀಯರು— ಆ ರೀತಿ ಏರ್ಪಟ್ಟ ಅಷ್ಟದಿಗ್ಗಜ ಸಾಂಪ್ರಾದಾಯಿಕ ವಿದ್ವನ್ಮಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯವರಾದ ವಾನಮಾಮಲೈ ರಾಮಾನುಜಜೀಯರು ಪ್ರಸಿದ್ಧರು. ವಾನಮಾಮಲೈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗರಾಜ ಎಂಬುವರಿಗೆ ಮೂವರು ಕುಮಾರರು ಅವರಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯವರು ಅಳಹಿಯವರದರ್ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಶಕ ರಕ್ತಾಕ್ಷಿ ಸಂ॥ 1384 ರಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವರ್ಣದವರಾದ್ದರಿಂದ ಚೌಳ, ಉಪನಯನಾದಿ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ನಡೆದು ವೇದ ವೇದಾಂತ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದರು. ಇವರು ತಮ್ಮ ಪಿತೃವರ್ಯರ ಅನುಮತಿಪಡೆದು ಆಳ್ವಾರ್ ತಿರನಗರಿಯಲ್ಲಿ ದಯಮಾಡಿಸಿದ್ದ ತಿರುವಾಯ್ಮೊಳಿಪಿಳ್ಳೈ

ಎಂಬುವರಲ್ಲಿ ಆ ಶ್ರ ಯಿ ಸಿ ದ ರು. ತಿರುವಾಯ್ಮೊಳಿಪಿಳ್ಳೆಯವರು ಇವರ ವರ್ಚಸ್ಸನ್ನು ನೋಡಿ ಇವರು ರಾಮಾನುಜದರ್ಶನ ಪ್ರವರ್ತಕರಾಗುವರೆಂದು ತಿಳಿದು ಶ್ರೀರಂಗದಲ್ಲಿ ರಾಮಾನುಜರ ಪುನರವತಾರವಾಗಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರು ಮಾಮುನಿಗಳಾದ ನಾಯಿನಾರ್‍ರು ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಅಳಹಿಯ ವರದರು ಅಂತೆಯೇ ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಮಾಮುನಿ ನಾಯನಾರ್‍ರಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಅವರಿಂದ ತರ್ಕಮೀಮಾಂಸಾದಿ ರಹಸ್ಯಾರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅಧಿಕರಿಸಿ ಮಣವಾಳ ಮಹಾಮುನಿಗೆ ಅಂತರಂಗ ಶಿಷ್ಯರಾದರು.

ಅಳಗಿಯವರದರು ವೇದಾಂತ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದಮೇಲೆ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ ವಾನಮಾಮಲೆಗೆ ಬಂದು ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ವಾನಮಾಮಲೈ ರಾಮಾನುಜ ಜೀಯರೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟರು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಾಮುನಿಗಳು ಗೃಹಸ್ಥರಾಗಿಯೆ ಇದ್ದರು. ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿರಲಿಲ್ಲವು. ತದನಂತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಮುನಿಗಳು ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು, ವಾನಮಾಮಲೈಜೀಯರು ಪಲ್ಲವ ರಾಯನ ಮಠವನ್ನು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿ ಮಣವಾಳಮಾಮುನಿಗೆ ವೇದಾಂತ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದರು.

ಈ ವಾನಮಾಮಲೆ ರಾಮಾನುಜಜೀಯರು ಆಸೇತು ಹಿಮಾಚಲ ಪರ್ಯಂತ ಸಂಚಾರ ಮಾಡಿ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವಮತ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದರು. ಮಾರ್ಗಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿರುಪತಿಗೆ ಬಂದು ಶ್ರೀವೇಂಕಟೇಶ್ವರಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಮಂಗಲಾಶಾಸನ ಮಾಡಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಿರುಪತಿಯಲ್ಲಿ ವೇಂಕಟೇಶ್ವರಸ್ವಾಮಿಗೆ ತನಿನಾಚ್ಚಿಯಾರ್ ಇದ್ದು ಅದು ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿ ಮಾತ್ರ ಶ್ರೀನಿವಾಸದೇವರ ಪಾದದ ಬಳಿ ಬಿಜಯಮಾಡಿಸಿದ್ದರು.

ವಾನಮಾಮಲೆ ರಾಮಾನುಜಜೀಯರಿಗೆ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಆ ಉತ್ಸವ ನಾಚ್ಚಿಯಾರ್ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಜಯಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ವಾನಮಾಮಲೆಗೆ ಬಂದು

ಶ್ರೀವೇಂಕಟೇಶಾಯ ಪುರಾವತಾರಿತಾ
ಹರಿಪ್ರಿಯಾ ಸಾ ಪೃಥಗಾಲಯೇಶ್ವರೀ ॥ ಪ್ರಮಾಣವಾಕ್ಯ.

ನಾಚ್ಚಿಯಾರಿಗೆ ವರಮಂಗೈ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು ದೇವನಾಯಕರಿಗೂ ವರ ಮಂಗೈನಾಚ್ಚಿಯಾರ್‍ರಿಗೂ ವಿವಾಹಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ಸಂಭ್ರಮವಾಗಿ ನಡೆಸಿದರು. ತನಿನಾಚ್ಚಿಯಾರ್‍ರಿಗೆ ದೇವಸ್ಥಾನ, ಗರ್ಭಗೃಹ, ಅರ್ಧಮಂಟಪಾದಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದರು,

ವಾನಮಾಮಲೆ ರಾಮಾನುಜಜೀಯರ ಅಂತರಂಗ ಶಿಷ್ಯರಾದ ರಾಮಾನುಜ ಪಿಳ್ಳೈಯವರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ತಾವು ಧರಿಸಿದ್ದ ಅತುಳೈಶ್ವರ್ಯ ಆಭರಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಶ್ರೀವರಮಂಗೈನಾಚ್ಚಿಯಾರ್ರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದರು.

ಅನಂತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಾನಮಾಮಲೆ ರಾಮಾನುಜಜೀಯರು ಶಿಷ್ಯ ಸಂಪತ್ತಿನೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ವೇದವೇದಾಂತ ಭಾಷ್ಯ ರಾಮಾಯಣ ಭಗವದ್ವಿಷಯ ರಹಸ್ಯಾರ್ಥಗಳನ್ನು, ಕಾಲಕ್ಷೇಪ, ತದೀಯಾರಾಧನೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದು 99 ವರ್ಷಗಳು ಜೀವಿಸಿದ್ದು ತಮ್ಮ ಅಂತರಂಗ ಶಿಷ್ಯರು ಕಳಮೂರ್ ವರದಮುನಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ ಶಕ ೧೪೦೫ ಶೋಭಕೃತು ಸಂ॥ (1483) ಕುಂಭ ಕೃಷ್ಣ ತ್ರಯೋದಶೀ ದಿನದಲ್ಲಿ ಪರಮಪದಿಸಿದರು.

ಇವರು ವಾನಮಾಮಲೆ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯವರು. ಇವರ ನಂತರ, ಆಚಾರ್ಯ ಶಿಷ್ಯ ಸನ್ಯಾಸಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಪೀಠಸ್ಥರಾಗಿ ಬಂದಿರುವರು. ಈಗ ಮಠಾಧಿಪತಿಯಾಗಿರುವವರು 28ನೇ ಪೀಠಸ್ಥರು ಇದುವರೆಗೆ ಮಠದಲ್ಲಿ ಪೀಠಸ್ಥರಾಗಿ ಬಂದವರಲ್ಲಿ ೯ ಜನ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳಾಗಿರುವರು.

ಶ್ರೀಯೋಗನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ

ಬೆಟ್ಟದಮೇಲೆ ಕೋಟೆ ಕಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ **ಮೇಲುಕೋಟೆ** ಎಂದು ಹೆಸರು. ಆ ಬೆಟ್ಟದಮೇಲೆ ಶಿಖರವಿದೆ. ಸುಮಾರು ೧೫೦ ಅಡಿ ಎತ್ತರವಿರಬಹುದು. ಈ ದೇವಸ್ಥಾನವು ಬಹುರಮಣೀಯವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿರುವುದು. ಇಲ್ಲಿಂದ ಪರಿಸರದ ನೋಟವು ಸುಮಾರು ಐದು ಚದರ ಮೈಲಿ ವರೆಗೆ ಸಮತಲವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಈ ದೇವಸ್ಥಾನವು ಗರ್ಭಗೃಹ, ಶುಕನಾಶಿ, ನವರಂಗ. ಪ್ರಥಮ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣ, ದ್ವಿತೀಯ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣ ಪ್ರಾಕಾರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಗೃಹ, ಶುಕನಾಸಿ ಮಾತ್ರ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿರಬೇಕು. ನವರಂಗ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣ, ದ್ವಿತೀಯ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣ ಮಾರ್ಗದ ಪ್ರಾಕಾರವನ್ನು ರಾಜಒಡೆಯರು ಕಟ್ಟಿಸಿದರು.

ಈ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ **ಬಿಲಸುರಂಗ** ಎಂಬ ಗರ್ಭಗೃಹಕ್ಕೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣ ಮಾರ್ಗವಿದೆ. ಪರ್ವತಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಹೊರಗಿನ **ದೊಡ್ಡಗೋಪುರವನ್ನು** ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ಕಟ್ಟಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ದೇವಸ್ಥಾನವು ಸುಮಾರು 100–120 ಅಂಕಣ ಆವೃತದಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ಯೋಗಾನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ - ಆಸೀನಮೂರ್ತಿ, ಕುಕ್ಕುಟಾಸನದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತಪಾದಗಳಿಂದ ಕುಳಿತಿರುವರು. ಚತುರ್ಭುಜ, ಮೇಲಿನ ಎರಡುಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಶಂಖ ಚಕ್ರಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆರಡು ಕೈಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಯಮೇಲೂ ಇಟ್ಟಿರುವರು. ಎರಡು ಮಂಡಿಗಳನ್ನು ಯೋಗಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ಬಂಧಿಸಲಾಗಿದೆ ಈ ಭಂಗಿಯು ಯೋಗಲಕ್ಷಣವಾದ್ದರಿಂದ ಯೋಗಾನರಸಿಂಹನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯು.

ನವರಂಗದಲ್ಲಿ ಜಯವಿಜಯರು ವ್ಯತ್ಯಸ್ತಪಾದಗಳಿಂದ ನಿಂತಿರುವರು. ಚತುರ್ಭುಜ ಶಂಖ ಚಕ್ರ ಗದಾ ಪದ್ಮಗಳಿಂದಲಂಕೃತರಾಗಿರುವರು.

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರ ನಿಯಮನಪಡಿ ಪ್ರಕಾರ ಈ ದೇವರ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು **ಶ್ರೀಯತಿರಾಜಸ್ವಾಮಿಗಳೇ** ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು. **ಪರಾಶರಭಟ್ಟರು** ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಈ ದೇವರನ್ನು ದರ್ಶಿಸಿದ್ದಾಗಿ ಗುರುಪರಂಪರಾ ಗ್ರಂಥವು ತಿಳಿಸುವುದು.

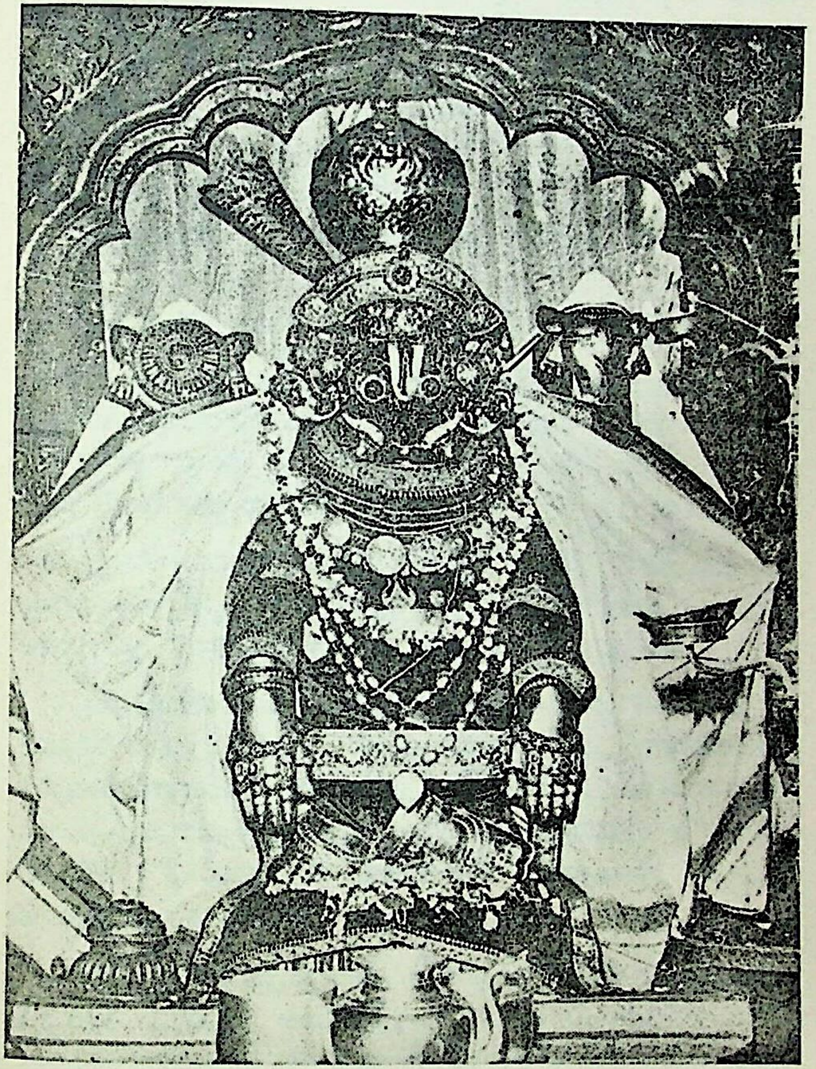

ಶ್ರೀ ಯೋಗನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ

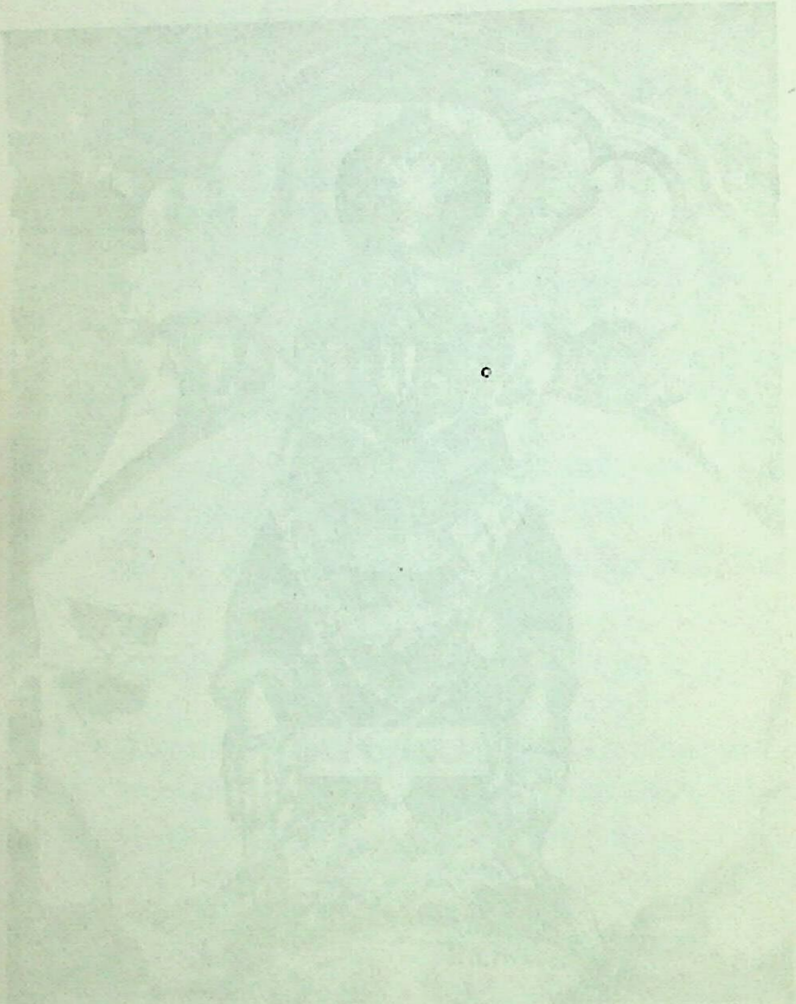

ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ದಾರಿ– ಸೋಪಾನಮಾರ್ಗ– ಶಿಖರದಮೇಲಿರುವ ಯೋಗಾನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸಲು ಮಾರ್ಗಕ್ಕಾಗಿ ಹಂತಗಳನ್ನು ಅಚಣ, ಅಯ್ಯನಾರ, ಕೋದಂಡರಾಮಯ್ಯ, ಅಚ್ಯುತ ವಿಜಯರಾಘವನಾಯಕ ಇನ್ನೂ ಮುಂತಾದವರು ಸೋಪಾನಮಾರ್ಗ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಧರ್ಮ ಮಾಡಿರುವರು.

ಪಾಂ. ಪು. ೧೯೬, ೧೯೭, ೧೯೮, ೧೯೯

ಧರ್ಮಗಳು

ದೊಡ್ಡಗಂಟೆ– ಶ್ರೀನಿವಾಸದೇಶಿಕೇಂದ್ರು ಬ್ರಹ್ಮತಂತ್ರ ಪರಕಾಲಸ್ವಾಮಿಗಳ ಧರ್ಮ.

ಚಿಕ್ಕಗಂಟೆ– ಜಿಗಿನಕೆರೆ ಬಡೇಗೌಡನ ಸೇವಾರ್ಥ, ಪಾಂ.ಪು. ೨೦೦, ೨೦೧

ಮಹಾದ್ವಾರದ ಹಿತ್ತಾಳೆ ತಗಡು, ಮಧ್ಯೆ ಯೋಗಾನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ ಸುತ್ತಲೂ ದಶಾವತಾರಗಳ ರಚನೆ. ಇದನ್ನು ಶಕ ೧೭೮೦ ಪ್ರಭವ ಸಂ|| (AD 1867) ರಲ್ಲಿ ಸಾಲಗ್ರಾಮದ ಅರಳೀಕಟ್ಟೆ ಶಿರಸ್ತೆದಾರರ ಮಗ ಅತ್ತಿಕುಪ್ಪೆ ಮಾಮಲೆದಾರ **ಸುಬ್ಬರಾಯನ** ಧರ್ಮವು. ಪಾಂ.ಪು. ೨೦೩

ಶ್ರೀಯೋಗಾನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಗೆ ಅರಗಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ, ಗೋವಿಂದಯ್ಯನ ಹೆಂಡತಿ ಹೊನ್ನಮ್ಮ, ಅಪ್ಪಾಜಯ್ಯ, ಅವನ ಪತ್ನಿ ಶಿಂಗಾರಮ್ಮ ಅವರ ಅಕ್ಕ ಅಪ್ಪಾಜಮ್ಮ, ಸೊಸೆ ಅಮ್ಮಾಣ್ಣಿಯಮ್ಮ ಇವರುಗಳ ಧರ್ಮವೂ ಇದೆ.

ಆಭರಣಗಳು, ಬೆಳ್ಳಿಪಾತ್ರೆಗಳು– ಬೆಳ್ಳಿಯಕೊಡ, ತಟ್ಟೆ, ಬಟ್ಟಲು, ಕೊಪ್ಪರಿಗೆ ಮತ್ತು ಛತ್ರಿಚಾಮರ ಇತ್ಯಾದಿ ಸೋಪಸ್ಕರಗಳನ್ನು **ರಾಮಾಯಣದ ತಿರುಮಲಾಚಾರ್ಯರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ನಾಚ್ಚಾರಮ್ಮ, ತಿರುವೆಂಗಡಮ್ಮ,** ಮೇಲುಕೋಟೆ ಕಲ್ಯಾಣಿ ಕೆಂಪಮ್ಮನ ಮಗಳು ಪುಟ್ಟ ಶಿಂಗಮ್ಮ, ಪುಟ್ಟನರಸಮ್ಮ, ಬೇಟೆಗೌಡ. ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ **ತಿರುಮಲೆ ಆನಂದಾಂಪಿಳ್ಳೆ ತಿರುಮಲಾಚಾರ್ಯರು** ಇತ್ಯಾದಿ ಅನೇಕರು ಸಮರ್ಪಿಸಿರುವರು,

ಶಕ ೧೭೬೪ ಶುಭಕೃತು ಸಂ|| (AD 2-12-1842) ರಲ್ಲು ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ಅವರ ಪತ್ನಿ ಕೃಷ್ಣವಿಲಾಸ ಲಿಂಗಾಜಮ್ಮಣ್ಣಿ ಅವರು ಶ್ರೀಯೋಗಾನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಗೆ **ಸ್ವರ್ಣಕಿರೀಟ, ಅಡ್ಡಿಕೆ** ಇವುಗಳ ಧರ್ಮವು.

ಪಾಂ.ಪು. ೨೦೬

ತೊಂಡನೂರು ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು

(ಶ್ರೀಯಾದವನಾರಾಯಣ ಚತುರ್ವೇದಿಮಂಗಲ)

ಮಾಹಾತ್ಮೆ, ಚರಿತ್ರೆ, ಶಾಸನ - ಧರ್ಮಗಳು

ಮೇಲುಕೋಟೆ ಶ್ರೀಯದುಗಿರಿ ಯತಿರಾಜಸ್ವಾಮಿಗಳಿಂದ
ಪರಿಷ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟದೆ

ಪ್ರಕಾಶಕರು :

ಶ್ರೀ ಮಂಡಯಂ ಅಣ್ಣಾದೊರೆ
ಶ್ರೀನಿವಾಸಯ್ಯಂಗಾರ್–ಯದುಗಿರಿಯಮ್ಮ ಟ್ರಸ್ಟ್
ಅಪ್ಪಾಜಪ್ಪ ಅಗ್ರಹಾರ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ
ಬೆಂಗಳೂರು–560 018

[2–00

ವಿ ಷ ಯ ಸೂ ಚಿ

1.	ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ ಪೂರ್ವೀಕರು – ರಾಜವಂಶ	
2.	ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ	4
3.	ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ, ಮೂರ್ತಿಗಳು, ಧರ್ಮಗಳು	5
4.	ಯಾದವಪುರಿ ಅಗ್ರಹಾರ	10
5.	ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ (ವೀತ್ತಿರುಂದ ಪೆರುಮಾಳ್ ವಿಣ್ಣಗರಂ) ಮೂರ್ತಿ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಗಳು	11
6.	ಶ್ರೀನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ	15
7.	ಶ್ರೀಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ	17
8.	ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರ ಮಠ	18
9.	ಶ್ರೀಕೈಲಾಸೇಶ್ವರಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ	18
10.	ಶ್ರೀನಖರೇಶ್ವರಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ	19
11.	ಶ್ರೀಹೊಯ್ಸಳೇಶ್ವರಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ	19
12.	ತಿರುಮಲಸಾಗರ (ತೊಂಡನೂರುಕೆರೆ)	19

ಪಾಂಡವಪುರದಿಂದ ಮೇಲುಕೋಟೆ, ನಾಗಮಂಗಲ, ಭಾಟಾ ಮಾರ್ಗದ ಎಂಟುಮೈಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದರೆ ಎರಡು ಮೈಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ತೊಂಡನೂರು. ಈ ಊರು ಹೊಯ್ಸಳ ರಾಜರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ, ಕೈಲಾಸೇಶ್ವರ, ನಖರೇಶ್ವರ, ಹೊಯ್ಸಳೇಶ್ವರ, ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ, ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ, ರಮಣೀಯ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ತೊಂಡನೂರು ಕೆರೆ (ತಿರುಮಲಸಾಗರ)-- ಇವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು. ಸುತ್ತಲೂ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿಯಿಂದ ಕೂಡಿ ರಮಣೀಯವಾದ ಏಕಾಂತಸ್ಥಾನ ವಾಗಿರುವುದು.

ತೊಂಡನೂರು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವ ಮೇಲುಕೋಟೆ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಓದಿದರೆ ಪೂರ್ಣ ಚರಿತ್ರೆಯು ತಿಳಿದಂತಾಗುವುದು. ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಚರಿತ್ರಾರ್ಹವಾದ ಅಧಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರ ಮಹಾತ್ಮ್ಯೆ, ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಚರಿತ್ರೆ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಧರ್ಮಗಳು, ಶಾಸನಗಳು ಮುಂತಾದುವುಗಳು ಶ್ರೀ ಯದುಗಿರಿ ಯತಿರಾಜ ಸಂಪತ್ಕುಮಾರ ರಾಮಾನುಜ ಜೀಯರ್ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಂದ ಅನುಗೃಹೀತವಾಗಿದೆ.

ಯಾದವನಾರಾಯಣ ಚತುರ್ವೇದಿಮಂಗಲ
(ತೊಂಡನೂರು)

ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ ಪೂರ್ವೀಕರು – ರಾಜವಂಶ

ಯಾದವಕುಲತಿಲಕನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನ ವಂಶದವರಾದ ಯಾದವರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಂಗಡದವರು ಅನೇಕ ಕಾಲಗಳ ಮೊದಲೇ ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದ್ದರು. ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸಳ ಎಂಬುವನಿಗೆ ಕಾರಣಾಂತರವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅವನ ವೀರತ್ವದಿಂದ ಹೊಯ್ಸಳ ಎಂಬ ಅಡ್ಡಹೆಸರು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಬಂದಿತು. ಇವನ ಮಗ ವಿನಯಾದಿತ್ಯನೆಂಬ ರಾಜನು ಮತ್ತು ಅವನ ಮಗ ವೀರೇಯಾಂಗನೂ ಕೆಲವು ಕಾಲ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ತೊಂಡನೂರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೦೦ ಕ್ಕೂ ಹಿಂದೆಯೇ ಹೊಯ್ಸಳರು ತಮ್ಮ ಎರಡನೆಯ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಒಂದುಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾದವಗಿರಿ ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಸುಮಾರು 8ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಊರು ಕ್ಷಾಮಡಾಮರದಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ರಾಜಕೀಯ ಕಾರಣದಿಂದಲೋ ದೈವಿಕವಾಗಿ ಹಾಳಾದ ಮೇಲೆ ಅದರ ಜ್ಞಾಪಕಾರ್ಥವಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮೀಪ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೇ ಊರನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅದಕ್ಕೆ ಯಾದವನಾರಾಯಣಪುರನೆಂದೂ, ವೇದವಿದ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರ ಪಂಡಿತರುಗಳು ವಾಸವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಚತುರ್ವೇದಿಮಂಗಲವೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು. (ಈಗಿನ ತೊಂಡನೂರು) ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ವಿನಯಾದಿತ್ಯ, ಅವನ ಮಗ ವೀರೇಯಾಂಗನೂ ಈಗಿನ ತೊಂಡನೂರನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಈ ವೀರೇಯಾಂಗನಿಗೆ ಬಲ್ಲಾಳ, ಬಿಟ್ಟಿದೇವ ಮತ್ತು ಉದಯಾದಿತ್ಯರೆಂಬ ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳು. ಇವರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯವನಾದ ಬಲ್ಲಾಳನು ಕ್ರಿ.ಶ. 1101 ರಿಂದ 1104ರ ವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು. ಕೊನೆಯವನಾದ ಉದಯಾದಿತ್ಯನು ರಾಜ್ಯಭಾರಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕನಾಗಿದ್ದು ಇವರ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಎಂದರೆ 1123 ರಲ್ಲಿ ಕಾಲವಾದನು. ಮೂರು ಜನ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರೂ ಅನ್ಯೋನ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನು ಶಕ್ತನೂ, ಮೇಧಾವಿಯೂ ಆಗಿ ರಾಜಕಾರಣಪಟುವಾಗಿದ್ದನು. ಇವನಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಿದೇವ, ವಿಠಲದೇವ, ವಿಣ್ಣನಾದ ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿದ್ದವು. ಬಲ್ಲಾಳನು ರಾಜ್ಯಭಾರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಪ್ರತಾಪಶಾಲಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನದೇ ಆಡಳಿತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಬಲ್ಲಾಳನು ಮೂರು

ಜನ ಏಕೋದರರಾದ ಅಕ್ಕತಂಗಿ ರಾಜಪುತ್ರಿಯರನ್ನು ಒಂದೇ ಭವನದಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ವಿವಾಹವಾದನು. ಈ ಮೂರು ಜನ ರಾಜಪುತ್ರಿಯರೂ ವಿದ್ಯಾವತಿಯರಾಗಿಯೂ, ಸುಂದರಿಯರಾಗಿಯೂ ಇದ್ದು, ಭರತನಾಟ್ಯದಲ್ಲೂ, ಸಂಗೀತದಲ್ಲೂ, ಕಲಾಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲೂ ಪ್ರವೀಣೆಯರಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಬಲ್ಲಾಳನು ಮದುವೆಯಾದ ಮೂರನೇ ವರ್ಷವೇ ಕಾಲವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ

ಬಲ್ಲಾಳನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನೇ ದೊರೆಯಾದನು. ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನು ಕ್ರಿ. ಶ. 1116 ರಲ್ಲಿ ಚೋಳರಾಜನ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ತಲಕಾಡು, ಕೋಲಾರ ಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಬೇಲೂರಿಗೆ ಬಂದನು. ಈ ಜಯದ ಗುರುತಾಗಿ ತಲಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ದೇವರನ್ನೂ ಬೇಲೂರಿನಲ್ಲಿ ಕೇಶವನಾರಾಯಣ ದೇವರನ್ನೂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದನು. ಅನೇಕ ದೇಶ ಕೋಶಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ದುಷ್ಟನಿಗ್ರಹ ಶಿಷ್ಟಪರಿಪಾಲನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಬಂಕಾನಗರದಲ್ಲಿ 1141ರಲ್ಲಿ ಕಾಲವಾದನು. ಹೊಯ್ಸಳ ರಾಜರಲ್ಲಿ ಇವನೇ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದವನು.

ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನಿಗೆ ಅನೇಕ ಪತ್ನಿಯರಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ 1. ಹಿರಿಯ–ಶಾಂತಳಾದೇವಿ 2. ಕಿರಿಯ – ಶಾಂತಳಾದೇವಿ 3. ಬಾಮಲಾದೇವಿ 4. ರಾಜಲದೇವಿ 5. ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ, 6. ದೇವಕೀದೇವಿ ಇವರು ಮುಖ್ಯರಾದವರು. ಹಿರಿಯ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಶಾಂತಳಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲಾಳನೆಂಬ ಮಗನೂ ಹಿರಿಯಬ್ಬರಸಿ ಎಂಬ ಮಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿದರು.

ಹಿರಿಯವಳಾದ ಶಾಂತಳಾದೇವಿ ಪಟ್ಟದರಾಣಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಶಾಂತಲಾದೇವಿಯು ವಿದ್ಯಾವತಿಯಾಗಿಯೂ, ಸಂಗೀತ, ಭರತನಾಟ್ಯ, ಕುಶಲವಿದ್ಯೆ ಮತ್ತು ವೀಣಾಗಾನ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಚತುರೆಯಾಗಿದ್ದಳು. ಅನ್ನದಾನ, ವೈದ್ಯವಿದ್ಯೆ ಹೇಳಿಕೊಡುವುದು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ಪ್ರೀತಿ. ಇವಳು 1131 ರಲ್ಲಿ ಕಾಲವಾದಳು.

ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನಿಗೆ ಹಿರಿಯಬ್ಬರಸಿಯಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡುಬರುವುದು. ಕುಮಾರಬಲ್ಲಾಳನು 1129 ರಲ್ಲಿ ಯುವರಾಜನಾಗಿಯೂ ರಾಜ್ಯಭಾರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. (E.C. VI M G. 22) ಮಗಳು ಹಿರಿಯಬ್ಬರಸಿಯನ್ನು ಅರಸಿಕೆರೆಯ ಸಾಮಂತರಾಜನಾದ ನೊಳಂಬವಂಶೀಕ

ಸಿಂಹನೆಂಬುವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ವಿವಾಹವಾಗಿದ್ದಿತು. ಕುಮಾರಬಲ್ಲಾಳನು 1133ಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಕಾಲವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಕಾಣಬರುವುದು.

ಕಿರಿಯ ಶಾಂತಳಾದೇವಿ ಬಹಳ ಸೌಂದರ್ಯವತಿಯಾದ್ದರಿಂದ ರಾಜನು ಪ್ರೀತಿಸಿ ಮದುವೆಯಾದನು. 1135 ರಲ್ಲಿ ಇವಳೂ ಇವಳ ಮಗುವೂ ಕಾಲವಾದರು.

3ನೆಯ ಪಲ್ಲವಕುಲದವಳಾದ ಬಾಮಲಾದೇವಿಯೇ ಮುಖ್ಯಳಾದವಳು. ಇವಳು ರಾಜ್ಯಭಾರದಲ್ಲಿಯೂ, ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನಿಗೆ ಸಹಾಯಕಳಾಗಿದ್ದಳು. ಇವಳೂ ಸಹ ರಾಜ್ಯದ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇವಳು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಿ ಒಂದು ಅಶ್ವಶಾಲೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಅದರಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಸವಾರಿ, ಯುದ್ಧಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮೊದಲಾದ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡುವುದಾಗಿದ್ದಿತು. ಇವಳೂ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನೂ ಸೇರಿ ಅನೇಕ ಭೂಮಿಗಳನ್ನೂ ಅಗ್ರಹಾರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ದಾನಧರ್ಮ ಮಾಡಿದರು.

1141 ರಲ್ಲಿ ರಾಜಲದೇವಿ ಪಟ್ಟದರಾಣಿಯಾದಳು. ಇವಳು ಬಾಮಲಾದೇವಿಯ ತಂಗಿಯು. ೫ನೆಯವಳಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಇವಳಿಗೆ 1133 ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ನರಸಿಂಹನೆಂಬ ಮಗನೇ ಮುಂದೆ ದೊರೆಯಾದನು.

1117 ರಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನು ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭದಾನ, ತುಲಾಪುರುಷದಾನ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು. (E.C. V.B. 1124)

ಸಳ–ಹೊಯ್ಸಳ	984–1043	
ವಿನಯಾದಿತ್ಯ	1043–1073	
ಈರೇಯಂಗ (ವೀರಸಂಗ)	1073–1114	
ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ	1114–1145	1099–1147
ವಿಜಯನರಸಿಂಹ	1145–1188	1147–1174
ವೀರಬಲ್ಲಾಳ	1188–1233	1174
ವೀರಸೋಮೇಶ್ವರ	1249–1268	1237–1283
ವೀರನರಸಿಂಹ	1268–1308	1283–1313

HOYSALA KINGS

ಹೊಯ್ಸಳ	1007
ವಿನಯಾದಿತ್ಯ	1047 ಯಿಂದ 1100

ಈರೇಯಂಗ	1062	1096
ಬಲ್ಲಾಳ I	1101	1104
ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ	1104	1141
ನರಸಿಂಹ I	1136	1171
ಬಲ್ಲಾಳ II	1172	1219
ನರಸಿಂಹ II	1220	1235
ಸೋಮೇಶ್ವರ	1233	1254
ನರಸಿಂಹ III	1254	1291
ಬಲ್ಲಾಳ III	1291	1342
ಬಲ್ಲಾಳ IV	1343	

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ

ಚೇತನರ ಭಾಗ್ಯವಿಶೇಷದಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಕ್ರಿಮಿಕಂಠ ಚೋಳನ ಬಾಧೆಯನ್ನು ನೆಪಮಾಡಿಕೊಂಡು ಶ್ವೇತವಸ್ತ್ರಧರರಾಗಿ ಕಾವೇರಿಯಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಈ ಹೊಯ್ಸಳ ಕರ್ಣಾಟಕಕ್ಕೆ ಶಾಲಿ ೧೦೨೦ ಸಂದುವರ್ತಮಾನ ಬಹುಧಾನ್ಯ ಸಂ॥ (A. D. 1098) ರಲ್ಲಿ ಬಿಜಯಮಾಡಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಪದ್ಮಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಸಮಯವನ್ನು ಜಯಿಸಿ (ತೊಂಡನೂರು) ತನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನಿಗೆ ತಪ್ತಚಕ್ರಾಂಕವ ಮುದ್ರಾಧಾರಣೆ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶದಿಂದ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯನನ್ನಾಗಿಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ರಾಜನ ಆಶ್ರಯದಿಂದ ಹುತ್ತದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದ ತಿರುನಾರಾಯಣ ದೇವರನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದು ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರವನ್ನು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದರು. ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು ತೊಂಡನೂರಿನಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರು. ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳಸಿದ ಮೇಲೂ ಇವರು ವಾಸವಾಗಿದ್ದ ಮಠ ಅಥವಾ ರಾಮಾನುಜಕೂಟದಲ್ಲಿ ಅನ್ನಸಂತರ್ಪಣೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ತೊಂಡನೂರಿನ ಅಶೇಷಮಹಾಜನಗಳೂ ಅನ್ನಸಂತರ್ಪಣೆಗಾಗಿ ಭೂಮಿಧರ್ಮಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು ತೊಂಡನೂರಿನಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರೆಂದೂ ಅವರು ಮಂತ್ರಶಕ್ತರೆಂದೂ ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವುದು. (ಇದೇ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರಿಂದ ಮೇಲುಕೋಟೆ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು).

ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಮೇಲ್‌ನಾಡಿಗೆ ಬಂದ ಕಾಲ ಶಕ ೧೦೨೧ ಬಹುಧಾನ್ಯ ಸಂ|| AD 1098. ಇಲ್ಲಿ ೧೨ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ವಾಸವಾಗಿದ್ದು, ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದ ಕಾಲ ಶಕ ೧೦೩೩ ವಿಕೃತಿ ಸಂ|| ಪುಷ್ಯ ಮಾಸ AD 1111. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ದೇವರ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಕಾಣದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀ ರಾಮಾನುಜರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ದೇವಸ್ಥಾನವು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿರ ಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಒಳಪ್ರಾಕಾರದ ಮಂಟಪ ಹೊರಭಿತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ AD 1162ನೇ ಕಾಲದ ಶಾಸನಧರ್ಮವು ಕಂಡುಬರು ವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿ ಗರ್ಭಗೃಹ ಮುಂತಾದವು ಕಟ್ಟಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಾಗಿರಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸುಮಾರು 1125–1150 ಈ ಮಧ್ಯೆ ದೇವ ಸ್ಥಾನ ಕಟ್ಟಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಾಗಿರಬೇಕು.

ಅಲ್ಲದೆ ಅಮ್ಮನವರ ಗುಡಿ ಮುಂದಿನ ಮಂಟಪವನ್ನು ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ ಮಂತ್ರಿಯು ಕಟ್ಟಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಮೊತ್ತ ಈ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನೇ ಕಟ್ಟಿಸಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುವುದು. ಬೇಲೂರು ದೇವಸ್ಥಾನವು 1117 ರಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ನಂತರ ಎಂದರೆ 15–20 ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಈ ದೇವಸ್ಥಾನವು ಕಟ್ಟಲ್ಪ ಟ್ಟಿರಬೇಕು.

ಗರ್ಭಗೃಹ –

ಮೂಲಮೂರ್ತಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಸ್ಥಳ ಚತುರಶ್ರವಾಗಿದೆ

ಮುಂದೆ ಶುಕನಾಸಿ – ಗರ್ಭಗೃಹದ ಬಾಗಿಲು ವಿಶಾಲವಾಗಿರುವುದು. ಕುಡ್ಯಸ್ತಂಭಗಳು, ಕುಂಭಮಂಡೀ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು. ಗರ್ಭಗೃಹದ ಮೇಲೆ ವಿಮಾನಶಿಖರವು ಚತುರಶ್ರವಾಗಿ ಕರ್ಣಕೂಟ, ಹಾರ, ಪಂಜರ, ಶಾಲೆ ಎಂಬ ಅಲಂಕಾರ ವಿನ್ಯಾಸಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು ಈ ದೇವಸ್ಥಾನ ಅಧಿಷ್ಠಾನ ಶೈಲಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು. ವಿಮಾನವು ಚತುರಶ್ರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಾಗರ ವಿಮಾನವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದು.

ಶುಕನಾಸಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ರಂಗಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೇವೆ. ದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಜಯ-ವಿಜಯರೆಂಬ ದ್ವಾರಪಾಲಕರಿರುತ್ತಾರೆ. ಒಂಭತ್ತು ಅಂಕಣ ಹದಿನಾರು ಕಂಭಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು. ಮಧ್ಯದ ನಾಲ್ಕು ಕಂಭಗಳು ಕಡೆದ

ವೃತ್ತಾಕಾರದ ಬಹು ನುಣುಪಾಗಿ ಹೊಳೆಯುುವ ಕಂಭಗಳು ಹಾರಾದಿ ಅಲಂಕಾರ ಗಳಿಂದ ಕೂಡಿವೆ.

ಈ ರಂಗಮಂಟಪದ ಅಂತರಾಳದ ಮೇಲೆ ಒಂಭತ್ತು ಅಂಕಣದಲ್ಲೂ ವಿತಾನ ಪದ್ಮಾಲಂಕಾರವಿದೆ. ನಾಲ್ಕು ಮೂಲೆಯಲ್ಲೂ ಸಿಂಹಲಲಾಟದಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು. ಎಂಟು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಯೂ ಚತುರಶ್ರ ಭಾಗದ ಪದ್ಮದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟದಿಕ್ಪಾಲಕ ರಲ್ಲೊಬ್ಬರನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದು.

ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಮುಖಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೇವೆ. ಇದು ಸುಮಾರು 30 ಕಂಭಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಮಂಟಪವು. ಇಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣವಾಗಿ ಬರಲು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಪಥವಿರುವುದು. ಇದೇ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಾಕಾರವು. ಇಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣವಾಗಿ ಹೊರಟರೆ ನಮಗೆ ಎಡಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ಒಂದಂಕಣ ಅಗಲದ ಕೈಸಾಲೆ ಮಂಟಪವು. ಮೂರು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲೂ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿರುವುದು. ಈ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಮಾರ್ಗವು ಆಚ್ಛಾದನವಿಲ್ಲದ ತೆರದ ಪಥವಾಗಿರುವುದು.

ಪಾತಾಳಾಂಕಣ ಅಥವಾ ಮುಖಮಂಟಪ

ರಂಗಮಂಟಪದಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಪಾತಾಳಾಂಕಣ ವಿಶಾಲವಾದ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೇವೆ. ಈ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ವೀರಬಲ್ಲಾಳ ಮಂಟಪವೆಂದು ಹೆಸರು. ಬಹುಶಃ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನು ಕಟ್ಟಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ಕಾಣುವುದು. ದೇವರ ಎದುರಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಧ್ವಜಸ್ತಂಭ, ಬಲಿಪೀಠಗಳು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಾಗಿವೆ. ಈ ಧ್ವಜಸ್ತಂಭ ಬಲಿ ಪೀಠದ ಉಭಯ ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇಳಿಯುುವ ಸೋಪಾನಪಂಕ್ತಿಗಳಿವೆ.

ಈ ವಿಶಾಲ ಮಂಡಪ ಉತ್ತರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಂಟಪವನ್ನು ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. $11 \times 6 = 66$ ಅಂಕಣಗಳಿವೆ. $7 \times 12 = 84$ ಕಂಭ ಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು. ಕಂಭಗಳೆಲ್ಲವೂ ಚತುರಶ್ರವು, ಎತ್ತರವಾದ ಕಂಭಗಳು. ಇಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣವಾಗಿ ಬರಲು ಮಾರ್ಗವಿದೆ. ಇದು ಎರಡನೆಯ ಪ್ರಾಕಾರ ವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವುದು.

ಒಂದು ವಿಮರ್ಶೆ : ಒಳ ವಿಮಾನದ ಜಗತಿಮೇಲಿನ ಲೋವೆಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ **AD** 1173 ನೇ ಕಾಲದ ಶಾಸನ ಕಂಡುಬರುವುದು. ಪಾತಾಳಾಂಕಣದಲ್ಲಿ ಶಾಸನದ ಕಾಲ 1174 ಇರುವುದರಿಂದ ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಯೇ ಒಳಪ್ರಾಕಾರವೆಲ್ಲಾ ಗರ್ಭಗೃಹ, ಶುಕನಾಸಿ, ರಂಗಮಂಟಪ, ಪಾತಾಳಾಂಕಣ ಎಲ್ಲಾ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿರ

ಬೇಕು. ರಂಗಮಂಟಪದ ಮೇಲೆ ಕಾಲ ಶಕ ೧೦೮೫ ಚಿತ್ರಭಾನು ಸಂ|| ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ AD 1162 ಆಗುವುದು. ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಯೇ ಗರ್ಭಗುಡಿ, ಶುಕನಾಸಿ ಎಲ್ಲವೂ ಕಟ್ಟಿಮುಗಿದಿರಬೇಕು. ಪಾತಾಳಾಂಕಣದಲ್ಲಿ 1174 ಶಾಸನ ವಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನವೆಲ್ಲಾ ಕಟ್ಟಿ ಪೂರ್ತಿ ಯಾಗಿರುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಎಂದರೆ 1162 ರಿಂದ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹತ್ತು ವರ್ಷ ಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಉಪೋದ್ಘಾತದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ 1125 ರಿಂದ 1150 ರ ಒಳಗೆ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಕಾಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಇಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣವಾಗಿ ಹೊರಟರೆ ಅಗ್ನಿಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಕಶಾಲೆ, ಮುಂದೆ ಬಂದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಅಮ್ಮನವರ ಸನ್ನಿಧಿಯು— ನೈಋತ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವುದು— ಗರ್ಭಗೃಹ, ಶುಕನಾಸಿ, ಅದರ ಮುಂದೆ ವಿಶಾಲವಾದ ಮಂಟಪ 36 ಕಂಭ ಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು. ಅಮ್ಮನವರ ಗರ್ಭಗೃಹದ ಮೇಲಿನ ಶಿಖರವು ಚತುರಶ್ರ ವಾಗಿದೆ. ಅಮ್ಮನವರ ಸನ್ನಿಧಿಯನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣವಾಗಿ ಬರಲು ಮಾರ್ಗವಿದೆ.

ಅಮ್ಮನವರ ಈ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಓಲಗಶಾಲೆಯೆಂದು ಹೆಸರು. ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ ಮಹಾಪ್ರಧಾನ ತಂತ್ರಾಧಿಷ್ಠನಾಯಕ ಸುರಗಿಯ ನಾಗಯ್ಯನು ಈ ಮಂಟಪ, ಓಲಗಶಾಲೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. —ಪಾಂ. ಪು. ೭೩

ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಬಂದರೆ ವಾಯುವ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಮಂಟಪವಿದೆ. ನಾಲ್ಕು ಅಂಕಣ 30 ಕಂಭಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು. ಈ ಮಂಟಪವನ್ನು ಮಹಾ ಪ್ರಧಾನ ಶ್ರೀಕರಣದ ಹೆಗ್ಗಡೆ ನಾಗಣ್ಣನಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. —ಪಾಂ.ಪು. ೫೮

ಧ್ವಜಸ್ತಂಭ, ಬಲಿಪೀಠ

ದೇವರ ಎದುರಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಧ್ವಜಸ್ತಂಭ, ಬಲಿಪೀಠವಿರುವುದು. ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯದ ನಿತ್ಯೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಬಲಿಪೀಠವನ್ನೂ ವಿಶೇಷೋತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ಧ್ವಜಸ್ತಂಭವನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸುವರು.

ವೀರಬಲ್ಲಾಳ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ ಗೋಪುರ— ಮುಂದೆ ಮಹಾದ್ವಾರದಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೇವೆ. ಈ ಮಹಾದ್ವಾರದ ಮೇಲೆ ಗೋಪುರವಿದ್ದಿತು. ಈಗ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಮಹಾದ್ವಾರದ ಮುಂದೆ 18 ಕಂಭಗಳಿಂದ ವಿಶಾಲವಾದ ಮಂಟಪವಿದೆ.

ದೀಪಸ್ತಂಭ— ಗೋಪುರದ ಅನತಿದೂರದಲ್ಲಿ ಮಹಾದ್ವಾರದ ಎದುರಿಗೆ ದೀಪಸ್ತಂಭವಿರುವುದು. ಇದರ ಮೇಲೆ ಕಾರ್ತೀಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ದೀಪವನ್ನು ಹಚ್ಚಿಡುವರು. ಈ ಸ್ತಂಭವು ಚತುರಶ್ರವಾದ ಪೀಠ. ಆ ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಆಕಾಶ

ನೋಡುವಂತೆ ಎತ್ತರವಾದ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಸ್ತಂಭ. ಕೆಳಭಾಗ ಚತುರಶ್ರವಾಗಿದ್ದು ಅನಂತರ ಮೇಲಿನವರೆಗೆ ದ್ವಾದಶಾಶ್ರ – ಹನ್ನೆರಡು ಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿರುವುದು. ಕೆಳಗಿನ ಚತುರಶ್ರವಾದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ದೇವರ ಎದುರಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಗರುಡ ವಿಗ್ರಹ, ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹನುಮಾನ್ ಆಂಜನೇಯಸ್ವಾಮಿ, ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಿರುವ ಸಿಂಹ, ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಹಂಸ– ಈ ರೀತಿ ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ವೀರಬಲ್ಲಾಳ ಮಂಟಪ

ಶಕ ೧೧೬೪ ಪ್ಲವ ಸಂ|| (AD 1241)

ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ದೇವಸ್ಥಾನದ ವೀರಬಲ್ಲಾಳ ಮಂಟಪವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ತಿರುವಾಯ್ಮೊಳಿಪಾಡುವವರಾದ ತಿರನರೆಯೂರ್ ದಾಸರಾದ ಪೊನ್ನಿಲ್ ಗೋಮಠದ ರಾಮಪ್ಪಿರಾನ್ ಅವರು ಸುವರ್ಣದಾನ್ನ ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಆ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಸುಣ್ಣ ಬಣ್ಣ ಬಳಿಯಲು 50 ಗದ್ಯಾಣಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದರು.

ಸಾಂ. ಪು. ೬೩, ೭೦

ಮೂಲಮೂರ್ತಿ—ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣಮೂರ್ತಿ ಆರಡಿ ಎತ್ತರವಿರಬಹುದು. ಪ್ರಭಾವಳಿ ಸಹಿತವಾಗಿ ಒಂದೇ ಶಿಲೆ. ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಸ್ಥಿತರೂಪ=ನಿಂತಿರುವಿಕೆ– ಸಮಭಂಗ. ಪ್ರಭಾವಳಿಯು ಊರ್ಧ್ವ ಚತರಶ್ರಾಯತವಾಗಿರುವುದು. ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಮೂರ್ತಿಯು ಚತುರ್ಭುಜ– ಮೇಲಿನ ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಗದಾ, ಎಡದ ಕೈಯಲ್ಲಿ ನಾಳಸಹಿತವಾದ ಪದ್ಮ, ಕೆಳಗಿನ ಮುಖ್ಯ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಶಂಖ, ಎಡದ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಚಕ್ರ. ಈ ಎರಡು ಕೈಗಳು ಹೃದಯದ ಮುಂದೆ ಚಾಚಿಕೊಂಡಿರುವುದು. ಈ ಲಕ್ಷಣವು ಚತುರ್ವಿಂಶತಿ ಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಎರಡನೇ ನಾರಾಯಣಮೂರ್ತಿ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿರುವುದು.

ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಉಭಯನಾಚ್ಚಿಯಾರ್ರು ಶ್ರೀದೇವಿ, ಭೂದೇವಿ ಇವರ ವಿಗ್ರಹ ವಿರುವುದು. ಚಿಕ್ಕ ಸ್ವರೂಪ, ಅರ್ಧಾಂಕಿತವು. ಮೂಲವಿಗ್ರಹದಲ್ಲೇ ಸೇರಿರುವುದು, ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಗರುಡ ಚಿಹ್ನೆ, ಗರ್ಭಗೃಹದ್ವಾರದ ಮೇಲೆ ಗಜಲಕ್ಷ್ಮಿ ಚಿಹ್ನಾಂಕಿತ ವಾಗಿರುವುದು.

ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿ—(ಲೋಹಮೂರ್ತಿ) ತದ್ವತ್ ಮೂಲಮೂರ್ತಿ ಲಕ್ಷಣ ವಾಗಿರುವುದು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀದೇವಿ, ಭೂದೇವಿ ಉಭಯನಾಚ್ಚಿಮಾರರು ನಿಂತಿರುವರು. ಕಿರೀಟ, ಹಾರ, ಕುಂಡಲಾದಿಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತರಾಗಿರುವರು.

ಲಕ್ಷ್ಮೀಅಮ್ಮನವರು— ಎರಡನೇ ಪ್ರಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣವಾಗಿ ಬರುವಾಗ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಅಮ್ಮನವರ ಸನ್ನಿಧಿ. ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಅಮ್ಮನವರು ಚತುರ್ಭುಜ

ಮೇಲಿನ ಎರಡು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಪದ್ಮವು. ಕೆಳಗಿನ ಎರಡು ಕೈಗಳು ಅಭಯವರದ ಹಸ್ತವಾಗಿರುವುದು. ಪದ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವರು.

ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿ— ತದ್ವತ್ ಮೂಲಮೂರ್ತಿಯಂತಿರುವುದು. ಎಲ್ಲಾ ದೇಶಗಳ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲೂ ಮೂಲಮೂರ್ತಿ, ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿ ಒಂದೇ ವಿಧವಾಗಿರುವುದು. ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಭಕ್ತವಿಗ್ರಹಗಳು— ಎಲ್ಲಾ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲೂ ಇರುವಂತೆಯೇ ಈ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲೂ, ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನರು, ಆಳ್ವಾರಾಚಾರ್ಯರುಗಳೆಲ್ಲರೂ ಮೂಲಮೂರ್ತಿ (ಶಿಲಾರೂಪ), ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿ (ಲೋಹರೂಪ) ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರಾಗಿರುವರು.

ಧರ್ಮಗಳು

ಶಕ ೧೦೯೬ ವಿಜಯ ಸಂ|| (AD 10-6-1173)ರಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ದೇವರಿಗೆ ಕುಲಶೇಖರದಾಸಲಕ್ಷ್ಮೀನಾಥನೆಂಬುವರು ಕೆಲವು ಭೂಮಿ ದಾನಮಾಡಿರುವರು. —ಪಾಂ. ಪು. ೭೨

ಶಕ ೧೦೯೭ ಜಯ ಸಂ|| (AD 27-11-1174 ಮತ್ತು 6-12-1174) ರಲ್ಲು ಎರಡನೆಯ ಬಲ್ಲಾಳರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಾಪ್ರಧಾನ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯ ಮಕ್ಕಳಾದ ಹಿರಿಯ ಹೆಗ್ಗಡೆ ಮಾಚಯ್ಯ, ಹೆಗ್ಗಡೆ ಕೇಸಿಯಣ್ಣ, ಹೆಗ್ಗಡೆ ಕೊಮ್ಮಣ್ಣ ಇವರುಗಳು ಒಂದೆತ್ತಿನ ಗಾಣದ ಸುಂಕ ಕಂದಾಯವನ್ನು ದೇವರಿಗೆ ಮಜ್ಜನ, ಕೈದೀವಟಿಗೆಗೆ ತಿರುವರಂಗದಾಸರ ಮೂಲಕ ಧರ್ಮ. —ಪಾಂ. ಪು. ೬೩-೬೦

ಶಕ ೧೧೩೭ ಭಾವ ಸಂ|| (AD 7-9-1214) ರಲ್ಲು ತೊಂಡನೂರಿನ ಅಶೇಷ ಮಹಾಜನಗಳು ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣದೇವರಿಗೆ ಮತ್ತು ನಾಗಣ್ಣ ದಣ್ಣನಾಯಕನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಅರಿಯಪ್ಪನ್‌ರವರು ಪಾಪ್ಪಲ್‌ಕಾಲಿವಯಲ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ೧೦೦ ಕುಳಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದೇವರ ಪಡಿತರ ನಿವೇದನಕ್ಕಾಗಿ ಸರ್ವಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಧರ್ಮ. —ಪಾಂ. ಪು. ೬೯

ಶಕ ೧೨೦೮ ಪಾರ್ಥಿವ ಸಂ|| (AD 10-2-1286) ರಲ್ಲು ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣದೇವರಿಗೆ ತಿರುವಾಯ್ಮೊಳಿ ಉತ್ಸವದ ೧೦ ದಿನಗಳಲ್ಲೂ ನಿವೇದನವಾಗಿ ದೇಶಾಂತ್ರಿ ಭಕ್ತಜನರಿಗೆ ವಿನಿಯೋಗಮಾಡಲು ಹತ್ತು ತಳಿಗೆ ವರಮಾನದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಪ್ಪಣ್ಣನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರು ಧರ್ಮವನ್ನು ನಡೆಸುವುದೆಂದು ಧರ್ಮವು. —ಪಾ. ಪು. ೬೮

ನಂದಾದೀಪ

ಶಕ ೧೦೮೫ ಚಿತ್ರಭಾನು ಸಂ|| (AD 1162) ರಲ್ಲು ದೇವರಿಗೆ ಯಾದವ ನಾರಾಯಣ ಚತುರ್ವೇದಿಮಂಗಲದಿಂದ ಕುಣ್‌ರಾರದೇವ ಪೆರುಮಾಳ್‌ರವರು ನಂದಾದೀಪಕ್ಕಾಗಿ ೫ ಗದ್ಯಾಣ ಸಮರ್ಪಿಸಿ, ಅದರ ವೃದ್ಧ್ಯಂಶದಿಂದ ಧರ್ಮ.

–ಪಾಂ. ಪು. ೫೪

ಶಕ ೧೧೧೯ ನಳ ಸಂ|| (AD 12-4-1196) ರಲ್ಲು ದೇವರಿಗೆ ನಂದಾದೀಪಕ್ಕಾಗಿ ಅಣ್ಣಾಅಣ್ಣನ್ ಧರ್ಮ ಕಾಣಬರುವುದು.

–ಪಾಂ. ಪು. ೭೧

ನಂದನವನ

ಶಕ ೧೧೯೮ ಯುವ ಸಂ|| (AD 1276) ರಲ್ಲು ತೊಂಡನೂರು ಅಶೇಷ ಮಹಾಜನಗಳೂ ಸೇರಿ ತಿರುನಾರಾಯಣ ನಂದನವನವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ದೇವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದರು.

–ಪಾಂ. ಪು. ೧೨೧

ಇತರ ಧರ್ಮಗಳು

ಯಾದವಪುರಿ ಅಗ್ರಹಾರ

ಶಕ ೧೬೪೫ ಶುಭಕೃತು ಸಂ|| (AD 11-12_1722) ರಲ್ಲು ಇಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜರು ತಮ್ಮ ಅಜ್ಜಿ ದೇವೀರಮ್ಮನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ತೊಂಡನೂರು(ಯಾದವಪುರ) ಮತ್ತು ಅತ್ತಿಕುಪ್ಪೆ (ಚೆಲುವ ದೇವಾಂಬುಧಿ) ಈ ಎರಡು ಅಗ್ರಹಾರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಈ ಅಗ್ರಹಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದಂತೆ ೨೫ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ೧೦೨ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ತ್ರಿಮತಸ್ಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ ವಾಸಮಾಡುವಂತೆ ಗೃಹಾದಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟು ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ, ಯಾದವನಾರಾಯಣ, ವಸಂತಗೋಪಾಲ ದೇವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದರು.

೧. ಹೊನ್ನನಹಳ್ಳಿ ೨. ಮಾರನಹಳ್ಳಿ, ೩. ಸಾದುಗೌಂಡನಹಳ್ಳಿ, ೪. ಹಿರೇಹಳ್ಳಿ, ೫. ಹಿರಿಕಲಿಲೆ, ೬. ಊಚನಹಳ್ಳಿ, ೭. ಪುರ, ೮. ನಾಡುಬೋಯನಹಳ್ಳಿ, ೯. ಹೆಮ್ಮನಹಳ್ಳಿ, ೧೦. ಹನುಮನಕಟ್ಟೆ, ೧೧. ಚಿಕ್ಕವನಹಳ್ಳಿ, ೧೨. ಚಿಕ್ಕಹೊಸಹಳ್ಳಿ, ೧೩. ತೇಗಿನಹಳ್ಳಿ, ೧೪. ಕಂಚಿನಕೆರೆ, ೧೫. ಮುರುಕನಹಳ್ಳಿ, ಇವುಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಉಪಗ್ರಾಮಗಳು ಹಕ್ಕಿಮಂಚನಹಳ್ಳಿ, ಗಂಗನಹಳ್ಳಿ ಈ ಹದಿನೇಳು ಗ್ರಾಮಗಳೂ ಫಲವತ್ತಾದುವು. ಕೆರೆ, ಕಟ್ಟೆ, ಕಾಲುವೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು. ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ತೊಂಡನೂರು (ಯಾದವಪುರ), ಅತ್ತಿಕುಪ್ಪೆ (ಚಲುವ ದೇವಾಂಬುಧಿ) ಇವೆರಡೂ ಸೇರಿ ೧೯ ಗ್ರಾಮಗಳು ಅವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಕೊಪ್ಪಲು

ಗ್ರಾಮ ಈ ರೀತಿ ೨೦ ಗ್ರಾಮಗಳು, ಈ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ೧೧೨ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವೃತ್ತಿಗೂ ಒಂದು ಮನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಸಂವತ್ಸರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಧನಧಾನ್ಯಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಜೊತೆಗೆ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳನ್ನೂ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೂ ಸಮರ್ಪಿಸಿದರು.

ಈ ರೀತಿ ೧೮೯ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಧರ್ಮಮಾಡಿ ಅನಂತರ ಒಂದು ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಯಜುರ್ವೇದವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡುವ ಪಂಡಿತರಿಗೂ, ಒಂದು ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಸಾಮವೇದ ಪಂಡಿತರಿಗೂ, ಇನ್ನೊಂದು ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಪಾಠವನ್ನು ಹೇಳಿ ಕೊಡುವ ಪ್ರಧಾನಿ ಗೋಪೀನಾಥರಿಗೂ ಧರ್ಮ ಮಾಡಿದರು. ಇಷ್ಟಲ್ಲದೆ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ೨೦ ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ಬೊಮ್ಮರಸಕೊಪ್ಪಲು ಸಹಿತವಾದ ಲಿಂಗಪುರವನ್ನು ರಂಗನಕೊಪ್ಪಲು ಸಹ ಸೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಮೊತ್ತ ೨೩ ಗ್ರಾಮಗಳು ಧರ್ಮ.

ಇವಲ್ಲದೆ, ಪುನಃ ೧೧೨ ವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದಂತೆ ಪುನಃ ೮ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರ ಓದುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆ ವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಅಮೃತೂರು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಹೊಸಪುರ, ಹಂಚೀಪುರ ಈ ಎರಡು ಗ್ರಾಮಗಳೂ ಸೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು.

—ತಾಮ್ರಶಾಸನ ೯ ಪಾ. ಪು.

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ

(ವೀತ್ತಿರುಂದ ಪೆರುಮಾಳ್ – ವಿಣ್ಣಗರಂ)

ಶಕ ೧೦೮೦ ಈಶ್ವರ ಸಂ|| AD 27-9-1157 ರಲ್ಲು ಉಲಕಮುಂಡಾನ್ ಮಗ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಸೇನಾಧಿಪತಿ ಕಾರಿಕುಡಿ ತಿಲಿಕೂತ್ತಾಡಿ ದಣ್ಣನಾಯಕುನ ಕಾರಿಕುಡಿ ತಿಲ್ಲೈಕೂತ್ತಾಡಿ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀಭೂದೇವಿ ಸಹಿತ ವಾಗಿ ವೀತ್ತಿರುಂದ ಪೆರುಮಾಳನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದನು ಎನ್ನುವಾಗ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯ, ಅವನ ಹೆಸರು, ಅಧಿಕಾರ, ಅವನ ಊರು ಎಲ್ಲವೂ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ವೀತ್ತಿರುಂದ ಪೆರುಮಾಳ್ – ಕುಳಿತಿರುವ ದೇವರು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ, ದೇವರು ಯಾರು ? ದೇವರ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳದೇ ಇರುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿರುವುದು. ಕುಳಿತಿರುವ ದೇವರು ವೈಕುಂಠನಾಥನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಇನ್ನು ಯಾವ ವಿಗ್ರಹವೂ ಕುಳಿತಿರುವ ವಿನ್ಯಾಸ ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲ, ಇದರಲ್ಲಿಕಾರಿಕುಡಿ ಎನ್ನುವ ಊರು ದಕ್ಷಿಣ ಮಧುರೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವುದು. ತಿಲ್ಲೈಕೂತ್ತಾಡಿ ಅವನ ಹೆಸರು. ಎಂದರೆ ಚಿದಂಬರದ ನಟರಾಜ ಎಂದು ಅರ್ಥವು. ವೀತ್ತಿರುಂದ – ಕುಳಿತಿರುವ ಶ್ರೀ ಭೂ ಸಹಿತನಾದ ದೇವರು ಯಾರು ?

ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ದಿನವೂ ತಿಳಿದುದಾಯಿತು.

ತಿಲ್ಲೈಕೂತ್ತನು – ಚಿದಂಬರದ ನಟರಾಜನು, ಉಲಗವುಂಡಾನ್ ಮಗ= ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನ ಮಗ, ತಿಲ್ಲೈಕೂತ್ತವಿಣ್ಣಗರು – ನಟರಾಜನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ದೇವಸ್ಥಾನವು ಎಂದರ್ಥವು. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನವೂ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ತಿಲ್ಲೈ ಕೂತ್ತ ದೇವಸ್ಥಾನ ಎಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ. ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲೂ ಸಹ ವೀತ್ತಿರುಂದ ಪೆರುಮಾಳಿಗೆ ಧರ್ಮ ಎಂದಿರುವುದು. ಇದರಿಂದ ದೇವರು ಮಾತ್ರ ಯಾರೆಂದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದಿನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಪೀನಾಥ ಎಂದಿರುವುದು. ಶಾ. 91. ಇನ್ನೊಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣ ದೇವರಿಗೆ ಧರ್ಮ ಎಂದಿದೆ (ಶಾ. 96). ಇನ್ನೊಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ವಸಂತಗೋಪಾಲ ಎಂದಿದೆ (ಶಾ. 99). ಮತ್ತೊಂದರಲ್ಲಿ ಯಾದವನಾರಾಯಣ ಎಂದಿದೆ. ಒಟ್ಟನಲ್ಲಿ ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ನಾವು ಕೃಷ್ಣದೇವಸ್ಥಾನವೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇನ್ನೊಂದು ಶಾಸನ ದಲ್ಲಿ (ಪಾಂ. ಪು. 89) ಐನೂರವ ವಿಣ್ಣಗರಂ = ಐನೂರವ ದೇವಸ್ಥಾನವೆಂದಿರು ವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವೇನು ? ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಐದು ಸಂಸ್ಕಾರವುಳ್ಳವರು – ಐದುನೂರವರು – ಐನೂರವರು – ಅಯ್ಯನೋರು ಎಂದು ಕರೆಯುವಂತೆ ಈ ದೇವಸ್ಥಾನವು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರಿಗೆ ಸೇರಿರುವುದರಿಂದ ಐನೂರವರ ದೇವಸ್ಥಾನ – ಐನೂರವ ವಿಣ್ಣಗರಂ – ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ದೇವಸ್ಥಾನ ಎಂದು ಕರೆಯ ಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ಪಾಂ. ಪು. 86, 87, 89, 95.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ – (ವೀತ್ತಿರುಂದಪೆರುಮಾಳ್)

ಗರ್ಭಗೃಹ : ಮೂಲದೇವರು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದ ಸ್ಥಳ. ಚತುರಶ್ರವಾಗಿದೆ. ಗರ್ಭಗೃಹಕ್ಕೆ ಬಾಗಿಲಿರುವುದಿಲ್ಲ. ತೆರೆದ ಬಾಗಿಲಾಗಿರುತ್ತೆ. ಬಹು ಚಿಕ್ಕ ಗರ್ಭಗೃಹ ಶುಕನಾಸಿ ಗರ್ಭಗೃಹದ ಮುಂದಿನ ಅಂಕಣ. ತದನಂತರ ರಂಗಮಟಪವು ಶುಕನಾಸಿ ದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಜಯವಿಜಯ ದ್ವಾರಪಾಲಕರಿರುವರು.

ರಂಗಮಂಟಪ– ಈ ಮಂಟಪವು ವೃತ್ತಾಕಾರದ ೧೬ ಸ್ತಂಭಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು. ಈ ಭಾಗವು 1175ರ ಸುಮಾರಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ರಂಗಮಂಟಪದಿಂದ ಹೊರಟು ಗರ್ಭಗೃಹ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿಬರಲು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣ ಮಾರ್ಗವಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಾಕಾರವೆಂದು ಹೆಸರು. ಮುಂದೆ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಎರಡನೆಯ ಪ್ರಾಕಾರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೇವೆ. ಪ್ರದಕ್ಷಿಣವಾಗಿ ಬಂದರೆ ವಾಯುವ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಅಮ್ಮನವರ ಸನ್ನಿಧಿ ಇರುವುದು.

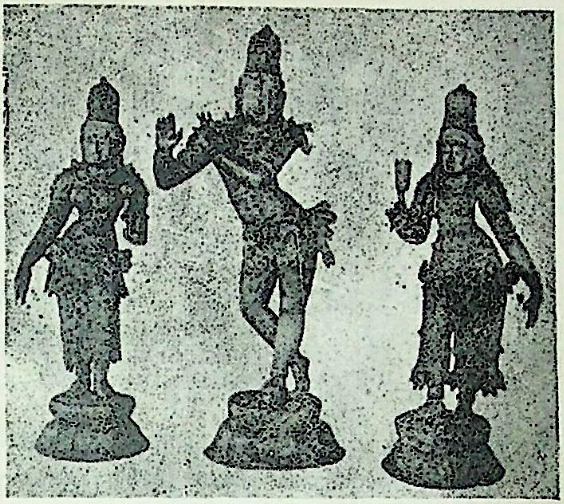

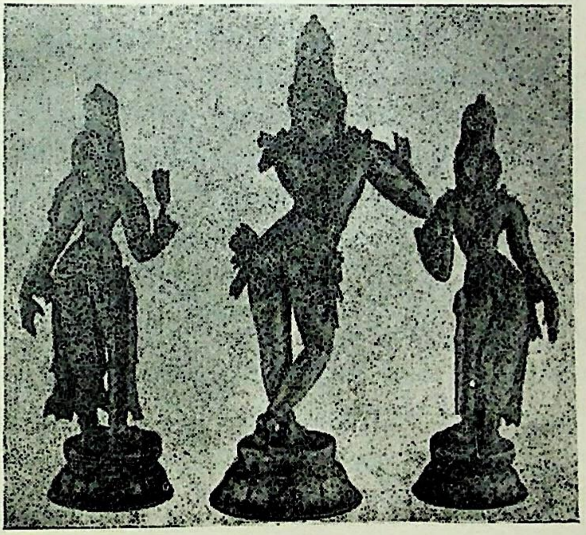

ಉತ್ಸವ ಮೂರ್ತಿ

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ
(ವೀತ್ತಿರುಂದ ಪೆರುಮಾಳ್ ವಿಣ್ಣಗರಂ)

ಮಹಾದ್ವಾರ— ಹೊರಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮಹಾದ್ವಾರ. ಈ ದ್ವಾರದ ಮೇಲೆ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನು 1191 ರಲ್ಲಿ ಗೋಪುರ ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ **ವೀರಬಲ್ಲಾಳ ಗೋಪುರ** ಎಂದು ಹೆಸರು. ಪ್ರಕೃತ ಆ ಗೋಪುರ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಪಾಂ.ಪು. ೭೮

ಮಹಾದ್ವಾರದ ಹೊರಗೆ ವಸಂತಮಂಟಪವಿದೆ. ವೃತ್ತಾಕಾರವಾದ ನಾಲ್ಕು ಸ್ತಂಭಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುವುದು. ಈ ಮಂಟಪದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ವಸಂತಪುಷ್ಕರಿಣಿ (ಕೊಳ) ಇರಬೇಕು. ಈಗ ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ತುಲಾಭಾರ ಸ್ತಂಭ— ರಮಣೀಯವಾದ ಕಲ್ಲಿನ ತುಲಾಭಾರದ ಸ್ತಂಭದ ಚೌಕಟ್ಟು ಸುಮಾರು 18 ಅಡಿ ಎತ್ತರ, 9 ಅಡಿ ಅಗಲವಾಗಿರುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ರಾಜರು ತುಲಾಭಾರವನ್ನಿಟ್ಟು ಧರ್ಮಮಾಡಲು ಏರ್ಪಟ್ಟ ಸ್ಥಳವು.

ಮೂಲದೇವರು— ಗರ್ಭಗೃಹ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಸುಖಾಸೀನರಾಗಿರುವರು. ಬಲಗಾಲು ಇಳಿಬಿಟ್ಟು ಎಡದ ಕಾಲು ಮಡಿಸಿರುವುದು. ಚತುರ್ಭುಜ, ಅಭಯಹಸ್ತ, ಚಕ್ರ ಶಂಖ, ಎಡದ ಕೈ ತೊಡೆಯ ಮೇಲಿರುವುದು; ಕಿರೀಟ, ಕುಂಡಲ, ಹಾರಾದಿ ಅಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತವು. ಉಭಯ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀ, ಭೂದೇವಿಯರು ದ್ವಿಭುಜದಿಂದ ಆಸೀನರಾಗಿರುವರು.

ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿ— ಲೋಹವಿಗ್ರಹ, ಬಹುಸುಂದರಮೂರ್ತಿ ತ್ರಿಭಂಗದಲ್ಲಿ ಎಡದ ಕಾಲ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಬಲದ ಕಾಲನ್ನು ಎಡದ ಕಾಲಿನ ಹಿಂಭಾಗಕ್ಕೆ ಕತ್ತರಿಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಬ್ಬೆಟ್ಟು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿರುವುದು. ಕೊಳಲೂದುವ ಭಂಗಿ. ಎರಡೇ ಕೈಗಳು, ಕಿರೀಟ ಹಾರಾದಿಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತವಾಗಿರುವುದು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀದೇವಿ ಭೂದೇವಿಯರು ದೇವರ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಪದ್ಮವನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವರು. ದೇವಿಯರ ಇನ್ನೊಂದು ಕೈ ಗಜಹಸ್ತವಾಗಿರುವುದು.

ಲಕ್ಷ್ಮೀಅಮ್ಮನವರ ಸನ್ನಿಧಿ— ಲಕ್ಷ್ಮೀಅಮ್ಮನವರು ದ್ವಿತೀಯ ಪ್ರಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣವಾಗಿ ಬರುವಾಗ ವಾಯುವ್ಯಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಧಿ ಇರುವುದು. ಚತುರ್ಭುಜ, ಮೇಲಿನ ಎರಡು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಕಮಲ, ಬಲದ ಕೈ ಅಭಯಹಸ್ತ, ಎಡದ ಕೈ ವರದಹಸ್ತ. ಈ ರೂಪವು ಎಲ್ಲಾ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೇ ರೂಪವು. ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವುದಿಲ್ಲ. **ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿ** ತದ್ವತ್ ಮೂಲಮೂರ್ತಿಯಂತಿರುವುದು.

ಧರ್ಮಗಳು

ಶಕ ೧೦೮೦ ಈಶ್ವರ ಸಂ|| ಆಶ್ವಯುಜ ಬಹುಳ ಅಷ್ಟಮಿ ಶುಕ್ರವಾರ AD 27-9-1157 ರಲ್ಲು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಸೇನಾಧಿಪತಿ ಕಾರಿಕುಡಿ, ತಿಲಿಕೂತ್ತಾಡಿ

ದಂಡನಾಯಕನು ಯಾದವನಾರಾಯಣ ಚತುರ್ವೇದಿಮಂಗಲದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾರಿಕುಡಿ ತಿಲ್ಲೈಕೂತ್ತ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಭೂದೇವಿ ಸಹಿತವಾಗಿ ವೀತ್ತಿರುಂದ ಪೆರುಮಾಳ್–ಕುಳಿತಿರುವ ದೇವರನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿಸಿ, ಆ ದೇವರಿಗೆ ಧಾರಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬೆಟ್ಟಹಳ್ಳಿ, ಬಾಚಹಳ್ಳಿ, ನಗರೂರ ಗಿರಿಮನ ಹಳ್ಳಿ, ಗುಮ್ಮನಹಳ್ಳಿ, ಸಿಂದಘಟ್ಟ, ಮುಂದಣ ಬೆಟ್ಟಹಳ್ಳಿ, ಎರೆಯಕೆರೆ, ಹುಲಿಯೂರದರಸಿಗುಪ್ಪೆ, ನೀತಿಮಂಗಲ, ಬೆಲಕೆರೆ, ಬಂಡಿಹೊಳೆ, ಕೊರಟೆಯಕೆರೆ, ಸೀಳನರಿ, ಕುಂದನಹಾಳು, ಸೆಲೆಹಾಳು, ಹಾಳುಗೊರವಿ, ಹುಲುಗಣಿ, ಬಡಬಟ್ಟಿಯ ಕೆರೆ, ಕೆಂತನಹಳ್ಳಿ, ಎರಡಿಂಗನಸಾರು, ಬೆಬೆವೂರ ನರಹಳ್ಳಿ, ಮಾಚ್ಚೆಹಳ್ಳಿ, ಮಾಣಿಕನಹಳ್ಳಿ ಇಂತೀ ಮೂವತ್ತೂರು ಪ್ರಭುಗೌಂಡಗಳು ಒಕ್ಕಲುಕೂಡಿದ್ದು ಕೂತ್ತಾಡಿ ದಂಡನಾಯಕರ ಮೂಲಕ ಭೂಮಿ ವರಮಾನಗಳನ್ನು ಧರ್ಮ ಮಾಡಿದರು. ಪಾಂ. ಪು. ೮೮

ಶಕ ೧೦೯೮ ಮನ್ಮಥ ಸಂ|| AD 23–2–1175 ರಲ್ಲು ಮಹಾಪ್ರಧಾನ ತಂತ್ರಾಧಿಷ್ಠ ಸುರಗಿಯ ನಾಗಯ್ಯನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ನಾಯಕ ಹೆಗ್ಗಡೆ ಮಾರಣ್ಣನು ವಿಳ್ಳೇದೆಲೆ ತೋಟ, ಎಲೆಯುಗುಳಿ ೨೦೦, ಕಾಡವಗದ್ದೆ ೮೦ ಗುಳಿ, ಒಟ್ಟು ೨೮೦ ಗುಳಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಆರೋಗ್ಯ ಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಬಯಸಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣದೇವರಿಗೆ ಧರ್ಮ. ಪಾಂ. ಪು. ೭೯

ಶಕ ೧೧೦೦ ಹೇವಿಳಂಬಿ ಸಂ|| AD 24–6–1177 ರಲ್ಲು ವೀತ್ತಿರುಂದ ದೇವರಿಗೆ ಮಹಾಪ್ರಧಾನ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ತಂತ್ರಾಧಿಷ್ಠ ಮಾಚಯ್ಯಗಳು, ಮಹಾ ಪ್ರಧಾನ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ದಂಡನಾಯಕ ಹೆಗ್ಗಡೆ ಕೇಸಿಯಣ್ಣ, ಹೆಗ್ಗಡೆ ಕೋಮಣ್ಣ, ಹೆಗ್ಗಡೆ ಮಹದೇವಣ್ಣ, ಇವರು ನಡಾದೀವಿಗೆ....…........ನಂದನವನ, ಶ್ರೀಗಂಧ, ಕರ್ಪೂರ, ಕುಂಕುಮ ಇವುಗಳಿಗೆ ಭೋಗನಹಳ್ಳಿ ಇದರ ಕಾಲುವಳಿ ಸಹಿತವಾಗಿ ಮಗ್ಗಮನೆ, ಸಮಸ್ತ ವಿಧವಾದ ಸುಂಕ, ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸರ್ವಮಾನ್ಯವಾಗಿ ದೇವರಿಗೆ ಧರ್ಮ. ಪಾಂ. ಪು. ೮೦

ಶಕ .... ಸಂ|| .... (AD ……) ರಲ್ಲು ಮುದಿಗೊಂಡ ಚೋಳಪುರದ ನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟನ ಮಗ ಕುನಿಕುಂಬಿರಾನ್ ತಮ್ಮ (ಸೋದರ) ಉಡೈಯಪಿಳ್ಳೈ ವೀತ್ತಿರುಂದ ದೇವರಿಗೆ ಮೂವತ್ತು ವರಹಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅದರ ವೃದ್ಧ್ಯಂಶದಿಂದ ಪೂಜಾ ನೈವೇದ್ಯ, ಚೊಂಬು, ತಟ್ಟೆ, ಬಟ್ಟಲು ಇತ್ಯಾದಿ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಧರ್ಮ. ಪಾಂ. ಪು. ೭೫

ಸೀಮೆ ಸಾವಂತನ ಮಗ ಮಲ್ಲೀಸಾವಂತನು ಸಿರಕುಬಳ್ಳಿ, ಭೋಗನಹಳ್ಳಿ, ಬಾಗೆಶೆಟ್ಟಿಹಳ್ಳಿ, ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ವೀತ್ತಿರುಂದದೇವರಿಗೆ ಧರ್ಮ. ಪಾಂ.ಪು. ೭೭

ಶಕ ೧೦೮೨ ಪ್ರಮಾಥಿ ಸಂ|| (AD 1159) ರಲ್ಲು ನಾರಾಯಣದೇವರಿಗೆ ನಿವೇದನಕ್ಕಾಗಿ ನರಸಿಂಹ ಹೊಯ್ಸಳ ರಾಜನಿಂದ ಭೂಮಿ ಧರ್ಮ. ೯೬

(ಶಕ .... AD ....) ರಲ್ಲು ಕೂತ್ತಾಡಿ ವಿಣ್ಣಗರಂ ದೇವರಿಗೆ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಬೇರ್ಪಡಿಯಾನ್, ತಿರುವರಂಗದಾಸನ್ ಎಂಬುವರು ನಾರಸಿಂಹದೇವನಿಂದ ಪಡೆದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಈ ದೇವರ ಪೂಜಾ ನಿವೇದನಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಧರ್ಮ. ಪಾಂ. ಪು. ೯೩

ಶಕ ೧೧೧೪ ವಿರೋಧಿಕೃತು ಸಂ|| 1191 ರಲ್ಲು ತುಲಾಮಾಸ ಸಂಕ್ರಮಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ನಡೆಯಲು ಗೋಪೀನಾಥದೇವರಿಗೆ ಧರ್ಮ. ಪಾಂ. ಪು. ೯೧

ಶಕ ೧೧೨೪ ದುರ್ಮತಿ ಸಂ|| AD 1202 ರಲ್ಲು ತೊಂಡನೂರು ಅಶೇಷ ಮಹಾಜನಗಳು ವೃತ್ತಿ ಒಂದ್ಕಕ್ಕೆ ಗದ್ಯಾಣ ೨೦ ರಂತೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಆ ಹಣದ ವೃದ್ಯಂಶದಿಂದ ಮೀನಮಾಸ ಉತ್ಸವವನ್ನು ನಡೆಸಲು ಧರ್ಮ. ಪಾಂ. ಪು. ೮೩

ಶಕ ೧೧೨೪ ದುರ್ಮತಿ ಸಂ|| AD 1202 ರಲ್ಲು ತೊಂಡನೂರಿನ ಅಶೇಷ ಮಹಾಜನಗಳೂ, ಕುಂಜಪ್ಪವಿಲ್‌ಸೀತೆ ಆಂಡಾಳಮ್ಮನೂ ಸಹ ಒಂದು ವೃತ್ತಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದೇವರಪೂಜೆಗಾಗಿ ಧರ್ಮ. ಪಾಂ. ಪು. ೮೪

ಶಕ ೧೧೪೬ ಸ್ವಭಾನು ಸಂ|| AD 10–11–1223 ರಲ್ಲು ಮಹಾಪ್ರಧಾನ ಹೆಗ್ಗಡೆ ದಾಮಣ್ಣ ಮತ್ತು ಮಹಾಪ್ರಧಾನ .... ಇವರು ಮೀತ್ತಿರುಂದ ದೇವರಿಗೆ ಬೆಟ್ಟದಹಳ್ಳಿ, ಶಿರಿಮಕ್ಕನಹಳ್ಳಿ, ಮಾರೂರುಹಳ್ಳಿ, ಇವುಗಳನ್ನು ಸರ್ವ ಮಾನ್ಯದಿಂದ ದೇವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಧರ್ಮ. ಪಾಂ. ಪು. ೮೧

ಶಕ ೧೧೪೮ ಪಾರ್ಥಿವ ಸಂ|| 1225 ರಲ್ಲು ಸೋದೆ ಆಂಡಾಳಮ್ಮನು ಮೀತ್ತಿರುಂದ ದೇವರಿಗೆ ನಂದಾದೀಪಕ್ಕಾಗಿ ಧರ್ಮ. ಪಾಂ. ಪು. ೯೦

ಶ್ರೀನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ

ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಸುಮಾರು 8–10 ಅಡಿ ಎತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ ದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕದಾದ ದೇವಸ್ಥಾನವು.

ಗರ್ಭಗೃಹ, ಅದರಮುಂದೆ ಉದ್ದವಾದ ಅರ್ಧಮಂಟಪ ಅರ್ಧಮಂಟಪ ದೊಂದಿಗೆ ಅಂತರಾಳವನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿರುವುದು. ಅದರಮುಂದೆ ನವರಂಗವು, ಈ

ನವರಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಪಥವಿದೆ. ಈ ನವರಂಗವು ವರ್ತುಳಾಕಾರದ ೧೨ ಕಂಭಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು. ನವರಂಗದ ಮುಂದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ತೆರೆದ ಸ್ಥಳವಿರುವುದು.

ಈ ನವರಂಗದ ಆಗ್ನೇಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆಮನೆ, ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರ ಸನ್ನಿಧಿ ಇರುವುದು.

ಶ್ರೀನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ ಸನ್ನಿಧಿ — ಯೋಗಾನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ, ಪದ್ಮಪೀಠದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಯೋಗಪಟ್ಟಿಯಿಂದಲಂಕೃತವಾಗಿರುವುದು. ಪಾದಗಳು ಕತ್ತರೀರೂಪ ವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿರುವುದು. ಚತುರ್ಭುಜವು ಕೆಳಗಿನ ಎರಡು ಕೈಗಳು ಮಂಡಿಯ ಮೇಲಿದ್ದು ಮೇಲಿನ ಎರಡು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಶಂಖಚಕ್ರವಿರುವುದು. ತೆರೆದ ಸಿಂಹವಕ್ತ್ರ ಕಿರೀಟಹಾರಕುಂಡಲಾದಿ ಅಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತವು.

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರಮೂರ್ತಿ— ಈ ನವರಂಗದ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರ ವಿಗ್ರಹ ಸುಧಾಮೂರ್ತಿ – ಪದ್ಮಾಸನ, ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಪ್ತ ಫಣೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆದಿಶೇಷಾಲಂಕಾರ. ಈ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ತೊಂಡನೂರಿಗೆ ರಾಮಾನುಜರು ಬಂದ ಕಾಲದ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಕಾಣಬರುವುದು. ಈ ಸ್ಥಳವು ಜೈನರೊಂದಿಗೆ ವೇದಾಂತ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ವಾದ ಮಾಡಿ ಜಯಿಸಿದ ಸ್ಥಳವಾಗಿರುವುದು. ಆ ಜ್ಞಾಪಕಾರ್ಥವಾಗಿ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿರಬೇಕು. ಎಂದರೆ 1212ಕ್ಕೆ ಅನಂತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಬೆಟ್ಟದ ಕಲ್ಲುಬಂಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿದತ್ತವಾದ ಹಳ್ಳಗಳು ಒರಳು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುತ್ತವೆ. ಇವನ್ನಿಟ್ಟು ಜೈನರ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಹೇಳುವ ಕಥೆಗಳು ಕೇವಲ ಊಹಾಪೋಹವಾದ ಮಾತುಗಳೇ ಹೊರತು ನಿಜವಾದುದಲ್ಲ..

ಶ್ರೀನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಗೆ ಧರ್ಮ— ೧೧೨೪ ದುರ್ಮತಿ ಸಂ|| (AD 1201) ರಲ್ಲಿ ಸಿಂಗಪ್ಪೆರುಮಾಳ್ (ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ), ದೇವಸ್ಥಾನದ ಶ್ರೀಕಾರ್ಯದ ಅಧಿಕಾರಿ ಚೊಕ್ಕಪ್ಪೆರುಮಾಳ್, ತಿಲ್ಲೈಕೂತ್ತ್, ಶ್ರೀನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ ಅರ್ಚಕರು, ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರು, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ವಲ್ಲಾಳದಾಸರೂ ಸಹ ದೇವರಿಗೆ ಧರ್ಮಮಾಡಿರುವರು.

ಪಾಂ.ಪು. ೧೧೮

ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುವ ತಿಲ್ಲೈಕೂತ್ತನು ಒಂದುವೇಳೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ತಿಲ್ಲೈಕೂತ್ತನೂ ಒಂದೇ ಆಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆಗ ತಿಲ್ಲೈಕೂತ್ತನಿಗೆ ಒಂದುನೂರ ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಾಗುವುದು. ಆಗ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ದುರ್ಮತಿ

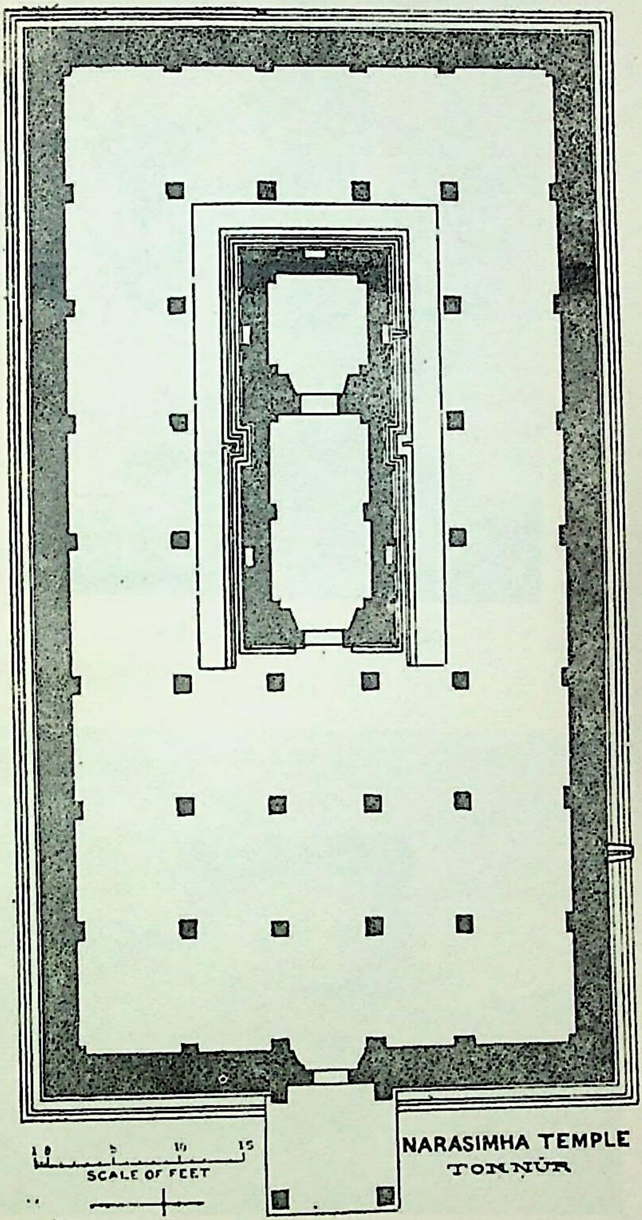

ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ನಕ್ಷೆ

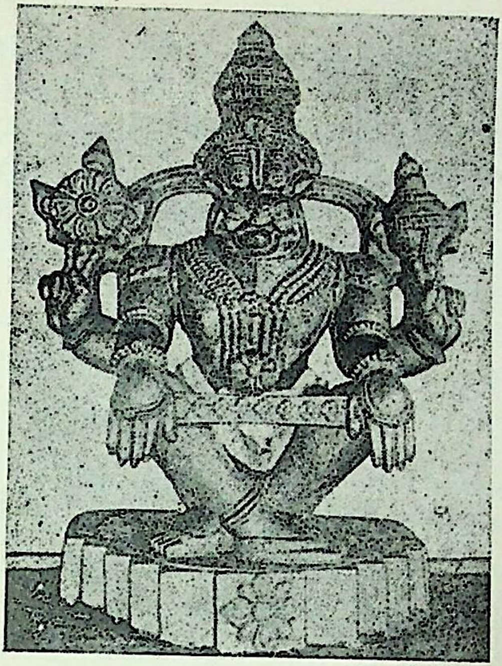

ಶ್ರೀ ಯೋಗಾನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ

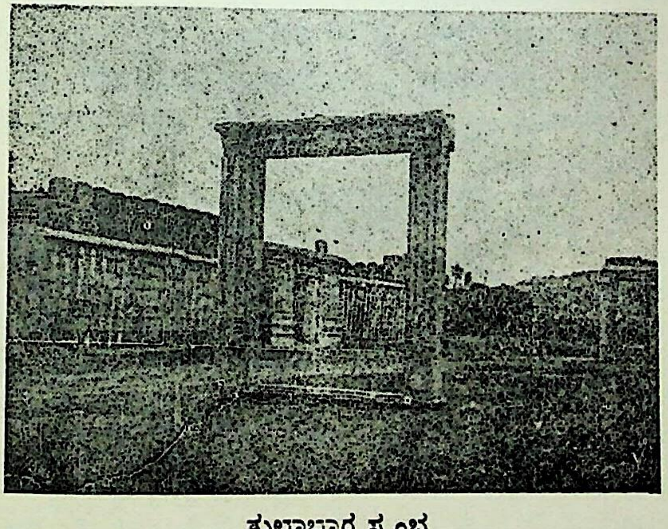

ತುಲಾಭಾರ ಸ್ತಂಭ

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ ಏತ್ತಿರುಂದ ಪೆರುಮಾಳ್ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮುಂದಿರುವುದು

ಸಂವತ್ಸರವನ್ನು ತಿದ್ದಿ ದುರ್ಮುಖಿ ಸಂವತ್ಸರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ 1176 ಆಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಇದೇ ಕಾರಿಕ್ಕುಡಿ ತಿಲ್ಲೈಕೂತ್ತನ್ ಅವನು ಮುಳೂರಿನ ಕೈಲಾಸೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಆವರಣದಲ್ಲಿ 1100 ರಲ್ಲಿ ಮಂಟಪವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಶಾಸನವಿರುವುದು. (ನಂ.) ಹಾಗಿಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ತಿಲ್ಲೈಕೂತ್ತನಾದರೆ ಆಗ ದುರ್ಮತಿ ಸಂ|| AD 1201 ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು ಎಂದು ತಿಳಿಯ ಬೇಕು. ಶ್ರೀನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಶಾಸನ ನಂ. ಪಾಂ.ಪು. ೧೯೯ರ ಪ್ರಕಾರ ಶೊಕ್ಕಾಣ್ಣೈ ಪೇರ್ಗಡಿಯರ್ಾರವರು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಶ್ರೀನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ AD 1201ಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನವು ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟದ್ದಿತು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. (ಬಹುಶಃ 1176ಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಾಗಿರಬಹುದು)

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ ಸನ್ನಿಧಿ- ಶ್ರೀನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಶೊಕ್ಕಾಣ್ಣೈ ಪೇರ್ಗಡಿಯರ್ಾರವರು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಆ ದೇವಸ್ಥಾನದ ನವರಂಗದಲ್ಲಿ ಮುಟ್ರಿಯಂ ಪಾಕ್ಕಂ ಇಳೈಯಪಿರ್ರಾ ಭಟ್ಟನೂ ಅವನ ಪತ್ನಿ ಆಂಡಾಳಮ್ಮನೂ ಸಹ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ ಆ ದೇವರ ಪೂಜಾ ನಿವೇದನಾದಿಗಳಿಗೆ ಧರ್ಮವಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಪುನಃ ಶಕ ೧೧೩೫ ಆಂಗೀರಸ ಸಂ|| (AD 1212) ರಲ್ಲಿ ತಾವು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ ವಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಜಯಂತಿ ದಿನದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಪೂಜಾ-ನಿವೇದನಗಳಿಗೂ, ಪಡಿತರ ದೀಪಾರಾಧನೆಗೂ ಧರ್ಮ ಮಾಡಿರುವರು. ಇದರಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ವಿಗ್ರಹವು AD 1212ಕ್ಕೆ ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷ ಪೂರ್ವದಲ್ಲೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಅರ್ಥವಾಗುವುದು. ಈಗ ಈ ವಿಗ್ರಹವಾಗಲಿ ಸನ್ನಿಧಿ ಯಾಗಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗ? ಹೇಗೆ? ಅಂತರಿತ ವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದುಬರಲಿಲ್ಲ. —ಪಾಂ.ಪು. ೧೯೯, ೧೨೦

ಶ್ರೀಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ

ದೊಡ್ಡಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬ ದೇವಾಜಮ್ಮಣ್ಣಿಯವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ತೊಣ್ಣೂರು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸ್ವನಾಮಾಂಕಿತವಾಗಿ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿಸಿ ದೇವರಿಗೆ ಪಡಿತರ ದೀಪಾರಾಧನೆಗೆ ಭಿತ್ತಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದರು. ಪತ್ನಿಯರಿಬ್ಬರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿಯೂ ಎರಡು ಅಗ್ರಹಾರ ಕಟ್ಟಿಸಿ ಅಗ್ರಹಾರ ಒಂದಕ್ಕೆ ೨೪ ವೃತ್ತಿ ಪ್ರಕಾರ ೪೮ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ತ್ರಿಮತಸ್ಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೂ ಗೃಹೋಪಕರಣ ಸಹಿತವಾಗಿ ಧಾರೆಯನ್ನೆರೆದು ಧರ್ಮವಾಡಿದರು. ಈ ದೇವಸ್ಥಾನವು ಯಾವಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದರು ?

ಈಗ ಆ ದೇವಸ್ಥಾನವೇನಾಯಿತು ? ದೇವತಾವಿಗ್ರಹವೇನಾಯಿತು ? ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿ ವಿಗ್ರಹಗಳಿರುವಾಗ ದೊಡ್ಡ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ ಕಾಲ1714–1732 ಈ 250 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾಮಾವಿಶೇಷವಿಲ್ಲದೆ, ಯಾವ ಗುರುತೂ ಇಲ್ಲದೆ ನಷ್ಟವಾಗಿರುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಬಹುಶಃ ಈ ದೇವಸ್ಥಾನವು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ (ತಿಲ್ಲೈಕೂತ್ತ ದೇವಸ್ಥಾನ) ದೇವಸ್ಥಾನದ ಎದುರಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಸಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಾಗಿರಬೇಕು.

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರ ಮಠ

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು ತೊಂಡನೂರಿನಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ಅವರು ವಾಸಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ರಾಮಾನುಜಮಠವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ಚತುರ್ವೇದಿಮಂಗಲದ (ತೊಂಡನೂರು) ಅಶೇಷಮಹಾಜನಂಗಳೂ ಭೂದಾನ ಮಾಡಿರುವರು. ಕಾಲ ? —ಪಾಂ.ಪು- ೫೫

ಶ್ರೀಕೈಲಾಸೇಶ್ವರಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ

ಈ ದೇವಸ್ಥಾನವು ಊರಿನ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾದವನದೀ ತೀರದಲ್ಲಿರುವುದು. ಗರ್ಭಗೃಹ— ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದ ಲಿಂಗವು ಸುಮಾರು ಎರಡೂವರೆ ಅಡಿ ಎತ್ತರವಿರುವುದು.

ರಂಗಮಂಟಪ— ಈ ದೇವಸ್ಥಾನದ ರಂಗಮಂಟಪ ಕಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಕಂಭವನ್ನೂ ಪಿಲಿಸೋಮ, ಪೆರಿಯಾಳ್ವಿ ಮಲೆಯಚ್ಚಿ ಮಣವಾಳ ಮಾಡಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಸ್ತಂಭಗಳು ಕಾಣಬರುತ್ತವೆ. ಇತರ ಕಂಭಗಳನ್ನು ಧರ್ಮಮಾಡಿದವರು ಕಾಣಬರಲಿಲ್ಲ.

ಪಶ್ಚಿಮಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮೂರು ವೃತ್ತಾಕಾರದ ಕಂಭಗಳಿವೆ. ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ಷೋಡಶ ಪಟ್ಟಿಯುಳ್ಳ 16 ಕಂಭಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಮುಂದೆ ಒಂದಂಕಣದ ವರಾಂಡದಲ್ಲಿ 2 ಸ್ತಂಭಗಳು ಎಂಟು ಪಟ್ಟಿಯ ಅಲಂಕಾರದಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು.

ಈ ದೇವಸ್ಥಾನದ ದೇವರ ಮುಂದಿರುವ ಬಸವಣ್ಣ ವಿಗ್ರಹದ ಮೇಲೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾಥ ಎಂದು ಬರೆದಿರುವುದು. ಇದು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಕರ್ತರ ಹೆಸರೆ ? ಅಥವಾ ಶಿಲ್ಪಿಯ ಹೆಸರೆ ? ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಪಾಂ. ಪು. ೧೧೪, ೧೧೫, ೧೧೬, ೧೧೭

ಧರ್ಮಗಳು —

ಶಕ............ ಸಂ|| (1140 ಅಥವಾ 1177) ರಲ್ಲು ನಿಕ್ಕರಸರ ಮಕ್ಕಳು ಶಂಭುದೇವ, ದೇವಪಿಳ್ಳೆ ಇವರ ಧರ್ಮ ಕಾಣಬರುವುದು. ಸಾಂಪು ೧೦೦

ಶಕ............ ಸಂ|| (A·D ....) ರಲ್ಲು ವೆಣ್ಣೈಕೂತ್ತಭಟ್ಟನು (ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟ) ದೇವಕರ್ಮಿ ಮಹಾದೇವಭಟ್ಟ ಸಹ ಈ ದೇವರಿಗೆ ನಂದಾದೀಪಕ್ಕಾಗಿ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ಧರ್ಮ ಸಾಂಪು ೧೦೧

ಶಕ .... ಸಂ|| (A·D ....) ರಲ್ಲು ಪ್ರಧಾನ ದಂಡನಾಯಕರು ನಂದಾದೀವಿಗೆಗೆ ಧರ್ಮ ಸಾಂಪು ೧೦೭

ಶಕ ಪರಾಭವ ಸಂ|| (AD........) ರಲ್ಲು ಸ್ಥಾನಪತಿ ಕೊತ್ತಭಟ್ಟರ ಮಗ ಆಳುಡೈಯರ್ಭಟ್ಟರೂ, ಉಯ್ಯಕೊಂಡಭಟ್ಟರೂ, ಶಾಂತಿಗ್ರಾಮದ ದೇವನ್ನೈದ್ಧ ಪುಡೋಲಾಂಡಿ ಚೆಟ್ಟಿಯಾರೂ,

ಯುವ ಸಂ|| ದಲ್ಲಿ ತುರುಮುಂಡಿ ಅಂಡಾನ್ ಭಟ್ಟರೂ,

ಹೇವಿಳಂಬಿ ಸಂ|| ದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನಪತಿಗಳು ಮಹಾದೇವಭಟ್ಟರೂ, ತಳುವ ಕ್ಕುರೈನ್ದಾರ್ಭಟ್ಟರೂ, ಆಳುಡೈಯಾರ್ ಭಟ್ಟರೂ, ಆಳ್ವಾರ್ಭಟ್ಟರೂ ಮತ್ತು ತೊಂಡಾಚಾರಿಯೂ ಸಹ ದೇವರ ನಂದಾದೀಪಕ್ಕಾಗಿ 4+4+4=12 ವರಹಗಳನ್ನು ಮೂಲಧನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಅದರ ವೃದ್ಧ್ಯಂಶದಿಂದ ನಂದಾದೀಪಕ್ಕಾಗಿ ಧರ್ಮ. ಸಾಂ. ಪು. ೧೦೮, ೧೦೯, ೧೧೦

ಶ್ರೀನಖರೇಶ್ವರಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ

ಈ ದೇವಸ್ಥಾನವು ಅಗ್ರಹಾರದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವುದು. ಶಕ ೧೧೧೨ ಸೌಮ್ಯ ಸಂ|| (AD 1189) ರಲ್ಲು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಸೇನಾಪತಿ ಅಚ್ಚುತಿಮ್ಮಯ್ಯನಮಕ್ಕಳು ನೀಲಯ್ಯ ಮತ್ತು ದಂಡನಾಯಕ ವೀರಯ್ಯನ ಮಗ ಚಾಮಯ್ಯನೂ ಈ ದೇವರ ನಂದಾದೀಪಕ್ಕಾಗಿ ಧರ್ಮಮಾಡಿರುವರು. ಇವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಆಯತಹೆಗ್ಗಡೆಯ ಕೆಲವು ಧರ್ಮ ಮಾಡಿರುವರು. ಈ ಸೇನಾಪತಿಗಳು ಮೇಲುಕೋಟೆರಕ್ಷಾ ಪಾಲಕರಾಗಿದ್ದರು. ಪಾ. ಂಪು. 74

ಶ್ರೀಹೊಯ್ಸಳೇಶ್ವರಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ

ಈ ದೇವಸ್ಥಾನವು ಯಾದವ ಸಮುದ್ರದ ಯೇರಿಯ ಮೇಲೆ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿರುವುದು.

ಶಕ... ಸಂ|| (AD...) ರಲ್ಲು ವಿಜಯನಗರದ ನಾರಸಿಂಹದೇವ ಅರಸರು ಈ ದೇವರಿಗೆ ನೈವೇದ್ಯ ನಂದಾದೀವಿಗೆಗೆ ಸಣಂಬಗ್ರಾಮ ಧರ್ಮ ಪಾಂ.ಪು. ೧೨೨

ಶಿವಲಿಂಗ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದ ಈ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು ಕಟ್ಟಡ–ಮತ್ತು ಧರ್ಮಗಳು ಯಾವುದೂ ಈಗ ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲ. ದೊರಕಿದ್ದ ವಿಷಯವನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದು.

ತಿರುಮಲ ಸಾಗರಕೆರೆ- ತೊಣ್ಣೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ಈ ಕೆರೆಯು ಬಹುಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ಒಂದಡಿ, ಎರಡಡಿ, ಒಂದು ಗಜದವರೆಗೂ ನೀರಿನ ಆಳವನ್ನು ಗಾಜಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ದಂತೆ ಕಾಣಬಹುದು. ನೀರನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕೆಳಗೆ ಬಿಟ್ಟರೆ ಮುತ್ತು ಸುರಿದಂತೆ ಕಾಣುವುದು. ಈ ಕೆರೆಯನ್ನು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜರ ಮಂತ್ರಿ ಗಳಾಗಿದ್ದ ತಿರುಮಲಯ್ಯಂಗಾರ್ಯರು ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ಈ ಕೆರೆಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ತಿರುಮಲಸಾಗರ ಎಂಬ ಊರು, ಶ್ರೀನಿವಾಸಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ, ಅನ್ನಛತ್ರ ಇವುಗಳನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿಸಿದರು.

ಈ ಕೆರೆಯ ಸೋಪಾನಕಟ್ಟೆ, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಹಾಳಾದ ಅಥವಾ ಕೆಡವಲ್ಪಟ್ಟ ಅಥವಾ ದೇವಸ್ಥಾನ ಕಟ್ಟದನಂತರ ಮಿಕ್ಕ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ತಂದು ಜೋಡಿಸಿರುವುದು ಕಾಣಬರುವುದು. ಈ ಕೆರೆಯನ್ನು ರಾಮಾನುಜರು ಕಟ್ಟಿಸಿದರು, ರಾಮಾನುಜ ಕೆರೆ ಎಂದು ಹೇಳುವರು ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಆಧಾರವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಟೀಪುವು ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಂಗ್ಲೇಯರಿಗೂ ಟೀಪುವಿಗೂ ಯುದ್ಧವಾದಾಗ ಟೀಪುವು ಈ ಕೆರೆಯನ್ನು ಒಡೆದು ನೀರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟು ಒಣಗಿಸಿದನು. ಯುದ್ಧ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಕೆರೆ, ಕಟ್ಟೆ, ಭಾವಿ ಗಳನ್ನು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿಸಿದಾಗ ಈ ಕೆರೆಯನ್ನೂ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿಸಿದರು.

ಈ ಕೆರೆಯನ್ನು ಯಾದವಸಮುದ್ರವೆಂದೂ ಕರೆಯುವರು. ಮೇಲುಕೋಟೆ ಯಲ್ಲಿ ಮಳೆಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಯಾದವನದಿಯ ನೀರು ಈ ಕೆರೆಗೆ ಬಂದು ಸೇರುವುದು. ಈ ಕೆರೆಯ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ಭೂಮಿಗಳು ಸಾಗುವಳಿಯಾಗುತ್ತವೆ.

ಪಾಂ. ಪು. ೧೨೨

—o—

JNANA SIMHASAN JNANAMANDAL
LIBRARY
Jangamwadi Math, Varanasi
ACC No. 8790

ಈ ಕೆಳಗೆ ಕಂಡ ಗ್ರಂಥಗಳು ಇದೇ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರಿಂದ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಕ್ಷೇತ್ರಮಹಾತ್ಮ್ಯೆ, ಚರಿತ್ರೆ, ಶಿಲಾಶಾಸನ, ಧರ್ಮಗಳು, ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಸರದ ದೇವಾಲಯಗಳೂ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು—

1.	ಶ್ರೀರಂಗನಾಥಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ	ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ.
2.	ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ	ಮೇಲುಕೋಟೆ–ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರ.
3.	ತೊಂಡನೂರು ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು	ತೊಂಡನೂರು.
4.	ಮಳೂರು ಚನ್ನಪಟ್ಟಣ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು	ಮಳೂರು ಚನ್ನಪಟ್ಟಣ.
5.	ಶ್ರೀನಂಜುಂಡೇಶ್ವರಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ	ನಂಜನಗೂಡು
6.	ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ	ಕಳಲೆ.
7.	ಶ್ರೀವಿಜಯನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ	ಗುಂಡಲುಪೇಟೆ.
8.	ಶ್ರೀಚಾಮರಾಜೇಶ್ವರಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ	ಚಾಮರಾಜನಗರ.
9.	ರಾಜಧಾನಿ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು	ರಾಜಧಾನಿ, ಮೈಸೂರು.
10.	ಬೆಂಗಳೂರು ಕೈಪಿಡಿ	ಬೆಂಗಳೂರು.
11.	ಶ್ರೀಗೊಮ್ಮಟೇಶ್ವರ	ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳ.
12.	ಶ್ರೀಚನ್ನಕೇಶವಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ	ಬೇಲೂರು.
13.	ಶ್ರೀರಂಗನಾಥಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ	ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಷೇತ್ರ.
14.	ಹಳೇಬೀಡು ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು	ಹಳೇಬೀಡು
15.	ಶ್ರೀವೇಂಕಟೇಶ್ವರಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ	ತಿರುಪತಿ.
16.	ಶ್ರೀವರದರಾಜಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ	ಕಾಂಚೀಪುರ.
17.	ತಿರುಮಕೂಡಲು ನರಸಿಂಹಪುರ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು	ಟಿ.ನರಸೀಪುರ.
18.	ಶ್ರೀಪಾರ್ಥಸಾರಥಿಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ	ತಿರುವಲ್ಲಿಕ್ಕೇಣಿ, ಮದರಾಸ್.

ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ಮಠಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯೂ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

S.J.V.J. PRATISHTHAN
LIBRARY
Jangamawadimath, Varanasi
Acc. No.